

Městská knihovna v Praze

Školák Kája Mařík

2

Felix Háj

Praha

2016

e-kniha

Městská knihovna v Praze

Půjčujeme:

knihy / časopisy / noviny / mluvené slovo /
hudbu / filmy / noty / obrazy / mapy

Zpřístupňujeme:

wi-fi zdarma / e-knihy / on-line encyklopedie /
e-zdroje o výtvarném umění, hudbě, filmu

Pořádáme:

setkání s autory / přednášky / koncerty /
filmová představení / výstavy /
aktivity pro děti a jejich rodiče / čtení

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.facebook.com/knihovna

www.e-knihovna.cz

Školák Kája Mařík

2

Felix Háj

Znění tohoto textu vychází z díla Školák Kája Mařík tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Občanská tiskárna v roce 1943 (HÁJ, Felix. *Školák Kája Mařík. Díl II.* 12. vyd. Brno: Občanská tiskárna, 1943.).

Text byl získán v elektronické podobě z webových stránek skolakkajamarik.cz.

Autorkou ilustrace na obálce e-knihy je Eva Kotlandová.

Text díla (Felix HáJ: Školák Kája Mařík 2) publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Citační záznam této e-knihy:

HÁJ, Felix. *Školák Kája Mařík 2* [online]. V MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, 2016 [aktuální datum citace e-knihy – př. cit. rrrr-mm-dd]. ISBN 978-80-7532-371-2 (pdf). Dostupné z: http://web2.mlp.cz/koweb/00/04/29/11/00/skolak_kaja_marik_2.pdf.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 2. 12. 2016.

Upozornění pro čtenáře

Tato e-kniha obsahuje poznámky pod čarou, které nejsou hypertextově provázány.

Text poznámky pod čarou je umístěn na dolním okraji každé stránky, ve které je v textu zvýrazněno číslo poznámky pod čarou (např.: Text⁰).

⁰ Text poznámky pod čarou.

OBSAH

Upozornění pro čtenáře	5
1. Do hajnovny přijede Ládíček z Příbramě.....	8
2. Sobota před Skaleckou poutí a nedělní cesta dětí na Skalce	14
3. Na Skalce u „pranet“, u „koníčků“, na „káci“, kupování, shledání.....	20
4. Pouťový oběd doma a uvítání Ládíčka	26
5. Kája jde ke slečně řídících.....	32
6. Kája a zvěřinec	36
7. Marjánka šafářovic se ztratila	40
8. Domluva pana lesního a „zub času“	46
9. Děti jdou na jahody a Lád' a vzdoruje	48
10. Výletníci v lese	57
11. Děti nesou jahody do školy a na faru	62
12. Kája dělá „terefon“	67
13. Děti jdou s posláním do Lážova. Kája na četnické stanici	73
14. Kája by šel rád na Týninu svatbu ve „filajových“ šatech.....	77
15. Děti na poli	83
16. Zásilka z Příbramě. Kája hraje loutkové divadlo	87
17. Kája by rád, aby Marjánka dostala škrkavku. Děti se radí o darech k Týnině svatbě	95
18. Výlet na Dobříš	103
19. Děti na Dobříši	107
20. U pana ředitele na obědě	113
21. Přípravy k svatbě	119
22. Svatba Týny z lesovny	128
23. Zlodějka v domě	139
24. Po svatbě	145
25. Kája se Zdeňou jedou do Prahy	150
26. Děti se ztratí v tržnici	156
27. Kája smlouvá v tržnici.....	164
28. Děti v autu. U Myšáka a v biografu	173
29. Rádio.....	180

30. Děti chodí po ránu domem	185
31. V Národním divadle	194
32. Do Lážova přijedou vojáci.....	201
33. Kája pojede na koni	210
34. Kája vyjednává s panem farářem. Jede na koni.....	215
35. Konec prázdnin.....	225
36. Začátek školního roku.....	230
37. Kája dostane prvně deštník.....	234
38. Jarmark.....	238
39. Maminka hajná dělá přípravy na jarmark	242
40. Kája povídá pohádku.....	252
41. Po posvícení.....	256
42. Děti jdou k Malinovům.....	260
43. Kája má hrát s dětmi divadlo	268
44. Kája se učí úloze.....	273
45. V divadelní šatně	281
46. Večerní představení.....	286

1. Do hajnovny přijede Ládíček z Příbramě

Lesní cestou k hajnovně Maříkových utíká Zdeňka s Kájou, jen se jim hlavičky třesou. Oba jsou bosí. Kája má vyrudlou bundičku, kterou každé ráno pohladí a říká: „To je má zlatá prázdninová ‚budnička‘!“

Oba jsou ožehlí, prostovlasí. Na čele naskakují jim drobné krůpěje potu. Kája první vrazí do dveří: „Maminko, maminko, strejček Stehlíkovíc nám nese psaní a nechtěl mi je dát. Řek', že nese taky ‚repecis' a že psaní je z Příbramě.“

Zdeňka potakala hlavičkou: „Ju, na repecis!“

„A to jste musili tak letět, divoši? Přinese je, tatínek recepis podpíše, dám mu něco zakousnout a zas půjde. Z Příbramě – to bude odpověď od paní profesorové Černé ohledně Ládíčka. A ne abyste teď pili!“

Děti si usedly k lesní cestě.

„Naše maminka nic nemá takovou radost jako my. To bych přece rád věděl, co je to ten ‚repecis'. Poslouchej, Zdeňko, aby tak v něm byl ten Ládíček! Ale to ne! Maminka řekla ‚tatínek to podpíše', a potom, do kabely by se Ládíček nevešel a ještě k tomu s repecisem. Budem' čekat, aby nám nic neušlo.“

„Mně se zdá, Kájo, že je to papírek. Náš tatínek taky někdy podpisuje.“

„Ju, papírek!“ ohrnul Kája červené rtíky.

Čekali hodně dlouho, než se jim kmitla poselákova čepice v záhybu cesty. Aniž by slova řekli, rozběhli se mu vstříc.

„Strejčku, honem poběžte! Kdo dřív, ju?“ vybízel Kája.

Poselák se rozesmál a sedl si na pařez, utíraje zpocené čelo šátkem. V širokém úsměvu bylo mu vidět jen poslední dva zuby.

Zdeňka se podivila a zeptala se: „Vám, strejčku, teprve rostou zuby? Jéje. Marjánka šafářovic je maličká a má jich víc. To jste asi nastyd', že vám přestaly růst, ne?“

„I ty veverko zvědavá,“ smál se stařík, „počkej, až ti bude sedmdesát jako mně, taky ti vypadají.“

Zdeňna si honem sáhla do hubičky: „Ještě se neviklají.“

Kája netrpělivě přešlapoval: „Strejčku, já mám takové brnění v nohou, když sedím. Vy ne?“

„Já ne, chlapče! Já zas, když chodím.“

„Tak už musíme jít, strejčku, nic platno, abysme tu nezatměli,“ pobízel Kája.

„I ty filištine,“ znova se smál Stehlík, „ještě do poledne hodina. Ale půjdem' teda, půjdem'.“

„Já bych vám nes' tu kabelu, ju?“ nabízel se Kája.

„A to jo, chlapečku, tu máš, bude mi míň horko. Ale neuteč mi!“

Než to dořekl, chytl Kája kabelu a se Zdeňnou tryskem to hnali k hajnovně. Stehlík se usmíval: „Taky jsem tak běhával, taky, ale to už je moc dávno,“ a pomalým krokem šel za dětmi.

Mezitím kabela už ležela na stole. Maminka hubovala, ale jen tak na oko, a řekla: „To z toho máte! Zas musíte čekat! Strejček má v kapse klíček!“

„Táák,“ vzdychl Kája zklamaně. „To jsou vymejšlenosti na tom světě!“

Zdeňna z jedné, Kája z druhé strany sedli si ke stolu a čekali. Už nepůjdou naproti. Což kdyby někdo zatím tu kabelu ukrad' i s repecisem? Stehlík se konečně přišoural. Maminka už mu nachystala hrnek mléka a namazaný krajíc chleba. Otevřel malým klíčkem tašku a vyňal bílý list, k němuž přidal úzký proužek papíru. Podal to hajně a s chutí se dal do jídla.

„A kdepak je ten repecis?“ ptal se Kája.

„Tohle je recepis,“ zahýbala maminka proužkem papíru.

Tvářičky Kájovy se protáhly. „Je to jako nic,“ bručel, „a já myslil, kdo ví co to není. Tak, maminko, honem čtete, prosím vás!“

Maminka četla a po chvíli řekla: „Píše paní profesorová Černá, že přijede s Ládičkem na skaleckou pouť a že ho tu nechá.“

„Tak luffáky budete mít, no, jen aby byli pořádní. Někdy se to nazlobí až hrůza. Zaplať Pán Bůh a zas půjdu,“ loučil se Stehlík s hajnou.

Děti už byly u myslivny a obě zároveň křičely: „Přijede Láviček na skaleckou pouť! To je dobře! Nám už někdy bylo smutno, že je nás málo!“

A Kája dodával: „Nepřijet Láviček, byl bych musil poprosit tetu Dvořákovíc, aby k nám nebo sem přinesla většího kluka, aby už byl tak k hraní. Ale spíš sem, protože my jsme jen hajnejch a děti taky máme ještě ve světě, ale takhle už jí nebudu nic říkat.“

Pan lesní se smál za novinami, které si připravil k prohlédnutí, a řekl paní: „Vidíš, maminko, to je dobře, že ten Ládiček přijede.“

Paní vešla do kuchyně a řekla Týně: „Ubohý Ládiček! Jak ho budou vychovávat tihle dva divoši, do týdne se zchvátí a umře.“

„Anebo bude dělat do týdne kotrmelce a vyjedí nám myslivnu,“ řekla Týna.

Do skalecké pouti bylo zrovna týden. Kája se Zdeňou pořád hlavičky u sebe, pořád šeptali a radili se, jak uvítat Lávička.

„Já bych řek' strejčkovi kostelníkovíc, jestli by mi půjčil ten roh, co na něj starej Pazneht vytrubuje o půlnoční dvanáctou! A ty bys mohla k tomu zpívat.“

„Anebo, Kájo, kdyby mně půjčil tatínek flintu a tobě druhou, abysme stříleli.“

„S tím si dej pokoj! Jak bys o tom začala, už bude tatínek koukat po almaře a řekne: Ta rákoska už má zase hlad! To já znám. Počkej! Tatínek Teriny Pachlovíc je u hasičů a vytrubuje, když hoří. Třeba by Terina si mohla trubku jako vypůjčit, já bych vytroubil slávu a zas bych ji vrátil. Mohla by si na ni počkat.“

„Ju, Terina ti něco půjčí! Za to, že se jí pořád směješ!“

„Malý strachy, Zdeňo! To neznáš holky! Slíbím jí křemínky tamhle od potoka. Nikde jinde takové nejsou. Na škrábky, víš, a to budeš koukat! Musím si tam dojít. A třeba hned. Pojď, nasbíráme pěkné a plnou kapsu!“

Sbírali oblé, hladké, bělavé křemínky, a Kája, když měl kapsu plnou, řekl: „Počkáš na mne za městem, já se vrátím hnedlíčko.“

Zdeňo spokojeně kývla hlavičkou, ale když už kus cesty uběhli – (oni zřídka kdy šli pomalu, obvykle běželi a Kája říkával: „Já ani za

to nemůžu, ale nožičky mi samy odskakují od země.“) –, když byli v polovině cesty, vzpomněla si Zdeňa: „Což kdybych jí dala k těm škrábkům tu velkou pannu?“

„Ty bys jí dala?“ divil se Kája.

„Proč ne? Hrát si s ní ani nesmím, ani nechci. Maminka řekla, že ji vyhodí do střepů, že mám radši lítání po lese a lezení po stromech, tak co?“

„To ju, Zdeňo! Pojd', skočíme k vám pro ni!“

Obrátili se a kalupem zpět. Zdeňa chytla pannu, Týna se ptala: „Vy si budete hrát s pannou? Jéje, co řekne Kája?“

„Ale nic, on mne pro ni poslal. Ta je pro Terinku. Mami, smím tu pannu dát?“

„Jen dej, Zdeňo, ale zastav se aspoň chvíli doma, vždyť už tě člověk přes den ani nevidí a večer bys usnula vstoje.“

Panna byla vskutku hezká. Jak se položila, zavřela oči a měla opravdové vlásky a takové krásné hedvábné šaty.

Obě děti se daly zas na cestu do města.

„Ty zůstaneš u první chalupy,“ rozhodl Kája. „A pannu dáš za sebe. Přijdu sem s Terinou.“

Od Pachtů byli všichni v poli. Jen Terina byla doma. Kája vešel, a když neviděl nikoho dospělého, řek' jen zběžně: „Pěkně vítám!“ A zrak jeho bloudil po stěnách. Nikde nic.

„Co chceš?“ řekla Terina.

„Já se jen tak přišel kouknout, co děláš. Já mám krásné škrábký!“

„Ukaž!“ řekla Terina. A Kája vyložil na stůl několik hrstiček křemínků.

„Jéje, ty jsou krásné! S těma by se to hrálo,“ obdivovala Terina.

„No, já bych ti je dal a třeba ještě něco lepšího přidala by Zdeňa. Sedí tamhle u první chalupy, ale to víš, něco za něco. Vás tatínek má trumpetu, vid'?“

„Má. A jakou! Jen se třpytí! Má ji tamhle v šuplíku!“

„Heleď, já bych ji potřeboval na chvíli o pouti, až budem' vítat Lávička. Jestli bys ji mohla přinést, to bys koukala, co bys dostala. Pojd', ukáži ti!“

Terinka vyvalovala oči. Shrábla rychle křemínky, otřepala si zástěrku a řekla: „To půjde.“

Jak je Zdeňa viděla, nenechala pannu za sebou, ale postavila ji vedle sebe. Terinka ani nedýchala. To byla krása!

„Vidíš,“ ponoukal ji Kája, „může být tvoje. O pouti ještě nikdy nehořelo, nebude zas. Tatínek ani nebude nic vědět. Uvítáme Lávička a zas ji odneseš.“

Zdeňa položila loutku, která zavřela oči.

„Jako živá,“ řekla Terina. Pokušení bylo příliš mocné, boj krátký. „Až budeš chtít trumpetu, přiběhni pro mne, půjčím ti ji a počkám, až bude po všem. Do pokojíčku málokdy tatínek přijde. Schovám ji do zástěry a nikdo nebude nic vědět.“ Vztahovala ruce po panně.

„Počkej,“ řekl Kája, „to nejde jen tak, zaklej se na to!“

Terina řekla: „Na mou duši, že ji přinesu!“

„Ju, to je jiná! Tak si ji vezmi a nezapomeň!“

Přeblažená Terina chytla pannu, a než se ostatní vrátili z pole, měla ji pečlivě uloženou v bedničce ve stodole v koutě.

„Tak o muziku máme postaráno,“ řekl Kája. „Já budu troubit, a ty při tom budeš zpívat, třeba: ‚Otevřte se, rajske brány!‘ Anebo ne. To bysme třeba dostali, to je svatá písnička, ale budeš zpívat tu, jak ji zpívá Týna, víš? Zpívej!“

„Loučení, loučení, což je to těžká věc,
když se musí rozloučiti, když se musí rozloučiti
s panenkou koníklec!“

hlaholilo z dvou dětských hrdélek a skřivánčími trylky rozběhlo se lesem.

„Umíš to dobře,“ řekl Kája uznale, „ale potom budeš zpívat sama. Já sice nevím, co je to koníklec, protože na koně klec jsem ještě neviděl, ale to bude taky jen taková vymejšlenost. Ona ta písnička snad ani pro děti není, protože, víš, jak jsme ji tuhle začali, hned řekla vaše maminka: ‚To už neumíte žádnou hezčí?‘“

„Ale mně se moc líbí, že je tam o loučení, protože se Lávíček bude loučit s maminkou. A potom, no potom, až jak uvidíme. Jen když bude slavné vítání.“

A zas ještě pořád dál si povídali, čemu budou Lávíčka učit.

V Lážově vlastně měli mít pouť na svatého Václava, patrona svého kostela. Ale protože už to bylo tak vžité, celé město „drželo“ skaleckou pouť.

Už to bylo všude znát, že se ten den blíží. Skoro všude čekali hosty, uklízeli, myli, chystali, když v Kájovi hrklo: „Zdeňo, jestlipak přijede ten děda s okurkama, jak jsem ho taky pozval? No, musil bych ho poslati k vám. U nás už nebude místo.“

Zdeňa nechápavě vyvalila oči.

„No, ten děda, co jsem u něj pil ten lák ze sudu na Svaté Hoře, já ho pozval.“

„Jéje, jen ať přijde! S okurkama, jéje, se sudem!“

„Zdeňo, máš ty hloupé holkovské nápady! Copak může přijíti se sudem? Ponese jej na zádech, ne? A lák mu bude šplíchat za krk! Anebo jej bude před sebou kutálet a přivalí jej sem prázdný, vid'? No, ty ses nadarmo holkou nenarodila!“

„Jenže ty, Kájo, když si něco spískáš a máš strach, tak se vadíš se mnou, jako bych za to mohla.“

„Já nic nespískal. Já mu jen řek', aby k nám přijel na skaleckou pouť.“

„Třeba zapomněl, vid'?“

„To víš, že zapomněl. A pojd', já mám takový hrozný hlad!“

Když se paní lesní trochu zlobila, že Zdeňa celé dny lítá s Kájou po lesích, říkal jí pan lesní: „Však já vím o nich pořád. A co se potichu nasměju! Měla jsi je vidět, když přeskakovali potok. Dvakrát se jim to povedlo. Potřetí se Zdeňa málo rozběhla a uvízla nožkama ve vodě až přes kolínka. Přitom se škrábla o kamínek a hnedle by se jí bylo chtělo plakat. Kája přeskočil dobře, a jak se na Zdeňu podíval, řekl: ‚No počkej, ty doma dostaneš, že ses zmáčela!‘ A Zdeňa se dala do smíchu a odpověděla: ‚Vždyť jsi mi pořád říkal: Jen přeskoč! Neboj se!‘ – ‚No ju,‘ zamlouval Kája svou řeč, ‚to jsem řek',

a nevidáno, pro trochu vody! Tuhle si sedni na sluníčko a za chvíli budeš suchá! Nemáš hlad? – ‚Mám, a jaký!‘ – ‚Tak já ti skočím k nám pro chleba.‘ A to bys, maminko, koukala, jaký krajíc sešupala Zdeňka, než oschla!“

„Chudinka malinká, a doma měla trubičky s krémem,“ politovala ji paní lesní.

„Žádná chudinka, maminko! Zdeňka je jako tuřín. A ten živný chléb jí svědčí stokrát víc než cukroví.“

Paní lesní musila to uznati, že Zdeňka nesmírně získala od doby, kdy Kája, les a slunce vzali ji do svého léčení.

2. Sobota před Skaleckou poutí a nedělní cesta dětí na Skalku

V sobotu před poutí bylo rušno v myslivně i hájovně a děti nestačily přebíhat. U Maříků pekla maminka v peci tvarohové koláčky, vykládané třešněmi, povidlové s rozstrouhanými ořechy, makové, jablkové s moučkou. Pekla i dvě bábovky. Čistě oškubaná husa ležela na pekáči. Tři kuřata vedle sebe byla na prkénku. Kája se Zdeňou byli už třikrát u Štalců.

V myslivně dělala paní koláčky do šátečků jako skládané, rybízem, meruňkami, zavařeninou plněné. Pekla preclíčky, všelijaké dorty a dobroty na mísy skládala, a pořád stál buď na stole, nebo na lavici nějaký kastrůlek nebo hrneček, a paní volala: „Děti, pojdte lízat!“

V komoře na pekáčích byly k pečení připraveny kachny, na plotně v ovázaném kastrolu v páře vařila se paštika, ve sklepě stydla kuřata v rosolu. Jen jedno bylo stejné v myslivně a hájovně. Než se pekly koláče, dal se do pece chléb, a ten vyrovnán v lesklých bochnících na stole v komoře voněl nejvíc životodárnou nejzdravější vůní.

Zdeňka si nesmírně libovala ve vylizování hrnce po máku, jak hajná jí jej nabídla. Kája zase div špičkou nosíku nevyhlízel sklenku od zavařeného rybízu v myslivně. Nejdřív poskokem přebíhali

z myslivny do hájovny a zpět, ale čím dál k večeru, tím chodili pomaleji. Když Kája už od všeho u „pánů“ okusil, když Zdeňa už šestý makový s rozinkami u Maříků dojedla, šli už jen tak krokem. Kája si sáhl na břicho a řekl: „Už budu hnedle jako Baba. (Baba byl veliký vrch za Lážovem.) Zdeňo, já už nebudu nic jíst až do smrti.“

Zdeňa odpovídala: „Bolí tě břicho, ne? To jsem ráda. Mne také začíná, jen aby to nebyla škrkavka!“

„Kdepak škrkavka! Ta ani neví, že je zítra pouť! To bude ten mák. A u mě to bude Týna. Ta pořád říká: ‚Jen jez, Kájo! Čí je pouť? Naše!‘ Ju, pouť je naše, ale břicho je moje! Víš co, Zdeňo ? Rozběhnem’ se, kdo dřív u myslivny! Třeba to přejde.“

A přešlo. Jak doběhli k myslivně, už je nic nebolelo. Jen pan lesní, který je slyšel, usmál se pod vousy a řekl tiše: „Pan doktor přece jen má pravdu, když říká, že mu v Kájovi vyrůstá konkurent. Ale Kája se zařídí asi jen na dětské ústrojí. Já bych takhle nemohl utíkat, kdyby mne bolelo břicho.“

A když se Kája večer pomodlil, jak se už do postýlky skulil, za chvíli ještě jednou si klekl a nahlas pověděl: „Pane Bože, Hospodine, pouť je moc dobrá věc, jen kdyby byla častěji. Pomodlím se za to Otčenáš.“

O pouti to byla maminka, která vstala dříve než Kája. Polibovala si nad kusem hovězího, které včera tatínek přinesl z města. Roztopila v kamnech a řekla: „Pánu Bohu poručeno. Snad se paní profesorové bude u nás líbit, třebaš neumím po panskou vařit.“

Dotkla se zlehka Kájova čela: „Kájo, za chvíli už budou jezdit fůry na Skalku. Vstávej, ať nic nepromeškáš!“

Kája se ani neprotáhl a hned byl z postýlky dole. Když se potichu modlil, řekla maminka: „Ne, abys chtěl milého Pána Boha ošidit! Je dnes pouť, to musíš přidat!“

A jen to řekla, už to bylo, Kája začínal zrovna „Anděle Boží“, ale jak řekla maminka „pouť“, škulbl sebou, už se nedomodlil, jen si zčerstva pomyslil: „Beztoho dnes není žádný andělíček doma, jsou už asi na Skalce.“ Pokřížoval se, umyl, oblékl, posnídal, přikusuje

rohové, trochu z formy vyšlé, ale přece výborné koláče. A za chvíli stál u cesty, kudy začali jezdit poutníci i kramáři.

„Panečku, ta se dnes vyvede! Nebíčko jako vymyté, větřík se ani nehne, to tam bude lidu!“ A rovnou se rozběhl přes Lážov ke Skalce.

Flašinetáři rovnali si „inštrument“, harmonikáři natřásali čepice, aby do nich mimojdoucí mohli trousit krejčárky. A tamhle starý Šejnoha zavazoval si ruku už kolikátým hadrem. Ale ten nebyl hodný. Tatínek říká, že je to „šizuňk“, že nechce pracovat, ale lehko chce být živ.

Na Skalce už asi rozkládají kolem kostelíka obrázky jen tak, na plachtě na zemi. Hned vedle jistě už asi mají cukráři postavené boudy – a blízko kláštera, jestlipak tam zas bude ta bába s papouškem, který vytahuje „pranety“? A tam blíže k včelínu stává střelnice. Terče má vyznačené, kdo se trefí, tomu kolovrátek zahraje. A děda párkář a ten s těma opejkanýma jitrničkami zdali tam bude? A což ten „po šestáku házet kroužky“?

Kája byl spokojen. Procesí už tam chodila včera. To se asi zpovídá už od svítání.

Rozběhl se zase domů a cestou si opakoval, co mu maminka nařídila. Bude dávat pozor, aby na Skalce našel paní profesorovou s Lávíčkem. To slovo „profesová“ se mu pranic nelíbilo. Profesová! To nic není! Vzácná paní – to už je jinačí. Nebude to jen tak ji najít. Tam není k hnutí, ale on je najde jako nic.

A potom! Kájovi se dech zúžil, když si vzpomněl, kdo ještě přijede: Sestra Cilka a bratr Václav. Když mu to maminka včera řekla, nemohl to pochopit. Když rodiče o nich mluvili, nerozuměl ještě a oba už několik let doma nebyli. Věděl jen, že Václav je strojníkem ve Vídni a tam také že slouží Cilka. Jistě oba toužili po domově jako tatínek s maminkou po nich. Cesta však byla dlouhá a drahá. Nechávali si to, jak se v nedělních půldnech uradili, když se sešli, až něco našetří a budou moci něco domů přivézt.

Václav vychodil průmyslovou školu, také něco stál, Cilka se učila šít, musí šetřit, aby vrátili aspoň částečně rodičům, co je stáli...

Když mu to maminka řekla, že přijedou, zarazil se trochu:

„Jéje, to budeme míti plnou seknicí dětí! Ale Cilka snad už je z peřiny venku, ne? To víte, maminko, mám vás moc rád, ale abych ji kolíbal, to ne! A Václav, umí-li pak kotrmelce?“ (Škoda, že nebyli doma, když vychovával Zdeňu. Moh' to vzítí všecko najednou, myslil si.)

„Ti už jsou velcí, Kájo. Cilka, myslím, se bude vdávat, a Venouš si bude zařizovat samostatnou dílnu.“

„A já,“ řekl Kájo, „to nic není!“

Teď, když běžel domů, vrazil divoce do dveří a zastihl maminku v pláči. To, co chtěl zčerstva povědět, zůstalo mu v pootevřených rtíkách, a on se honem zeptal: „Proč pláčete, maminko?“

„Radostí, Kájo, že nám dal Pán Bůh dočkati chvíle, kdy děti přijdou ze světa zase jednou domů a že jsme je dobře vychovali.“

„Jéje, radostí! To já bych se byl včera naplakal! Já měl pořád radost. Moje ledviny už byly uplakané, kdyby radostí plakaly, co měly včera dobrých věcí! Teď se skočím podívat do myslivny, jestli nezaspali. A jak budu těm velkejům říkat?“

„Cilko a Venouši, přece! Pravda, ty se asi nic na ně nepamatuješ.“

Kájo neběžel. Aby řekl pravdu, moc jej to netěšilo. Ty ženské asi budou pořád plakat, maminka už začala teď. A to nebude žádná pouť. Jak to udělají s tím vítáním? Najednou oni nepřijdou, a nakolikrát aby vítali, to by zase nic neužili. Řekne teď Zdeň, že počkají, až bude po obědě, a potom že zahrají.

Přiloudal se do kuchyně jaksi omrzele. Týna se hned ptala: „Copak se, Kájo, tak škaredíš o pouti?“

„Mám soužení, Týno,“ svěřoval se. „Přijdou ty děti z ‚Nídně‘.“

„Z Vídne, Kájo,“ smála se Týna.

„Říkám přece z ‚Nídně‘; ani to neznám a mám říkat ‚Cilko a Venouši‘, já bych to neřek za nic.“

„Tak ty se netěšíš? To je pěkné! Vždyť je to bratr a sestra!“

„To je to, Týno! Kdyby to byl někdo známý, ale bratr a sestra, když už se budou oba vdávat, to už nic není. Nebo Lávíček! To bude kluk jako já, ale bratr a sestra!“

Týna se pokusila mu to objasnit: „To máš tak jako u Jeřábků. Mají Jendu, to je páťák, a Fandu, to je prvňáčka, to je bratr a sestra.“

Kája se po ní podíval zdrcujícím pohledem: „Kdybych se nebál, že mne seknete, hned bych řek', že máte taky hloupý holkovský rozum. U Jeřábků mají Jendu a Fanku a žádnýho bratra a sestru!“

„I jo,“ stála Týna na svém. „Máš sestru a bratra, a až se bratr ožení, budeš mít švagrovou, a až se sestra vdá, budeš mít švagra, a až jim teta Dvořákovíc přinese malé dětičky, budeš mít synovce a neteře a budeš jejich strejčkem.“

Kája s pootevřenými ústky hltal zajímavou zprávu Týninu a dal se do hlasitého smíchu: „Ju, strejčkem budu, leda až budu mít fousy a budu kouřit fajfku. A jak jste to povídala? Že budu mít škvarkovou, až se Venouš ožení? Jéje, Týno, vy mluvíte jako stará Hromádková, než jí ztvdne kořalkou jazyk. Strejčkem, ju, já budu strejčkem škvarkové!“

Ale Týna začala kašlat a za pootevřenými dveřmi tutlala smích paní lesní.

„Helejte, Týno, já nemám na to dnes kdy, ale jindy mi to povíte znova. A cože jste povídala, že budu mít, až teta Dvořákovíc jim přinese dětičky? Nic nebudu mít. Copak myslíte, že ona poběží až do Nídně z dubčí? Nemohla vyšlápnout ani sem a do Nídně musí být kolik kopců, a jakých!“

„Kájo!“ ozvalo se z pokoje.

„Prosím, vzácná paní!“

„Týna ti dá snídani a Zdeňa zatím vstane!“

„Ano, prosím, pěkně vítám, děkuju pěkně! Ale Zdeňa začíná teď moc dlouho spát.“

„Moc dlouho není,“ řekla vzácná paní z pokoje, „je zrovna šest.“

Týna kladla na talíř koláčky a nalila do hrnečku „kakó“.

Kája se uvelebil na lavici, pokřičoval se a řekl: „Já jsem sice už snídal, ale třeba by se vzácná paní zlobila, kdybych nejed'. A taky jsem se už proběhl a ty moje ledviny jsou takové mlsné, jak cítějí kakó. Hned mne strkají ke stolu.“

Zase bylo slyšet v pokoji smích a Kája podotkl: „Vzácná paní se dobře vyspala. Je jí přáno, říká naše maminka, že jsou pánovic moc k lidem. Vzácná paní má pouťovou náhodu!“

„Prosím tě –“ smála se Týna.

„No! Slečna řídících říká: ‚Když s tebou mluvím, hned mám lepší náhodu!‘ Ty koláčky jsou moc dobré. Kakó jsem už vypil, Týno!“

„Chtěl bys ještě?“

„Jestli vám trochu zbylo, ale to ne, abych byl nenasyta. Jen si myslím, aby se to třeba nevyvařilo!“

A druhý hrnek stál před Kájou.

„Sedíte ráda, Týno?“

„Moc ne. Kájo. Takhle v neděli odpoledne, ale v týdnu by mi to nedalo. A proč se ptáš?“

„No,“ upíjel a zakusoval Kája, „že vás pan Malina nechá sedět!“

Týna se prudce obrátila. (Malina byl truhlář z Lážova, který se měl po čase oženit s Týnou.) „Kdo to řekl?“ vykřikla na Káju, div se nezajíkl.

„No, teta kovářka to povídala! Čekala na mne tuhle u cesty a řekla: ‚Chodí ještě ten truhlářík z Lážova za Týnou z myslivny?‘ Já řek’: ‚Za kým chodí já nevím, ale v neděli odpoledne s ním seděla Týna v zahradě pod hruškou na lavičce.‘ – ‚Tak jí řekni, že ji nechá sedět, ale ne abys řek’, kdo jí to vzkazuje!‘ Protože mi neřekla, abych se na to zaklejal, proč bych vám to neřek’?“

Týna jen zasykla: „Baba, huba jedovatá! Ale hned zejtra si k ní zajdu! To já vím, nadháněla by Malinovi neteř, kolozubou Barču, ale já jí to povím!“

Kája už neposlouchal. Netušil, jaká mračna se stahují nad jeho hlavou, protože teta kovářka se dozví, kdo Týně vše prozradil. Týna chystala ošatku se zrním, mračila se a šla na dvůr. Přišla Zdeňa už oblečená v bílých šatečkách a děti vyšly do teplého pouťového rána. Kája zapomněl na bratra a sestru. Vzácná paní nasypala mu do obou kapsiček drobné peníze a řekla: „Něco si tam kupte, ale barevné cukroví ne, ať nestůněte! Dej na Zdeňu pozor a vaše hosty k nám odpoledne přiveď!“

„Zdeňo, budem' vítat až po obědě, až budou všichni pohromadě. Řeknu na Skalce Terině, že pro ni doběhnu po obědě.“

Zdeňa jen kývla hlavičkou a poposkočila. Měla dnes bílé střevíčky, jako Kája měl zánovní hnědé botičky, a hned si postěžovala: „To nic není, když musí po sobě člověk dávat pozor!“

„To víš, že ne, ale pouť je jen někdy, to se už musí něco vydržet. To by se to běželo boso v tom mechu, vid'?" řekl zálibně. „Víš co? Zatím se můžeme zout a u Lážova se obujem'.“

Zdeňa se usmála: „Ty máš nápad!“ A za chvíli se rozběhli bosí. Kája svázal svoje botičky, hodil si je přes rameno, punčošky, vstrčil do kapsy. Zdeňa nesla v každé ruce jeden střevíček a v druhé Kájově kapsičce octly se její punčošky.

Před Lážovem ovšem zapomněli se obout, a tak chodcům města naskytla se hned po ránu řídká podívaná. Zdeňa oblečena jako malá princezna, ale bosa, a Kája, statný a hezký jako páže – také bos. Když přeběhli město a stará lipová alej se na ně usmála, usmál se i Kája: „Vidíš, zapomněli jsme se obout. No, to je jedno, až pod Skalkou. Už se moc těším na Lávíčka. Nemáš taky v Nídni sestru a bratra?“ A když Zdeňa zavrtěla hlavičkou, doložil. „To je dobře! Aspoň k vám žádný cizí dnes nepřijde.“

3. Na Skalce u „pranet“, u „koníčků“, na „káci“, kupování, shledání

První flašinetář stál a hrál u starého pivovaru. Kája už přece teď poznal desetihalěř a každému mrzáku a muzikantovi jeden daroval. Moc rád by se s nimi pustil do řeči, ale oni se dívali zas už po těch, kteří šli za nimi.

Flašinet se mu náramně líbil.

„Je to jako nic,“ povídal Zdeně, „jako nic s klikou. Člověk zatočí a už to hraje. To bych přece rád věděl, co je v něm schovaného. Prstem udělá ‚šmik‘ a zas to hraje jinou. Heleď, Zdeňo, kdybych se učil panem Fichtlem, až bych nebyl doma, mohla bys taky takhle

chodit vyhrávat. To bys přinesla peněz! Mohla bys k tomu zpívat a já bych se doma podíval, co to v té ‚kysínce‘ hraje.“

Ale Zdeňa se nadnesla a pohodila hlavou: „Co tě napadá? Říkal včera tatínek, až budu chodit do školy, koupí mi piano.“

Kája se zastavil: „A ty s ním budeš chodit hrát po poutích?“

„Kdepak! Dědoušek má piano. Stojí na třech nohách, má klávesy bílé a černé, je strašně těžké a velké a hraje se na něm podle not.“

„A já,“ řekl Kája, „to nic není! A heleď, co už je tu lidí! Půjdem’ se podívat, který má největší okurky a kde dávají víc láku.“

Oba už obuti procházeli se Skalkou, proměněnou dnes v kus výročního trhu. Boudy kramářů jedna vedle druhé. Tam kdosi pískal, jinde bubnoval, hrál na foukací harmoniku, u střelnice už první šohajové pokoušeli se trefit, u kláštera stála babka, před ní stolec, na něm klec, na kleci uvázaný za nožičku zelený papoušek.

„Vidíš, ten tahá ‚pranety‘,“ řekl Kája. „Já nevím, co to je, ale vaše Týna říkala tuhle naší mamince, že jí vytáhl loni papoušek obálku s psaníčkem, v němž byl obrázek a čtení. Že prý to byla divná planeta, protože ten pán na tom obrázku měl fousy a pan Malina je nemá. Počkej, já bych se třeba té paní zeptal, jestli se tenkrát ten papoušek nespletl!“

Zdeňa chodila jako zmámená. Vždyť byla na pouti po prvé. Očka jí přeskakovala z předmětu na předmět, a byla tak ráda, že ji Kája vede za ruku. Jinak by se skoro byla bála, aby jí tu někdo neublížil.

„Zdeňo,“ obrátil se k ní Kája, „jak jí mám říct? Na vzácnou paní se mi nezdá. No, Pánu Bohu poručeno! Teta, prosím vás,“ ale paní se na něj obořila: „Takovým cvrčkům planety neprodávám! A vůbec nejsem žádná teta. A teď jed’ od krámu!“ A obrátila se k nim zády.

Kája zahořel ve tváři jako planý mák, „cvrčku“ mu řekla. Pustil ruku Zdeninu, zadíval se upjatě na špičku své botky a teprve za chvíli tiše řekl: „Musil jsem se pomodlit Otčenáš, aby mne přešla zlost. Jináč bych ji byl bacil něčím po hlavě.“ Obrátil se znovu: „To nemusíte hned nadávat a vyhánět od krámu. Já se chtěl zdvořile zeptat, jestli ten papoušek nevytáhl Týně pánovic špatnou planetu, protože ten pán tam má fousy a pan Malina jich nemá. A vy hned

křičíte, jako bych vám chtěl něco vzít, a že vůbec nejste žádná teta, za to já vůbec nemůžu. Cvrček nejsem! Jsem Kája Mařík a po prázdninách budu už druhák. Náš tatínek říká, že kdo na zdvořilou otázku se rozkřikne, je krubiján. Má úcta!”

Chyt’ Zdeňu, a než se překvapená panička vzpamatovala, ztratili se v davu. Vyprskla za nimi nadávku, ale kolemstojící ji napomenuli: „Pravdu měl. Proč jste ho nenechala dořechnout?“ A smáli se.

Kája běžel se Zdeňou ke kostelíčku.

„No, tys jí to řek’!“ S obdivem se na něj podívala Zdeňa. „I ,má úcta’ jsi jí řekl.“

„Protože je to pravda. Naše maminka říká, že dobré slovo i železná vrata otvírá, ale tahle paní je železnější než vrata. Heleď, koničky!“

A už tam byli poskokem. Solidní lavičky byly vystřídány koníky vranými i bělouši, a dokonce se tam točily dvě „káče“.

Panečku, Kája by se roztočil! Vojta Brabencovic seděl na jedné a volal na něj: „Kájo, vo co, že ji tak neroztočíš?“

Ju, to by Vojta koukal! Ale má na starosti Zdeňu. Ani na koníka si nemůže sednouti, protože kdyby na druhého posadil Zdeňu, mohla by spadnout. Měla tenkrát k smrti jako z hráze do rybníka a tady by se mohla zabít jako nic. Kája byl tak trošičku pyšný na to, co řekl včera vzácný pán, když Zdenina matka projevila obavu: „Jen aby se na pouti Zdeně nic nestalo!“ A pán řekl: „S Kájou ji pustím raději než s Týnou. Ta by koukala, kde je Malina, ale Kája ví, že má na starosti než Zdeňu.“ Vzpomněl si teď na to, a jak dohráli, když kolotoč stál, vybral tu nejhezčí lavičku bílou, posadil na ni Zdeňu a dali se vozit hned dvě písničky za sebou. Když dohráli, počkal, až kolotoč stál docela klidně, teprve potom seskočil a podal Zdeně ruku, aby se mohla lehce dostat dolů. Nevěděl, že za tou vysokou boudou stojí pan lesní, že vidí v jeho očích touhu, aby se mohl roztočit na „káčí“, a že je rád, když vidí, jak se Kája rychle rozhodl.

Pan lesní přistoupil k nim, pohladil Káju po hlavě a pověděl: „Za to, že jsi tak opatrný na Zdeňu, počkám tu s ní a ty jdi, roztoč „káču“!“

Pohledu, který zasvítíl paprskem neskonalého vděku z Kájových očí, nezapomněl pan lesní nikdy.

Kája řekl: „Děkuju pěkně,“ a vyšvihl se na „káču“. Zavolal na Vojtu: „Vo co, kdo víc?“ A už se mu hlavička kmitala kolem dokola. Pan lesní ho tam nechal dvě písničky a potom řekl: „Ještě jdi na koníka.“

A tak vlastně Kája u kolotoče užil všeho. Pan lesní už jen řekl: „Musím zas jít. Teď dávejte pozor, abyste našli paní profesorovou, a možná, Kájo, že poznáš Cilku nebo Václava. Cilka je celá maminka a Venda jako by tatínkovi z oka vypadl!“ Přidal ještě Kájovi do kapsičky drobných peněz a odcházel.

„A teď půjdem' něco koupit,“ řekl Kája. Našel bábu, která prodávala největší okurky, schroustali každý dvě, pak si koupili každý kornout angreštu. Měli ho sice u lesních dost, ale ten nebyl tak zaprášený a rozmačkaný, jako tenhle. Potom si dali po párku a zapili to jednou citronkou.

Kája řekl, teď že už užili dost. Ještě že si koupí kousek cukroví, něco domů a budou hledat hosty. Pamětliv příkazu vzácné paní, nekoupil barevného cukroví, ale na papíře nalepené mandlové „pacle“. Chroupl teprve do druhé, když dozadu byv postrčen, vrazil do někoho. Hned se omluvil: „Teta, já nerad. To mne někdo strčil.“ A jak se podíval, skoro by byl řekl: „To je jako naše maminka, když byla malá. Má zrovínka takové oči.“ Dav posunul ho dál a on řekl Zdeně: „Heleď, tohle mohla být Cilka. To víš, já si naši maminku moc dobře pamatuju. A poznal bych ji třeba za sto let, protože takové oči nemá žádná jiná. Jako ten andělíček na obrázku, vid'? A tahle tetka měla zrovna takové. A jak se smála, zuby jí taky svítily, jako naší mamince. Bude to ona! Tak jen když tu jsou. To Venouš asi bude s ní. Teď ještě musíme najít paní profesorovou s Lávíčkem a potom Terinu, abysme jí řekli, co a jak.“

Terina jako na zavolání přitočila se jim do cesty. Kája jí podal dvě „pacle“ a řekl: „Tak po obědě buď doma! Doběhnu k vám a na trumpetu si počkáš.“

Terina olízla zešíroka paclí a řekla: „Ta je!“ a kývla: „Však já počkám.“

Kája už táhl Zdeňu do kostelíčka. Kostelík svaté Maří Magdaleny je zcela jiný než ostatní kostely. Celý z napodobených krápníků jako jeskyně u moře, kde svatá Magdalena až do své smrti žila. Nad hlavním oltářem socha klečící svaté Magdaleny, na čtyřech stranách lodi sochy svatých poustevníků. Kazatelna s rukou držící kříž a na ní deska s vyrytými římskými číslicemi od I.-VII., které připomínají sedmero hlavních hříchů. Tajemné pološero svádí ke zpytování svědomí. Oblázková dlažba vábí: „Klekni a pomodli se a tělem čiň pokání!“

Přes celou zpívanou mši svatou vydržely obě děti v kostelíku. Ale jak je proud lidí vynesl ven, byl to Kája, který viděl paní profesorovou z Příbramě, jak vedla za ruku Ládička. Chytl ji za rukáv: „To jsem rád, že jsem vás našel, vzácná paní. Tak tohle je Láviček?“ Zkoumavě si prohlédl vytáhlého bledého hošíka, ó, tak bledého! Přesto, že bylo vedro, měl kabátek upjatý až ke krčku a pod ním ještě hedvábný šáteček.

Paní profesorová vzdychla, když ty tři děti viděla stát vedle sebe. Dvě jako růže květ, s očima plnýma jisker, a to třetí, bledé, jako syrové, s matným pohledem.

„Láviček, se mi zdá, měl také k smrti jako z hráze do rybníka, jako tuhle Zdeňu pánovic. Ale on bude jako my, jen když se nebude bát. My si ho vezmeme do práce. Lávičku, zahod' ten obojek z krčku! Vždyť je horko jako v peci!“

Ale paní honem řekla: „To ne, Kájo, on by nastydl!“

„Ju,“ pomyslně si Kája, „to je jiná! To musíme začít až zejtra.“

Za chvíli se Láďa trochu rozpovídal. Kája se nabídl, že ponese vzácné paní balík, ale ta řekla: „Kdepak! Bolely by tě ručičky.“

Kája se usmál: „Ju, bolely! To se jen podívejte, jaké mám svaly! Nosím doma vodu a Líze pítí a brambory z pole a leccos. Já to unesu jako nic.“ A nesl.

„Myslím, Kájo, abys nás dovedl k vám. Ládíček bude unaven, aby si odpočinul.“

„Tak to už jste od rána na cestě, ne?“ ptal se Kája.

„Pěšky jsme šli jen kousek, kočár nás dovezl lesní cestou, ale pro Ládíčka už to je dost.“

„A já,“ řekl Kája, „to my někdy běžíme se Zdeňou do města kolikrát za den.“

„To ale nesmíte Ládíčka uhnat! Jen hezky pomalu, aby se neuhřál.“

Kája už chtěl říci, že tedy až poběží do města, posadí Lávička na lavičku před hajnovnou a on tam bude sedět jako starý Vinkler u Čeňků a čekat na ně. Ale nahlas řekl jen: „Vzácná paní, Zdeňa byla taky taková. Tu také nesmělo nic ofouknout. Doma ji vždycky nasadili jako na klouzačku – aá náš tatínek! Tatínku!“

Hajný jim šel vstříc. A mezitím, co mluvil s paní profesorovou, děti šly napřed.

Lád' se pořád otáčel a Kája pořád pobízel: „Pojď zčerstva!“

A tak se stalo, že paní s Maříkem zůstala hodně vzadu, zatímco děti byly u konce lipek. Lád' a najednou stáhl ústní koutky a začal nabírat: „Mne bolejí nohy, hú, hú, maminko, já už nemůžu jít!“

Kája se zastavil a řekl: „Jéje, ty umíš krásně brečet! To nesmíš tady brečet! Nohy že tě bolejí? Tak s nima víc sekej, ony přestanou! Nebo chceš, aby tě maminka vzala na záda? Kdybychom šli sami, už jsme se doma najedli a byli zase zpátky na Skalce.“

Lád' si utíral oči a vzlykal: „Já chci maminku!“

Zdeňa se do toho vložila. Vzala ho za ruku a řekla konejšivě: „Co bys plakal. Maminka jde za námi, a heled'! Přejdeme tohle město a potom hnedle budeme u nás.“

Lád' přestal plakat. Kája následoval Zdeňu v konejšení: „Já ti povím, Lávičku, proč tě bolejí nohy. Jsi moc nasazený, je ti horko. Proto nemůžeš jít.“

„Horko mi je,“ vzdechl Láďa.

„Svleč si vrchní kabát a ten obojek, a to budeš koukat, jak se ti půjde!“

Láďa poslechl, Kája mu vzal kabát přes ruku, šáteček do kapsy a vskutku bylo mu mnohem lehčeji a zase se šlo dobře.

4. Pouťový oběd doma a uvítání Ládička

Když došli konečně hajnovny, maminka už čekala. Přivítala je, donesla jim polévku na zahradu ke stolku a hned se ptala, kde jsou ostatní.

„Přijdou hnedle,“ hlásil Kája, „my šli napřed.“

Láďa jen tak v polévce míchal lžící, nemluvil a Kája odešel dovnitř: „No, Pánu Bohu poručeno, ale bude s ním práce! To je taky kluk? Hned brečí jako holka. Já nevím, maminko, jak to s ním dopadne.“

„Ale dobře. Jen se neboj, musíte na něj pomalu.“

Láďa konečně, když viděl, jak oběma chutná, pustil se do polévky, dojedl a řekl: „Maminka takovou nedělá.“

Snědli potom ještě každý kus husy, ale Láďa jen tak uštíp', když konečně přišel Mařík, paní profesorová, Cilka a Venouš. Maminka plakala, objímala jednoho po druhém, i tatínka. Strejček šafář, který šel s nimi, se smál, jestli pláče radostí, že jeho zase vidí.

Kája se podíval stranou. Ještě tam někdo stál za tatínkem. Propánakrále, byl to on! Byl to děda od okurek, co jej pozval na pouť. No, Pánu Bohu poručeno, ale už je to tady!

Tatínek hlásil mamince: „Tady je děda Šaurovic, Kájův host, pozval si jej na pouť.“

Ale maminka se jen usmívala a Kájovi spadl kámen ze srdce. Už jen čekal, jestli maminka bude objímati i toho dědu.

Kája se zadíval na Cilku a pomyslel si: „Ano, tohle je ta teta, co do ní nerad na Skalce vrazil,“ a hned to hlásil: „Teta, já jsem si hned myslil, že jste asi naše, protože máte zrovínka takové oči a zuby jako naše maminka.“

Cilka jej chytla do náruče a řekla: „Můj zlatý Kájo, vždyť já bych tě ani nepoznala!“

A zas jej chyt' Václav - panečku, toho by zas Kája nepoznal. A pořád byly slzy, až Kája řekl: „To není žádná pouť. Pořád všichni brečíte.“

Za chvíli seděli hosté ve vzdušném pokojíku hajnovny a pochvalovali si, co jim bylo podáno. Cilka pořád odbíhala za maminkou, a ta zase pořád Cilku si prohlížela, jak jí pěkně sluší tmavě modré šaty, a zase na Václava se dívala. Inu, Kája už měl všeho toho dost.

Ládíček seděl vedle svojí maminky, která úzkostlivě se ptala Maříka, zdali Láďa nenastydne, když nemá ovázaný krček.

Smažená kuřata jim maminka vynesla do zahrady, kde sedli ke stolu na široké lávky. Libovali si, jak je tu všude krásně, a Kája se Zdeňou zmizeli. Vzali to trapem.

Terinka už čekala za jejich zahradou. Trumpetu měla pod zástěrkou. Kája řekl: „Umíš držet slovo. A teď poběž s námi!“

V zahradě u Maříků bylo veselo. Až do lesa rozléhal se smích. Vždyť tam byli i pánovic, kteří si sami pro hosty hajných přišli, ale musili se posadit.

Ostražitě a pomalu hledal Kája vhodné místo ke svému číslu. Našel je hezky daleko od zahrady, ale přece tak, aby na domácí i hosty v zahradě viděl. Nasadil trubku k ústům a tichým lesem a horkým vzduchem projel zoufalý a děsivý signál: „Hoří, hoří!“

Čekal, že všichni začnou poslouchat a se usmívat, ale oni jako by blesk mezi ně sjel, úprkem se rozběhli do lesa. Vzácná paní volala: „Snad u nás!“

A Mařík křičel na maminku: „Na půdu běž, mokré hadry vezmi, kdyby jiskra zapadla!“

Široký stůl zůstal opuštěn. Na jedné míse žloutlo několik kusů bábovky, na druhé vršily se koláče doběla cukrem zasypané. A docela stranou, kam hajná mísu se zbytkem kuřat odsunula, ležel pod lavicí Pěťa, pes. I on se vzrušil, když slyšel poplach. Protože však nikdo nebral pušku, vrátil se na svoje místo.

Zdvihl čumák. Voní to, a jak voní! Sladce i slaně. Koláči i masem. Protáhl se, položil přední pracky na stůl a sekal prutem. Nikdo jej neokřikl, a ty dobroty tak blízko! Skoro na dosah jazyku, kterým se několikrát olízl.

Zakňučel – ticho. Vyskočil na stůl a chňapl po talíři, na němž zbyla z kuřat dvě křídélka a prsíčka do zlatova osmažená. Nadvakrát kousl, spolkl a olízl se. Zas nikdo nekřikl: „Lehni!“ Vylízl talíř dokonale. Potom se pustil do koláčů. Umyl talíř, až se svítil. Dojedl bábovku a s pocitem naprosté blaženosti lehl si na svoje místo. Položil hlavu na přední pracky a bylo mu nesmírně krásně.

Mezitím zděšení domácí i hosté doběhli k místu, odkud vyšly první příšerné zvuky. Jak viděli Káju s trubkou v ruce a slyšeli Zdeňu, jak nadšeně zpívá: „... když se musí rozloučiti s panenkou koníklec“, hrůza jejich rázem přeměnila se v smích, v takový upřímný smích, který zároveň byl odpuštěním, neboť pochopili všichni, že děti chtěly je překvapiti. Pan lesní násilím se nutil do přísnosti, když řekl: „Kájo, co tě to napadlo?“ Ale když se podíval do černých jeho očí, které teď byly plny úzkosti, musil se znovu rozesmáti, jako paní lesní smíchu se udržeti nemohla, když vzpomněla na Zdenin „koníklec“.

Jen hajný Mařík řekl přísně: „Děkuj Bohu, že je pouť; jinak bys nestačil počítat!“

V duchu si Kája vyčetl: „Nic se to nevyplácí chtít šidit. Já myslil, když jsem se ráno moc krátce modlil, že všichni andělíčkové budou na Skalce, a zatím některý přece asi v nebičku zůstal, na mne pověděl, a trest je tu.“ Přece však úzkost z očí Kájových zmizela. A Zdeňka? Ta vůbec si nemyslila, že se něco nepovedlo. Jak dozpívala, tak řekla: „Tamhle v houští čeká Terinka na trumpetu. Může jít s námi?“

Terinku vyvedla z houští vzácná paní a hned řekla: „Tys chudinka, vid’? To ti naši divoši tě umluvili, a tys je poslechla. Pojď, teď půjdeme k nám!“

Ve smíchu se vraceli do zahrady. Maminka hajná seděla ještě u vikýře s haldou mokrých hadrů a čekala, až poletí jiskra. Zavolali ji dolů, a když jí vysvětlili, povzdychla: „Ten kluk je z Maříkova rodu. U nás žádný nebyl takový divoch.“

Šli ke stolu pro klobouky, a pan lesní se znovu rozesmál: „Pěťa uklidil. Umyl talíře a schoval zbytky. Pěťo!“

Pěťa s vědomím viny připlíží se k pánovi. A hned se svalil na záda, polykal sliny a sekal prutem.

„Pěťa si udělal pouť,“ řekl Mařík. „Neboj se! Dnes bit nebudeš!“

Pěťa vyskočil a vlhkým čenichem v skoku dotýkal se až čela hajného.

V myslivně bylo ještě veseleji. Ládíček konečně se rozpovídal, a než se kdo nadál, šerilo se. Paní profesorová musila k vlaku. Ještě dříve než hocha zavolala, utírala slzičky. Ale děti byly pryč.

„Snad se Ládíčkovi něco stalo?“ naříkala paní. „Snad někde pláče!“

Ale vtom už volal hajný: „Tady jsou!“

Na mlatě ve stodole předváděli Kája se Zdeňou Ládíčkovi ty nejkrásnější kotrmelce, jaké jen dovedli. A Láďa se usmíval, až tvářičky mu smíchem trochu zružověly.

Když mu maminka s pláčem řekla: „Synáčku, už musím jít,“ řekl jí zčerstva: „Tak s Pánem Bohem, maminko! Pozdravujte doma, ale já vás nemůžu vyprovodit. Kája se Zdeňou polezou teď na stromy. Pošlete nám ještě figurky do divadla, Kája bude hrát.“ A jen se s maminkou políbil, už se rozběhl s dětmi dál do lesa.

Pan lesní se usmíval: „Račte býti bez starosti. Ten váš synáček už je Kájův, už se neztratí. Jestli ten ho neotuží, tak už nikdo. Bez dozoru nejsou. Ani o tom nevědí, že já každou chvíli vím, kde jsou. Kdybych já měl takového chlapce, věru, ničeho víc už bych si nepřál. On vlastně je jako náš, právě tak jako Zdeňa je hajných. Na Kájů nedám dopustit a tvrdím, že Ládíček přes prázdniny otuží, zesílí a zčervená, že ho ani nepoznáte!“

Mařík šel doprovodit paní profesorovou a s nimi šli také Cilka a Venouš. Nemohli se déle doma zdržet.

Bylo už skoro tma, když se tři vyhladovělé děti vřítily do hajnovny.

„Maminko, my máme hlad! A kde jsou hosté?“

„Už odjeli, i naši, Kájo, ale dá Pán Bůh, že na Vánoce budou moci přijeti na čtyři dny. Pak jich víc užijeme. A co byste jedli?“

„To je jedno,“ řekl Kája, „jen když toho bude hodně!“

Teprve teď maminka ukázala, co hosté dovezli Kájovi, který hned řekl: „To bude nás všech dohromady.“

Cilka s Vénou přivezli pěkná dřevěná vkusně malovaná zvířátka. V „Artělu“ v Praze je koupili, a tatínek hned musil jim povídat, co nepoznali: Žirafa, medvěd, opice, zebra, lev, tygr, buvol, jezevec, sob, velryba – jéje, Kája nestačil poslouchat, Zdeňa kroutila hubičkou, opakovala si každé slovo, a Láďa řekl: „To si uděláme zvířinec!“

„To uděláme,“ řekl Kája, v jehož hlavičce se obnovila matná vzpomínka, že kdysi dávno byl v Lážově zvířinec, ale nepamatuje se na nic, jen že tam nic nevonělo.

„A hele, oslík, Zdeňo, vembloud, jéje, to je krásy!“

„A tohle je krokodýl,“ řekl tatínek, „a teď už toho nechte a půjdeme spát.“

„Ještě chvílku,“ pravil Kája. A zrovna se Zdeňou brali zvířátka opatrně do rukou, když maminka řekla: „Copak, že je Ládíček zticha? Snad se mu nestýská?“

„Snad se ztratil?“ řekl Kája.

Ten, jak seděl prve na pelesti postele, překulil se na ni a spal jako dudek. Maminka Kájova ho svlékla a odnesla na postýlku, kterou mu z Příbramě poslali. Kája dovedl domů Zdeňu.

Když v lážovských hospodách začalo býti nejveseleji, sedl si Mařík s maminkou na lavičku před hajnovnu a povídali si, jak se ty děti ve Vídni drží, jak jsou spořádané a jakou z nich mají radost.

„Dal nám Pán Bůh dočkat se mnohých těžkých chvíl,“ řekli si, „ale všechno na dětech nám vynahradil. Ty dvě už se ve světě neztratí. Cilka jistě za rok, za dva se bude vdávat. Říkala, že si

vezme krejčího, také spořádaného člověka, ale chce si ve službě ještě něco ušetřit. Může mu v řemesle pomáhati.“

Václav ukazoval, kolik už si našetřil, že se hnedle bude moci zařídit pro sebe. Musili od něj vzít to, co v zalepené obálce jim donesl se slovy: „To ode mne a od Cilky jako splátku našeho velikého dluhu za to, že jste nás dali vyučit, do čeho jsme měli chuť.“

A když obálku otevřeli, ani věřit nechtěli. Vždyť děti přinesly tisíc korun! A hajný řekl: „Zejtra to, maminko, odneseš do města do spořitelny. Polovičku dáš zapsat na Cilku, polovičku na Věnu. My, chvála Bohu a díky Bohu, se užívíme. Ale hezké to od nich je!“

V Lážově byly taneční zábavy ve všech hostincích. Protože táhl odtamtud vítr, zaslechli chvíli pár taktů veselé polky nebo valčíku. Vždyť hráli při otevřených oknech.

Od lesovny táhla až sem sladká vůně jerišské růže, která kvetla nejen u plotu zahrady, ale na kraji lesa, kde jí vyrostlo na kolik metrů zdělí. Nepřecházela zvláštními žlutavými květy do růžova jako ta u zahrady. Byla jen žlutavá a zakrslá, ale voněla stejně mámivě.

„Půjdeme spát, maminko! Nalítala jsi se tyhle dny. Ten Ládíček je tichý, hodný chlapec, ale bled'oučký. No, Kája se Zdeňou z něj udělají lesáka.“

Když v Lážově veselí dostoupilo vrcholu, nad oběma samotami ležel klid zrovna nebeský. Spali při otevřených oknech a měsíček dnes celý bílý jako pouťová panenka posílal šelmovský úsměv na dvůr hajných i pánovic.

„Pěťo, to byly dnes časy, co?“ povídal. „Kuřátko, koláče, bábovky a žádný výprask!“

Pěťa obíhal stavení. Zastavil se, zdvihl hlavu a zaštěkal přátelsky v odpověď: „Ba, byly, milý měsíčku! Hodné pány mám a musím dobře hlídat.“

A tři psi v lesovně sami začali na měsíček: „To jsme se dnes měli! Kostí a knedlíky i koláče. Budeme dobře hlídat.“

5. Kája jde ke slečně řídících

Kája uměl spát opravdu zčerstva. Sluníčku se ještě nechtělo vstávat a usmívat a prosilo maminku noc: „Ještě chvíli, maminko!“ Ale maminka noc zavrtěla hlavou: „Musíš jít svítit, synáčku, nic platno. Ptáčekové už si odzpívali ranní modlitbu. Rosa už lehla na trávu a květ. Vstávej, sviť a hřeji!“

Kája už byl vzhůru.

„Maminko, to už je pozdě! Snad už je večer. Ani není moc vidět.“

„Tak ještě spi, než bude sluníčko svítit!“

„Já bych spal, maminko, ale já mám moc práce. Musím časně do Lážova.“

„Copak tam budeš dělat?“

„Musím ke slečně řídících.“

Maminka vstávala. Vzpomněla si, že včera byla už tak znavena, že ani všecko nádobí umýti nemohla. Musí si přivstat a uklidit to.

„Ládíček spí, vidíš?“

„Copak Ládíček!“ ohrnul rtíky Kája. „Ten bude možná spát do poledne. Ale já musím do školy se jít zeptat slečny řídících na zvířátka, co je tu máme. Když budu hrát zvířinec, abych o nich něco uměl povídat. Maminko, prosím vás, napište mi na papírek, jak se to všecko jmenuje.“

Maminka opravdu mu všecko napsala a Kája, jak se sluníčko protahovalo nad Babou, vyšel. Měl nařizeno jít se vzkazem k tetě pekařce a počkat tam, aby nepřišel do školy vzbouzet.

Kája šel lesem, když maminka na něj zavolala: „To půjdeš s prázdnem?“

A Kája odpověděl: „Ba ne, maminko!“

Kája věděl o konvalinkách. Natrhá jich slečně. Tetě nemusí donésti nic. Konvalinkám beztoho nerozumí, a až bude něco chtít, však si pošle.

Byly tam! Až se zarazil, jaká to byla vůně. A byly takové rozkošné! Natrhal jich hodně. Kolem dlouhých stopek, plných běloučkých zvonečků, rozložil tmavozelené listy. Kája uměl

svazovat kytici. Nadarmo nechodil k pánovům. Svázal je pevnou metlicí a vrátil se k cestě.

Teta pekařka vytahovala zrovna rohlíky z pece. Jak po zaklepaní otevřel a tím svým „Pěkně vítám, děkuju pěkně“ pozdravil, rozesmála se její červená tvář: „Á Kája! A jako ženich dnes s kytkou. Kdepak jsi nechal lakýrky? Či myslíš, že mám svátek?“ Kája se podíval na své uprášené bosé nohy a řekl: „To není, teta, pro vás. To je pro slečnu řídících. A že vás maminka pozdravuje, abyste si přišla pro máslo, že by se ráda s vámi o něčem poradila.“

„To přijdu dnes kvíčerkem. A co tak brzičko po ránu?“

„Inu, teta kdybyste věděla! Lávička máme u nás na vzduchu, vemblouda a krokodýla, búbola a kdožví, co všecko.“

Teta se usmála: „To tam máte všecko jako na vzduchu? No, to má asi maminka radost! To aby celý den stála u plotny a vařila. Takový krokodýl toho spocívá! Ten nakonec spolkně i Ládíčka.“

„Ju, kdyby měl zuby! A rohlíky se vám moc pěkně upekly. Tak jsem nák po cestě dostal žízeň.“

Teta pochopila: „Tak si vezmi, co sníš, a tamhle na kamnech si odlej kávy!“

„Zaplať Pán Bůh, jako by se stalo, a to já si vezmu. Dobré, tuze dobré, teta, ale krátké,“ řekl Kája a jedl.

„Tak si přidej! Je ti přáno. A víš-li, že teta kovářka se na tebe chystá? Týna u ní včera byla a zle jí vyčinila. Kovářka mi hned povídala, že prý jiný Týně to nepověděl, než ten hajnejch, ale že to dostane.“

V Kájovi hrklo: „To jsem rád, že to vím, a už abych šel.“ Dopil, dojedl, teta mu zabalila trochu pečiva a na cestu mu přidala „pikšótek“.

„Čekej, až otevrou! Ne, abys ve škole bouchal!“

Škola byla ještě zavřena a ticho tam. Sedl si tedy Kája na schůdek a čekal. „Jak jen může někdo takhle dlouho spát!“ pomyslil si. Náměstí prázdné, okenice zavřené, jéje, to on by nevydržel.

Až půjde zpátky, musí se vyhnout kovárně. Jéje, teta kovářka měla pěst! Jen se jí jednou zeptal, jestli je to pravda, že má jazyk na

obou stranách broušený a ten poslední, jediný zub, jedovatý, a ona jakoby nic se líbezně usmála, přibližovala se k němu a řekla mu sladce: „Kdopak ti to řek', synáčku?“

„Povídala to včera teta Čížkovic u Štulců.“

A teta ho chytla, pěstěma do zad bubnovala a tak ošklivě mu říkala.

Proč nešla nabančit tetě Čížkovic? Vždyť on se jen chtěl zeptat, jestli má pod zubem také ten váček s jedem, jako ta zmije, a ona hned bančí. Od té doby se tetě vyhýbá a zůstává v uctivé vzdálenosti.

Prohlížel papírek: „Naše maminka to umí! Napíše řadu písmen jako nic. Jéje, kdybych už uměl dobře číst! A ve škole pořád ticho. Třeba zaspali. Má tak někdo spaní! Jako Marjánka šafářovic. Ta holka by pořád spala. Kdykoli tam přijdu, teta mluví šeptem a napomíná: ‚Bud' zticha, chudinka malá hajá!‘ Malá je, to je pravda! Nic neroste. Mluvit taky neumí. Jen něco brouká, žádný tomu nerozumí, jen teta. Říká: ‚Chudinka, jak hezky žvatlá. Slyšíš, Kájo, jak povídá, že seš divoch?‘ Ju, povídá. Třeba ani nebude nikdy mluvit. A proč jen jí teta říká ‚chudinka‘? Holka je jako cvalík, jen spí, jí a pije.“

Ale když on řekl: „Teta, co dělá ta vaše chudinka?“ – teta se rozkřikla: „Co ty budeš o naší Marjánce říkat chudinka! Copak je to mrzáček?“

Ve škole vrzly dveře. Stará Běta šla teď jistě na dvůr pouštět slepice a pro dříví.

Byla to ona. Za chvíli se vracela a Kája ztichounka zaklepal. Běta něco zabručela a Kájovi se zdálo, že to bylo: „Koho sem rohatý tak časně nese?“ Ale zaklejšovat by se na to nemoh'. Po hodné chvíli, kdy bystré uši Kájovy zaslechly ustavičné otvírání a zavírání dvířek u kamen v kuchyni, přišourala se konečně k hlavním dveřím. Kája slyšel, jak si cestou dvakrát řádně zívla.

Ale jak odemkla a uviděla Káju s kyticí konvalinek, hned se usmála: „Á, Kája. Copak tak brzo?“

Ten pozdravil, vklouzl do chodby a šeptal: „Jdu k slečně na poradu a tuhle jí nesu kytku, abych nešel s prázdnem.“

„No, to jen pojd'! Slečna bude hnedle vstávat, počkáš zatím v kuchyni. Páni jsou v Praze, jsme samy doma.“

„Proto jste tak dlouho spaly. No jo, pan řídící jistě už by byl v zahrádce!“

„Ani jsem se ještě nemyla.“

„Koukám, že otvíráte oči jen tak na kousek. Naše maminka říká: ‚Nečesanej, nemytej, na kolečku přibitej!‘“

Běta zamlouvala: „Hořet mi to nechce, to je soužení!“ Sedla si na stoličku ke kamnům, nadula tváře a foukala. V kamnech to smutně zapraskalo a zase nic. Kája znalecky se podíval na rošt: „Ju, to vám nebude hořet. Třísky jsou mokré. To já vždycky večer nanosím třísky, dám je schnout a ráno to hoří jako nic. Jednou jsem zapomněl a maminka ne a ne ráno rozdělat. Tatínek řek': ‚Tohle ti, maminko, nechytne, protože je to nasáklé Kájovou leností, a lenost nehoří, ta hnije.‘ Počkejte, skočím vám do dřevníku pro něco suchého.“ Postavil kytici do široké vázy na okně a vyběhl. Za chvíli se vrátil, srovnal si suché, tenké kůrčičky do hraničky, na to položil větší kousky a už to hučelo.

Trvalo ještě chvíli, než se otevřely dveře pokoje. První, co slečna viděla, byla kytice konvalinek. Vtáhla do sebe vůni a řekla: „To je krása! Kdo to přinesl?“

Kája už spustil svoje: „Pěkně vítám, děkuju pěkně, to, prosím, já, slečno, a moc jdu prosit o radu. Máme na vzduchu Lávička a zvěřinec. Tak kdyby mi slečna o těch zvířatech něco pověděla, až budu hrát.“

Slečna se smála a řekla: „Já to vím, Kájo, jak s tebou chvíli mluvím, hned dostanu náladu. Děkuji ti, mám radost z konvalinek. Jakápak tam máte zvířátka?“

Kája jí podal papír a dodal: „Maminka mi to napsala, abych něco nezapomněl. Bůbola, vemblouda, korkodýla, jezovce.“

Slečna se pořád smála a pověděla: „Půjdem' spolu do kabinetu. Všechna tahle zvířátka máme na obrázku a za hodinu budeš o nich vědět všechno jako nic, jak ty říkáš.“

V kabinetě rozložila na lavici obrazy. „Jsou to tyhle?“ ptala se.

„Jsou, slečno, ale tyhle mají všechny bříska a ty naše nic.“

„A to jsou jistě z ‚Artělu‘ – plochá,“ řekla slečna.

„Ju, zrovínka, tak to povídala Cilka, že ‚zarděluplocha‘. Pořád jsem si nemoh' vzpomenout.“

Jistě hodinu poslouchal Kája slečnu. A každou chvíli bylo slyšet smích obou, až Běta řekla: „Je to pravda. Tomuhle chlapci se člověk musí smát, kdyby nechtěl. Naše slečinka je taky smíšek, no, myslím, leccos mu tím poví, co by pan řídící nepověděl.“

Když šel Kája z kabinetu, radostně se usmíval: „Panečku, to budou děti koukat! Teď už znám všechno tak dobře, že si za nic nespletu žirafu s búbolem.“

V kuchyni musil posnídat a sotva se vypoklonkoval ze školy, rozběhl se úprkem. Zapomněl, že se má vyhnout kovárně, až ho zarazilo volání kovářky: „Kájo, na slovíčko!“

„Ju,“ odpověděl Kája v běhu, „až budu hloupý. Proč jste mi neřekla, že se mám na pana Malinu zaklejšvat? Nebyl bych nic řekl.“

Kovářka otevřela dvířka a hnala se za ním. Ale kdepak byl Kájovi konec, než vyběhla do poloviny vršku!

6. Kája a zvěřinec

Kája přiběhl domů zrovna, když maminka měla připravenou nůši se srpem, že půjde na trávu. „Ládíček ještě spí, čekej, až se vzbudí, pomoz mu se obléci! Snídani máte v troubě, já už pospíchám. A co slečna? Nezlobila se?“

„Kdepak, maminko, ta se smála.“

Maminčin šátek v babku uvázaný kmitl se mezi stromy, a Kája vzdychl: „Ta naše maminka je tak hodná! A taková ‚shánčivá‘ říká táťnek. A Lávíček je jeden velký lenoch, jak říkal pan řídící Vojtovi

Brabencovic, když přišel pozdě do školy. Teď už nebude než „jeden velký lenoch“, teď budou dva: Vojta a Lávíček.“

Od cesty vedoucí k lesovně ozval se jasný hlásek Zdenin: „Kájo, už je Lávíček vzhůru?“

„Kdepak, Zdeňo! Musíme ho vzbudit. Zastav se tuhle pod okno, zazpíváme mu.“

A oba zpívali „Loučení“, ale v pokojíku bylo ticho. Vešli dovnitř. Lávíček spal, ani se nehýbal. Teprve, když Kája ho zatahal za ruku, zavrtěl sebou a ospale řekl: „To už mám vstávat, maminko?“

„Tvoje maminka tu není a naše šla na trávu. A ty vstaň, lenochu, musíme do lesa hrát zvířinec!“

Po několikerém zívnutí otevřel chlapec oči.

„Jako Běta ze školy,“ řekl Kája. „Jestli hned nevstaneš, utečem ti do lesa a dělej si tu, co chceš!“

Lád'á konečně vstal a hledal punčošky.

„A co bys bral punčošky! Je tam horko jako v peci. Pojd' bos jako my! Zčerstva se umyj, pomodli, nasnídáš se a půjdem!“

Tak zčerstva, jak Kája chtěl, to nebylo, ale bylo to přece.

Vyšli z hajnovny s košíčkem, v němž složena byla zvířátka. Šli úsekem na mechoviště vklíněné mezi staré stromy. Lávíček sice fňukal, že ho to píchá, ale šel přece.

„To tě přejde,“ řekl Kája, „jen co ti ztvrdne kůže.“

Lavička tam stála široká a dlouhá. Kája měl v košíčku dvě maminčiny široké zástěry. Za tkalouny svázal je kolem lavičky, aby nebylo vidět, které zvířátko vytahuje, a jak Zdeňu a Lád'á usadil na pařezy, postavil se na lavici. Co si pamatoval i co popletl a přidal, podával jim v úvodu: „Pánové a paničky, chlapečkové, holčičky! Zvířinec vám předvedu, nic vybírat nebudu. Barnum Balej jsem já sám, zvířátka už vedu vám.“

Seskočil z lavice a vytáhl žirafu: „Tohle je ta žirafa, co jen žízaly rafá. Ale pořád vám to nemůžu povídat do rýmu, protože jsem její zrovínka teď ztratil. Tak tahle žirafa, co žízaly rafá, když má ještě hlad, sežere i citrony.“

A tohle je bůbol. Je větší než vůl a také má větší rohy. Když někoho na ně nabodne, ten musí pořád fungovat, než vypustí duši.

A tohle je zas korkodýl. Ten si zrovínka teď zpíval: „Po řece Vltavě plave korkodýl. A to je ten samej, co přeplaval Nil.“ Nil je řeka v Trantárii a v ní jsou samí korkodýlové. Celý den leží na břehu na slunci a nedělají nic jiného, než že mají otevřenou hubu, ze které jim čouhá jazyk, který je ještě horší než tety kovářky. Ta ho má jen broušený po obou stranách, ale korkodýl ho má porostlý na obou stranách zuby. Ráno, jak vstane a vyleze z vody na břeh, otevře hubu a má ji pořád otevřenou, až se ryby a ptáci spletou a myslí, že je mrtvý. Jdou si zobat do jeho zubů, co mu tam od včerejška zbylo. Když už má plnou hubu ryb a ptáků, zavře ji a sežere to všechno najednou a potom už zas jde do vody spát.

A tohle je šptros. Ten žere jen kamínky. Ženské a holky chodějí za ním, vytrhávají mu péra a dávají si je za klobouk. Šptros, když se bojí, utíká k hromádce písku, zahrabe tam hlavu a myslí, že ho nikdo nevidí. Holky mu potom vytrhají peří a dělají slečinky.“

Zdeňa s Láďou byli jako vyjevení. Mezitím co Kája se shýbal pro nové zvířátko, řekla Zdeňa k Láďovi: „To je chlapík, ten Kája, co?“

A Láďa odpověděl: „Pane, ten to umí! To je krása!“

„A tohle je jezovec,“ pokračoval Kája. „Ten vůbec nic nedělá. V létě se jen hodně nají a v zimě spí. Ten není jako vembloud. Vembloud najde na pouti (místo na poušti) vodu jako nic, ale jezovec jen hnípá.“

Pan lesní ukryt poslouchal od začátku. Pokud mohl, tlumil smích, ale teď už nemohl. Rozesmál se hlučně, až se rozkašlal.

Kája hned řekl: „Zdalo by se, že je to vzácný pán, ale není. Ten dnes přijímá dříví. Je to pan loupežník. Složíme honem zvířecí a budeme utíkat domů!“

„Vy tu máte loupežníky?“ plačky se ptal Láďa.

„Nemáme, ale mohlo by se stát, že by sem některý zabloudil z cizího revíru. Nic se neboj! Pan loupežník chce vždycky jen peníze a ty my nemáme. Co by s námi dělal? Já pro všechno schovám honem

zvírátko do košíku, a ty, Zdeňo, kdyby pan loupežník je chtěl, honem je chytneš a utečeš. Já ho tady zatím zdržím.“

Láďa přestal vzlykat, když viděl, že se Kája nic nebojí, a řekl: „Tak já tu zůstanu s tebou.“

„To si taky myslím!“ odpověděl Kája. Ztišil hlas a šeptal: „Budeme dělat, že nevíme, že tu někde je, a já budu povídat, že nic nemáme, a on uteče. Zdeňo, odnes ten zvířinec raději hned, odpoledne si to dopovíme.“

Zdeňo radostně kývla hlavou. Bodejť tu bude čekat, až přijde pan loupežník! Ať si to kluci s ním vyřídí sami! Kdyby utekli všichni, on by teprv dostal kuráž a děsil by je v lese. Kája mu to poví a on už víckrát nepřijde. Zmizela s košem mezi stromy a Kája začal hodně hlasitě. „Máš peníze, Lávíčku? Já nemám ani findy.“

„Já taky ne,“ řekl Ládíček.

„Naše maminka taky nemá. My vůbec nemáme peníze. Kdyby tak přišel pan loupežník a chtěl na nás, ten by koukal, že nic nemáme.“

V lese bylo ticho. Jen lehkým větříkem nepatrně pohybovaly se vrcholky stromů. Kája zašeptal: „Vidíš? Nejde. To on to slyšel. To sem víckrát nepůjde.“

Kdesi dál zapraskaly suché proutky, lámané kroky. Pan lesní se šátkem na ústech, tlumě smích, se vzdaloval.

„Slyšíš? Už jde pryč.“ Kája položil dlaně k ústům, aby je protáhl a zvolal silně: „Pane loupežník, my nic nemáme. Marně byste sem chodil!“

Pan lesní se zastavil a vysokým, změněným hlasem odpověděl: „Já už sem víckrát nepřijdu, když nic nemáte! Já myslil, že máte plné kapsy zlata. S Bohem, už se nevidíme!“

Kája oddechl zhluboka: „To jsme ho vypálili, co? Ten už sem víckrát nepřijde! To asi ona, paní loupežníková, neměla na cukr, tak ho poslala loupit. Jen ať si doběhne do jiného revíru. Tak, a teď půjdem' do myslivny.“

7. Marjánka šafářovic se ztratila

Ládíček zůstával pozadu a naříkal, že ho cesta píchá.

„Kdepak by mohla cesta píchat!“ řekl Kája. „To tě píchají paty, protože neumíš ještě chodit bos. Počkej, půjdeme přes mechoviště, tam si pohovíš.“ A vedl Láďu na cestu plnou měkkého zeleného mechu, po kterém se to tak lehce běželo.

Zdeňa už čekala s očkami vyvalenýma. „Byl tam?“

„Byl a řek', že už víckrát nepřijde, protože nemáme peníze. Doběhnem' si teď domů něco sníst a zase přijdem. Ukážeme Lavíčkovu Marjánku šafářovic.“

„Ju, Kájo,“ řekla Zdeňa, „prve povídala šafářka, že se už hodně spouští.“

„Jéje, a to je brzo,“ podotkl Kája. „No jo, holka! Já, když jsem jednou začal lhát, taky řekla maminka: ‚Tatínku, musíš Káju vyplatit, ten se teď spouští.‘ To ona asi taky už lže.“

„Děti,“ volala paní lesní, „pojd'te honem do kuchyně! Máte jistě hlad.“

Tři hrnečky čerstvé kávy s koláči na talíři se na ně usmály. První byl Láďa, který vztáhl ruku po koláči, ale Kája ho zakřikl: „Počkej, ještě jsi ani kříž neudělal. A takovéhle Boží nadělení za pokřizování stojí.“

Koláčů ubývalo, káva už byla vypita, když Láďa poprosil vzácnou paní: „Už mi prsty hoří, bolí a pálí jako oheň. Vzácná paní, nemáte tu nějaké střevíce?“

Našly se a Láďa si je obul s pocitem naprostého uspokojení.

„A teď na tu Marjánku!“ zavelel Kája.

Teta šafářka byla v mlékárně a u Marjánky byl asi jen Anděl strážný, protože světnice byla prázdná. Marjánka zase spala.

„Musím ji vzbudit,“ řekl Kája a šimral ji stéblem pod nosíčkem. Ona se ovšem vzbudila, a jak viděla nad sebou tři usmívající se ústa, začala třepat nožkami.

„Tak polez, holka, polez! Budeme si hrát v lese na škatule, potřebujeme tě tam,“ poroučel Kája. „Šatičky máš, tak já tě sundám,

a běhej!“ A vskutku sundal Marjánku, ale jak ji na zem položil, ona ne a ne vstát. Začala brečet. Kája ji postrkoval, až konečně se chytla nohy u stolu a stála.

„Běhej!“ řekl Kája.

Marjánka pustila se nohy stolu a udělala pár nejistých krůčků. Pak padla a hlavičkou zrovna na truhlík u kamen, jen víc vykřikla a svalila se jako nic. Začala úžasně křičet, až Kája uznal, že je třeba ji pokropit, aby se vzpamatovala. U okna stála kropicí koněvka. Nabral ve štoudvi vody a kropil ji, a ona křičela tím více. Už měla tvářičky moc červené, až se Kája polekal a řekl: „Pojďte, utečem! Ona se asi ukřičí a umře. A při tom nemusíme být.“ Vyrazili ze dveří a zrovna do lesa.

Daleko od lesovny sedl Kája na pařez a řekl: „Teď už je asi Marjánka umřelá. Byla to jen holka, ale je jí přece škoda. Teta asi bude vyvádět! Víte co? Doběhnem' k tetě Dvořákovíc, aby jim přinesla kluka, ale aby tam byl dřív, než Marjánku vynesou. To ona asi bude mít družičky a funus slavnej. To bude teta Dvořákovíc koukat, že už je po ní. Zastavíme se hned u truhláře. Tetovic budou mít dost starostí. Budou rádi, když truhlář přijde změřit na rakvičku. Dáme jí taky zvonit hodinku, abysme se mohli za ni pomodlit.“

Vzali to zčerstva nejkratší cestičkou k Lážovu, za roh školy k tetě Dvořákovíc. První šel Kája. Po zaklepání otevřel: „Pěkně vítám, děkuju pěkně, a abyste, teta, hned běžela k šafářovům. Marjánka se jim ukřičela. Chtěli by kluka dřív, než Marjánku vynesou. Když jsme odtamtud šli, už modrala.“

Teta Dvořákovíc seděla u okna a zašívala. Posunula si brejle na nose výš a zavrtěla hlavou: „Cože? K šafářovům mám jít?“

„Už jo, teta, a kluka jim máte přinést z dubčí.“

„Mně se zdá, Kájo, že se ti něco zdálo. Včera jsem mluvila s šafářkou, a povídala, že je Marjánka jako zoun.“

„Už ne, teta, už modrala. Zrovínka jdem' na faru, aby jí zvonili.“

Dveře se zavřely a Kája se Zdeňou a Lád'ou rozběhli se k faře.

Kája šel dovnitř sám.

„Pěkně prosím,“ začal s pozdravem, „aby se zvonilo Marjance šafářovic. Už bude po ní.“

Ale pan farář se usmál: „Jen aby to nebylo jak s Vinklerem, Kájo, kdo tě posílá?“

„Já sám přišel, Zdeňa s Láďou čekají venku.“ Moc mu bylo divné, že už pan farář ví o Vinklerovi. To nejspíš maminka mu pověděla.

Vyrazil z fary a táhl děti k truhláři. „Abyste šel, strejčku, vzít míru. Marjánka šafářovic umřela.“

Ten jediný nepochyboval, ale hned chyt' kabát a řekl: „Jdu hned. To budou chtít bílou s krajkami. Jeníku,“ vzkřikl do dílny, „připrav na dětskou rakvičku a vytáhni papírové krajky. Doběhnu pro míru.“

Kája se Zdeňou a Láďou potulovali se ještě lesem, když strejček truhlář už byl v lesovně. U mezníku srazil se s tetou Dvořákovíc, a ta mu hned řekla: „My dva se málokdy sejdem, ale už se stal ten pád.“

Příchozí rozhlíželi se po dvoře. Truhlář volal: „Šafáři, kde jste?“

Ten se objevil u pudy.

„Pěkně vítám, to jsou k nám hosti. A hele, teta Dvořákovíc taky. Co to?“

„Kdepak je šafářka?“ ptala se tato.

„Asi stlouká!“

„Co tak najednou, chudinka, ta maličká?“ ptal se truhlář, jemuž lhostejnost šafářova byla podezřelá.

„Co najednou?“ divil se šafář.

„No, přiběhli ke mně, že mám jít vzít míru na rakvičku.“

„Rány do hlavy!“ vykřikl šafář a zbledl. „Já teď přišel z pole, ani jsem s mámou nemluvil. Všecko je možný.“ A běžel do velké světnice a rovnou ke kolébce. Byla prázdná. Chytl se za hlavu a běžel ven.

„Maminko, honem! Co se to jen stalo? Kde ji máš, chudinku, proč jsi nic neřekla?“

Šafářce klesly ruce a zapotácěla se: „Co mluvíš? O kom? O Marjance? Leží v kolébce.“

„Neleží, neleží!“

„Někdo ji ukrad’ ,“ křičela šafářka, „mou chudinku malou, ale já ji najdu. Lidi, utíkejme do lesa na všechny strany! Vždyť nemůže být daleko!“

První se rozběhla ze dvířek, za ní dlouhými kroky šafář, potom truhlář, který byl celý vyjevený. Byla už tu i Týna, běžela i paní lesní, za ní dva psi, a naposled se rozkývala i teta Dvořáková, která za nic nemohla pochopit, co se děje.

Truhlář trochu napadal na nohu a strašně se potil. Pořád jen si myslil: „Vždyť ten kluk říkal, že umřela. To jsem přece blázen. To by ji neběžela šafářka hledat.“

Týna křičela: „Rozběhněte se víc od sebe!“ Ale sama poskakovala hned za šafářem, myslíc si patrně, aby ji také někdo neukradl.

Zmatený hluk rozléhal se lesem. Výkřiky, pláč, volání vzácný pán slyšel až daleko do lesa a pozoroval z toho, že se děje něco neobyčejného. Hvízdal na psa a hnál se po hlasech.

První, koho viděl, byla šafářka. Šátek ztratila, vlasy se jí rozpletly, šermovala rukama. Panu lesnímu se zdála jako lesní divá ženka. Vykřikl na ni: „Co se stalo?“

„Ukradli Marjánku,“ zavzlykala a hnala se dál.

Z jiné strany řítit se šafář: „Vzácný pane, snad ji mrtvou odnesli. Kolíbka prázdná,“ a běžel dál.

Paní lesní volala z dálky: „Tatínku, to je hrozné! Dítě ukradeno, ta ubohá ženská se z toho úleku roztůně! Já trnu hrůzou, aby neukradli taky Zdeňu. Tatínku, běž, hledej!“ A utíkala dál.

Týna, kterou šafář dávno předběhl, lomila rukama: „Vzácný pane, nestojte, hledají! Vždyť jde o lidský život!“ A poskokem byla za paní.

U průseku ne už tak zběsile vyběhl truhlář. Pot se z něj jen lil a kus za ním škobrtala Dvořáková.

Pan lesní vskutku nevěděl, co se děje. Aby dítě někdo ukradl, to není možno. Aby se šafářka zbláznila? Co by tak najednou? Hledal východ z bludných myšlenek, které se mu honily hlavou.

„Marku,“ chytl truhláře za rameno, „povězte mi, co víte!“ A držel ho, aby mu také neutekl. Marek chytil dech, když se přiblížila

Dvořáková a zastavila. Pan lesní chytl i ji za rukáv a řekl: „Zčerstva, co se stalo?“

Marek vyhrkl: „Přiběhli pro mě, abych šel vzít míru na rakvičku, že umřela Marjánka. Tak jsem šel, a dítě nikde. Ani nevím, ukradli mrtvé, nebo živé.“

„Ke mně taky tak,“ dodávala Dvořáková. „Přilítli jako draci. Teta, máte běžet k šafářovům a přinést jim chlapečka z dubčí. Marjánka už je modrá! Myslím si, snad něco spolkla. Hned jsem pospíchala, a dítě pryč. Já nevím, co se děje. Nohy se mi třesou.“

„A kdo vám to vyřizoval, kdo?“ ptal se netrpělivě pan lesní.

„Kája a s ním byla Zdeňa a ten z Příbramě.“

Jak slyšel pan lesní „Kája“, hvízdal zdlouha, luskl prsty, něco mu škublo rty a rozběhl se k myslivně.

Marek s Dvořákovou zůstali chvíli stát, ale pak, pokud stačili, rozběhli se znovu každý jiným směrem.

Světnice šafářovic byla rozsáhlá. Lesních tomu říkali „ratejna“, ale jen pro tu velikost, protože u šafářů dbali úzkostlivě na pořádek a čistotu. Šafář říkal: „Když nemáme co dělat, honíme se s mámou po seknici.“

Byla tam dvě okna na dvůr, dvě na zahradu. Kolébka stála u oken na zahradu. Tedy blízko dveří, kdežto kamna byla poněkud ve stínu. Truhlík před nimi byl vysoký a široký. Na ten upadla Marjánka a v křiku se svalila za něj, takže ji vidět od dveří a kolébky vůbec nebylo. Jak se dost vykřičela, usnula tam.

Pan lesní vrazil dovnitř. I on viděl, že kolébka je prázdná. Avšak v naprostém tichu, které vládlo teď na dvoře i uvnitř, slyšel zřetelně spokojené oddechování.

Šel ke stolu, rozhlédl se: „A vida, tu je Marjánka – chudinka! Pod kamny! Jak se tam dostala, ještě nevím, ale Kája mi to poví. No, ten to zplichtil! Kdybych to však na něj teď prozradil, dostal by nářez od šesti, a to by bylo najednou přece moc!“

Při té řeči sebral opatrně děcko ze země, položil je na kolébku, aniž se probudilo, zašel do svého pokoje pro loveckou trubku,

vyběhl na vršek a umluveným znamením s paní lesní několikrát za sebou zatroubil.

Rozběhlí po lese slyšeli. Paní lesní rozkřikla se celou silou: „Ke mně! Pán volá. Asi dítě našel.“

Za chvíli byli u ní všichni mimo Marka a Dvořákové. Ti už měli toho lítání dost a vraceli se k Lážovu. „Však oni pro nás, když bude potřeba, pošlou,“ myslili si.

Šafářka a šafář, Týna a paní lesní vzali to trapem k lesovně. Pán jim šel vstříc a volal z dálky: „Je na kolíbce. Spí.“

Za chvíličku sklánělo se nad spící Marjánkou čtvero zadýchaných, upocených tváří, a tlouklo skoro hlasitě čtvero srdcí radostí a vděkem.

Pan lesní šel za nimi. Co teď? Od hajnovny po zatroubení běžela i hajná. Hajný, který byl toho dne až u hranic revíru, ozýval se z dálky houkáním.

Ne, teď Káju prozradit nesmí!

Šafářka tiše plakala, paní lesní s Týnou se křížovaly, šafář jen sliny polykal a usmíval se. Teprve po chvíli, kdy doběhl už i hajný a hajná, rozmnožila se skupina u kolébky a příval otázek sesypal se na pana lesního.

„No, přišel jsem a Marjánka spala na kolébce. Buď jste všichni měli vlčí mlhu – já sám nevím, jak to vysvětlit –, anebo spíše nějaký ferina z Lážova šel kolem, podíval se oknem, viděl spící Marjánku, někam ji schoval, a až vás vyděsil a vyštval do lesa, zas dítě dal do kolébky. Tak to bude,“ chytal se sám spasného nápadu.

„To by mohlo bejt,“ řekl šafář. „Moh' tu jít třeba Šíman, ten má rád legraci, no, jen když to takhle dopadlo.“

„Ale co tu chtěl Marek a teta Dvořáková?“ ptala se Týna.

„Marek snad shání kšeftíček a Dvořáčka měla cestu kolem,“ odpovídal pan lesní. „Tak ji nechte spát, a my zas půjdem' po svém!“

Jak vyšli lesních s Týnou, přitočila se Maříková k pánovi a pošeptala: „Vzácný pane, nemá v tom prsty Kája? Krve by se na mně nedořezal úzkostí, jestli ten kluk tohle nespískal.“

A hajný řekl hlasitě: „Kdybych věděl, kdo tohle způsobil, naložil bych mu jich, že by do smrti nezapomněl.“

A pan lesní odpověděl oběma zároveň: „To byl někdo dospělý. No, jen když to takhle dopadlo!“

8. Domluva pana lesního a „zub času“

Kája se Zdeňou rozběhli se prve po kraji lesa. Lážov ležel před nimi jako na dlani. Rybníky se leskly, starý zámek stál jako na sloupečkách, štíhlá kostelní věž pokojně zhřívala se v prudkém slunci. Nedolehl k nim zmatek v lese, ale Kája přece posmutněl. Což jestli Marjánka neumřela? Vždyť je to jen holka, a těm není co věřit! A pan farář taky ho moc zarazil s tím Vinklerem.

Zdeně se zdálo, že je už moc hodin, protože má velký hlad. Šel tedy Kája s dětmi hloub do lesa. Teď však už z dálky slyšel výkřiky, ale řekl, to že asi holky výskají někde, zatím co srdéčko tetelilo se v něm úzkostí. Vždyť i slyšel: „Ubohá Marjánka!“

„Je zle,“ řekl si v duchu. „Dnes budu bit, a moc bit. A mám zrovna ty nejtenčí kalhotky. Něco jsem proved', to je jisté.“ Plouhal se s dětmi nejdělsími stezkami. Slyšel i zatroubení, i v tom horku mráz mu přejel po zádech.

„Ta to vzala zkrátka, ta Marjánka,“ řekla Zdeňa rozšafně.

Ale Kája na ni vyvalil oči a odpověděl: „Ty vůbec mlč! A ty, Lávíčku, taky! Mně se všecko zdá, že jsme dnes něco provedli. Ani nemukejte doma! Až já si to odbydu, pak vám to povím.“

Došli docela zvolna k hajnovně právě ve chvíli, když Maříkovi vcházeli. Maminka hned zeširoka vykládala, co se stalo, a nespustila z Káji očí. Ten střídavě bledl a červenal, když otevřel dveře pan lesní: „Maminka má strach, že se Zdeňa ztratila. No, a ona tady. Tak pojď, Kájo, doprovod' ji!“

Kája strnul, že pan lesní něco ví. Ale hned byl připraven. Cestou, kterou jindy přeběhl jako nic a která dnes se mu zdála nesmírně dlouhou, nikdo nemluvil.

V lesovně kývl na něj pan lesní a Kája už byl v kanceláři. Dušička v něm byla celá jako smáčknutá a zkormoucená. Pan lesní přecházel pokojem: „Tak mi teď hezky podle pravdy pověz, co jsi vlastně s tou chudinkou udělal?“ a zastavil se před ním.

Kája v duchu toužil: „Kdyby vzácný pán vzal teď hned prut, nasekal mi a poslal domů, bylo by to stokrát lepší než tyhle výslechy. Ale nic naplat!“

„Prosím, vzácný pane,“ přešlapoval Kája bosýma nožkama a díval se do očí pana lesního, „já jsem vzbudil Marjánku a chtěl jsem, aby si s námi šla hrát do lesa na škatule. Šatičky měla, tak jsem ji sundal z kolíbký, trochu jsem ji postrčil, ona se rozběhla od stolu ke kamnům, svalila se na truhlík a křičela, až byla moc červená, a potom najednou přestala. Tak jsem myslel, že už je po ní.“

„Dál už vím,“ řekl pan lesní. „Poplašil jsi Dvořákovou, Marka, vyděsil jsi celou lesovnu. Tak mi řekni, co mám s tebou dělat?“

„Vzácný pane,“ prosil Kája, „nasekejte mi, ale prosím vás, neříkejte nic naší mamince. Ona by plakala a říkala: ‚To jsem se na tobě dočkala pěkných radostí!‘ Já už to víckrát neudělám, vzácný pane! Mě už tolik bolelo břicho pořád, jako bych to věděl, že to špatně dopadne. Vzácný pane, jen mi nasekejte, já ani nepípnu, protože zasloužím, ale prosím vás, neříkejte to na mne. Já doma stejně dostanu, protože po čase maminka se to stejně dozví, ale jenom dnes to na mne nepovídejte!“

Měl ručky sepaté a v jeho velkých čistých černých očích bylo tolik úzkosti, že pan lesní nesáhl po prutu. Jen řekl: „Pamatuj si, dnes prvně na tebe nepovím. Ale jak ještě něco takového provedeš, nesmíš u nás práh překročit. A teď jdi!“

Jakživ nešel Kája domů tak smutně jako dnes. A přece si řekl: „Žádný jiný by nebyl tak hodný jako vzácný pán. Už ho víckrát nesmím hněvat! Dobře jsem to myslel. Ale jak se ta Marjánka jen dostala zpátky na kolíbký? To jistě anděl strážce ji tam donesl! Tatínek a maminka pořád říkají: ‚Ke každému buď ochotný! Zvlášť starším lidem hled' vyčíst z očí, čeho by si přáli!‘ On chtěl posloužit tetovům, a takhle to dopadlo! Jestli jim to vzácný pán poví, pomoz

Pán Bůh! Teta, jak se jedná o tu holku, nezná žádné legrace. Co on už dnes zažil strachu! Však až bude Marjánka větší, strčí jí pár žderch za to, co kvůli ní už dostal. To za to, že jí vymodlil, aby už aspoň na nožičky se postavila. Copak Zdeňa! Když se jí nebudou vyptávat, nepoví nic.“

Kája se držel zásady, že není třeba hned na sebe všechno povídati, co se provede, že je dosti času, až se někdo začne ptáti.

Jako když si roztrh' tu prázdninovou „budničku“, Zdeňa, že by se mělo hned povědít, ale on řekl: „Ty jsi hloupá! Maminka to stejně najde, tak co?“

A vida, maminka vzala budničku do prádla a řekla: „Už se to trhá, no, už je to staré. Zub času na tom hlodá.“

Odnesl to ten zub času a byl pokoj.

Kája by hrozně rád viděl ten „zub času“, co hlodá malým klukům budničky. Proč nehlodá raději prut a rákosky?

Kája vzdychl: „Pánu Bohu poručeno! Ale mám dnes starosti! Kdyby místo holky měli tetovic kluka, vo co, že by už s námi běhal po lesích a nedělal, že umře? Už mě zas bolí břicho. To strachem, co bude doma. Má to tak člověk někdy soužení! Jak říká naše maminka: Někdy se to na člověka hrne jedno za druhým.“

Maminka zas tak zkoumavě se po něm dívala. Ale on nosil dříví, vodu, Láďa běhal s ním, až se přiblížila hodina ke spaní.

Zdeňa toho dne už nepřišla, a Kája se ku podivu dlouho modlil.

9. Děti jdou na jahody a Láďa vzdoruje

Druhého dne si Kája přiležel. Dlouho nemohl usnouti, teď dospával. Maminka už byla v lese, když se probudil.

Jak se umyl, pomodlil a uchystal snídani, vzbudil Láďu. Když před něj postavil hrnek mléka a kus chleba, zafňukal Láďa: „Míval jsem doma šunčičku a víníčko.“

„Bílou s rumem a jitrnici bys nechtěl? Zrovínka jako Zdeňa. Dopoledne masíčko a víníčko. Mohla z ní vyrůst stará Hromádková, která se každou chvíli válí v příkopě. A z tebe by mohl býti starý

Vinkler! Mohli byste potom chodit spolu! Jen pij hezky mlíčko, to je zdravější než víničko.“

Maminka se vracela s nůší trávy a zaslechla: „Kdyby z tebe byl starej Vinkler, ještě by se mohlo státi, že by ti některý uličník zvonil za živa hodinku.“

„Tos to hezky řek’!“ ozvala se maminka. „To byl uličník, co tenkrát zvonil!“

Kája zčervenál a honem obracel řeč. „Tak půjdeme dnes na jahody. Vezmem’ si bandasky. Vzácná paní beztoho bude tyhle velké červené zavařovat a naše maminka jistě udělá s nimi vívance, vid’te, maminko?“

„To víš! Jenže se ještě dříve důkladně přeptám, jak to vlastně bylo včera.“

Přišla Zdeňa a děti vyrazily do lesa. Vzduch voněl jako rezeda. Mají také kousek žita. To dnes tatínek položí a zejtra už budou mít děti práci na políčku.

Na sluncem zalité pasece červenalo se velkými jahodami.

„Nejdřív do hubičky,“ zavelel Kája, „a až se najíme, do bandasek!“

Lád’a, pokud to bylo do hubičky, pospíchal dost a tuze si liboval. Ale jak řekl Kája: „Už máme ledviny docela najedené, teď do bandasek!“, šknouřil se: „Já bych si chvíli sed’!“

„Tak si sedni, lenochu,“ řekl Kája. „Ale nemysli, že dostaneš jediný vívanec! Kdo nepracuje, ať nejí!“

Lád’a si našel krásně vyvýšené místečko, lehl si a usmál se: „Proč bych nedostal? Musím dostat!“

„Najíst dostaneš,“ řekl Kája. „Ale nemysli, že zrovna vívance s jahodami! Dostaneš třeba dvakrát polévku, a odbyto!“

Zdeňa s Kájou vršili už třetí bandasku, tu, kterou Lád’a nesl, když chytl Kája nosíček do hrsti a tlumeně se smál, dívaje se po Lád’ovi.

„Zdeňo, už je má! Už se škrabe! Dobře mu tak, lenochovi!“

Zdeňa pochopila hned a taky si chytl nosíček do hrsti a smála se: „Mravence! No ju! Sed’ do mraveniště. Ten bude mít puchejřů!“

Láďa usnul, ale ne na dlouho. Začal se probírat a rukama nestačil se škrabat po těle. Už se mu zdálo, že shoří. Začal plakati.

„Koukej, Zdeňo, jak pospíchá, aby se poškrabal všude najednou! Lávíčku, nebreč a vstaň, nebo tě sežerou!“

„Kdo?“ ječel Láďa.

„Inu, mravenci! Sedíš zrovna na mraveništi.“

Láďa vyskočil, ošíval se, škrabal a vzlykal, až uznal Kája, že se musí něco podniknouti, aby se Lávíček ze strachu nerozstonal.

„Zdeňo, ty si sedneš tuhle pod ten dub a budeš tu tak dlouho, až ti řeknu: Už! Teprve potom smíš mezi nás, rozumíš?“

„Co budete dělati?“

„Musím Lávíčka vykoupat.“

„To ju. Tak já už sedím, a dělej čerstvo! Nožičky mi povídaly, že už by se moc chtěly proběhnout.“

Potok tekl nedaleko.

„Voda je teplá jako kakó,“ řekl Kája. „Zčerstva, Lávíčku, dolů šaty a do vody!“

Tomu se nechtělo. Protože však palčivosti vydržeti nemohl, poslechl! Ve vodě si náramně poliboval a Kája mezitím prohlížel jeho plátěný kabátek a kalhotky. Když to úplně zbavil mravenců, zvolal: „Polez z vody, chvílku se suš na sluníčku, a zas půjdeme dál.“

„Já mám vždycky u koupací vany prostěradlo a ručníky,“ rozčiloval se Láďa.

„Tak si pro to doběhni do Příbramě! Za šest hodin jsi tam jako nic. A tu vanu si přivaž na špagát a přitáhni ji za sebou!“

Láďa už mlčel. Za chvíli oschl, oblékl se, ale přece ještě sem tam se pořád škrabal.

„Zdeňo, už!“ zavolal Kája.

„To je dobře,“ vyběhla Zdeňa. „A teď donesem' domů jahody.“

Kde se vzala, tu se vzala Týna. Z Lážova šla, na pár jahod zašla.

„Á, Kája! Teď se to aspoň dozvím. Heleď, nevíš, kdo poslal včera do lesovny Marka s bábou?“

„Markasbábou?“ opáčil Kája. „To nevím. Byl tam jen pan Marek a teta Dvořákovic. Markasbábou tam nebyl. Toho ani neznám.“

„Poslouchej, Kájo, jestli tě někdo poslal do Lážova pro truhláře, snad víš, kde zvostávají Malinovic, ne? Tak jdi po druhé tam! On si taky rád něco vydělá. A tetu Dvořákovic nech na pokoji! Kam přijde, je vždycky mrzutost. Ani ji vidět nemůžu, protože mi pořád vzkazuje, kdy už se budu vdávat. Co je jí do toho?“

Týna nesla nové rýžové koště z města, a tak se jí škubalo v ruce, když si vzpomněla, jak se teta Dvořákovic usmívá, když ji potká, a říká: „Jen se, panenke, vdávejte!“

Bodejť! Má dost času! Ale ona Dvořačka dohazuje Malinovi jednu ze Záhořan a myslí, že Malina poslechne. Kdepak! Dali si slovo, za rok bude svatba.

Kája se podíval Týně do rozzlobené tváře: „Vy ji nemáte ráda? Jen počkejte, ještě ráda jí někdy vzkážete, aby vám přinesla z dubčí chlapečka, třeba už v neděli, až vám bude smutno, jestli pan Malina nepřijde.“

Nové rýžové koště vzneslo se do výšky a Týna se rozehnala po Kájovi: „Já ti dám, Kájo, žes to jakživ nedostal!“ A utíkala za ním, ale on vbrzku zachytil se dubu a jako veverka vyšplhal se vzhůru.

„To bych rád věděl, proč mě chcete bít. To mám zase za svou ochotu. Abyste věděla, ještě dnes tam půjdu a řeknu: Teta, prosím vás, že máte hned jít k Týně pánovic. Ona říká, že vás nemůže ani vidět, tak se jí zeptejte, proč!“

Košťátko bojovně zdvižené padlo k zemi. Týna rychlostí blesku přemítala: „Kája je s to, aby to udělal!“

„Kájo,“ obrátila řeč, „to já jen tak v legraci, víš? Já mám tetu Dvořákovic taky ráda. Ale slib mi, že pro ni nepůjdeš, až ti sama řeknu! Polez dolů a dej mi na to ruku!“

„Ju,“ smál se Kája na stromě. „Polezu dolů a vy mně bacíte přes hlavu košťátkem a bude po mně. Víte co? Umíte se zaklejšvat?“

„Jak to myslíš, Kájo?“

„No, řekněte třeba: Sec element laudon, ať je ze mne symetrika, jestli Kájů uhodím!“

„To je moc dlouhé, to já bych třeba spletla. Ale taky se umím zaklejet: Ajcem trajcen!“

„Jéje, to je krása, Týno! Ajcem trajcen! Zdeňo, pamatuj si to: Ajcem trajcen! Tak platí! Ale pro jistotu podejte mi sem to košťátko!“

Týna zdvihla rýžový smeták, Kája jej chytil a svezl se dolů i s ním. Týna mu podávala hrst cukrlátek: „Nezapomeň, co jsi slíbil! Až ti řeknu!“

Kájovi se sice sbíhaly sliny, ale přece odmítl: „To ne, Týno, podplácet se nedám! Jen to nechte panu Malinovi.“

Ale už tu byla Zdeňa a cukrlátka octla se v jejích dlaničkách. Od té si ovšem vzal Kája i Láďa.

Týna pospíchala kratší cestou a děti, nesouce každé jednu plnou bandasku krásných jahod, šly průsekem k myslivně.

Vzácná paní spráskla ruce: „To jsou krásné jahody, ty hned zavařím. Tuhle třetí bandasku vezměte do hajnovny. Beztoho maminka bude péci lívance. Odpoledne zase byste mohli jít trhat a donést na faru i do školy. Jsou tuze pěkné! Ty pozdní bývají nejlepší!“

„Ju, vzácná paní,“ podotkl Kája, „ono se to řekne! Ale teď, když už je nás hnedle jako procesí, to se nás všude leknou.“

„Tak nech Zdeňu s Láďou venku! A už palte, ať se dočkáte lívanců! My máme dnes knedlíky s jablky. Stavte se tu, než půjdete odpoledne do lesa! Teď si vezměte každý mazaný chléb s medem! Láďičku, to ti budou chutnat lívance, co?“

„To nebudou, vzácná paní,“ hlásil Kája. „On nechtěl sbírat, lehl si do mraveniště a brečel. Naše maminka říká: ‚Kdo nepracuje, ať nejí!‘ Tak bude mít asi polévku, ale může si vzít dvakrát.“

„Že nesbíral? To se divím. No, to asi nedostane.“

„Co bych nedostal?“ řekl Láďa. „Musím dostat! Tatínek bude na mě platit a nemusím nic dělat.“

„To ne, chlapečku!“ řekla paní lesní. „Tatínek ovšem bude na tebe platit, ale také proto, aby ses pohyboval, a ne jen ležel a jedl. Pohybu je ti třeba! Tady u nás to jinak nejde. Jste sice ještě děti, ale i vy už můžete něco dělat. Lívance s čerstvými jahodami jsou

vlastně pamlskem, a když jsi nesebíral, nedostaneš. Já bych ti také nedala. Tys byl asi doma velkým a prvním pánem, ale v životě to tak nejde. Každý musí poslouchat. Odpoledne sbírej pěkně jahody, ona paní Maříková třeba hned zítra zas bude péci lívance, a pak dostaneš.“

Děti, zakusující bílými zoubky lahodně chutnající chléb s máslem a medem, šly k hajnovně. Láďa se pořád ještě škrabal, ale už nemluvil. „Vida,“ myslil si, „tady mne nebudou asi poslouchat.“

U Maříků se už maminka točila kolem plotny. Jak viděl Kája lívancový hrnek, zaplesal: „To jste hodná, maminko! My nesem' krásné jahody.“

Láďa si sedl na lávku před hajnovnou, Zdeňa s Kájou šli jako „pohotovost“, kdyby maminka něco potřebovala. Ta upravovala povidla.

„Pročpak sedí Láďíček sám?“ ptala se.

„Protože je lenoch a sedl si do mraveniště. Neutrhl do bandasky ani jediné jahody. Řekla vzácná paní, že by mu nedala lívance s jahodami, když nechtěl trhat.“

Láďa to slyšel. Vešel podmračeně do jizby: „Dostanu, musím dostat, a když ne, uteču domů a řeknu to mamince. Do lesa už taky nepůjdu, protože Kája mi tam beztoho to mraveniště podstrčil, aby mě štípali.“

„No, to seš ale hloupý! Copak to jde přenést?“ řekl Kája.

„To není tak,“ řekla Maříková. „Kája není svévolný a ublížiti ti nechce. Ale ty nesmíš tak vzdorně mluvit a říkati: ‚Musím!‘ Tvoje maminka řekla, abych tě vedla tak jako Káju. Tak bys nepořídil. A když jsi netrhal, dostaneš lívance bez jahod! Stromeček se musí ohýbati, dokud je mladý.“

Láďa zase vyšel ven a po chvíli bylo slyšeti ze dvora zděšený křik slepic, které proháněl a sekal bičem. Jak Kája vyběhl, zrovna celou silou, která ještě zvýšena byla zlostí, že jej nechtějí poslouchati, švihl bičem po pěkném kuřeti, které se zapotácelo a padlo.

Kája vykřikl: „Maminko, honem nůž, ať se netrápí!“

Maminka příběhla, chytla kuře těžce poraněné, zařízla je a donesla do komory. Zdeňa si utírala slzičky a Kája měl zaťaté pěstičky, a jen se mu zdálo také Láď'u uhoditi, aby věděl, co to je. Srdíčko jej bolelo nad zlobou Láď'ovou. Maminka řekla: „Láď'o, pojď sem!“

„Až budu chtít!“ zabručel Láď'a.

Maminka šla, a když se vzpouzel, vzala jej do náručí a zanesla do pokojíka. Co mu tam řekla, Kája nevěděl, ale šla odtamtud zamyšleně a otočila klíčem. Víc už o tom nemluvila, protože viděla, jak je dětem líto zničeného kuřete.

A děti, jak maminka začala lít těsto, trochu zapomněly. Když dostaly každý po několika lívancích s výbornými jahodovými povidly, která už vystydla ve sklepe, když maminka posypala je tvarohem a pokápla smetanou, řekly: „To je taková dobrota, že si to žádný ani pomyslit nemůže.“

Maminka se jen divila, že jich tolik složí do sebe, a Zdeňa vysvětlovala: „Suchých brambůrek by se tam tolik nevešlo, ale takovéhle lívance se rozplynou už v hubičce, a do žaludku nepřijde nic než sladká slina.“

„Do žaludku nepřijde vůbec nic,“ řekl Kája. „Takovéhle věci chodí rovnou do ledvin. A protože jsou ledviny dvě a žaloudek než jeden, vejde se do nich moc víc.“

Maminka to konečně pochopila a předložila jim zase čerstvé.

„Kdyby tak měl člověk dvoje zoubky,“ zatoužila Zdeňa, „aby moh' jíst rychleji!“

Kája na ni významně mrkl a dělal posuňky, že jí chce něco povědět. Dojedly tedy a vyběhli na dvůr: „Zapomněl jsem ti říct, ale teta Čížkovic má vyndávací zuby. Já tam jednou přišel po ránu, a ona šišlala a řekla: ‚Čopak chčeš? Čo mi nešeš?‘ A měla hubičku docela prázdnou. Honem šla do pokoje a za chvíli se vrátila a měla krásné bílé zuby. Za tu chvíli jí přece nenarostly!? Tak vím, že je má vyndávací. Já bych se jí třeba zeptal, kde je koupila, a tatínek by ti je moh' koupit!“

Zdeňna vyvalila oči a vrtěla hlavičkou: „Radši se neptej, abys něco nedostal! Ale já se musím podívat, jestli naše maminka nemá vyndáváci.“

„Lávíček asi bude zavřenej v pokoji přes poledne,“ řekl Kája. „Proč není hodný? Jéje, kdybych tak já řekl: ‚Až budu chtít,‘ to bych jich nahrabal! Já bych to ani neřek’. To je hřích tak mluvit!“

Děti se rozběhly. Jak se začervenala střecha myslivny, připomněl Kája: „Nezapomeň na ty zuby!“

A už byli v kuchyni: „Kdepak máte Láďu?“ ptala se paní lesní.

„Ten je zavřenej. Zlobil.“

„To je brzo,“ smála se paní.

„Maminko, prosím vás,“ škemrala Zdeňna, „já bych se chtěla na něco podívat. Prosím vás, sehněte se a ukažte mi zuby!“

Paní řekla: „Co jsi si vzpomněla?“ Ale sehnula se. Zdeňna dvěma prstíky ji chytla za zuby. Kája stál na špičkách, aby mu nic neušlo. Ale Zdeňna řekla s povzdechem: „Nic, Kájo! To je škoda!“

„Co blázníte?“ ptala se paní.

„Ale když my jsme chtěli vědět, jestli nemáte vyndávací zuby jako teta Čížková!“

Paní se rozesmála a Týna jí pomáhala. Přišel pan lesní: „Kájo, povídal mi jeden dub, že tě honila naše Týna po lese s koštětem. To ona se asi zaučuje, až z ní bude stará čarodějnice, aby uměla dobře lítat na koštěti. Copak jste měli spolu za nedorozumění?“

„My, vzácný pane, neměli žádné rozumění. To jen Týna se zaklejšovala.“

Paní lesní řekla: „Děti, prosím vás, už jděte! Já už se smát nemohu. Chcete knedlíky?“ A aniž by čekala odpovědi, nesla jim. Děti s chutí jedly, až pan lesní řekl: „Copak jste ještě neobědvali?“

„Měli jsme v hájovně lívance,“ řekla Zdeňna, „ale ty byly! My jsme jich snědli! Mně se zdá, že už tam nezbylo žádné těsto.“

„To je jedno,“ řekl Kája, „náš tatínek moc rád polévku, může si vzít dvakrát.“

„Ty jsi přející,“ smál se pan lesní. „A co maminka?“

„Jéje, polévky tam je! Naše maminka říká, že když nám chutná, ani jíst už nemusí, jakou má radost.“

„Ubohá maminka,“ řekl pán. „Ta z vás má užitek! Týna zas musí něco donést v nůši do hájovny. Vždyť Zdeňa se tam láduje jako nezavřená.“

Děti jedly a Kája vykládal Zdeně: „Tohle kdyby měl zub času, ten by hloidal, vid’?“

Zdeňa držela na vidličce poslední sousto, ale nevstrčila je do úst, nýbrž se zeptala: „Zub času? To jsem ještě neslyšela.“

„Ju, to je ten, co hlodá malým klukům budničky.“

„Jestlipak je taky vyndávací?“ zvěděla Zdeňa.

Pan lesní řekl, že se dnes ani nenají, protože se musí pořád smát, a Kája řekl: „Vzácný pane, mně se nic tak břicho nehází, když se směju, jako vám.“

„Zdeňo, kolikpak jsi snědla lívanců?“ ptala se paní lesní.

„Moc.“

„Ale snad ne teplé?“

„Teplé, maminko, ty byly dobré!“

„Aby se ti tak nafouklo břicho!“

„Ju, vzácná paní, to by se mně už muselo nafouknout kolikrát,“ řekl Kája. „Pojď, Zdeňo! Tak s Pánem Bohem, zas brzo přijďte a pozdravujte doma!“

Když zašli, řekl pan lesní: „Ten kluk má nápady, že se člověk musí smát. Vzpomeň si, maminko, co se Zdeňa nazlobila. Pořád jsme okolo ní poskakovali, nač si vzpomněla, jsi jí vařila, doktor tu byl každou chvíli – ona pořád jako bledule, vítr ji nesměl ofouknout – a podívej se dnes!“

„Vzpomínám, tatínku, jak jsem se ptala hajné, co dělá, když má Kája rýmičku, a ona řekla: ‚A toho, prosím, já si ani nevšimnu, ani když má pořádnou rýmu. Kluk se z toho vyběhá a je zas jako řípa.‘ Naše Zdeňa teď už taky tak.“

„Což kdybys je viděla a slyšela v lese! Jak Kája chtěl Týně běžet pro tetu Dvořákovici!“

„Tak už i Týně?“ smála se paní. „Ráno se mne ptal, nevím-li, kdo je to ‚Markasbábo‘; já nevím, co zas má.“

10. Výletníci v lese

Láďa vzdoroval zatím v pokojíku hajnovny a přemýšlel: On tu přece není proto, aby sbíral hloupé jahody a ještě aby poslouchal Kájovu maminku! Když doma řekl: ‚Já chci!‘, všichni ho poslechli. Kdyby trefil na Příbram, hned by se tam rozběhl!

Jak to řekla paní hajná, když odtud šla? „Až vyvzdoruješ, zaklepej. A slíbit musíš, že už víckrát nebudeš tak zlý, abys trýznil k smrti zvířátka!“

Zrovna ne! On nic nemusí! On je profesorovic a tady jsou než hajnejch, on je pánem, oni ho musejí poslouchat. Však ještě rádi přijdou a budou prosit, aby to na ně neříkal, a přinesou mu lívance s jahodami.

Ale čekal marně. Přišel Mařík k obědu. Láďa slyšel, jak se ptá: „Kde jsou děti?“

Slyšel, jak hajná odpovídá: „Naše v lese a Ládíček vzdoruje tady vedle v pokojíku. Zlostí švihl po slepicích a jedno velké kuře sekl, až toho mělo dost. Zaříznout jsem je musila. Zamkla jsem ho. Až zaklepe a slíbí, že to víckrát neudělá, pustím ho ven. Dříve ne. Kdyby to u nás udělala Zdeňka, zavřu ji taky, ale ona má dobré srdíčko.“

„Dobře, maminko! Já bych to udělal také. Kázeň musí být! A copak vaříš dobrého?“

„Zaděkala jsem na pár lívanců, ale děti stačily je jíst. Zbylo jich tu šest. Tři dám tobě po polévce, tři dostane Láďa.“

„Tak jim chutnalo?“ smál se hajný. „Je jim přáno.“ Pustil se do polévky. Vzal si opravdu dvakrát, jak Kája hádal. K ní snědl notný krajíc chleba a teprve pak slupl lívance.

Hajná donesla Láďovi talíř dobré polévky a tři velké lívance posypané cukrem se skořicí. Ten seděl a mračil se u stolu.

„Ještě vzdoruješ?“ ptala se ho. „Tady máš oběd. A nelíbí-li se ti u nás, napíšu tatínkovi, aby si pro tebe přijel. Tak, jak jsi se dnes choval, se nám také nelíbíš.“

Odešla. Polévka stýdla na stole, škraloup se na ní udělal.

„Kdyby napsala mamince,“ myslil si Láďa, „to by šlo. Maminka by věřila jemu. Ale tatínek bude věřit hajnejm. Pořád doma říkal: ‚Jen Láďu moc nerozmazlete, aby vám nepřerostl přes hlavu!‘ Hlad dostává, ale vida, nepřinesli mu s jahodami.“

Ještě chvíli čekal, že ho přijdou odprošovat, ale když se tak nestalo, slupl polévku i lívance. Pochutnal si.

„Snad jsem přece nemusil tím bičem šlehat,“ uvažoval. Snad přece aspoň chvíli mohl sbírat jahody. Co z toho má? Celé tělo ho ještě svědí a horko je tu k zalknutí. Kája se Zdeňou běhají v lese, a on tu má být sám? Hajnejch asi nepovolí. A s Kájou je taková legrace! Chodil chvíli okolo dveří. Což jestli teprve teď na něj spustí a budou ho bít? Ale to by bili hned! Ještě chvíli otálel a pak tiše zaklepal. Hajná hned otevřela a on řekl: „Prosím vás, odpusťte mi, já už to víckrát neudělám! Pusťte mne do lesa a prosím vás, nepište to tatínkovi!“

Maříková odpověděla: „Budeš-li už hodný, nebudu psát ničeho. Ale to si pamatuj: Se vzdorem a odmlouváním se u nás nedokáže nic! Běž za dětmi, nejsou daleko!“

Láďa vyběhl. Jak slyšel zavýsknutí Zdenino, šel podle hlasu.

„Tak už jsi zadobře s maminkou?“ uvítal ho Kája. „A jestli ještě jednou budeš švihat po kuřatech, to budeš koukat, co ti udělám. Teď pojď, budem' trhat jahody. Potom je odneseme na faru a do školy.“

Láďa skutečně trhal a všichni horlivě plnili bandasky. Kája nesl dvě, aby do školy mohli dát dvě a druhé dvě do fary.

Žhavé letní odpoledne div sluncem kůže nespalovalo. Ani pták nepípl, ani muška nepřeletěla. Od kraje lesa ozvaly se hlasy. Kája zdvihl hlavu: „Tohle není žádný jiný než Pražáci. Naši lidé by tak nehoukali. Jako by se nemohli vyzpívat v polích nebo doma. Jestli je jich víc, to zas bude papírů po lese! Náš tatínek říká: ‚Kdyby každý z nich ten papír smáčkl v ruce, dal do kapsy a doma spálil, ale

kdepak! Kde dojedí, tam je nechají, a pak les vypadá jako v Lážově po jarmarce. Jdou úvozem. Hlasy se blíží. Sem jich nepustíme. Ti by nám tu nadělali opravdovou paseku! Pojd'me k cestě! Beztoho máme už bandy plné. Sednem' si k cestě, a jestli budou moc vyvádět, já jim to povím.“

Společnost vskutku byla asi čtená a blížila se úsekem. Bylo to několik mladých pánů a slečen. Jak se přiblížili, spráskl Kája ruce. Všechny slečny měly hlavy ostříhané jako kluci. Podle úsudku Kájova byly všechny „na boso“ a sukničky měly nad kolena.

Hned se u dětí všichni zastavili. Podívali se na bandasky plné krásných velkých jahod a jedna ta slečna řekla: „Prodejte nám ty jahody, nebo nám povězte, kde jste je trhali, my si tam na ně dojdem'. Dali bychom vám za ně po koruně za bandasku!“

„Ju,“ usmál se Kája, „ty nejsou na prodej. A kde rostou, vám nepovíme. Tuhle Zdeňa je pánovic a já hajnejch Mařík, Kája Mařík. Nepovím vám, kde jahody rostou, protože byste pocapali paseku. Říká tatínek: ‚Kam Pražák šlápne, víckrát už nic nevyroste.‘ My už v tom umíme chodit. Tuhle slečna by si uřízla mladý doubek jako nic a nesla by si jej domů. A to vám jen tak maloučko vyrostly vlasy, anebo jste tak všechny stonaly, že vám maminky vlasy ustříhly? Slečna řídicích stonala, tak má také ustřížené vlasy. Nebo snad půjdete do kláštera? Povídala jednou vzácná paní, že její sestra Olga měla takové krásné vlasy, ale když šla do kláštera a zůstala tam, že jí je ustříhly.“ Díval se po společnosti: „Ale hezké to není ani trochu.“

„Copak ty nemáš sestřičku, která má mikádo?“ ptala se jedna.

„Ju, mám něco takového – naši Cilku. Ta je v Nídni, a cože jestli má?“

„Mikádo!“

„To asi nemá. Ale dva copy jako ruka, to má. Tak tomuhle se říká ‚mikádo‘? Ajcem trajcen, jestli vím, co to je. Naše maminka by s tím Cilku hnala! Anebo kdyby si dala copan ustříhnout pánovic Týna! Jéje, ta by dostala!“

„Ona slečna také ještě nemá mikádo?“ podivila se jedna z nich.

„To jako myslíte, Týna? Kdepak! Ta má pana Malinu!“

„To je hloupý kluk!“ řekla jedna slečinka zticha ostatním.

„A jéje,“ pokračoval Kája, který teprve teď zpozoroval dlouhé špičky na střevících celé společnosti, „vy máte zobáky na střevících! To byste mohli rovnou odhazovat s nima klest v lese. To vám nák divně narostly nohy.“ A pořád se díval na ty nohy, jak se mu zdály „na boso“, až konečně jednu slečnu silně štípl nad nártem, až vypískla.

„Vida, já myslil, že slečna ,na boso‘, a ona zatím má takové punčochy. A že máte takové krátké šaty? To naše maminka a vzácná paní by tak nešly za nic mezi lidi.“

Kája společnost asi zajímal, protože jeden z těch pánů mu vysvětloval: „Střevíce se špičkami jsou teď módou i říká se jim ,shimmy‘, a krátké sukně se též nosí.“

Ale Kája už měl dost hovoru. „Tak tu moc nekřičte,“ napomínal, „nebo na vás někdo přijde. A vůbec byste dostali moc vyhubováno. Děti, pojd’te!“

„Ani jsem jim neřek‘ ,s Bohem‘,“ vyložil Kája, „kdoví, kdo to je. Jakže se jmenuje to na hlavě?“

„Šimy, Kájjo, a na nohou měli ,kimóno‘,“ popletla si to Zdeňa.

„To jsou vymejšlenosti! Div si člověk jazyk nepřekousne!“

Lád’a podotkl: „U nás mají skoro všechny slečinky ustrížené vlasy, ale kimóno se to nejmenuje, nějak jinak.“

„A to je jedno,“ řekl Kája. „Kdyby si dala naše maminka ustříhnout cop, už bych ji neměl tolik rád.“

Děti chvíli ztichly a pozorovaly les. Třpytil se ve žhavém slunci a horce dýchal. Nikde nebylo stopy po prachu. Všude bylo svěže a zeleno.

„Ten pozoun se dýchá, co?“ vyhrkl Kája nadšeně.

Ale Lád’a se dal do smíchu: „Pozoun je trouba, a ne vzduch, u nás jeden pan učitel hraje na pozoun.“

„Ju, hraje na pozoun!“ opáčil Kája. „Pozoun je vzduch a jak by na ten někdo moh’ hrát? A hele, s Pražáky se dnes roztrh’ pytel. Tamhle jdou zase!“

Proti nim šel starší pán s paní a slečnou. „Dětičky, mohly byste nám povědět, kde je blízko hájovna? Chtěli jsme prosit o trochu mléka,“ řekla ta slečna.

Kája se na ni podíval: „Vy nemáte ani ‚šimý‘ na hlavě, ani ‚kimóno‘ na nohou, vám to povíme. Jděte touhle cestou až k pasece. Potom vpravo a potom už uvidíte hajnovnu. Naše maminka zrovínka teď bude doma a mléka máme dost.“

„Tys tedy hajných,“ řekl pán. „A co tihle dva?“

„Ju, já jsem Mařík, Kája Mařík, už budu druhák. Jsem než hajných, ale tuhle ta holka“ – a postrčil Zdeňu kupředu, „to je Zdeňá pánovic. Ti mají hodně, ale je jim přáno. Jsou moc k lidem. Vzácná paní je řidicovic. A potom ještě mají Týnu, ale ta má pana Malinu.“

„Ta není naše,“ řekla Zdeňá, „jen tak skoro jako naše, ale jináč se jmenuje. Utírá prach a pere, meje nádobí a chodí kupovat do Lážova.“

„A tohle,“ ukazoval Kája na Lád’u, „to je Lavíček z Příbramě, co je u nás na pozounu, ale dnes byl zavřenej. Lehl si do mraveniště a řek’ naší mamince ‚až budu chtít‘, ale teď už zas nezlobí.“

Všichni se smáli a ten pán vyndal z kapsy velký kornout a podal jej Kájovi: „Ty jsi čiperný chlapec a ta holčička se také ve světě neztratí. Jen Ládíček je nějak zticha. Rozdělte se!“

„To ne, vzácný pane! My jsme cestu neukázali proto, abyste nám zaplatili. My se, zaplať Pán Bůh, dost najedli, a naše maminka říká, pamlsky už mít nemusíme. Jako by se stalo. Tak potom vpravo! A pozdravujte doma!“

Jak se rozešli, huboval Lád’a: „Proč jsi ten kornout nevezl? Třeba v něm byly pralinky nebo nadívané bonbóny!“

„Protože naše maminka říká, že nemám od nikoho nic brát. Hladu nemáme a na bonbóny si nesmíme zvykat. Přidejte do kroku!“

11. Děti nesou jahody do školy a na faru

Kája šel napřed. Opatrně volil okliku kolem kovárny a zastavil se až u školy.

„Nesmíme tam vpadnout jako kobylinky do Nilu. Já půjdu dřív s jednou bandaskou. Zdeňo, ty podrž tu druhou, já tě potom zavolám.“ Šel cihlovou chodbou ke kuchyni. Zaklepal, pak vešel. Běta se točila u kamen a byla celá rozpálená. Na Káju hned se usmála: „Á, Kája! Copak nám dobrého neseš? Jahody? To je moc dobře! Máme hosty a já tu mám dobrou smetanu, to jim přijde k chuti. To jsi hodný. A kde jsi nechal Zdeňu?“

„Ta, Bětuško, čeká venku ještě s jednou bandaskou. Neseme dvě vám a dvě na faru. Ale protože je tam taky ještě Lavíček, nechtěli jsme jít najednou.“

„Ještě jednu bandasku? Vždyť tohle už jsou dobré dva litry. Jen ji zavolej a Láďu také! To asi slečna ty ostatní zavaří. – Něco ti povím, ale ne, abys to někde řekl!“

Kája jen hořel: „Vo co, že se vám vyvedli holubi-stavači?“

„Kdepak,“ mávla Běta rukou. „Ty už nám dávno někdo odhvízdal. Ale naše slečinka se bude vdávat! Je tu dnes ženich.“

A Běta vysypala krásné jahody na skleněnou mísu: „To koukáš, co?“

Kája koukal, je pravda, ale v dětské dušičce chvěla se mu otázka: „Ženich?“ On znal jen jednoho ženicha a to byl pan Malina, co si bude brát pánovic Týnu. Chudák Týna! Už si bude musit sednout a sedět, až než umře.

„Zavolej Zdeňu a Láďu!“ řekla Běta.

Kája vyběhl a kývl na ně.

Jak Běta vzala druhou bandasku, vešla slečna řídících do kuchyně.

„Á, Kája! A Zdeňo a Láďa! To musíte do pokoje. Jahody jste přinesli? No, to je moc dobře. Podáme je se smetanou a cukrem. Copak Kája, to je chlapík! Tak pojd', Kájo, představím tě.“

„Slečno, prosím vás, já to teda odbydu za všechny. Zdeňa má špinavou zástěrku a Láviček málo mluví, ale prosím vás, nenechte mne tam dlouho!“

Slečna se jen smála, otevřela dveře a hlásila: „Pane inženýre, tady je Kája Mařík v originále, ten, o kterém jsem vám už tolik povídala a kterého jste toužil poznat. Kájo, tohle je pan inženýr Hakeš a pověz, kdo jsi!“

„Já jsem, prosím, Kája Mařík, hajnejch ze samoty za Lážovem. Už budu druhák a to jsem moc rád, že nejste pan Malina.“

„Jak to myslíš?“ ptal se cizí pán s úsměvem.

„No, Bětuška povídala v kuchyni, že tu má slečna ženicha. Já znám než jednoho - pana Malinu - co se bude vdávat s pánovic Týnou, a zatím ono je ženichů víc. To jsem rád, že nebude Týna plakat. Vy neznáte Týnu? Jéje, to je škoda! Ta se umí krásně zaklejšvat! Ona říká: ‚Ajcem trajcen‘. Strejček kovářovic říká: ‚Sec element laudon, semetrika jedna‘, ale vzácný pán řekl, to že se pro děti vůbec nehodí. Máte, vzácný pane, doma dětičky?“

Pan inženýr zavrtěl se smíchem hlavou: „Ještě nemám.“

„A to je škoda! Já bych třeba řek' tetě Dvořákovici, ona by vám z dubčí nějakého přinesla. - Á, pan řídící je tady taky a paní řídící, a jéje, tady vás dnes je! Naše Cilka se taky bude vdávat, ale bude zvostávat v Nídni. Až já se vyučím panem Štulcem nebo panem Fichtlem, tak bude u nás zvostávat pánovic Zdeňa. Jako místo naší maminky bude. Ta ji naučí vyžínat trávu a vařit. Když by se nám někdy nedostalo, tak půjde do myslivny, aby nám přidali. A teď zas musím jít. Jdeme ještě na faru, taky tam neseme jahody.“

A protože všichni se moc smáli, dodal zdvořile: „Páni se dobře vyspali, že je jim do smíchu. A zvostávejte tu s Pánem Bohem! A pozdravujte doma a zas brzo přijďte!“

Vyrazil ze dveří, ale nezabránil tomu, aby mu slečna nenastrkala do kapsiček všelijaké věci k jídlu. Chytl Zdeňu za ruku a vyšli.

„A teď na faru!“ zavelel Kája. A v duchu uvažoval: „Skoro by to bylo lepší, kdyby pan farář nebyl doma. Darmo by mu připomněl,

že se škola nezbořila, ale že čeká, až žáčkové zas přijdou. Ne, rozhodně si nechtěl Kája na školu vzpomínat.

Až půjdou zas do školy, to jistě bude pršet, protože to bude moc smutný den. Ono ani není o to učení, to on rád všechno poslouchá, ale to sezení ve škole, když nožičky ne a ne se ukrotit! Pan řídící pořád říká: „Sed'te tiše!“ To on snad ani nikdy nebyl malým klukem, protože by to neříkal. To je to nejtěžší na světě pro malé kluky, když se jim řekne: „Sed'te tiše!“ Protože nožičky by chtěly běhat a jazýček povídat. Vzdychl.

„Co je ti, Kájo?“ zeptala se Zdeňa.

„Ani se neptej! Na školu jsem si vzpomněl.“

„Jéje, já se zas těším,“ řekla Zdeňa.

„Ju, máš na co! Hnedle tě to omrzí jen pořád sedět.“

Ale vzpomínka na to, že bude chodit také Zdeňa, přece ho rozveselila.

Jak vešli do fary, Kája si zčerstva ještě přejel šátkem nosík a pusu, řekl Zdeně, že má prachšpinavou zástěrku, Láď'ovi, že kouká jako starý Vinkler, když už mu nechtějí nalít, a zaklepal. Zdeňa rychle si strhla zástěrku, sežmolila ji v ruce, když se ozvalo z kuchyně: „Volno!“ A než mohl Kája otevřít pusu, už řekla stará paní: „Á, pěkně vítám, to jsou k nám hosti.“ Tím Kájovi spletla koncept a on skoro mechanicky odpověděl: „Prosím, rádo se stalo! Ale mně se zdá, že má vždycky pozdravit nejdřív ten, který vchází. Tak: Pochválen Pán Ježíš Kristus! Zdeňo, Láď'o!“ A vyvalil na ně oči. Zdeňa už pozdravila a Láď'a také. „A že naše maminka se nechá prosit, abyste si poslala pro kuřata!“

„Ba ne, prosím,“ řekla Zdeňa. „Tohle má vyřídít u pekařů. My jsme jen přinesli pár jahod. Vid', Kájo?“

„No ju, ale do řeči mi skákat nemusíš. To se vůbec nepatří. Ano, prosím, přinesli jsme pár jahod, jako by se stalo. A jakpak se, vzácná paní, vynachází pan farář? Nemarodí? Povíдали u nás, že tuhle jeden zahořel v Myšově na hlavu. Pan farář ještě ne?“

Stará paní se usmívala: „Pan farář není doma. Odjel na Tatry. Má tam synovce někde úředníkem.“

„Jéje, tak na Tratry?“ divil se Kája. „A to musí být daleko. Ani jsem to nikdy neslyšel. To je asi za Příbramí, ne? Tak to vzácná paní je tu sama? V takovém velkém baráku, to je kuráž! Což kdyby přišel pan loupežník? A chtěl propichovat duši z těla?“

„A co by tu dělal pan loupežník? Ten jistě ví, že je tu chudá fara. Sedněte si ke stolu, něco vám přinesu. A jahody jsou vskutku krásné.“

Jak vyšla, Kája si chytl nosíček do dlaně a chichlal se: „Ju, vzácná paní řekne ‚chudá fara‘, a mají deset oken do rynku. Za nimi je asi pokojů plných stříbra a ‚guvelínů‘¹. Správcovic taky měli ‚guvelín‘. Řek’ pán, že stál hrst stovek. Kdybych tak směl jen juknout do těch pokojů!“

Stará paní nesla kávu a čerstvé pečivo.

„Jéje, vzácná paní si dělá škodu,“ řekl Kája.

„Jen jezte, je vám přáno! Potom vás provedu po faře.“

Kája už si myslel: „To bude krása! Snad tam má někde pan farář i takový stříbrný oltář jako na Svaté Hoře, jistě za padesátku.“

Když dojedli, otevřela stará paní dveře vpravo: „Tady je můj pokoj.“

Děti viděly čistý pokoj, bíle vydrhnutá prkna podlahy, okna plná květin, ale potom už jen postel s bílou příkrývkou, kulatý stůl s háčkovanou, z hvězd utvořenou pokrývkou, starodávné židle kolem, šicí stroj u okna, polici s knihami, květinový stolek plný zeleně, bílá kachlová kamna, pendlovky na zdi vedle několika obrazů, uprostřed vysoký kříž, a potom už nic.

Otevřela druhé dveře. Úzký, jednooknový pokoj.

„To je spíže,“ řekla. „Ale někdy není co do ní dát.“

„A tadyhle,“ vedla děti chodbou, „tady říkáme ‚kaplánská‘, protože dřív, pokud bývalo víc kněží, tady bydlil pan kaplan. Teď je to kancelář.“

Děti viděly vysokou až ke stropu skříň a dvě nižší, ale stejně široké, naproti. Všecky byly dokořán otevřené. „Je tu vlhko, musíme

¹ Gobelínů.

to větrat. To je archiv," ukázala na tu nejvyšší, v níž složeny byly matriky. „A tam jsou mešní roucha.“ Ano, z tam těch se to červenalo, modralo, bělelo. Ale jinak tu byl zas jen stůl a židle, postel v rohu, knihovna, kříž na zdi, klekátko, v oknech květiny, a víc nic.

Šli po schodech. Stará paní otevřela dveře vpravo.

„Tady je tak zvaný sál. Míváme tu v létě ovoce, sušíme ořechy.“ V koutě stál mandl, v druhém tyče od „nebes“. Hned je Kája poznal. A potom už dočista nic.

„A tady je hostinský pokoj," otevřela bílé dveře. Ten byl nejhezčí. I koberec tam ležel na zemi, lesklý nábytek tam byl, postel do vysoka vystlaná, skříň, umyvadlo se zrcadlem, mnoho vycpaných ptáků, které Kája hned dovedl pojmenovat. I akvárium se zlatými rybičkami tam bylo, které rázem zachytl oči dětí. První byl u něj Kája: „Jéje, to je krása! Dočista zlaté rybky tu plovou. To bude za ně peněz, vzácná paní, až vyrostou, co?“

„Ty vůbec nevyrostou," usmála se.

„A to je škoda! Byl bych poprosil o jednu mladou. Tak vůbec nevyrostou? A jsou to vůbec ryby?“

„Jsou, Kájo, a nevyrostou.“

„Co papají tyhle rybičky?“ ptal se Kája. „Pšeničku, nebo šťouchané brambory s otrubami?“

„To ne," usmála se paní, „mravenčí vajíčka.“

„Ju," rozesmál se Kája, „to vzácná paní říká jen tak. Já ještě nikdy neviděl mravenečka sedět v posadě a snášet vajíčka.“

Hodiny na zdi odtloukly celou a začaly hrát starou píseň. Kája nechal problém o snášení mravenčích vajíček nerozřešen a hbitě otočil hlavičku po hodinách. Jak strojek dohrál, řekl upřímně: „Takovouhle vymejšlenost jsem jakživ neviděl. Co to tam hraje, vzácná paní?“

„Hrací strojek," řekla.

„Ju, strojek," myslil si Kája, „pánovic taky mají strojků všelijakých: na maso, na mák, na žemli, a s klikou, ale ani jeden nehraje. Jen ten na mák skřípá a hvízdá a Týna vždycky říká: ‚Dnes

budou ty šhubánky dražší, vzácná paní, melu mák s muzikou.' Týna vůbec vždycky bručí, když jsou šhubánky. Říká: „Po těch zebou nohy.““

„Ještě je tu pokoj pana faráře,“ řekla stará paní. A Kája si pomyslíl: „Teď to přijde. To on pan farář má všechno tam, aby mu to žádný neukradl!“

V neděli se stavěl u nich z Lážova Bělák a říkal: „Copak vy máte své, ale tuhle člověk nemá nic. Jako pan farář! Sedí na pytlích peněz.“ Jak odešel, řekl tatínek: „Proč sem chodí? Ví, že ho nemám rád. Nemusil by všechno prolít hrdlem a taky by měl.“

„V pokoji pana faráře bude asi ten stříbrný oltář,“ pomyslíl si Kája, ale nebyl. Velký psací stůl, velká knihovna, postel, před ní kousek koberečku, židle, umyvadlo, ale ne takové parádní jako vedle; skříň, na konzole socha lurdské madony, před ní klekátko, umělecky řezaný kříž uprostřed zdi, obrazy v tmavých rámech, ale nikde ani jeden pytel s penězi.

Kája i pod postel jukl, ale marně. Vida, Bělák lhal. Tady už neměl Kája stání. Když už konečně vyšli z fary, řekl: „Kdyby tam neměli to ‚arkádium‘ a hodiny s muzikou, tak by tam měli hnedle jen těch deset oken do rynku.“

12. Kája dělá „terefon“

Jak vyběhli z fary, Kája se zastavil: „Měli bychom zajít k panu Štulcovi, kolik bude chtít doslova těch malin. Ale s prázdnem tam nepůjdem'. Zajdeme dřív ještě na jahody.“

Zdeňka mlčky kývla. Ležela jí v hlavě ta muzika v hodinách. „Strojek,“ řekla vzácná paní na faře. Třeba kdyby z těch starých, velkých hodin v kuchyni vyndali ten vnitřek a dali tam ten malý strojek na mák, bez kliky, tak by to taky hrálo. Musí to zkusit.

Lád'a přemýšlel o tom, jak by to bylo hezké, kdyby přinesl domů pár mravenců, kteří by mamince snášeli vajíčka.

Kája si vzpomněl, že dnes rozhodně musí navštívit pana Štulce, protože když šel posledně kolem, viděl za výkladem takovou velikánskou krásnou káču. Zeptá se, kolik stojí.

Za chvíli měli dvě bandasky plné, protože tam byla jahoda na jahodě a jahody jako palce, jak řekla Zdeňa. Druhé dvě bandasky vložili do otvoru trouchnivějícího dubu a šli znova do města.

Pan Štulec stál mezi dveřmi a usmíval se zdaleka. Jak mu podali jahody, znalecky je okoukl a pochválil: „To jsou prima jahody! Hned je pošlu do továrny. A kolik za ně chceš, Kájo?“

„Já, prosím, nic. To my přinesli jen tak. Šel jsem se zeptat, kolik asi stojí ta káča, co je zvenku vidět.“

Pan Štulec se usmál a řekl: „Tu ti dám od cesty. Ale peníze za jahody ti dám, jen řekni.“

Kájovi zasvítily oči: „Kdepak ještě peníze! Kousíček špagátku když mi ke káči přidáte, budu moc rád.“

Pan Štulec dal špagátku všem, Kájovi ještě káču a zrovna řekl:

„Ještě musím dát něco těm ostatním, ale jahody zváším a zaplatím, až nanesete malin. Aspoň 20 kilo jich budu potřebovat.“

Vtom cosi v rohu místnosti zadrnělo, zazvonilo, děti sebou škubly, pan Štulec udělal pár dlouhých kroků a už stál u skříňky připevněné na zdi, už si cosi položil na uši a volal: „Haló, haló! Štulec, prosím, kdo tam?“

A ticho. Po chvíli teprv řekl do té skříňky. „Spolehnu se, pošlete to po Laškovi! A ty maliny v koších pošlu jako rychlozboží hned, jak je čerstvé dostanu. Má úcta, poroučím se.“

To něco, co měl na uších, pověsil na zeď.

„Prosím vás, pane Štulec, co to teď bylo?“

„To je telefon, Kájo! A právě mi povídal velkoobchodník z Prahy, u kterého kupuji, že mi objednané zboží připravil.“

„Tak to on je vedle v pokoji, ne?“ ptal se Kája.

„Kdepak! Z Prahy se mnou mluvil. Copak nevidíš telefonní dráty nahoře?“

Kája se otočil po dětech: „Pojďte domů! Tohle ať si povídá pan Štulec Marjánce šafářovic. Ta by snad tomu věřila. To jsem si na vás

nemyslil, pane Štulc, že umíte takhle lhát. Ještě se můžete na to zaklejšvat, že jste teď mluvil s někým z Prahy! Vo co, že neřeknete ‚ajcem trajcen‘, jestli jsem něco slyšel, a ať je ze mne korkodýl, jestli lžu?“

Pan Štulc nějak dlouho si čistil nos a také kašlal, ale přece řekl: „Ajcem trajcen, a ať je ze mne korkodýl, jestli jsem teď nemluvil s pánem z Prahy!“

To Káju pomátlo docela. Takhle se zaklejšvat na lež! Neřekl už nic a šel s dětmi z krámu. Marně pan Štulc je vábil zpět.

„Vidíte, pravdu má naše maminka, když říká: ‚V ničem se člověk tak snadno nesplete jako v lidech!‘ Bude povídat, že slyší z Prahy a jeho že slyší tam. Počkej, Zdeňo, dnes si uděláme v lese ten ‚terefón‘, jestli něco uslyšíš! Ty s Lávičkem si stoupneš k staré hrušce u myslivny, já ti dám do ruky provázek. Řek’ pan Štulc, terefontní dráty’, kde bysme jich tolik vzali! Špagát stačí! Já se postavím k sosně u ‚velké louže‘, jestli něco uslyšíš. A je to k sobě stokrát blíže než z Lážova do Prahy.“

Od hrušky k sosně u „velké louže“ byl dobrý kilometr. Kája vyrukoval se všemi špagáty. Zdeňo jich měla plný klín. Kája navazoval, Láďa vinul na klubko. Už bylo jako hlava, když řekl Kája: „Poslední kousek. Snad to bude dost. Teď půjdeme něco sníst. Už mám ukrutný hlad.“

V lesovně nebyl mimo psa Filakse nikdo doma. Zdeňo otevřela skříň a řekla: „V troubě nic není, musíme si vzít ze skříně.“

Kája se rozhodl pro chléb s máslem, Láďa pro rybízovou zavařeninu a Zdeňo si vzala skleničku s hříbkou zavařenými do octa. Ale jak ji vyjedla, zároveň když Láďa dolízal z malé lahvičky rybízovou zavařeninu, řekla: „Teď mám ještě větší hlad než prve a dohromady tu nic není. Špek, ten je slaný, povídla kyselá, med, hm, to nic není. Studené knedlíky, malinová šťáva od loňska, cibule, česnek, syrové hovězí a potom už jen samá mouka, krupice, krupky, rýže, to nic není. Musíme se podívat, jestli je tu klíč od sklepa. Hrnek mléka a kus chleba by tak nejlepší pásnul.“ Ale klíče nenašli.

„To je jedno,“ řekl Kája, „půjdeme k nám a dojíme se tam.“

Za chvíli seděli na schodech v hajnovně každý s pořádným ucháčem mléka a kusem chleba. Jak se najedli, přidal Kája dobytku píce a běželi ke staré hrušce.

„Tady začnu vázat a potom potáhnu špagát skoro rovnou cestou k sosně u ‚velké louže‘. Ale abys mne slyšela, musím ti dát něco na ouška.“ Našel dvě kropítka zahradních konví, každé přivázal na kus špagátu, kterýpak v jedno spojil a řekl: „To si dáš potom na ouška. A teď potáhnu špagát.“ Sem tam jej otočil kolem stromu, ale nebyli ještě ani v polovičce cesty, když z klubka nezbylo nic.

„Musíme jít pro něco k nám,“ řekla Zdeňa.

A šli. V konírně našli jedny „klapky“, které se dávají koním na oči, z dálky vypadaly tak, jako to, co měl pan Štulec na uších. V koutě řezárny našli kůlky ovinuté motouzem, které tu odevzdaly dělnice ze školky. Pod lavicí v konírně měl čeledín navinuté klubko špagátu. I to zmizelo.

A znovu táhli a ještě nebylo dost.

„Pojďme k nám,“ zase řekla Zdeňa, „už moc nechybí, však my tam něco najdem‘.“

Nenašli, až si Zdeňa vzpomněla: „Naše Týna nemá zapínací cíchy, jen šněrované, vytáhnem‘ šněrovadla.“ A Týnina peřina a polštáře otevřely hubičky, když z nich Zdeňa šněrovadla vytáhla.

Do očí jim padla police u kamen, vyrovnaná botami.

„Hele, tu je tkaniček!“ podotkl Kája jako mimochodem.

„Tak si je vypůjčíme,“ řekla Zdeňa. A z mamčiných botek zimních i letních, z Týniných i Zdeniných stěhovaly se tkaničky, navázány jsou na klubko.

Kája zašel ještě do kravína. Musí přece zazvonit, aby věděla Zdeňa, že už začne mluvit. Mufla má ten nejsilnější zvonek. Týna říká: „Když je pustím na pastvu, Muflu slyší až v Lážově.“ Visel nad žlabem. Sundal jej a vyšel.

Táhli z klubka dál. Ubývalo to. Panečku, ty postraňky a ty motouzy ze školky jim pomohly. Už bylo vidět sosnu u „velké louže“, když materiál došel. Doběhli ještě jednou do lesovny Láďa se Zdeňou, Kája držel konec vázání.

Ted' už to brala Zdeňa v lesovně napořád. V kuchyni našla nůžky a z košíku špinavého prádla vytahovala maminčiny i Týniny zástěry a stříhala vázačky. Potom ještě sebrala šňůry na prádlo a už to bylo zrovna.

Peň černé sosny ovázal Kája posledním kusem nástavku, doběhl ještě domů pro trychtýř, aby měl do čeho mluvit, a za chvíli Zdeňa s Láďou hnali se k hrušce. Kája, když tušil, že jsou na místě, začal zvonit tak silně, až Týna, pracující na poli, se vzpřímila a řekla: „Vzácná paní, Mufla se odvázála a snad jí před tím Zdeňa dala zvonec.“

„Tak ji chvíli nech, až doděláme tuhle řadu panáků, doběhneš se tam podívat!“

Kája dozvonil a řekl si: „Když je to terefón, nesmím do toho křičet. Budu mluvit jen tak jako pan Štulc.“ A zavolal do trychtýře: „Haró, haró! Kája Mařík, a prosil bych o pět kilo burských oříšků!“ Všude ticho. „Vida,“ řekl si, „pan Štulc lhal. Pro všecko ještě zazvoním.“

Pronikavý zvuk velkého zvonce rozlehl se lesem. A z dálky bylo slyšet Týnu: „Muflo, tulačko, kdopak ti dal zvonec a kdo tě odvázal, co?“ Po zvuku doběhla ke Kájovi: „Tak,“ řekla, „a tohle je mi pěkné. Já myslila, že je to Mufla, a on Kája. A vida,“ pokročila blíž, „tohle jsou vázačky mé nedělní zástěry, a tuhle jsou tkaničky z bot, a tohle budou,“ šla dál – „asi šněrovadla ze všech botek z myslivny. No, vy jich nahrabete! Takhle mne vyštvou do lesa zbůhdarma.“

A zas běžela zpátky. Kája ji mnoho neposlouchal. Jen tušil, že Zdeňa neslyší nic. Rozběhl se k hrušce: „Slyšela jsi?“

„Nic, Kájo, jen zvonění.“

„Tak vidíš! Pan Štulc lhal. Mně se ale zdá, že Týna hubovala.“

„Že hubovala? Proč?“

„Hned poznala, čím jsme to nastavili. Počkej, ty dostaneš!“

„To poznala podle vázaček od své zelené zástěry. Já jsem si to hned myslila, že to pozná.“

„Prosím tě, tys vůbec mohla vědět, že přijde?! Ty vůbec vždycky všecko víš dřív, ale abys včas vrzla zobákem, to ne, protože vůbec

nic nevíš," zlobil se Kája. „To mám za to, že jsem chtěl zavádět terefón!“

Zdeňa se urazila.

„Ty si pamatuj, že nemám žádný zobák, mám hubičku. Nejsem sojka ani datel. A mluvím, nevrzám. A potom, ty mě vždycky něco navedeš a potom řekneš: ‚Počkej, ty dostaneš!‘ Kdo si vzpomněl s tím hloupým terefónem? Ty! A kdo řekl, že půjdeme k nám pro něco navázat? Zas ty! Proč jsi nešel domů utrhat vázačky u zástěr vaší maminky? Až šafář nenajde klapky a tatínek provázek do školky, počkej, ty dostaneš!“

Láďa se přidal ke Kájovi: „Dostaneš ty, Zdeňo, protože jsi sama řekla, že u vás bude něco k navázání!“

„Abys nebyl při Kájovi, to se ví!“

„To jsem rád, že tu jste,“ zavolal někdo s cesty. Přeskočil příkop a už u nich stál pan Malina.

Děti rázem zapomněly na hádku.

„Kájo, mohl bys dát Týně ode mne psaní? Ona je asi na poli, já také spěchám. Píši jí, aby vzácná paní jí dovolila zítra na ‚velkou‘, že přijede moje maminka. Až půjdeš do Lážova, stav se u mne pro pěkné špalíčky. A dej to jen jí do ruky!“

Kája jen kývl, řekl: „Prosím, pane Malina,“ a převracel v rukou složený lístek. Truhlář zmizel.

„Ajcem trajcen, jestli vím, jak to provést. Vzácná paní říká: ‚Jen nic potajmu!‘ A tohle mám dát jen Týně do ruky. Kdo ví, co tam není!“

„Ukaž,“ řekla Zdeňa chtivě.

Kája otevřel složený lístek.

„Chceš to přečíst, ne? Ju, to nepřečteš. To je moc malé a husté. Víte, co? Doběhneme s tím do Lážova, aby nám to někdo přečetl. Což kdyby to bylo spiknutí?“ vytasil se s novým slovem. „Což kdyby tohle nebyl pan Malina, ale pan loupežník, který se za něj převlékl, a píše Týně a potom by ji zabil. Ani abysme jí to nedali a hned abysme šli pro četníky, aby hlídali.“

„Ty by ses nebál pana četníka?“ s obdivem ptala se Zdeňa.

„Co bych se bál? A nezdálo se vám, že ten, co vypadal jako pan Malina, přece jinak vypadal než on? Neměl zelenou zástěru ani čepici. Měl klobouk a šaty parádní. A jak pospíchal! Musíme do Lážova nechat si to přečíst.“

13. Děti jdou s posláním do Lážova. Kája na četnické stanici

Neběželi teď, šli krokem, vědomi jsouce své důležitosti. Došli k první chalupě. Na lavičce tam klímal starý Vinkler.

„Snad by nám to přečet‘,“ myslil si Kája. Hodně hlasitě pozdravil. Vinkler otevřel oči.

„Á, kampak?“

„Ale máme tuhle lejstro, dal nám ho v lese - nejspíš to byl převlečený pan loupežník, který vypadal jako pan Malina - pro Týnu pánovic, a rádi bysme věděli, co tam stojí. Že bysme třeba řekli panu četníkovi, aby šli hlídat. Třeba chce Týnu vylákat do lesa a tam ji zabít. Prosím vás, strejčku, přečtete nám to!“ A podával mu lístek.

Vinkler číst neuměl, ale před dětmi by to neřekl za nic. A protože byl i zlomyslný, kýval chvíli hlavou nad lístkem a potom řekl: „Už to tak bude. Píše, aby si vzala s sebou taky peníze, že budou něco kupovat, a aby na něj čekala ‚u zmrzlého‘. Jen jděte k četníkům a řekněte, že vám povídal cizí chlap v lese, aby zejtra dopoledne čekala Týna ‚u zmrzlého‘ a měla s sebou peníze, a že se nejspíš převlekl za pana Malinu.“ Vstrčil lístek do kapsy a děti se daly k městu.

„Kájo, on držel ten lístek obráceně v ruce,“ řekl Láďa.

„Nemel naprázdno,“ řekl Kája, „ten už dávno školu vychodil a umí číst jako nic!“

Na širokém náměstí bylo ticho. Četnická stanice, umístěná v domě zeleně zbarveném, zdaleka se poznala.

„Já tam nejdu,“ prohlásila Zdeňa určitě.

„Já taky ne,“ řekl Láďa. „Počkáme venku.“

„Tak jdu sám. Vím dobře, jak dřevaři říkají panu četníkovi.“

Kájovi srdíčko tlouklo, ale vždyť se jedná o spiknutí!

Nesměle zaklepal v prvním poschodí. Vzpomněl si, že musí pozdravit ne tím svým věčným „Pěkně vítám“, ale jako ve škole.

Kdosi zavolal: „Volno!“

Kája stiskl kliku a otevřel: „Pochválen Pán Ježíš Kristus! Vzácný pane vachmajsr.“

Vtom vstal se židle u okna vysoký pan strážmistr. Tak vysoký, že by bylo Kájovi spadlo v krku, kdyby mu chtěl vidět hlavu. Kája se lekl snad prvně v životě opravdově a všechno si popletl. Pamatoval si v tu chvíli jen to, že zítra před „velkou“ chce pan loupežník zabít a oloupit Týnu.

„Pane vachmajsr,“ opakoval, „cizí chlap, co dělal pana Malinu, nám řek’ dneska v lese, aby pánovic Týna šla zejtra na ‚velkou‘, vzala si peníze a čekala u ‚zmrzlého‘. Tak jsme to přišli povědět, aby se jí nic nestalo.“

Pan strážmistr, starý už, s dlouhým bílým vousem, sáhl po zápisníku a tužce: „Jakpak ti říkají, chlapečku?“

„Já jsem, prosím, Mařík, Kája Mařík ze samoty za Lážovem, hajnejch.“

„A kolik je ti let? Kdy jsi se narodil?“

„Já, prosím, budu druhák, ale já jsem se nenarodil, přinesla mne teta Dvořáková z dubčí. Já bych třeba tam doskočil, ona to má jistě poznamenáno.“

„Tak ty jsi ten Kája, který se na Svaté Hoře tolikrát ztratil? Tak jak to bylo v tom lese?“

„Ju, pane vachmajsr, to je dlouhé povídání.“ Kájovi bylo úzko z přísných očí pana strážmistra. „Já bych třeba doběh’ pro Lavíčka a Zdeňu, aby to pověděli! Oni byli u toho.“

„Tak to jen běž! Zavedu pak s vámi protokol.“

Kája přeskakoval dolů po třech schodech. „Panečku, nic s tím není. Zavádět protokol, kdo ví, co to není za vymešlenost, aby je potom zavřeli. A protokol? Ju, až bude hloupý.“ Kývl na děti: „Honem zpátky!“

A vzali to trapem postranní ulicí k lesu. Tam teprve je Kája zastavil: „Pan vachmajsr chtěl s námi zavádět protokol. – To je asi ještě horší než vědět, jak může mravenec snášet vajíčka.“

„Zavádět?“ řekla Zdeňa. „To by dopadlo, jako když jsi zaváděl v lese terefón. Abych zas šla vytahovat odněkud tkaničky a ustríhovat vázačky. Pojd’me radši domů.“

„Ju, tobě se řekne: Pojd’me domů! Ale co dám Týně? Papírek má Vinkler a ten už asi bude u Čeňků.“

„Tak to vyříd’ a máš to!“ navrhla Zdeňa. Bezstarostně začali Zdeňa a Lád’a honit motýly, ale Kája šel s hlavou plnou starostí.

Jak vešli do lesovny, zavolal si Kája Týnu na zahradu.

„Tak dnes k nám v lese přiběhl pán, byl to jistě pan loupežník převlečený za pana Malinu. Řek’, abyste zítra přišla na ‚velkou‘. Vinkler nám potom přečet’, že si máte vzít peníze, že přijede jeho maminka, abyste počkala u ‚zmrzlého‘. Tak jsem to řek’ panu vachmajstrovi a Zdeňa s Lávíčkem tam nechtěli jít, protože pan vachmajsr chtěl něco zavádět. Tak nevím, jak to dopadne!“

„Týno, honem dojit! Pomohu ti, pospěš, valem se stmívá!“

Ostatní byli ještě v poli. Paní lesní chytla dojačku vyleštěnou do stříbra a chvátala za Týnou. Pravidelné cvrkání mléka do obou nádob přehlušeno bylo Týnou: „To mám soužení, vzácná paní. Malina mi asi něco vzkázal po Kájovi. Má přijet zítra jeho maminka. Ráda by mne poznala. Kája mi nahoukal plnou hlavu loupežníků, že si mám vzít peníze a že jim Vinkler něco čet’ a Kája byl u pana vachmajstra. Kdoví, co tam neříkal; k ‚zmrzlému‘ že mám přijít. Bože na nebi! Kvůli tomu chlapani nás jednou všechny pozavírají.“

„Nenaříkej, Týno! Z Lážova k nám není tak daleko. Však on si Malina pro tebe přijde, jestli bude třeba.“

Děti vyjedly, co v troubě měly připraveno, a Kája až podezřele pospíchal domů. Zdeňa usnula na pohovce. Lád’a nemohl Kájovi stačit: „Co tak uháníš? Máme dost času.“

Kája zmírnil krok.

„Moc se mi tu teď líbí,“ vykládal Láďa. „Nevíš, jestli vaše maminka bude dělat zejtra lívance s jahodama? Já bych si přivstal a šel bych sbírat.“

„Ju, já nevím. Ale popros ráno, maminka je moc hodná.“

Na „terefón“ zapomněli všichni. Tkaničky bot a vázačky zástěr vesele se chvěly večerním větříkem. „To je v lese krásně!“ povídaly si. „To je lepší, když můžeme takhle volně dýchat, než když nás utáhnou do bot anebo k zástěrám.“

Ale ráno! Pan lesní si vzpomněl, že by měl zas jednou „provětrat“ šněrovací boty. Paní lesní řekla Týně: „Přines pánovi šněrovací. Mně šněrovací hnědé střevíce! Zdeně také připrav šněrovací! Je tam jaksí chladno.“

„Jé, vzácná paní, já si také vezmu šněrovací.“ Odešla na chodbu k polici s botama. Boty tam byly, ale bez šněrovadel se na ni šklebily.

Vzácná paní mezitím oblékala bílou zástěru, ale marně lovila rukama vzađu, hledajíc vázačky. Rozehнала se oběma rukama nahoru, zas dolů, nikde nic. A přece včera tuhle zástěru měla! Jen ji odložila na koš se špinavým prádlem: byla ještě čistá.

Z chodby se ozval tlumený smích Týny, která po chvíli otevřela dveře: „Tkaničky jsou, vzácná paní, navázány ke špagátu u velké louže.“

A protože paní pořád ještě bezvýsledně šermovala rukama vzađu, dodala: „Vázačky od téhle zástěry také, jako od mé zelené. Povídala Zdeňa večer, jak jsem ji na pohovce svlékala a přenášela na postýlku, že mají v lese terefón. Vezmou si jinou a botky také přinesu jiné. Kdopak poběží teď k velké louži?“

„A prosím, vzácná paní, jak to mám teď udělat s tím vzkazem, který Kája přinesl?“

„Půjdeš na ‚velkou‘ a zastavíš se u ‚zmrzlého‘! Pán půjde pro všechen případ za tebou. Nic se neboj!“

Týna se přichystala. Pan lesní nešel za ní, ale už byl na chráněném místě. A ještě než přišla Týna, koho tam neviděl, jako dobrého známého? Pana strážmistra z Lážova! Ale neprohlásil se.

Teprve, když Týna přešla, potom vyšel pan lesní. Potřásl rukou panu strážmistrovi: „Tohle spískal Kája z převeliké své ochoty.“

„Však jsem si to hned myslil,“ řekl pan strážmistr, „protože ani on, ani ostatní už nepřišli. Ale přece jsem šel, mysle si: pro všechno.“

Srovnali krok, a hovořice o Kájovi, šli k městu. Daleko před nimi, až u města, kde Malina čekal, trnula Týna hrůzou.

„Žes mi poslal lístek? Včera? Kdepak! Nic mi Kája nedal. Jen řekl, že mám čekat u ‚zmrzlého‘, abych si vzala peníze a že jim něco řek’ Vinkler.“

Malina vrtěl hlavou: „O ‚zmrzlém‘ jsem nepsal ničeho, ani o penězích.“

„No, on řekl, že mu povídal něco pan loupežník za tebe přestrojený. Poslouchej, že on dal to tvoje psaní Vinklerovi! No pomoz Pán Bůh!“

„Nic se nehroz! V lístku nic nebylo. Vždyť nebyl ani zalepený.“

Maminka Malinová však uvítala Týnu tak vlídně, že ta zapomněla na příhodu s lístkem, a šli do kostela.

14. Kája by šel rád na Týninu svatbu ve „filajových“ šatech

Když se Týna vrátila z kostela, měla plnou hlavu „brouků“. Vinkler už včera vykládal po Lážově, jak s Malinou po lesích chodí, ale ten že ji beztoho nechá sedět, a čím blíže k polednímu, tím zprávy ochotných a zlomyslných kamarádek Týniných byly horší.

Týna už se nešla rozloučit s Malinou a rychle se rozběhla k lesu. Celá udýchaná přišla domů a s pláčem: „Vzácná paní, já nejsem zlá, ale jestli dneska Kájovi nenamlátím, ať jsem trajcen! On dal Vinklerovi lístek pro mne od Maliny a ten dědek stará – že se hříchu nebojí – natruncil o mně takových řečí, že mi hlava hanbou hořela.“

„A co Malinova matka? Byla tam?“

„Byla. A řekla, že jinou nevěstu pro Jakuba by nechtěla než mne.“

„Tak nebudeš Káju mlátit, ale já ti něco povím: Malina je řádný člověk. Nač ty řeči a chození sem tam? Tys u nás od šestnácti let, na

zimu ti bude čtyřicet. Ze služby nevzala sis ani haléře, všecho máš uloženo. Za osm let ušetřila sis pěknou pomoc do řemesla. Nebudete čekat, až Malina najde a koupí domek v Lážově. Vy se vezmete, já ti vystrojím tady svatbu, a než něco najde, budeš u nás, chceš?”

Týna stála jako sloup. Teprve za chvíli s hlasitým pláčem chytla ruku paninu a chtěla ji líbat: „Aby jim Pán Bůh zaplatil! Moc nerada půjdu z lesovny, ale jinak to nejde. Do smrti na ně nezapomenu a na zavolání přiběhnu.“ A nový proud slzí stékal jí po svěžích lících.

Pan lesní otevřel dveře. Slyšel kus řeči za dveřmi a vešel právě, když i vzácná paní utírala si slzičky.

„Á, všeobecné brečení. Jen nezapomeň, maminko, že slzy jsou slané a já přesolenou polívku nerad. Tak Týna se bude vdávat? Proto ona brečí. Já, když jsem dostal povolení k ženitbě, výskal jsem po lese. Škoda, že tu není Malina! Snad by vám pomohl.“

A odešel. Zahvízdal v lese do tří stran a usmál se: „Kája slyšel. Copak, to je lesák! Odpovídá.“

Za chvíli poskokem tu byly všechny tři děti.

„Kájo, naše Týna se bude vdávat. Teď alou do lesovny a řekni jí: Týno, pan lesní vám vzkazuje, že mi máte pěkně poděkovat za to, že se budete vdávat!“

Kája sešpulil hubičku: „Já, já zrovna špekulíruju, jak se jí vyhnout. Pošeptala mi prve: ‚Počkej, já ti jich naláduju, že nepostačíš počítat!‘ Co bych čekal? A proč bych počítal, když bych to nespočetl?“

„To řekla prve. Jen tam jdi, už smlouvají svatbu.“

„Vzácný pane, já teda půjdu, ale pro jistotu budu držet kliku.“

Jak dveře kuchyně otevřeli, byla to Týna celá uplakaná, která ho chytla do náruče, a Zdeňu chytla zas vzácná paní a Týna řekla: „Nebýt tebe, ještě by svatba nebyla!“

A paní lesní objímala Zdeňu a říkala: „Má zlatá hlavičko, až tebe tak jednou budu vypravovati do světa!“

Láďa stál u dveří a Týna dodala: „Ty i Láďa mi půjdete za mládence. Ty se Zdeňou, Láďovi někoho najdem’.“

Ale Kája řekl paní lesní: „Nic Zdeňu nelitujte, vzácná paní. Ona nepůjde až do Lážova, ale jen k nám, a to není tak daleko. Můžete k nám přijít, kdy budete chtít!“

Z pláče daly se obě do smíchu.

„A za mládence že by si nás Týna vzala? No, já půjdu se Zdeňou, ale koho dáme Lavičkovi? Kdyby už byla větší Marjánka tetovic, tak by mohla jít. Třeba zatím vyroste. Ale to budu musit mít kabát. V budniče nepůjdu. To zas bude míti tatínek vydání! My bysme třeba na vás počkali u Lážova, ju?“

„To nejde,“ řekla paní lesní se smíchem. „Já ti pořídím nové šaty s kabátkem a musíš až do kostela.“

Kája se radostně usmál a najednou řekl: „Já už jsem tak dlouho neviděl naši maminku, že bych až plakal. Musím se jít na ni podívat.“ Rozběhl se k hajnovně. Láďa s ohromným zájmem prohlížel si v lesovně výra, Zdeňa si sedla v kuchyni a rozumovala:

„Za družičku? Ju, vám se to řekne. Ale mám já bílé šaty? Mám já bílé střevíčky? Já nemám vůbec nic! Šaty jsou umazané a roztržené, a střevíčky, ju, to byste koukali!“

Odkudsi zesponu police v chodbě vylovila dva kdysi bílé střevíčky do poloviny pomazané krémem. Modraly na špičkách jako pomněnky a vzadu byly ohavně špinavé.

„To Kája! Pořád říkal: ‚Namaž si je krémem, zamaž tu špínu!‘ A když jsem je takhle namazala, tak řekl: ‚No, počkej, ty doma dostaneš!‘“

„Takové to byly krásné střevíčky!“ vzdychla Týna.

Zdeňa je natáhla na ruce a děravá podrážka prokoukla.

Paní lesní spráskla ruce: „Už jsou rozbité? Jaký div! Na to vaše lítání abyste měli podrážky ze železa. No, musíš mít nové a šaty taky. Jen abyste potom v kostele něco neprovedli!“

Zdeňa se důrazně ohradila: „My, maminko? Co by vás napadlo?“

„Kdepak ti!“ zase vzdychla Týna. „Naše Zdeňa s Kájou, ti by něco provedli! Oni se budou hrnout hned na klekátko, to je jisté!“

„Teď mlč, Týno, já si to nevzpomněla,“ okřikla Týnu paní lesní.

Kája už byl doma: „Má zlatá maminečko, to jsem vás už dlouho neviděl! A Týna se bude ženit s panem Malinou, a já půjdu se Zdeňou za mládence!“

Hajná spráskla ruce: „Pomoz Pán Bůh!“

„A maminko, prosím vás, vzácná paní mi koupí šaty, nemoh' bych ji poprosit, aby mi koupila takové filajové, jako měli na Svaté Hoře ti, co hráli? Třebas by nám půjčil starý Čihák z kostela ten buben, vozejček by se na něj někde našel, a jestli Marjánka do té doby bude hezky běhat, mohla by táhnout, a já bych bubnoval, a Zdeňa by zpívala třebas: ‚Z jedné strany chvojka‘, ju?“

Mamince asi zaskočilo, protože začala kašlat, ale smích přece jen utajit nemohla. Když Kája viděl její drobné bílé, úsměvem odkryté zuby, věděl, že je maminka veselá. Proto honem dodal: „A třebas by mi strejček Pachlovic půjčil tu lesklou parádní hasičskou přilbu.“

Teď už maminka netajila smích ani trochu, ale smála se tak, až si musila sednout. A trvalo dlouho, než mu vysvětlila, to že rozhodně nejde. Ale Kája nemínil tak rychle ustoupit. Šel zpátky do lesovny, zavolal si stranou Zdeňu a Láďu a přednesl jim svůj nápad, který byl přijat s nadšením. Zdeňa řekla tiše: „To bys byl jako pan král.“

A Láďa dodal blouznivě: „To bude krása! A já bych mohl jít za černokněžníka! Takovou špičatou černou čepici se zlatými hvězdami bych měl a dlouhý černý plášť také s hvězdami a v ruce černou hůlku a čaroval bych po cestě.“

Děti chvíli strnuly úžasem a Kája řekl: „Jestli to dobře neumíš, radši bys měl jít jen tak s hůlkou bez čarování. Pane, já taky jednou čaroval. Vajíčko do výšky vyhodil a zpátky neletěl mi z rukávu ani holub, ani králík, jen rákoska měla posvícení.“

Ale Láďa byl v náladě povznesené: „Zdeňa by měla mít vlečku posázenou drahokamy a malý chlapeček by vlečku nesl.“

„Počkej,“ ozval se Kája, „to by šlo. Já bych třeba řek' tetě Dvořákovíc, aby nám doběhla do dubčí pro nějakého, který by už běhal. A co že by to nesl?“

„No, vlečku, víš, taky říkají tomu ‚šlěp‘. Táhne se to po zemi.“

„Jéje, ono to leze?“

„Ale ne, to je kus šatů! A mohla by mít na čele zlatou hvězdu,“ pokračoval Láďa.

Zdeňa jen zářila. „Víte co? Půjdem' to říct domů.“

Děti letěly o překot.

„Maminko, tuhle já bych ráda na tu svatbu měla zlatou hvězdu na čele a jak se to táhne po zemi!“

„Šléf, vzácná paní,“ vysvětloval Kája, „co by ho nes' ten malý chlapeček, jak nám ho přinese teta Dvořáková z dubčí.“

Týna zbledla, paní lesní si kousala rty. Týna se utrhla: „Dej už jednou pokoj s tetou Dvořákovou! O mé svatbě tu nebude mít dočista nic co dělat!“

„Ale ten chlapeček, co ponese Zdeně ,šléf'!“

I přes svou zlost musila se Týna rozesmát a paní lesní řekla: „Ty nikomu nic neříkej a nejmíň tetě Dvořákové!“

„A já bych, vzácná paní, tuze prosil, jestli mi ty šaty chcete koupit, tak ty filajové, jako mají ti muzikanti na Svaté Hoře. Marjánka by mohla táhnout vozejk, já bych...“

Ostatní zamklo v smíchu tak upřímném, že mu nebylo rozumět. Mimoto stál mezi dveřmi pan lesní a za ním šafář a smáli se všichni tolik, že už si Zdeňa myslila, že se musí urazit. Za hodnou chvíli, když smích se ztišil, vyrukoval Láďa: „A já bych šel za černokněžníka.“

Ale pan lesní už jednoho po druhém strkal do kuchyně, protože už ho od smíchu všechno bolelo.

„Ty budeš mít svatbu, Týno! Zdeňa se šléfem, Kája jako svatohorský ministrant, Láďa jako černokněžník. No, to bude mít pan farář radost!“

Děti seděly v kuchyni a náramně si chutnaly na podmásli, k němuž pokusovaly brambory. Pan lesní tam za nimi přišel a dal jim k zpracování nový nápad: „Každý svatební host musí dát nevěstě dar. Mládenci mimo to dají družičkám a ty zas mládencům. S kteroupak půjdeš ty, Láďo?“

„Prosím, já nevím.“

„On by moh' jít, vzácný pane, tady odtud s Týnou a v kostele už by se nějaká prvňáčka k němu našla,“ myslil Kája nahlas.

„S nevěstou půjde, to víš,“ řekla Týna. „Já to povídám napřed, vzácný pane, že mne nakonec pan farář oddá s někým jiným než s Malinou.“

Děti dojídaly, Kája si pohladil břicho a řekl: „Zaplať Pán Bůh, už mám dost, už mám tvrdé břicho. Děti, máme moc starostí, pojďme do lesa!“

A jak se sesedly do mechu, vzdychl Kája: „Ono se to řekne, dary! O dary by nebylo, ale o krejcary je! Pan Štulc má věci! Já bych nejraději dal nějaké nádobí. To ženské moc a pořád potřebují, ale to stojí hrůzu peněz. Takhle kdyby bylo něco staršího, že bysme to opravili.“

„Počkej, Kájo,“ řekla Zdeňa. „Až nebude naše maminka doma, podíváme se do komory. Tam je všelijakých hrnců! A já bych dala třeba formičky na trubičky. My jich máme!“

„A já bych,“ dodal Láďa, „řek' naší mamince, až sem přijede, aby mi koupila nějaký notes s tužtičkou. Ale co družičce? A s kterou asi půjdu?“

„Já myslím, Lávíčku, že ti přivedou nějakou prvňáčku. Té bys moh' dát kornout rozinek,“ navrhoval Kája, nemoha zapomenout na jejich sladkost. „Pro Zdeňu mi maminka něco přichystá. Ta už je jako naše, tak toho moc nedostane.“

„Zejtra si to všechno ještě povíme,“ řekla Zdeňa. „Od šléfu a hvězdy nepovolím.“

„Ju, zejtra!“ vzpomněl si Kája. „Zejtra musíme všichni na pole.“

A slavnostní nálada poklesla.

Jak Kája a Láďa se večer pomodlili, řekl tatínek: „Tak zítra na žito! Pěkně to uschlo, dobře, že jsme v sobotu udělali panáky. Budete pohrabovat.“

15. Děti na poli

„Andělíčkové zametali,“ řekl Kája, jak se po obloze ráno rozhlédl. Zčerstva posnídali, i Láďa dostal hrábě. Za chvíli za nimi přišla Týna se Zdeňou a šafářovic. Sluníčko se opíralo o pole a žhnulo, ale práce ubývalo až radost. Láďa ovšem brzo přestal, ale Kája statečně pohraboval a Zdeňa co mohla.

Přes tu chvíli volaly děti: „Týno, Týno!“

Ta se usmívala a řekla: „Jen toho užijte! Dlouho mi ‚Týno‘ říkat nebudete. Po svatbě budete říkat ‚paní Malinová‘.“

Kája přestal pohrabovat, chytil si nosíček do hrsti a smál se: „Ju, paní Malinová! Pan Malina už paní Malinovou má. Ta stará teta, co tu včera byla, to je paní Malinová.“

„E jdi, žvachtale, to je jeho maminka.“

„No ju, paní Malinová, já vím. Tak vy žádná paní Malinová nebudete, leda paní Týnová.“

„To budeš říkat Týně ‚mladá paní‘,“ prohlásil Láďa, který jen sem tam klas zvedl. „U nás v Příbramě to také říkají.“

„A tak to já budu říkat ‚paní stará‘, protože u nás zas říkají tak. Byl jsem jednou se sladčákovic Pepíkem v pivovare a ten mi povídal: ‚Heleď, tamhle je pan starý, co měli včera svatbu v Praze. A tamhle ta paní, to je paní stará.‘ Tak já budu říkat ‚paní stará Týnová.‘“

Týna se smála, až se to rozléhalo, a šafář začal svou oblíbenou:

„Však nám tak nebude, až se oženíme,
však nám tak nebude, až se vdáme.“

Ale maminka hajnejch ho napomenula: „Strejčku, to si nechte až o veselce! Podívejte se, jak Kája chytá každé slovo!“

A Kája skutečně hned si opakoval začátek a řekl Zdeně: „Tu bys mohla začít po té ‚Z jedné strany chvojka!‘“

Na poledne doběhly děti domů, snědl každý po hrnku kyselého mléka s chlebem a Láďa hned hlásil, že zas bude teď pohrabovat. Do večera měli žito ve stodole a děti se sešly v lesovně. Počkaly na

večeři, při které se nezapomněl Kája zeptat: „Týno, měla byste ráda notes s tužtičkou?“ a visel na jejích rtech očima v naději, že jistě řekne: „Jéje, to bych měla moc ráda!“ Ale ona pohodila hlavou: „Prosím tě, co bych dělala s notesem? Teď si zrovna myslím, že si musím dát dělat necky u Marka. Jak by to vypadalo, kdybych jich neměla a čekala, až mi je Malina udělá? Kdepak notes!“

Děti se nápadně zarazily. V pokoji pan lesní pověděl paní: „To měl být asi svatební dar. Já jim řek', že každý musí něco dát,“ smál se.

„Copak, tys dobrodinec! Ještě je naváděj! Abych měla všude oči, nebo mi před svatbou odnesou třeba ty necky ze sklepa.“

„A což,“ tišeji ptala se Zdeňa, „formičky na trubičky byste neměla ráda?“ („Vidíš,“ řekla paní v pokoji, „hned je jdu uklidit.“)

Týna se rozesmála: „Co bych s nimi dělala? Snad nemyslíš, Zdeničko, že budu Malinovi dělat krémové trubičky? Pořádných pár vdolků bude mu milejší!“

„Což nádobí?“ ptal se už Kája beznadějně.

„To jo, copak, to je pořád potřeba. Štulc tam má nové, panečku, jen se třpytí, ale ono to bude mastné. A koukejte, děti, ať jste pryč! Musím zametat!“

Děti vyšly, a jak byly za dveřmi, řekl Kája: „Týna je hloupá ženská. To naše maminka jistě by řekla: ‚Notes s tužtičkou? Jéje, to bych měla ráda!‘ Necky, kdo ví, co stojí. Snad padesátku! Zdeňo, nemáte dvoje?“

„To nemáme, ale třeba bysme mohli ty naše jim zatím půjčit.“

„To by byl dar!“ ušklíbl se Kája. „Půjčit! A v čem byste pralí? V louži, vid'!“

„Co se ušklíbáš?! Tys s nádobím taky nepochodil. Kupovat nové! Jéje, a mastné k tomu!“

„Musíme si vymyslet něco jiného. To ona by asi Týna staré nechtěla. Jsou to starosti! Snad si do rána něco vymyslíme. Pojd'me válet sudy!“

Za chvíli se děti zastavily u stráně travou porostlé. Nejdřív se kutálel Kája, hned za ním Zdeňa, ale Lád'a se bál.

„Nic se neboj! Kdo se bojí, nesmí do lesa. Hlavu drž vzhůru, aby se ti do ní nezadřel kamínek, a to budeš koukat,“ poučoval Kája.

Láďa si konečně lehl, Kája ho postrčil, a jak se potom už všichni tři dokulili dolů, liboval si: „To jsem letěl jako auto!“ A tak se mu to líbilo, že ani nechtěl jít domů. Cestou zpátky jen se pořád díval, kde je jaký vršíček, aby se dolů svalil. Když přicházeli k potoku, napomenul ho Kája: „Teď už toho nech, nebo se svalíš do potoka jako nic!“ Ale než to dořekl, Láďa už se kulil a rovnou do potoka. Žbluňklo to a Láďa začal křičet. Potok byl mělký, ale ostré kamínky v něm byly. Láďa si odřel ruce i pusou.

Kája se Zdeňou už byli u něj: „Nejdřív mlč, nebo tě tu necháme! Posílal tě sem někdo?“

Láďa skutečně přestal plakat, a jak mu pomohli na břeh, řekl: „Už jsem myslel, že jsem utopený. Ani to nestudí. Je moc teplá voda.“ Ale přece šel poslední. Jak ještě do myslivny zašli a Láďa zůstal u dveří, za chvíličku byl kolem něho potůček.

Týna spráskla ruce: „Ty jsi spadl do potoka, vidíš? Pojď honem, svléknu tě. Kájo, doběhni mu domů pro suché šaty, vždyť je mokrý jako myš!“

Kája běžel, ale cestou si myslel: „Tohle vždycky Týna říká: ‚Mokrý jako myš.‘ A já ještě jakživ mokrou myš neviděl!“ Kdyby tak doma v pastičce v té malé komoře měli jednu chycenou, hned by ji s sebou vzal a ukázal Týně, že je suchá. Řekl mamince: „Láviček spadl do potoka, pošlete mu šaty, prosím vás.“

A maminka řekla: „Honem leť, hned ti je dám! A neublížil si?“

Ale Kája už byl v malé komoře. Zaplesal. V pasti byla myš, suchá dočista suchá! Opatrně ji vyndal, zavázal pevně do sáčku od cukru, který měl v kapse, chytl šaty a už běžel.

Zdeňa čekala v pokoji, až bude Láďa převlečen, a Týna, která už ho řádně vysušila, oblékla mu suchou košilku, kalhotky a chtěla mu právě navléci bundičku, když Kája opatrně otevřel papírový sáček a chňapl rukou po myšce.

Týna si libovala: „Vidíš, teď se ti to jinak poběží. Beztoho tě Kája navedl, abys válel sudy nad potokem, vidíš?“

Než to Láďa mohl vysvětliti, Kája se ptal: „Týno, vy myslíte, že je myš mokrá? Helejte, že není!“ A položil ustrašenou myš Týně do klína.

Týna strašlivě vykřikla, vyskočila na židli, ze židle na stůl a ječela, co měla síly. Za ní tam vyskočil Láďa, do kuchyně vletěli lesních. Týna křičela: „Myš, myš, tamhle myš!“

Ale kocour Frinda už ji lapl a uháněl s ní ven.

„Vzácný pane,“ vysvětloval Kája, „Týna pořád říkala: ‚Mokrej jako myš,‘ tak jsem jí ukázal, že myš je suchá.“ Na poděkování však Kája nečekal. Vyrázil ze dveří, za ním běžel Láďa a za oběma nesl se do horkého letního večera smích pana lesního.

„Abys taky neskákal na stůl!“ řekl Kája Láďovi.

„Já jen ponejprv, podruhé už ne,“ omlouval se Láďa.

„Ale doma zatím nemusíš nic říkat,“ napomínal Kája.

V horkém, ale svěžím letním večeru usnuly děti při otevřených oknech, jako by se makového odvaru napily.

Maminka Láďova seděla doma u okna a vzpomínala: „Copak asi Ládík! Jistě se mu stýská. Chudáček! Jistě teď pláče! Musím zítra psát, jestli je moc smutný, že si pro něj přijedu.“ (Kdyby tak byla věděla, že se skulil do potoka!)

Ale Ládík usínal s přesvědčením, že lážovská hajnovna je to nejkrásnější místo na světě. A což, až bude povídat klukům ve škole, jak váleli sudy ze stráně a jak on se skulil do potoka! Ti budou koukat!

Ano, Láďa brzo pochopil, že v hajnovně i lesovně platí vyšší vůle než dětí – vůle rodičů – a té se musí děti podrobit. Jeho vzdor a neomalenost vybily se při prvním pečení lívanců a potom už nikdy nepoddal se zlosti. Stával se samostatnějším, přestával se bát, už uměl běhat bos, válet sudy, kotrmelce jen tak trošičku, ale i těm se naučí.

16. Zásilka z Příbramě.

Kája hraje loutkové divadlo

Jak bylo doma obilí, začalo to s přípravami na Týninu svatbu doopravdy. Jednoho rána, když děti, které snídaly vždycky dvakrát, jednou v hajnovně, podruhé v lesovně, vyšla Týna z komory v nedělních šatech. Byla uplakaná. Líbala paní lesní ruku a vzlykavě říkala: „Tak, vzácná paní, dnes půjdeme na faru. A ráčejí připomenout vzácnému pánovi, že jsme ho prosili, aby se nám postavil za svědka.“

Paní lesní jí dělala křížek na čele a řekla: „Dej ti Pán Bůh štěstí, děvenko! Byla jsi vždycky hodná, měla jsem tě jako svou.“

A také začala plakat.

Z pokoje se ozval hlas pana lesního: „Proč Týna brečí? Jestli Malinu nechce, já mu to vyřídím. Možná, že by chtěla raději starého Vinklera. Já bych to zprostředkoval. Můj ty smutku! Holka se jen třese, aby už byla paní mistrovou, ale brečet musí, a naše maminka s ní. Nebo by ses, maminko, chtěla taky vdávat? Tyhle ženské musí všechno na světě obrečet. To by ani nebylo celé! Jdi už, Týno, já půjdu průsekem, nadejdu si. Jen už jdi! Ohlásili jste se, že přijdete v osm hodin, tak ať jste na faře včas!“

Týna chytla tašku, ve které měla dva páry pěkných holoubat do kuchyně na faru, a vyběhla.

Děti daly hlavy dohromady.

„Cože bude stavět vzácný pán?“ ptal se Kája. „Já rozuměl, že ‚za světla‘. To je rozum! Přece potmě svatba nebude! Musíme se na to zeptat vzácné paní.“

„A to bude svatba zejtra?“ ptal se Láďa.

Zdeňka ohrnula rtíky: „Ju, zejtra! Už se u nás něco zabíjelo? Dřív se budou zabíjet husy a kuřata, péct koláče, chytráku! Musíme se hned zeptat, kdy to bude.“

A děti vběhly do lesovny. „Vzácná paní, prosím vás, kdy vůbec bude ta svatba?“ ptal se Kája.

„Za tři neděle,“ zněla odpověď.

„A jéje, to padne po téhle neděli zas neděle a potom zas? Tak to nebude pondělí, úterý, ale hned tři neděle za sebou?“

„Ty jsi šmodrcha,“ smála se paní lesní. „Za tři týdny ode dneška, za osmnáct dní, rozumíš?“

„Ju, ani trochu. Vzácná paní řekla za tři neděle a teď zas že v pondělí.“

„Tak si udělejte čárky někam, za kolik dní. Osmnáct čárek!“ A odešla do kuchyně.

„Ju, ono se to řekne ,osmnáct‘! Počkejte! Zdeňna přinese křídu!“

A jak ji přinesla, zamyslíl se Kája. Vlezl na židli, z té na stůl, položil křídu na dveřní rám a říkal zpívavě a rozvázně, děláje čárky: „Píšu, píšu patnáct atd. Tak, to máme patnáct a do osmnácti ještě tři: Jeden, dva, tři! Tak!“ A slezl. „Zdeňno, jdi se zeptat maminky, proč šla Týna na faru!“

Za chvíli Zdeňna přiběhla: „Že pro ohlášky a hned na kache-, kate-“ zakoktávala se Zdeňna, „na katechismus.“

„Jéje, to je zas divné slovíčko. Co to asi je? Když tam šla ,na něco‘, tak se to asi jí. Na faře mají hrušky jakubky, solánky, muškatelky, potom jablka malinová, renety a malvazinky, musíme se jí na to zeptat. A abyste věděli, já jsem si něco vymyslíl. My půjdeme k panu Štulcovi a řekneme mu, že všichni tři budeme mu po neděli nosit maliny, ale že nechceme peníze, ale aby nám dal vybrat u něj dary.“

V týdnu poslali profesorovi do hájovny velikou krabici samých pamlsků a dopis, který zněl:

Milá paní Maříková!

Rozdělte ty mlisy dětem stejným dílem a napište mi, jestli se Ládkovi nestýská. Buďte, prosím, na něj opatrná a nepouštějte ho z očí, aby se neuhřál a nenastydl. Jestlipak nosí ráno a večer tu šálíčku kolem krčku, co jsem mu dala? A ty polopunčošky ať nenesí! Mohla by ho štípnout jedovatá moucha, ať nosí ty silnější přes kolínka! Jen ať moc neběhá, aby se neuhřál!

Připomeňte Kájovi, že si mohou hrát nějaké klidnější hry. Třeba na školu nebo trhat kytičky a vít věnečky, ale podle vody ne, aby nespadol Ládík do potoka.

Jestlipak zachovává čas k jídlu? Má jíst vždy po třech hodinách. Zapomněla jsem Vás poprosit, abyste mu každý den uvařila talíř silné hovězí polévky. Přidávám peněžitou částku na maso. Bude dobře, když se ho vždycky zeptáte, s čím by rád. Děkala jsem mu do ní mozečkové knedlíčky, nudličky hodně tenoučké nebo játrový svíteček.

A hlavně Vás prosím, abyste nepouštěli děti samotných do lesa. Brzo nám napište, jak se mu daří. Přidala jsem též pečená holoubátka a kus šunky.

Srdečně Vás pozdravuje M. Černá.

Pozdrav od muže.

Když hajná četla, usmívala se, a když dočetla, rozesmála se nahlas: „Kdepak Láďa a šálíčka! Ten už ji dávno v lese ztratil a běhá bos. Na školu si hrát? To musím říct Kájovi! Ten bude hned při tom. Připomínka o potoce? Na tu už je pozdě. A jí každou chvíli jako ostatní. Peníze na maso schovám a vrátím, až paní přijede. Nejlepší jsou ty zavářky do polévky! Nemají masa celý týden a po týdnu zas ne. Někdy zabiji kuře, ale děti smlsnou leccos od masa v myslivně, ani o to doma nestojí. A ty zavářky? No, na to mám zrovna kdy, dělat svítečky, nudličky a knedlíčky! Láďa si ostatně na hovězí polévku ani nevzpomene. Mlíkové s drobenkou sní dva talíře a po oukropu se jen olízne. Byl asi přesycen všech lahůdek a prostá strava jinak mu jde k duhu. Vždyť už je opálený hnedle jako ostatní a docela jiný než byl. Abych děti nepouštěla samotné do lesa, to bych je musila vždycky ráno zamknout ve světnici. A ony by vylezly oknem. A kdybych zamkla zvenčí dřevěné okenice, které se zavírají v prudkých mrazech, vylezly by třeba komínem. Aby neběhal? To bych mu musila svázat nožičky. Kája se Zdeňou poctivého kroku neudělají, obyčejně utíkají. – Inu,“ řekla, odstraňujíc papír pod víkem krabice, „každý vychovává děti podle svého. Ale přehnaným

opatrováním a přecpáváním dítěte pamlsky a jídly, které mu prospívat nemohou, jen do nemoci se dítě vhání.“

Spráskla ruce nad množstvím různého cukroví. Dva celé dorty tu byly, různé řezy v bílých, skládaných, maličkých papírových mističkách, čokoládové a jiné kuličky různě zdobené a vykrajované. Košíčky z mandlového těsta plné zrněk vína, cukrem zalitých. „Kus cukrářského krámu,“ řekla si v duchu. „Všecky dostanou bolení bříška. Musím jim to ukázat, ale přejíst jim toho nedám.“

Sama se nedotkla ani kousku. Jen holoubata a šunku odnesla do sklepa. A když dávala krabici do pokojíku, řekla: „Je to přece jen marné utrácení peněz! Kornoutek bonbónů by také stačil. Darma se děti mlstotě učí.“

Když se děti v poledne přihnaly z lesa, dostal každý plný talíř mléčné polévky, kterou s velikou chutí vyjedly. Maminka hajných dělala, že neslyší, když některé hlasitěji mlasklo nad tou dobrotou. Obyčejně to byla Zdeňa, která si zamlaskala, a paní lesní hned ji napomenula.

Lád'a se zrovna ptal, jestli není v hrnku ještě drobínek, když hajná nesla na talíři rozkrájená holoubata. „Tohle vám posílá Lád'ova maminka. Dejte si chutnat!“

Ale Lád'a řekl: „Já holoubata nechci ani vidět. Já bych prosil ještě krapet polévky a mně se zdá, že máme bramborové placky. Ty jsou lepší.“

Kája se Zdeňou podívali se na talíř a hnali se rovnou k plotně, kde měli na talířích vyrovnané, do zlatova upečené bramborové placky, dnes dokonce povidly mazané a mákem sypané. Zakousli se do nich bílými zoubky zeširoka, až jim stopy povidel na tvářičkách uvízly. Když snědli první, řekl Kája: „My to taky nechceme, maminko! To nic není!“

A Lád'a se dal nad holuby do pláče: „Prosím vás, paní hajná, dejte mi ještě drobet polévky a placky, já to nechci ani vidět!“

Dolila mu, přinesla talíř s plackami a ptala se s úsměvem: „A kdopak to má sníst? Já na takové mlsy nejsem zvyklá, ještě by mi spadla kostička do krku.“

„Prosím vás, dejte to tedy panu hajnému, ale mně hned bolí břicho, když se na to podívám, protože jsem to měl doma pořád.“ Usmál se Lád'a na placky a chutě se do nich pustil.

Kája se hádal potichu se Zdeňou, že mu tu nejvíc mazanou placku vzala z talíře, mezitím co dával Pěťovi vodu, a ona strkajíc poslední kousky do pusy, šla se omýt a smála se mu: „Měl jsi si je spočítat!“

„K večeri máš, Lád'ó, šunku. Maminka ti poslala. Pro všechny je dost. My máme pečené brambory s máslem,“ řekla Maříková.

„Prosím vás, paní Maříková, já ji taky nechci. Doma jsem ji měl každý den dopoledne a je po ní taková žízeň. Dáte mi také brambory, vidíte, a zapít podmáslím,“ díval se na ni upřímně.

„Jak chceš, Lád'ó, ale mamince to napíšeš, žes nevzal ani do úst, aby toho neposílala. Máte tu však ještě celou krabici cukroví.“ A vedla děti do pokojíku. Jestli myslila, že některé z nich lačně po něčem sáhne, mýlila se.

Kája řekl, že je to škoda jíst a ostatně že má docela plné ledviny. Zdeňka si sáhla na břicho a řekla: „Je tvrdé, už má dost.“

A Lád'a dodal: „Já jsem radši, když to nevidím.“

Rozběhli se do lesa. Snad před obědem byli by se do toho pustili, ale teď byli syti. Běželi širokou zelenou svěží cestou k lesovně, ale vzali to oklikami, protože chtěli Lád'ovi ukázat králíčí pelechy. Asi hodinu proběhali, až přišli do lesovny, kde spořádal každý ještě pár malých buchtíček. Potom šli do sklepa, kde byly tři košíky plné krásných, vybraných lesních malin. Každý vzal jeden a šli do Lážova ke Štulcům. Maliny byly pokryty velkými zelenými listy a voněly do daleka. Košíky byly těžké, ale Kája řekl: „Každá legrace něco stojí. A když chceme dát dary, musíme si na ně vydělat práci.“

Několikrát odpočívali, než došli.

Pan Štulec je uvítal s úsměvem: „Tolik malin a tak krásné! To jste hodné děti!“ A hned podával každému pěkný velký pomeranč.

Ale Kája dal ruce na zádička: „Pane Štulec, nic nám nedávejte! My sem budeme nosit, kolik budete potřebovat, ale peněz nechceme.“

Naše Týna se bude vdávat. Vzácný pán řekl, že jí každý musíme dát nějaký dar. Tak my bysme si tu potom něco vybrali.“

Pan Štulc se usmál: „To je dobře. To mi to přijde laciněji. Ale pomoranč si každý musíte vzít. Maliny až sem jste nosit nemusili. Mohli jste vzkázat, že jsou natrhané, byl bych pro ně poslal. Musil bych dát od cesty aspoň pět korun. A tyhle tři pomoranče mne nestojí ani tři koruny. Tak vidíš, jak na vás vydělávám. Jen si vezměte!“

Teď už si děti vzaly. Počkaly, až pan Štulc maliny přesypal a zvážil, dal jim lístek, kde bylo napsáno, kolik váží, aby jej daly tatínkovi.

Děti s poděkováním a s košíky vyšly. Pustily se hned do pomoranče a libovaly si, jak se svlačily. Lístek daly vzácné paní a šly hrát divadlo.

Zdeňa a Láďa se usadili na mechu, Kája na stolku v lese postavil kulisy a začalo představení.

„Tohle je jako Týna.“ A Karkulka na drátku vyskakovala, jak ji Kája zdvíhal až nad oponu, a klapavě dupala, když dopadla na jeviště.

„A tohle je jako pan Malina,“ a vyskakoval a dopadal na slabá prkénka – podlahu jeviště – rytíř s peřím na čepici. Postavil jej vedle Karkulky.

„A tohle je smrkola,“ klepal loutkou oblečenou a zahalenou celou bílým plátnem, s papírovou korunou na rameni. Tu zatím schovám za kulisy. A tuhle je pan čert. Toho také zatím schovám. A teď ticho, už to začíná!“

„Ticho“ říkat ani nemusil, protože děti sotva dýchaly.

Kája zdvihl pana Malinu a ten při stálém poskakování se přiblížil ke Karkulce.

„Milá Týno, naše maminka povídala, že už mi nemůže vařit, tak abys k nám šla, že bych si tě vzal za paní Týnovou.“

Postavil Malinu a začala vyskakovat Karkulka-Týna: „Pane Malino, to nemůže být. Já jsem u pánů a musím naší Zdeničce žehlit šatičky, tetě šafařovic pomáhat tlouct máslo a chodit do Lážova pro

maso. A potom taky máme teď moc vaření. Chodí k nám Kája z hajnovny a Lávíček z Příbramě, a ty děti jedí jako vlci. Tak třeba až na zimu.“ A poklesle posadila se na zem.

„To nemůže být,“ volal pan Malina a vyskakoval až nad kulisy. „Já chci, aby Lávíček a Kája šli za mládence a Zdeňa za družičku.“ A začal dupat, až se Týna svalila, protože Kája strčil do drátku a ten se sesmekl.

Kája postavil pana Malinu, Týnu nechal ležet a vzal do ruky drátek od smrkoly: „Tak, když nechceš pana Malinu, vezmu si tě já!“ Ohromnými skoky dopadl před Týnou, která se ani nehнула. Druhou rukou chytl Kája pana čerta: „A já si zase vezmu pana Malinu!“ vykřikl. Padl na něj, Kája spojil oba drátky, vynesl je vzhůru a pokračoval: „Pan čert s panem Malinou zrovínka teď spadli do pekla.“ Spojil drátky Karkulky-Týny a smrkoly, stejně je vynesl horem a dodal: „Smrkola s Týnou letěli za nima.“

Chvíli bylo ticho. Láďa se Zdeňou měli nejen oči vyvalené, ale i hubičky pootevřené, jak se jim to líbilo. Jen tak časem polkli na sucho a snad ani nemrkali. Jak to asi dopadne?

„Teď jde pan loupežník,“ hlásil Kája. Ten podupával a Kája hlubším hlasem říkal: „Já jsem pan loupežník z brdských lesů. Čichám, čichám čertovinu. Ju, tady byl čert a smrkola. Oni tady loupili. Musím za nima. Snad odnesli pana Malinu s Týnou. Musím je vysvobodit.“ Vyletěl horem a v tu chvíli se vracel s Týnou a Malinou. Kája spojil všechny tři drátky, a drže je v jedné ruce, sklapával je dupavě na jeviště a nechal mluvit pana loupežníka: „Já vás vysvobodil. Propíchl jsem pana čerta a smrkolu jako nic, ale za to mě musíte pozvat na svatbu.“

Týna a pan Malina řekli najednou: „Jen přijďte, pane loupežníku, a vezměte s sebou také paní loupežníkovou! Budeme mít svatbu v lesovně, Lávíček a Kája půjdou za mládence a Zdeňa za družičku. Budeme mít koláče a bábovky, husy a kuřata, pečení a polévku, zelí a knedlíky, tak jistě přijďte!“

A všichni tři vyletěli horem a Kája řekl: „Už je konec!“

Zdeňa s Láďou zhluboka vydechli, Zdeňa se podívala na Káju a řekla: „Ten to umí, co? To je krása!“ A šli skládat kulisy.

„To je dost, že jsi zas nedostala škrkavku jako posledně,“ pousmál se Kája.

„Jen ty si dej pozor, abys ji nedostal teď ty! Cukroví máte doma dost.“

Kája zrovna ukládal Karkulku, ale při těchto slovech se podíval tázavě na Zdeňu: „Copak ona roste z cukroví?“

Zdeňa kývala hlavou: „Kdo jí moc cukroví, ten ji má hned jako nic.“

„Koukejme se,“ uvažoval Kája, „tak z cukroví! Což z rozinek? Z těch snad ne. To bych hned nechtěl být panem Štulcem, nebo bych měl pořád plné břicho škrkavek. Já myslil, když jsem tenkrát musil s tebou jíst cicvářkové semínko, že ona cukroví nerada, protože před ním uteče. Tak, už je to složeno. Musíme se zas jít jednou podívat na Marjánku.“

„Tak hned!“ řekl Láďa, kterého tam však více táhl výr, uvázaný na řetízku, než touha po Marjance.

„A vezmeme jí tam cukroví,“ řekl Kája. „To musím vyzkoumat. Dáme jí hodně sníst, třeba už zítra bude mít škrkavku. Přeptáme se hned po ránu.“

„To zas bude křiku!“ řekla Zdeňa moudře.

„To se vydrží,“ mínil Kája, „ale vyzkoumat to musím. Jéje, Zdeňo, ty doma dostaneš! Máš vzadu roztrženou zástěrku až dolů!“

„A kdo mne posílal skákat přes potok, co? Ty! A kdo řek’ vo co, že si roztrhneš zástěrku o to trní? Zas ty! Kluci,“ zapomněla na zlost, „černá veverka!“

A děti se rozběhly hloub do lesa.

17. Kája by rád, aby Marjánka dostala škrkavku. Děti se radí o darech k Týnině svatbě

Děti vzaly to potom stezkou k myslivně. Zašly do kuchyně, vypily připravené mléko, když začaly staré hodiny hrkavě odbíjet.

„Ty jsou jistě starší než Hromádková,“ řekl Kája. „Chraptějí ještě víc než ona.“

„Jen je nech být,“ ozvala se Zdeňa. „Já jsem si hned na faře myslila, že bysme z nich mohli udělat hrací a teď bysme měli něco pro Týnu. Pane, ta by koukala!“

Kája se zamyslel. Láďa utrousil rozum: „Ta stará paní řekla, že je tam strojek. A tady je strojků!“

„Ju,“ podotkl Kája, „ale nesmí být těžký, aby to nespadlo někomu na hlavu. To bysme dostali!“

Šli kramařit po misníku. Jednomyslně bylo rozhodnuto, že se použije strojek na mák. Kliku se mu odšroubuje a do hodin se vejde jako nic. Kliku hodila Zdeňa pod misník, aby se hned na to nepřišlo. Na stůl si vlezl Kája a otevřel vrchní víko u starodávných hodin: „Jéje, tady je věci! Což abych je vyndal?“

„Nic nevyndávej,“ radil Láďa. „Na co by to hrálo?“

„Třeba se mi to sem nevejde.“

„Tak to zmáčkni,“ radila Zdeňa.

„Ju, zmáčkni kolečka! Ale ono je tu dost místa v té věžičce. Tu sundáme a dáme sem strojek.“ Pro všecko sáhl dovnitř rukou, něco sem tam ohnul, něco přimáčkl, něco se ulomilo, ale přece tam vměstnal strojek, třebaže kus čouhal ven.

Hodiny visely v tmavém koutě, protože nikdo se jimi neřídil. Týna říkala, že jdou cestičkami, a jistě nikomu nenapadlo po nich se dívat.

„Tak,“ řekl Kája, „už to drží.“

„Ale hodiny stojí,“ poznamenal Láďa.

„Bodejť by běžely,“ smála se Zdeňa. „Musejí si teprve zvyknout, že mají hrát. Možná, že do večera se rozejdou. Hned to hrát nebude.“

„Pojďme k nám pro to cukroví,“ zavelel Kája, kterému proces s vývinem škrkavky nešel z hlavy.

Maminka hajná byla náhodou doma. Když Láďa přednesl prosbu o cukroví pro Marjánku, až jí oči zjihly tichou radostí, že mají tak dobré srdce. V Kájovi se hnulo svědomí. Poznal hned, proč se maminka usmívá a oči se jí lesknou. Přece však jí nemohl kazit radost a říci: „To my ne kvůli Marjánce, ale kvůli škrkavce.“

Maminka jim složila do menší krabičky pěkné kousky, každému dala jeden na cestu a oni zase putovali k myslivně.

„Na tohle zrovna mám chuť,“ řekla Zdeňa a na dvakrát kousek cukroví snědla.

Láďa pověděl, že tohle mandlové se dá jíst a snědl také. Jen Kája nedůvěřivě prohlížel svůj kousek.

„Bude z toho škrkavka, nebo ne?“ Bříško už tvrdé nemá, tak zrovna by to spadlo do ledvin. „Kdepak, z tohohle kousíčku by nemohla být škrkavka! Leda také než kousíček. A to by bylo jako nic, kdyby ho párkrát píchlo v bříšku.“ Snědl také.

U šafářů byla doma právě jen Marjánka. Seděla na zemi na velikém šátku, broukala si a v ruce držela gumového panáka, do kterého občas žvýkla. Jak viděla děti, usmála se zeširoka a volala: „Má-ma, tá-ta, pa-pa!“

Kája otevřel krabičku a dal jí kus dortu. Marjánka se hned do něj pustila. Moc jí chutnal, protože sbírala i drobtý.

„Etě,“ vztáhla ručku.

Dostala trubičku s pěnou. I tu snědla.

„Etě,“ natahovala se.

„Jen jez, děvenko,“ řekl Kája. „Když dokážeš sníst ještě dva kousky, to máš dost na jednu škrkavku.“

Tvářičky Marjánky byly rozkošně odbarvené. Do původní červené barvy přimíchaly se prouhy od čokoládové polevy, bílé pěny a malinové zavařeniny. Až k očkám a ouškám byla zamazána.

A byla patrně při chuti, protože snědla ještě víc, než Kája si troufal pomyslit. Když už nechtěla, oddechl si spokojeně: „Pane, z tohohle může být pár moc pěkných škrkavek!“

Zbylé cukroví dal na stůl a chtěl odejít. Když viděla Marjánka, že chtěl odejít, začala nabírat. Kája se ptal: „Chceš pa?“

Ona volala: „Pa, pa, pa!“

Chytl ji tedy Kája za ručičku, Zdeňa za druhou, ale protože jim nestačila, táhli ji za sebou. Byla patrně dobračka, protože nic nenamítala. Ale jak zakopla bosou nožičkou o kámen, přece začala plakat. Kája se podíval po Zdeně: „Počkej, ty dostaneš od tety šafářovic, že ji tak taháš!“

Zdeňa se bránila: „Co bych já dostala? Kdo ji vytáh', co? A kdo shání? Ty! A abys to věděl, jdi si s ní sám!“ Pustila ručku Marjánky, ta se hned převalila do mechu a Zdeňa se rozběhla za Lád'ou.

„Copak s tebou, Zdeňo, já se vypořádám, ale co s touhle rozbrečenou chudinkou?“ Postavil se před ní a lákal ji: „Poběž, poběž, dám ti cukrovíčko!“

Ale ona nic. Seděla a brečela. Co mu zbývalo? Vzal ji na ruku. Až se zapotácel, jak byla těžká. Ale ona hned přestala plakat. To byla tíže!

„Andělíčku strážný!“ vzdychal Kája nábožně. „To mě jistě chráníš, že nám teta Dvořákovic nepřinesla takovou malou holku. To bych se s ní natahal! Já bych snad tetě za to okna roztloukl. Snad Marjánku krmí kamením, že je taková těžká.“ Konečně s ní došel do jizby. To věděl, jak ji sundá, že bude brečet znovu. Raději ji položí do kolíby, snad usne.

Ale jak ji položil, ona začala volat: „Pa, pa, pa!“

„Ty jsi ale hloupá holka! Teď jsi byla ‚pa‘ a brečela jsi. Tak jsi tam mohla zůstat!“ Dal jí do pusy ještě jeden kousek cukroví, ona se ztišila. Kája ji kolíbal a zpíval, až se to rozbíhalo, a Marjánka usnula.

Kája přestal kolíbat: „Teď už se v ní snad dělají škrkavky. Ale do rána vyrostou, dost času.“ Tiše vyběhl za dětmi.

Nebyly daleko, protože Lád'a prohlásil, že se bez Káji ani nehne. Došel jich za chvíli: „To bych rád věděl, Zdeňo, až ty budeš u nás

a teta Dvořákovíc nám přinese třeba malou holku, co budeš dělat. Ty myslíš, že já se ti s ní budu tahat po lese? Ta má, pane, váhu! A to si nemysli, že ti zapomenu, žes pustila Marjánku a utekla. Jestli mi to ještě jednou uděláš, jdi si za družičku třeba se starým Vinklerem!“

„Já už víckrát ne, Kájo, ajcem trajcen, ale už mám hlad.“

Příštího rána, sotva svítalo, už běžel Kája do lesovny. Týna zrovna otvírala, sypala drůbeži a zívala, div jí v čelistech nepraskalo. Jak sklapla pusy, povídala sama sobě: „To bych ráda věděla, že ta havěť nemůže dospat. Člověk je v nejlepším a musí jít zasepat.“ A zívala znova.

„Jéje, Týno, vy máte velkou hubičku,“ zahovořil Kája. „Pana Malinu byste spolkla jako nic. Dej Pán Bůh šťastné dobrýtro!“

„Á, Kája! Jéje, ty musíš spát zčerstva! Mně se zdá, že jsem si zrovna teď lehla. Že nespíš! Já se ti dívím. Kdybys spal v našem kurníku, musila bych vstávat už ve tři.“

Kája se k ní přiblížil: „A co Marjánka, spala?“

„Marjánka?“ vyvalila oči Týna. „Proč by nespala? Bude bláznit jako ty a se sluníčkem vstávat? Večer byla tu šafářka, jestli nemáme kmínové kapky, že by Marjánku namazala, že má boleníčko.“

Kája se stočil k bytu šafářových. Šafář byl už ve dvoře, ale jak Kája zjistil pohledem do jizby, Marjánka spala jako nic.

To už ji boleníčko asi přešlo. Bud' se škrkavka neujmula, anebo už je po všem. Aby Zdeňa lhala, to snad není ani možné. Vždyť pořád slyší: „Lež je začátek všeho zlého! Chraňte se první lži! Se lží daleko nedojdeš!“ A je to pravda. Kája to zkusil několikrát. Dost maloučko si zalhal a maminka to hned poznala a hned bylo zle.

Jednou donesl z Lážova hřebíčky. Jéje, hřebíčky má každý kluk moc rád! Každou chvíli jich k něčemu potřebuje. Nesl jich za tři koruny a jen tak pár si jich schoval do kapsičky. Tatínek je vysypal na stůl, jen tak je rukou přehrábl, chvílku na ně koukal a potom řekl: „Dej sem ještě ty, co máš v kapse!“

Vida, tatínek věděl i to, že je má v kapse. A dostal bití.

A jednou, když měl tak velikou chuť na „pikšótky“ a řekl mamince, že potřebuje korunu na sešity, řekla maminka: „Je to zrovna týden, co jsi na sešity dostal. To bys je musil ve škole jíst. Na darebáctví, vid', potřebuješ?“ A taky dostal bití. Ba ne, lhát se nevyplácí. Už potom vždycky řek' pravdu. Zdeň už taky nelže. Taky párkrát dostala. Bude to asi tak, že má Marjánka ledviny jako kachna a nic na ni neplatí.

Kája seděl na schůdku a vzdychl tak zhluboka, až bílá chocholatá slepice, která si sbírala u jeho nohou, zamávala křídly a utekla. V domě bylo ještě ticho.

Týna nakrmila drůbež a přišla si k němu sednout s kávovým mlýnkem. Už byla umyta, učešána a už nezívala. Otáčela klikou a byla jaksi vážná.

„Ten čas utíká a v neděli budou první prohlášky. A pak už to bude teprve utíkat.“

„Co je to, prohlášky, Týno?“

„No, v neděli při velké spadnem' z kazatelny!“

„Kdo, Týno?“ vyvalil oči Kája.

„Já a Malina,“ smála se už zase Týna.

„Ju, strejček kostelníkovic by vás tam zrovna pustil! A v neděli, když je plný kostel lidí! Anebo pan farář! Jéje, Týno, ten by vás hnal! Víte, mně takové věci nepovídejte! Já jednou před ‚ranní‘ jsem se chtěl podívat jen na schůdky ke kazatelně, protože kluci pořád v sakristii říkali: ‚Jen se tam jdi podívat, nebuď hloupý, my už jsme tam byli všichni!‘ Tak jsem šel, ale nechtěl jsem spadnout. Vtom jsem dostal jednu za uši a pan farář se ptal: ‚Copak tady vlastně máš co dělat?‘ A kluci v sakristii řekli: ‚Taky jsi dostal, vid'? My taky.‘ Tak jsem myslel, že jsem nebyl hloupý, že jsem tam už do ní nešel, ale hloupý jsem byl, že jsem kluky poslechl. Týno, lžete!“

„Ba ne, Kájó! Ajcem trajcen, že v neděli při ‚velké‘ spadnu s Malinou z kazatelny!“

Teď přestává legrace. Týna se zaklejívá, tak je to pravda.

„Ale je tam dlažba, Týno, vy si natlučete!“ Ale Týna už byla v kuchyni. Kája se přišoural za Týnou a díval se na ni soucitně. Po

ranním pozdravu vzácné paní, která právě vcházela, vyhrkl hned s otázkou: „Povídala Týna, vzácná paní, že v neděli o ‚velké‘ spadne z kazatelny.“

„Ba, spadne. Dej si pozor, to bude rána!“

Kája ani na snídani nečekal. Hnal se domů pro Láďu. Ten už byl připraven. Chytl ho mlčky za ruku, a jak přišli na cestu, řekl jen: „Kdo dřív?“ A za chvíli byli u myslivny. Zrovna k snídani.

Jak se toho rána s košíky vydali na maliny, pověděl jim Kája, co bude v neděli o „velké“.

„Aby se tak některý zabil!“ řekla Zdeňa. „Naše maminka taky řekla, že spadnou?“

„Taky,“ řekl Kája truchlivě. „A řekla: ‚To bude rána!‘ Musíme je zachránit. Něco pod kazatelnu dáme, aby se nepotloukli.“

Láďa radil slámu, Zdeňa deky, ale Kája rozhodl: „Položíme tam vlnáky, které naše maminka má po babičce. Já už to zařídím. Časně ráno je odnesu do první lavice a před ‚velkou‘ je položím pod kazatelnu.“

O Týnu bylo už tedy postaráno.

Příští dny nosily děti do Lážova maliny, až řekl pan Štulc: „Už jich mám dost. Máte u mne moc peněz. Přijďte si některý den vybrat svatební dary!“

Dostal každý kus čokolády a jejich hlavičky byly teď už jen plny starosti, co vybrat. Za družičku Láďovi určena byla Terinka Pachlovic. Sesedli se na měkkém mechu a počítali: „Tři dary Týně, jeden Terině, jeden Zdeně.“

„Terině bys mohl dát pár jablek,“ řekl Kája, „oni nemají ovoce. Ale co Týně? Já viděl u pana Štulce takový krásný smeták s bílou holí, zrovínka takový, jako má vzácná paní.“

„A já jsem tam viděl,“ rozhovořil se Láďa, „houpacího koně.“

„Já taky,“ řekla Zdeňa. „Toho bílého, vid’? Ta by měla radost!“

Kája se uhodil pěstí do kolínka: „A Zdeňa tam vybere pekáč. Pane, u Štulců mají pekáče, že by na nich mohl péct pan loupežník! Tak to bysme měli z krku. Smeták, houpacího koně a pekáč. Jen

kolik to bude stát? Jestli na to ty maliny stačí?! Já bych třeba potom ještě se Zdeňou nosil ostružiny.“

„A co dostanu já?“ ptala se Zdeňa.

„Vidíš, na tebe bych zapomněl. Počkej, maminka má v truhle takové krásné korálky z babiččiny jupky! Chtěla bys je? Lesknou se jako zlato a mění se jako duha.“

Zdeňa nebyla nadšena tímto darem a hned to řekla: „Prosím já se tě o hloupé korálky ze staré jupky!“ a ohrnula rtíky.

„Tak je dobře. Naše maminka říká: ‚Darovanému koni nekoukej na zuby!‘ Tak nedostaneš nic a je to!“

Mléky hoši a Zdeňa zamračeně šli k myslivně. Už ze dvora slyšeli Týnu: „To bych přece ráda věděla, kde je ten mlejnek!“ Podle všeho také hledala, protože za chvíli – to už děti byly v chodbě – se ozvala. „Tamhle pod misníkem leží, mně se zdá, klička je až u zdi. Jak se tam dostala?“

V Kájovi hrklo, ale přece jen pošeptal Zdeně: „Počkej, ty dostaneš, žes ji tam hodila. Jestlipak hodiny hrály? Zapomněli jsme se zeptat.“ Hned ve dveřích se ptal: „Vzácná paní, jakou hodiny hrály?“

„Hodiny? Které? Tamhle ten starý verk? Asi žádnou, protože zas už nejdou. Ale mlýnek na mák hledá Týna. Nudle jsou vysypány, ale mák ještě není rozemlet.“

Kája honem obrátil řeč: „Už máme po starosti, vzácná paní, dary už máme vybrané.“

Týna hubovala: „Ne a ne ten mlejnek najít! Kdybych věděla, kdo jej kam zanesl, já bych mu jich naložila! Takhle se člověk zdržuje.“

„Týno, měla byste ráda houpacího koně?“ zeptal se Kája.

„A dej mi pokoj s koněm! Mlejnek na mák bych chtěla! A byl tu! Semhle jsem jej položila,“ a Týna ukazovala do misníku, „a teď tu není. Kájo, nemáš v tom prsty?“

„V mlejnků? Ba ne, leda bych se chtěl přiskřípnout. Ale nudle s perníkem jsou také tuze dobré, anebo s prachandou.“

„S prachandou,“ zavolala paní lesní, „Týno, už jsme dlouho neměli, nastrouhej pár suchých hrušek a jablek! Třeba je mlýnek někde zastrčen, nehledej se s ním!“

Týna zamračeně strouhala. Desetkrát by měla semletý mák, než tohle nastrouhá. Děti nespouštěla z očí a divné jí bylo, že Zdeňa i Láďa točili se stále v koutě, v němž visely hodiny.

Jak bylo po obědě a děti odběhly, začala Týna hledat znovu a důkladně.

„Mlejnek na mák není špendlík,“ bručela při tom, „aby se jen tak honem ztratil. Ještě by si mohl někdo myslet, že snad jsem jej uklidila pro sebe.“ Když vymetla celou podlahu, pozdvihla oči výš. V polici nebyl. Nebyl ani v misníku. Zadívala se ostře do tmavého kouta, kde visely hodiny. Cosi jako úsměv škublo jí rty. Přistavila židli.

„Ano, vskutku! Mlejnek na mák,“ řekla si, „trčí ve švarcvaldkách. To bych ráda věděla, proč jej sem ty děti daly!“ Věděla hned, že děti to byly, ale který z nich a proč, toho už se nedověděla, protože čas úžasně kvapil. Přinesl i den, v němž paní lesní zkušenýma očima se dívala po drůbeži a rukou ukazovala: „Tam tu husu a hned tu vedle ní a ty dvě vpravo! A tam ty tři kachny vlevo a ty dvě před nimi! Těch šest bílých kuřat; ta čtyři strakatá a dvě černá! Tak, Týno, to všechno zavři a těch pár dní hodně krm! Toho malého pašíka také porazíme, bude výborná pečínka. I ty tři krůty zařiznem, a nezapomeň zajít do Lážova! Šest kilo hovězinky, ale ať ti připraví pěknou, zadní, aby se dala hezky krájet! Trochu kostí, kus jater; těch musíš zamluvit víc, aby bylo na knedlíčky! Ať připraví asi kilo žebra, kvůli polévce!“

A Týna, kudy chodila, tudy plakala, i na mlejnek zapomněla: „Kde bych já si, ubohý sirotek, byla pomyslila, že budu mít takovou slavnou svatbu!“

18. Výlet na Dobříš

„Dnes by mohly děti jít s Ládíčkem na Dobříš,“ řekl po ránu hajný Mařík. „Přijde sem rochotský hajný a půjde na Dobříš k panu lesmistrovi. Ukázal by dětem zlatého bažanta v zámeckém parku a jak tam na stromech citrony zrají. Také by se podívaly na tu krásnou školu. Říkala vzácná paní, že tam je ředitelem její bratranec Valentin, třeba by od pánů měli nějaký vzkaz pro něho. Připrav jim, maminko, jídlo, a vezmou si s sebou pár korun, kdyby si chtěly něco koupit.“

Kája poslouchal náramně pozorně.

Panečku, myslel si v duchu, tam je proti radnici pekařství, ale tam mají housky! Do běla posypané solí a mákem, a velké! Jéje! A což u Šprunglů! To je taky blízko radnice. Kája už tam byl kolikrát a paní Šprunglová mu nasypala slív, třešní a hrušek, jéje! A což kdyby tam šel s korunou a mohl si vybrat!

„A to my půjdeme moc rádi, tatínku,“ hned nahlas řekl Kája. „Já doběhnu k pánovům pro těch pár řádků tomu panu řediteli, a půjdeme. Musíme si vzít s sebou střevice, to je škoda, ale natáhnu je až před Dobříš,“ uplatňoval Kája své zkušenosti.

Rozběhl se do lesovny. Po obvyklém druhém pozdravu spustil: „Vzácná paní, my půjdeme dnes na Dobříš se strejčkem Škrábkovic z Rochot. Tak bysme tam vzali třeba pár řádků panu řediteli. Maminka nám dá jídlo a pár korun. Zdeň si musí pospíšet a vzít střevice s sebou. Ta bude koukat, jak rostou na stromě citrony zrovínka jako jablka. Ona beztoho myslí, že třeba ani nikde nerostou. Péťa půjde taky a váš Nero by mohl taky jít, a že bysme si koupili ty hodně slané housky a u Šprunglů něco.“

Paní lesní honem otvírala spíži: „Zaplať Pán Bůh, zbylo nám tu kus kuřete a buchtičky tu jsou, trochu bílé kávy byste si měly vzít do láhve proti žízni.“

„A kdepak, vzácná paní! Po cestě roste jahod a malin! Jen aby byla za chvíli připravena.“

„Ale bude, slyšíš, už volá. Aspoň bude od vás pokoj. Týno, zaděláme dnes jen z půl kila, ne jako jindy ze dvou, na pár vdolečků pro nás, pán tu má od včera maso. A bratrance tam vezmeš lísteček, to jsem ráda. Pozvu ho na neděli, to on Valentin bude rád, že bude mít dřív odpověď na svůj dopis. Hned to bude.“ Paní lesní sáhla na stolku u okna po dopisním papíru a psala. Za chvíli byla hotova, osušila, zalepila. „To dáš Valentinovi, totiž panu řediteli ve škole, rozumíš?“

„Ano, prosím. A paní Valentinové nevyřídím nic?“

„Nic, Kájo,“ smála se paní lesní, „bratranec je svoboden.“

„Co je to, prosím, svoboden?“

„No, není ženat, je sám.“

„A jéje, to je mu asi smutno. Moh' by si vzít třeba tuhle Týnu.“

Týna se naň rozpřáhla.

„Dej na Zdeňu pozor,“ smála se paní lesní. „Tuhle máš taky pár korun.“ Vložila mu do kapsičky dvě pěťikoruny. „Zastav se pro jídlo a pro Zdeňu! Nejlepší bude, když si na to vezmete tu lýkovou tašku. Můžete se cestou střídat.“

Kája upaloval k hajnovně. Maminka měla přichystány na plotně pečené vdolky s povídky a mákem sypané. Dala vždycky dva mazanou stranou k sobě a celou točenici připravila.

Tatínek dal Kájovi pro každého dvě koruny. Týna přišla za chvíli se Zdeňou a lýkovou taškou s balíčky jídla.

Kája se díval po tašce dost nepřátelsky. Copak do Lážova, to šel kolikrát kupovat třeba s dvěma, ale tam každý věděl, že je ze samot, kde není krám. Ale v Dobříši řeknou jistě kluci: „Helejte, ten má holkovskou tašku!“

„Třebas bysme si ty balíčky rozstrkali po kapsách,“ chtěl se dohovorit.

„Copak tě napadá,“ smála se Týna. „Jen si vezměte tašku. Nevídáno!“

Jak hajný Škrábek šel z lesovny, už děti čekaly. Hajný nebyl ani dost málo od řeči. Kája po několika marných pokusech, aby ho

přinutil k slovu, přestal. Vykládal Zdeně a Lád'ovi o dobříšském zámeckém parku.

Hajný časem zavzdychl: „Achich, achich!“

„Copak vás bolí, strejčku?“ ptal se Kája s účastí.

„E,“ mávl rukou hajný, „teď už všecko. Do tří dnů bude pršet. V nohou mě píchá.“

Kája hned podotkl, to že může být rád, že má „píchací“ nohy, které mu povědí, že bude pršet. On že by je hned chtěl. Ale hajný jen něco zabručel do vousů.

„A copak dělá teta, strejčku?“ pokračoval Kája.

„A dyť jsem vdovec. Matka, chudák, už je na osmej rok v zemi.“

Tohle byla pro Káju náramná novinka. Vdovec! Matka je v zemi? To bude asi jako ten pan ředitel Varentín. Ale pro jistotu se zeptal: „To jste jako sám, strejčku, vidíte? Svoboden?“

„Jako ne, chlapče, ale virklich² sám! Achich, achich!“

Cesta byla tuze krásná. Kája odevzdal tašku Lád'ovi a rozběhl se kupředu. Však cestu znal. Na rozcestí, tak půl hodiny cesty od samot, sáhl hajný zčerstva a ulekaně do pravé kapsy, pak do levé, pak to vzal po řadě. Prohlížel i kapsy u vesty a zase znova všechny u kabátu.

Kája zrovna prohodil, že by si mohli něco sníst, když byl náramně překvapen čerstvými pohyby hajného. „Mně se zdá strejčku, že něco hledáte?“

„Ba hledám, chlapče, a tuze důležitou věc – moc nutné psaní od našeho pana nadlesního. Herdek filek, já to nechal ve všedním kabátě! No, jaká pomoc! Musím zpátky na Rochoty. Vy se vraťte! Dneska už z toho vejletu nebude nic!“ A hajný dlouhými kroky zmizel v lese.

„Táák,“ řekl Kája. „Strejček řekne: ‚Už je po vejletě,‘ a my jsme ještě ani nezačali jíst. Začnem' ty vdolky. Ty jsou, Lávičku, vid'? Na takové se v Příbrami ani neumějí kouknout! Tu máš!“

Jen se po nich zaprášilo.

² Opravdu, vskutku (z něm.). Pozn. red.

„A teď bysme mohli načít ten mastný balíček z lesovny.“ A otvíral jej. „Tři kusy kuřete, no, já jsem ráno ani moc nejed', tak to taky sníme. Aspoň bude taška lehčí. Vezmem' si k tomu kousek točenice. Tak, a až to sníme, tak už v tašce zůstane jen tenhle ten balíček s malými koláčky. Ty si rozstrkáme po kapsách, Zdeňa si je zaváže do zástěry a potom tuhle –“ otvíral ještě jeden, „ – tady jsou kousky bábovky. To se nese v ruce jako nic. Nebo to dáme Zdeně do zástěry. A jéje, vzácná paní nám dala taky vajíčka. Ta jsou na tvrdo, jistě! To nic nevoní, když se začnou loupat a špatně se polykají. Ta bysme tu třeba mohli zatím někde schovat. Kdyby tu takhle bylo nějaké hnízdo, třeba by se některý pták spletl a šel si na ně sednout. Copak by tak asi z nich vyseděl? Kdyby třeba žluna se spletla, tak by vyseděla žluny, a kdyby krahujec, tak krahujec.“ Kája díval se vzhůru po stromech, hledaje hnízdo.

„Heleď, Kájo,“ volala Zdeňa, „tamhle je hnízdo!“ ukazovala na strom.

„Vidíš, je tam! Já tam vylezu.“ Dal vejce do kapsy a hbitě se vyšplhal do koruny stromu.

Volal dolů: „Zrovínka je prázdné a zrovínka se mi sem vejce vejdou. Ale tak se to prohýbá! No, ale udrží to.“ Sjel dolů.

Zdeňa rozhodně odmítla vzít do klínku zástěrky bábovku.

„Budu já si kvůli vám mačkat zástěrku! Koláčky dám do obou kapsiček a bábovku si neste vy!“

Kája pohupoval taškou.

„Tak tu tašku s bábovkou si tady schováme. Teď jsme se najedli, a až půjdem' zpátky, jako když to najdeme.“ Vyšplhal se s taškou na jiný strom a skryl ji do větví. „A zas půjdeme dále!“

„Jéje, Kájo, strejček povídal, že je po vejletě, snad bysme nešli sami?“ řekla Zdeňa.

„A co bysme nešli? Zabloudit nemůžeme. Tuhle máme před sebou silnici jako mlat, po té přijdeme na Dobříš jako nic. To bude paní Šprunglová koukat!“ A rozběhl se pěšinou k silnici.

Za chvíli tři páry bosých nožek uháněly silnicí. Zastavily se ještě třikrát, aby zašly do lesa na jahody a maliny. Potom už se jim ukázalo nádraží, přešly koleje a kaštanovou alejí mířily k Dobříši.

„Tuhle je starý kostel,“ upozorňoval Kája. „Tady lážovské procesí sleze z vozů, družičky si natřepou kudrlinky a jde se průvodem přes celý Dobříš. A teď můžeme běžet ,kdo dřív‘. Je to do vršku a tam dole se obujeme.“

Rozběhli se. Zastavili se až u schodů vedoucích na prostranství před zámkem.

„A teď se obujeme,“ řekl Kája, ale v tu chvíli si vzpomněl, že všechny tři páry střevíčků zůstaly na rozcestí za pařezem.

„Tak to vidíš, Zdeňo, jestli ty na něco vzpomeneš! Počkej, ty doma dostaneš!“

„Co bych dostala? Střevíce byly dole v tašce. Ty jsi je vyndal, já ne!“

„No, však jsou dobře schované a bosých dětí asi běhá po Dobříši taky hromada. Teď jen, jak se dostaneme na toho zlatého bažanta a na ty citrony.“

19. Děti na Dobříši

Když přišly děti k železným otevřeným vratům zámeckého parku, zrovna šlo několik pánů před nimi. Děti v povzdálí šly za nimi. A tak se dostaly ke kleci, ve které byl nádherný zlatý bažant, a ony se nemohly dost vynadívát. Dostaly se i do skleníku, kde skutečně žluté citrony na stromech zrály. Zdeňo dokonce na ně otevřela údivem hubičku a potom řekla: „Já myslím, že je mají jen u Štulců a Lašků v košíkách za výkladem, a zatím tuhle rostou.“

Potom viděli spoustu překrásných růží. Na několika keřích byly květy skoro černé. Kája si dodal odvahy a řekl tomu pánovi, který je prováděl parkem: „Prosím vás, strejčku, nemohl byste poslat vzácné paní sazeničku od těchhle?“

Ale ten se jen usmál a zavrtěl hlavou.

A zase vyšli. Vrátili se ke kostelu: „To náš je větší, vid', Zdeňo! A zrovínka vprostřed náměstí. Tuhle mají daleko do kostela. A teď půjdeme po chodníčku až k radnici. Tam už to znám.“

Šli po levém chodníku a zastavili se u otevřených dvířek zelinářské zahrady. Na proutěných koších tam byly vyloženy okurky, brukev, karfiol.

„Potom něco koupíme domů. Vzácné paní se letos okurky nevyvedly, koupíme jednu. Strejčku,“ volal na zahradnického pomocníka, který pospíchal kolem dvířek s plnými konvemi, „po čem jsou ty okurky?“

Ale mladík se ani nezastavil. Tak Kája za ním volal: „Nemusíte pospíchat s tím zalejváním, do tří dní bude pršet! Povídal strejček Škrábkovic z Rochot, tuze ho bolí noha. On má píchací!“

Zprava přicházel zahradník: „Copak bys rád, chlapečku?“

„Dej Pán Bůh dobré ráno! Pěkně vítám a to jsou k nám hosti, posaďte se u nás!“

Zahradník se smál: „Rád bych vás někam posadil, ale nemám tu židli.“

„To nevádí, my postojíme. Po čem ty okurky, strejčku?“

„Po koruně padesáti, synáčku!“

„A jéje, to je drahota! V Lážově na jarmárce jsou po dvou šestákách a jak jsou tlusté! Tohle je jako nic!“

„Na jarmárce prodávají polní, chlapečku, bachraté a nažloutlé, ale tyhle jsou stolní, primové, tabulové.“

„No, my snad až půjdeme zpátky, jeden koupíme, ale to musíte slevit! Za korunu dvě, ju?“

„No, budeme vidět,“ smál se zahradník. „A kampak jdete?“

„My k panu Varentínovi do školy a k Šprunglovům. To on pan Varentín má asi taky matku v zemi na osmej rok, jak povídal strejček Škrábkovic. Tak my se tu zastavíme. Opatruj Pán Bůh a pozdravujte doma!“

„Já mám hlad a žízeň!“ řekl Ládíček.

„Já taky,“ souhlasila Zdeňa.

„Já bych taky jedl,“ přizvukoval Kája. „Kdyby tak byla ta bábovka! Koláčky už jsme snědli, no, to je jedno. Koupíme si housky a něco u Šprunglů.“

Do široka otevřelo se před nimi dobříšské náměstí. Vlevo zrovna palác – škola –, vpravo radnice. Kája se zastavil před pekařstvím proti radnici. Sáhl do pravé kapsičky, do levé, sjezdil už všechny kapsičky, ale co vytáhl, byl než dopis pro pana ředitele. Peníze zůstaly ve všední bundičce.

„Zrovínka se šacuju jako strejček Škrábkovic a taky jsem peníze nenašel. No, když mám nedělní budničku, korunky leží ve všední. Tak nemáme nic a jazýček se mi lepí na patro žízni. Musíme dojít k tomu panu řediteli Varentínovi. Třeba nám něco dá, když mu přineseme těch pár řádků. Aspoň když tu někde rostly jahody nebo maliny, nebo aspoň šťovík,“ slevoval Kája z požadavků, když šli ke škole.

Bylo tam ticho, jaké bývá ve škole o prázdninách. S námahou otevřel Kája těžké dveře.

Odkudsi vyšel školník: „Copak byste rádi?“

„Pěkně vítám, prosím, nesem’ tuhle pár řádků panu řediteli Varentínovi od vzácné paní,“ ukazoval Kája list.

„Tak to běžte nahoru po schodech a zazvoňte!“

Děti vyběhly. Dveří tam bylo kolikero. Kde zazvonit, kde visí nějaký zvonek? Lád’a řekl hned: „Tuhle je zvonek. Tuhle zmáčknu a to budete koukat, jak to bude zvonit!“ A stiskl knoflík elektrického zvonění. Opravdu! Zazvonilo to. Kdosi šel pevnými kroky ke dveřím, otevřel, a Kája div od dveří neodletěl. Takový veliký pán otevřel, vousy měl dlouhé, černé a takovým hlubokým hlasem, se přísně zeptal: „Co chcete, děti?“

Kája honem srovnával trochu pomačkaný dopis a v leknutí zapomněl i pozdravit. Jen řekl: „Neseme, prosím, pár řádků od vzácné paní.“

Pán vzal dopis, přibouchl dveře a děti osaměly na chodbě.

„Tááák!“ řekl po chvíli Kája. „Já čekal, že nám ten pan Varentín dá aspoň trochu mléka a on div mi nos mezi dveře nepřirazil. Až mě

z toho začaly bolet nohy. Jestli nám nedá něco oblíznout paní Šprunglová, tak domů nedojdeme. Musíme si chvíli odpočinout. Je to přece dálina! Říká naše maminka, to že se musí přidat do kroku, aby se od nás za půl třetí hodiny došlo na Dobříš, a my tu byli jako nic.“ Sedal si na schod, sedl i Láďa a Zdeňa.

Pan ředitel Valentin Řehák četl zatím dopis své sestřenice, na jehož konci bylo připsáno: „Doručitelům tohoto listu poskytni občerstvení! Upozorňuji tě zvláště na Káju, to je originál. Je s ním Láďa Černých z Příbramě, který je na letní bytě v hajnovně, a naše Zdeňa, kterou ještě ani neznáš.“

Sotva tohle dočetl, prudce přeběhl předsíní a otevřel, aby se za dětmi rozběhl. Ale ty seděly tiše na schodě.

„Zdeňo,“ zavolal, „pročpak jsi neřekla, že jsi Rédlova? A Kája který je to? A Láďa?“

„Prosím, jakpak jsme mohli něco říct, když vzácný pán práskl dveřmi?“ řekl Kája. „Už jsem myslel, že budu bez nosu.“

„Tak jen pojed'te dál, kdožpak mohl vědět!“

Děti vešly. Otevřel dveře pokoje: „Posaďte se!“ Hladil Zdeňu po vlasech. „Něco vám přinesu zajíst.“

„To bude moc dobře, vzácný pane,“ podotkl Kája. „Korunky jsem nechal ve všední budničce a hladu a žízně máme plné břicho.“

„Ale co jen, co jen vám dám? Uvařím vám čaj, suchary tu mám.“

„A vzácný pane, naše maminka říká, čaj je než pro takové ochmelky, jako je starej Vinkler. Takhle kdybyste měl krapet mléka.“

„A to mám, Kájo, to mám,“ smál se pan ředitel. „Ale čaj bych vám dal s citronem.“

„S citronem? A jéje, no, když tu v parku rostou, tak to přijde lacino.“

Pan ředitel donesl jim mléka, přinesl suchary a sušenky na dvou skleněných talířích vyrovnané a bral do ruky klobouk.

„Doběhnu vám ještě pro něco. Však u Heinců něco teplého dostanu.“

„Tak to je vzácný pán zrovínka jako strejček Škrábkovic. Všecko musí sám, když je matka na osmej rok pod zemí. My bysme tam třeba doběhli.“

Ale pan ředitel se jen smál a odešel. Nebyl ještě ani před školou, když děti dobraly poslední suchar a poslední sušenku.

„To jsou mrňavé talířky, Zdeňo, vid'? To vzácná paní nám vždycky dá mísu. A vůbec je to jako slina. Nic to nevydá. Kdyby bylo takhle kus chleba!“ Děti ztichly. Rozhlížely se pokojem. Kam se podívaly, všude do vysoka byly vyrovnány knihy kolem zdí.

„To je knížek,“ řekl Kája, „více než ve škole. Naše maminka by řekla: „To jsou zbůhdarma vyhozené peníze.“

Pan ředitel se vracel, ale ne sám. Šel s ním chlapec, který nesl několik kastrůlků nad sebou pěkně uložených v nosítku. Postavil to na stůl, poklonil se a řekl: „Má poklona, pane řediteli! Pro nádobičko si přijdu večer. Dobré chutnání přeji,“ a odešel.

To „má poklona, pane řediteli“ se Kájovi nesmírně líbilo. To ještě neslyšel. A jak pan ředitel postavil před ně talíře a z kastrůlků jim nakládal nejdřív knedlíky s masem a potom moučník, řekl Kája: „Má poklona, pane řediteli, ale moc velkou škodu si s námi děláte. To my si ani nezasloužíme, jistě to stojí hromadu peněz.“

A pan ředitel se jen pořád usmíval a pobízel, až talíře byly docela čisté. Pak se ptal dětí, jak daleko vlastně mají domů. Řekl Kája, to že je jako nic, že seběhnou k silnici a nahoru a dolů, a už hnedle jsou na křižovatce a už jako doma. Pan ředitel dal Kájovi dopis do lesovny, přidal deset korun, přátelsky se s nimi rozloučil a děti zase vyběhly.

„Tak teď zajdeme pro ty slané housky a potom k Šprunglovům,“ rozhodl Kája. Položil po pozdravu na pult peníze: „Prosil bych každému dvě ty hodně slané a velké housky. Pan Varentín nám dal oběd, ale to je na nás jako nic. Naše teta v Lážově nepeče tak hodně slané. No, Zdeňo, ty jsou, co? Taky jsou hustěji pletené. Tak s Pánem Bohem,“ sbíral drobné peníze z pultu, „a taky k nám někdy přijďte!“

Stará paní se usmívala: „A kam to, synáčku?“

„No k nám, na samoty za Lážov! Já jsem přece Kája Mařík, tak to mne neznáte? A jéje! No, když musíte pořád péct ty housky, ani nikam nepřijdete. Tak pozdravujte doma!“

Za chvíli otvírali dveře u Šprunglů. Paní Šprunglová spráskla ruce: „A to jsou k nám hosti! To musím přilít víc vody do hrnce na kávu. Karásky máme pečené. Kájo, Zdeňo, kde jste se tu vzali?“

„A tuhle je Lavíček, co je u nás na čerstvém vzduchu,“ vystrčil Kája Láďu.

„A jéje, jéje, to mám radost! Co dělá maminka, Kájo? A co vzácná paní? Máme letos na samotách koupená zimní jablka, je jich tam spousty. Koženáče. V panské aleji už máme hodně načesáno. A co to, že jste bosí?“ Paní Šprunglová přikládala, zavářela kávu, nesla na stůl pěkně vypečené karásky a za chvíli nesla tři pořádné „kafáčky“. Jenže děti mezitím snědly karáska. Usmála se a nesla čerstvě nakrájený chléb.

„Jen podle chuti, děti, však já si k vám přijdu pro smetanu.“

Děti s chutí jedly.

„Tak zaplať Pán Bůh, teta, a teď si něco koupíme na cestu. Peníze máme,“ zacinkal jimi v kapse.

„Peníze si schovej, Kájo, a pojd'te si vybrat! Máme tu žluté slívy, mirabelky, modré blumy. A s kým jste vlastně přišli, a snad nepůjdete pěšky domů?“

„Ju, teta, snad ne kočárem? My to vezmem' trapem a jsme doma jako nic. Šli jsme se strejčkem Škrábkovic, a on zapomněl doma lejtro, musil se vrátit. Střevíčky jsme nechali za pařezem na křižovatce.“

„Děti, děti, samy jít nemůžete, já s vámi někoho pošlu.“

„Ale kdepak, teta! Tak my si vybereme od všeho trošku a poběžíme.“

Paní Šprunglová dala každému velký sáček míchaného ovoce, oni poděkovali, a ještě řekla: „Nebudu mít pokoje strachem, abyste dobře došli. Pozdravujte doma! Já jdu zejtra do Lážova, stavím se u vás.“

Sotva přišly děti za roh, podotkl Kája: „To se nám špatně poběží trapem s takovou tíhou. Třeba si tamhle sednem' a ujíme, aby ubylo.“

Došli na schody vedoucí ke kostelu, sedli si a ujídali.

„Mně už začíná bolet břicho,“ hlásila Zdeňa.

„No jo, s holkou na výlet! Ty jsi zrovínka jako Terina Pachlovic. Nejdřív se láduje, potom běduje. Nech podruhé břicho doma!“

Zdeňa broukla: „Kdo pořád říká: ‚Jezte, jezte!‘ A břicho mohu nechat doma? No, ty seš ale, Kájo!“

Protože Kája v tu chvíli poznal, že těch slív, blum a mirabelek spořádal tak zrovna dost, přeslechl Zdenina slova a prořekl: „Už je nejvyšší čas utíkat, aby břicho splasklo.“

Rozběhli se.

20. U pana ředitele na obědě

Mezitím pan ředitel Řehák zašel k Heincovým přečíst si týdeníky. Jen tak mimochodem zeptal se pana Heince: „Prosím vás, Lážov je zcela blízko Dobříše, pravda? Mám tam v lesovně sestřenici. V neděli se tam chci podívat.“

„V lesovně, pane řediteli?“ řekl vlídně vždy usměvavý pan hoteliér. „To je odtud dobře půl třetí hodiny.“

Pan ředitel se lekl.

„Já myslil - vždyť jsem tu teprve týden, a sestřenice psala, že budeme blízko -, já myslil, tak půl hodiny. Prosím vás, pane hoteliéře, musím mít nutně kočár.“

„To může být, pane řediteli, v půlhodině.“

Ten čekal netrpělivě. Nejraději by byl jel s sebou, ale nemůže. Každou chvíli čeká stěhovací vůz s ostatním nábytkem. Má tu zatím jen to nejnutnější a knihy. No, vysvětlí vše kočímu, dá mu dobré spropitné, však on děti dohoní, naloží a odveze. Kočár tu vskutku v půlhodině byl, ale kočí byl trochu nedoslýchavý.

„Pojedete k Lážovu. Víte, kde je tam lesovna?“

„Do Lážova zrovna?“ opakoval kočí. „To je cesta rovnou za nosem, prosím.“

„Ne do Lážova, do lesovny!“ volal pan ředitel hlasitě.

„Do lesovny? Ó já, tam já byl kolikrát!“

„Dávejte pozor cestou! Dohoníte mou neteř a dva hochy,“ skoro křičel pan ředitel.

„Dobrá, prosím, slečnu neteř a dva mladé pány.“

„Slečnu ne, jen neteř a dva hochy. Jeden je hajného syn, druhý z Příbramě, chlapci, rozumíte? Dojedete je, nejsou daleko, vezmete je do kočáru a dovezete je do lesovny.“

A dával mu peníze. Kočí se usmál, hvízdal na koně a ujížděl.

„To mi spadl kámen ze srdce,“ řekl pan ředitel a šel domů čekat na stěhovací vůz.

Kočí si opakoval v duchu: „Slečinka, jeden hajnejch, ten bude mít zelený klobouk, jeden z Příbramě, to bude student. Ten má buďto tvrdásek, nebo nic na hlavě. Seberu je, naložím a odvezu do lesovny. Pan lesní mi naleje višňovku, paní lesní přinese něco na zub.“

Děti zatím doběhly lesa, ale už neutíkaly. Sem tam snědly kousek ovoce, zaběhly do lesa a řekly si, že i stromy jsou u nich hezčí než tady, a Kája začal: „Z jedné strany chvojka, z druhé borověnka, pásli ovce pastuškové, jedli kaši z hrnka.“ A hned po ní tu maminku: „Kam jdeš, Jene, kam pospícháš?“ Ale té uměl Kája se Zdeňou jen jednu sloku, a proto začal hned: „Chovejte mne, má matičko,“ ale nedozpívali. Slyšeli brčení kočáru, vyběhli na silnici.

„Tuhle ten pán by nás mohl svézt,“ zatoužila Zdeňka.

„Ju, leda! Už jsi viděla někoho bosého v kočáře? Ten by nás hnal!“ Ale pro jistotu volal: „Strejčku, svezte nás!“

Ale kočí zahoukl: „Jsi snad neteř, abych tě vozil?“

„To nejsem,“ řekl Kája za odjíždějícím kočárem. „Neteř, to je zas taková vymyšlenost. Běžme, jestli ho dohoníme!“

Ale nedohonily. Kdepak ještě byly děti, když kočí zajel na cestu k samotám. Pan lesní zrovna vycházel z průseku.

„Á, pěkně vítám, Šafránku!“ volal hezky hlasitě. „Kohopak byste rád odvez’? Anebo jste, kujóne, dostal chuť na naši višňovku a zajel jste si sem od nádraží?“

„Copak o chuť, vzácný pane, dej Pán Bůh dobré odpoledne! Ale měl jsem dovézt slečinku neter’ pana ředitele, toho nového, co je na Dobříši, a dva mladé pány. Ale žádného jsem nepotkal.“

Pan lesní z toho nebyl moudrý. Za chvíli to vysvětlila paní lesní a usilovně dorážela na Šafránka, kde nechal děti. Teď on teprv pochopil, že měl přivést děti, a ne slečinku a dva mladé pány.

Paní lesní mu přinesla višňovku i zákusek a dodala: „Inu, vy jste odjakživa šmodrcha.“

Domyslila se, že bratranec poslal za dětmi kočár a v duchu si řekla: „Valentin je druhý šmodrcha. Mohl jeti s nimi.“ Zavolala hodně hlasitě na Šafránka: „Kde asi jste děti viděl? A šel přece za nimi rochotský Škrábek?“

„Ó, to nešel, vzácná paní, ale tu ‚vajkslovku‘ dělají tuze dobrou!“

Na paní i pana lesního padla starost. Přece je soumrak na spadnutí, a děti nikde. Ale Škrábek je přece dovede. Jen aby křížovatku s nimi přešel! Snadno by si děti s večerem mohly zmýlit cestu. Pan lesní s hajným ovšem půjdou naproti, ale jen aby děti hloub do lesa nezaběhly!

Děti zatím docela vytrávily a těšily se na balíček v tašce, na bábovku. Kája měl ohromný zájem na tom, který pták asi se spletl a sedl si na slepičí vejce. Z dálky viděly na zemi něco se bělat. „Taška spadla!“ volal Kája a rozběhl se. „A jéje, to je tu mravenečků! To mají dnes posvícení. Taška spadla, balíček se rozbalil a to ona paní mravencova zavolala: ‚Dětičky, honem pojd’te papat! Tady je dobrot! To vám spadne rovnou do ledvin!‘ Zdeňo, ty budou mít dnes bolení bříska!“

Zdeňa s Lád’ou pozorovali napjatě přebíhání mravenců, pak si sedli na pařez a Zdeňa řekla snivě: „Jéje, Kájo, povídej ještě o mravenečkách!“

Kája si sedl taky.

„No, a tatínek mravenec přijde z lesa a řekne: ‚Copak to znamená? Není ještě zatopáno a nikdo není doma. Já mám takovou chuť na česnečku. Kdybych aspoň věděl, kde má naše maminka česnek! Ale tuhle člověk pro samé starosti ani nic neví. Musím aspoň zahvízdat na děti. Kdepak se toulají, když už je po klekání?‘ A maminka si najednou vzpomene, to už jí taky asi bude bolet břicho, že tatínek už přijde z lesa, tak honem řekne: ‚Naberte si do kapsiček a musíme domů!‘ Ale tatínek vezme doma proutek a půjde jim už naproti a každému jich pár naloží.“

„Paní mravencové taky?“ ptala se Zdeňa.

„Počkej, to já nevím, Zdeňo. Já se zeptám naší maminky.“

„Tak já tu počkám, až si pan mravenec pro ně přijde.“

„Jéje, Zdeňo, kdo ví, kdy přijde. Já ani nevím, kde zůstává, a my už musíme domů.“

Na střevice a vajíčka děti zapomněly.

„To už bude hodin, podle mého břicha,“ vzdychl Kája.

„Ty knedlíky u pana ředitele Varentína byly jako nic. Omáčky krapet, a což ten moučník! To vzácná paní, když přinese moučník, tak je ho kopec. Naše maminka vůbec nedělá moučníky. Ta dělá rozpíčky, vdolky a buchty. A ty, Láďo, ty nic nemluvíš, to já bych nevydržel. No, když musíš polykat ten pozoun, tak máš zas jinou práci než mluvit.“

„Já bych, Kájo, taky víc mluvil, ale mám už taky prázdné břicho, a mně se zdá, že budu mít pučejeř na patě!“

„To buď rád! Z pučejeře se udělá tvrdá kůže jako nic a potom budeš moci skákat na kamení. To se nám ten vejlet vyvedl! Skoro nic jsme neutratili. Škoda, že jsme snědli ty housky? A abysme si zazpívali, ne? Já umím jednu novou. Strejček flašinetovic ji hrál v Lážově a taky mi ji párkrát zazpíval. Jenže já nevím, jestli naše maminka nebo vzácná paní neřeknou, že není pro děti.“ A Kájův jasný, čistý hlásek rozletěl se do vrcholků stromů – borovic – které teď vzaly děti pod svou ochranu. Strejček flašinetovic ovšem míval ve svém nástroji písničky, které jinde už kolik let byly ozpívané, a proto houstnoucím šerem rozletěla se písnička:

„Muziky, muziky – vy pěkně hrajete,
vy jste mne ze spaní probudily.
Já jsem se nevyspal – chlapce jsem nedostal,
toho jste, muziky, všeho vinny.“

„Tuhle zpívá naše Týna,“ řekla Zdeňa, „ale tam je ,děvče jsem nedostal‘, a ty zpíváš ,chlapce jsem nedostal‘.“

„Bodejť budu zpívat o holkách, když jsou k ničemuž,“ zabroukl Kája a pokračoval:

„Až půjdu do nebe – počkám si na tebe,
počkám si na tebe, tratatata.“

„Tam není tratatata,“ zlobila se Zdeňa. „Týna zpívá: ,moje milá‘.“

„A to je zas nějaká holka, a to nic není. ,Chlapče‘ mi nevystačí, tak zpívám ,tratata‘. Ale mně se zdá, že naše maminka by řekla: ,Já ti dám zpívat: Až půjdu do nebe, když ještě nevíš, jestli tam přijdeš!‘ A to vůbec nic není, když nezpíváte taky. Kterou umíte? Lád’o, umíš: ,Sedm let jsem u vás sloužil?‘ Umíš, ju? Tak:

Sedum let jsem u vás sloužil...“

Pan lesní s hajným, kteří přece jen už plni obav napjatě poslouchali, zdali uslyší dětské hlasy, jen se po sobě podívali, usmáli se a volali: „Zdeňo, Kájo, Ládíku!“

Za chvíli byli v lesovně. Děti nesmírně si pochutnaly na mlékové polévce s drobenkou.

Kája hned podotkl: „Naše maminka má pravdu. Polívka je grunt a to ostatní je špunt.“

„Ju, špunt,“ řekla Zdeňa, „když máme rýžovou kaši!“

Děti drmolily jeden přes druhého. Kája se vytrasil s psaním od pana ředitele. Protože si při tom vzpomněl na toho mladého, který přinesl jídlo, třebaže byl v polovici porce rýžové kaše, vstal

a s úklonou řekl: „Má poklona, vzácná paní, dobré chutnání!“
A zase si sedl a jedl dál.

Paní lesní četla už bratrancův list, smála se, jak začala číst, a teď teprv.

„Copak jste tam jedli, že vám tak chutná?“ ptala se.

„A skoro nic, vzácná paní,“ dojídal Kája kaši. „Na křižovatce jsme něco snědli. Strejček Škrábek řekl: ‚Je po vejletě,‘ a šel si na Rochoty pro lejstro. Tak jsme šli sami.“

Paní lesní se lekla: „Sami? A snad bosí? Propánakrále, kde máte střevíce?“

„Ju, vzácná paní, my je zapoměli na křižovatce za pařezem. A potom pan ředitel Varentín nám poslal pro oběd. Taky jsme tam měli mléko, ale to bylo jako nic, a suchárky, povídal, a křížalky.“

„Sušenky!“ opravila ho Zdeňka. „Kdepak křížalky!“

„A teta Šprunglovic nám dala slívy, blumy a leccos, a karásky a svačinu. Jéje, ta kaše byla dobrá, vzácná paní!“

Paní lesní se dovtípila a honem jinou zas naložila.

Hajný seděl u kamen: „Mně se zdá, Kájo, že naše maminka pekla dnes měchurky.“

„A jéje! S černýma jahodama! To musíme k nám!“ pospíchal Kája s kaší. „Půjdeš taky, Zdeňko, vid'? Ty budou zrovna tak na tu kaši.“

Paní lesní nedělala marných pokusů, aby Zdeňku zdržela. Poslala s nimi, jak dojedli, Týnu, a v hajnovně děti zasedly k měchurkám a mléku. Když šla potom Týna se Zdeňkou k lesovně, div Zdeňka po cestě neusnula. A jen si doma k modlitbě klekla, v tu chvíli jí hlavička poklesla a oči se zavřely. Do postýlky ji odnesly. Láďa usnul u stolu a Kája při posledním Otčenáši. Maminka se domodlívala za něho.

Lehký větříček zadýchal do zelených listů dubů a modřínů a modravých jehliček borovic: „Tady někde nechaly děti tři páry střevíčků. Měsíčku, bratříčku, posviť mi pěkně, ať vidím, kde!“

Měsíček posvítit ochotně.

„Už vidím, měsíčku!“ zavolal větříček. „Tamhle u toho pařezu. Sfoukám na ně trochu listů, aby je po ránu rosa nezamáčela. Však on tatínek hajný si pro ně přijde.“

Měsíček se zastavil na malou chvíličku: „Větříčku, bratříčku, víš-li pak, že jsou to tuze hodné děti? Mravenečkové do bábovky se jim pustili a Kája řekl: ‚Mají dnes posvícení!‘ Povídal mi to bratr sluníčko, že to dnes slyšel.“

„Bratříčku měsíčku, to já už dávno vím! Však se teď vrátím na samoty a setřesu jim ty nejzralejší hrušky – solánky –, ať mají ráno co sbírat. Krátkou noc, měsíčku, svítíš teď od večera do rána a putuješ po nebeské obloze bez ustání, ať nožičky nebolí! Maminka noc mi poručila: ‚Netrop neplechu! Nesháněj mráčky! Lidé potřebují stálého počasí.‘ A tož já jen profouknu listy stoletých dubů, rozkývám lehoučké větve bříz, a hned, jak setřesu ty hrušky pro děti, poletím k mamince noci. Postýlku mi sluníčko vyhrálo, to já se dobře vyspím. Však až začnou podzimní chladna, taky se nevyspím.“

„Dobrou noc, bratříčku větříčku, a sfoukej ty nejžlutější hrušky!“ tiše zase měsíček šel svou cestou.

21. Přípravy k svatbě

Děti se držely víc při domě. Byly při tom, když paní lesní nasýpala mouku na koláče k vyhrátí, když ze spíže snášela zavařeniny, chystala tvaroh, mák, a pražila „moučku“ na koláče, a každou chvíli musely být po ruce, aby doběhly do města jednou pro vanilku, podruhé pro mandle, i citronády bylo třeba.

A do toho šumu a shonu, kdy polooblečené děti běžely do města zamluvit droždí, přijela paní profesorová.

„Jak by z nebe spadla,“ řekla hajná. A hned se ptala, má-li Láďa šálíčku, anebo jestli ještě spinká. Hajná se podívala po sluníčku a řekla: „Kdepak by spinkal! Dnes byly už děti třikrát v Lážově. A šálíčky také nemá. Ztratil ji už dávno. Ale račte dál, paní profesorová! Bude nejlepší, když se sama přesvědčíte, jak Láďovi

svědčí a jak mu jde k duhu naše strava. Peněz, které jste na hovězí polévky poslala, jsem se ještě ani netkla. Muž je zavřel, račte si je vzít zpět! Láďa přivykl úplně, a chvála Bohu, mohu říci klidně, že i bez hovězích polévek tak se spravil, až se podívíte. Za chvíli děti přiletí jako draci. Poledne se blíží, a Kája říká, že nemusí znát hodiny. Jak je poledne, že mu začnou zpívat ledviny. Z přístěnku se na ně můžete dívat.“

Zavedla ji tam, přes desku stolu přehodila ubrus a přinesla smetanu a chléb.

Nejdřív přiběhl Pěťa. Jazyk měl vyplazený, rychle dýchal a hned vypil misku vody. Za ním stejně udýchaně přiběhly děti.

„Já mám hlad!“

„My máme hlad!“

„Já bych jedla!“ Bylo slyšet výkřiky.

Děti byly docela na lehko. Kája a Láďa měli bílé košilky u krku zahrnuté a vůbec nezapjaté, plátěné kalhotky, každý na jednu šli, Zdeňa zarudlé šatečky a všichni byli bosí.

Paní profesorová spínala v přístěnku ruce: „To ani není možno, aby to byl Ládíček. Tváře mu hoří jako růže, opálený už je jako ostatní a potom se mu leskne obličej – ó, tohle jistě odstůně! Z toho bude zápal! Šáličky nemá, bos je a teď jistě nebude jíst.“

Hajná nalila na talíře vrchem pražené houbové polévky. Voněla až do přístěnku a paní profesorová se nestačila dívat, jak se Láďa do talíře zabral. Než se nadála, byly talíře prázdné. Láďa jako obvykle se ptal: „Není tam ještě drobet? Ta byla!“

A jak donesla hajná na stůl každému talíř krupičné kaše medem pokapané, nebylo slyšet než rychle za sebou následující klepání lžiček o talíře. Láďa to byl, který když dojedli a kříž udělali, řekl: „Povídala Týna, že mají dnes tvarohové knedlíky, abysme to nezmeškali, pojďme, kdo dřív!“

Troje ušlapané patičky se zdvihly k poskoku a potom paní profesorová vešla do kuchyně: „Ani to není možno, že by se Ládík takhle změnil. Bůh vám odplat! A kdy se asi vrátí?“

Hajná se usmála: „To nikdo neví. Snad za hodinu, snad k svačině, snad až večer.“

„Počkám tady,“ rozhodla se paní profesorová. „Sednu si do zahrady, ať také já užiju toho zázračného vzduchu.“

Nepohrdla polévkou, a jak okusila, už se nedivila, že dětem tolik chutnalo. I kaši snědla a celý balík různých věcí hajné podala: „To je za to, že Lád'ovi tak u vás svědčí.“ A čekala v zahradě.

Hajná odešla do myslivny pomáhat. Náhodou dnes děti zašly do hajnovny dřív. Jak je paní slyšela, odběhla zase do přístěnku a jen nepatrně odhrnutým cípkem bílé záclony se dívala. Pěťá sice věřil, na dveře se vzpínal jako v poledne, ale po okřiknutí Kájově se ztišil.

Kája přinesl ze sklepa mléko. Velkou sběračkou naléval. Paní již příliš toužila po tom, aby Lád'u přitiskla k srdci. Otevřela.

Děti nebyly lekávé. Kája se Zdeňou pozdravili, Lád'a se rozběhl k mamince: „To jsem rád, že jste tady! Já už umím dělat kotrmelce a lézt na stromy a taky už jsem spad' do potoka a Týna pánovic se bude vdávat a my jí dáme dary. Já půjdu také za mládence a Kája řek', abych dal Terině, co půjde za družičku, pár jablek. A kdy zase pojedete, maminko? My nemáme moc času. Musíme ještě do Lážova vybrat ten smeták, a co dělá Zdeň a tatínek?“

Maminka nestačila poslouchat a vnímat. Vtom se ozval z dálky signál pana lesního. Děti sebou trhly. Lád'a vzal maminku kolem krku: „Já vás mám moc rád, ale pan lesní nejspíš našel králíky, musíme k němu honem běžet. Tak že pozdravuju tatínka a Zdeňu a že byste měli všichni přijet na tu svatbu, Kájo, už jen asi jednu čárku smažem, vid'?“ Ale kde už byl Kájovi a Zdeni konec!

Lád'a se vysmekl z matčina objetí a řekl: „Taky musíme do Lážova pro ty dary. Mně se všechno zdá, že ta svatba bude za den! Hele, už mi utekli; Kájo, Zdeňo!“ A Ládíček se za nimi rozběhl.

Paní se usmívala v slzách. Ano, Lád'a tu našel zdraví. Jak za to musí Bohu děkovat! Vešla do hajnovny. Podlaha bílá jako váł. Stůl jako křída. Nikde ani prášku. Sedla ke stolu a psala na papír, který vytrhla ze zápisníku: „Paní Maříková, muž mne čeká večerním vlakem. Bůh Vám žehnej za to, že Lád'a se takhle u Vás změnil.“

Příkládám stokorunu. Prosím, odevzdejte ji Týně a přejte jí za nás všechno nejlepší!“

Pan lesní dal signál, ale pro hajné, ne pro děti. Proto ony rozběhly se k Lážovu. Dnes už musejí přinést dary a schovat v hajnovně.

Pan Štulc se usmíval, jak vešly do krámu: „To budou zítra časy, co? Tak tady máte připravený smeták, houpacího koně a pekáč, a každý na cestu pomoranč.“

Pěkně poděkovaly a vyšly. Vracely se mlčky. Cítily, že se blíží vážné chvíle. V hajnovně uklidily věci do komory a rozběhly se k myslivně. Tam to, panečku, nák vonělo! Ženským velela vzácná paní, maminka hajná byla hned po ní. Z pece vynášely se koláče, místo nich vkládaly se do ní pekáče s drůbeží a vepřovou pečínkou. Na plotně začínal bublat velký hrnek, v němž se vařila hovězí polévka. Bílé plátky tence krájených hříbečků plovaly na povrchu zároveň s kousky zeleniny. Na hluboké míse bylo připraveno k zavařování játrových knedlíčků. Paní lesní přebíhala v bílé zástěře kolem: „Co se může udělati dnes, ráno jako když se najde. Polévku zavařím, dáme ji do sklepa, ať nezbude všechno na zítřek! Děti, tu máte každý koláč a běžte do Lážova, ať nám sem od Čeňků pošlou ještě putýnku ledu!“

Děti šly.

„Měla Týna nápad, že se vdává,“ podotkl Kája uznale. „To jsou časy! Ale do teďka nevím, co vezmeme zítra na sebe. Vzácná paní byla v Praze, moc toho přivezla, ale nic neukázala. Když jsem se zeptal, budu-li mít ty ‚filajové‘, řekla jen: ‚Leda bys bláznil!‘ A tak asi Zdeňka taky nebude mít šláf a hvězdu. A Láďa taky nepůjde za černokněžníka. Je to moc velká škoda, ale Pánu Bohu poručeno! Týna mi povídala, že si musí ještě se mnou promluvit, ale ani o to moc nestojím.“

Objednali v Lážově led a za chvíli byli zpátky. Prostranné pokoje v lesovně byly už připraveny. Všude plno zeleně.

„Jako bych si hajného, a ne truhláře brala,“ prohlásila Týna usměvavě. Stoly byly sraženy k sobě, přikryté bílými ubrusy.

Pan lesní se chodil čas od času přesvědčit, „jestli některá láhev s pivem, které dnes pan sládek poslal, nevybuchla“. A když už šel odtamtud poněkolkáté, otíral si bradu a vzdychl: „Toto lítá v tom vedru! Už třetí špunt vylít!“

Paní lesní se smála: „Mně se zdá, tatínku, že je chodíš povytahovat, aby dřív vylítly. Že to vždycky bouchne, až když tam přijdeš, to je divné.“

Zdeňa šeptala dětem: „Pojďme se podívat, jestli zas nějaký špunt vylítne. Já bych to moc ráda viděla.“ Nenápadně odtáhly se děti do sklepa a libovaly si, jak je tam chládek.

„Budeme chvíli čekat, jestli vyletí, a kdyby někdo šel, ani nepípejte! Maminka by se zlobila, že všude vlezem!“

Za chvíli skutečně někdo šel. Byl to pan lesní. Vzal láhev, vývrtkou vytáhl zátku, až to bouchlo, odlil do připravené sklenice a řekl spokojeně: „Jako křen! Ale už ani hlt, jen tuhle! To maminka pořád: ‚Ochutnej tohle a ochutnej tohle a k tomu to horko, jakpak nemá mít člověk žízeň!‘ Zbytek piva zazátkoval a odešel.

„Vida,“ řekl Kája, „samo to nelítá!“

A hned šla zvěstovat Zdeňa do kuchyně: „Špunty samy nelítají z lahví. Tatínek je tahá vývrtkou a má tam sklenici.“

Všichni v kuchyni se rozesmáli a pan lesní v pokoji tak, že Kája řekl: „To se zas jistě vzácnému pánovi hází břicho, když se tak směje.“

Ten volal do kuchyně: „Počkej, Zdeňo, žalobnice! No jo ženská! Slepíci kvoč! Ty budeš metr, až vyrosteš! Kája nebude smět ani skleničku vypít, abys nevyčítala.“

Ale Zdeňa řekla: „Ju, on by to ani nepil!“

A kdykoli pan lesní potom prošel kuchyní, vždycky mu radila paní starostlivě: „Tatínku, měl by ses podívat do sklepa! Mně se zdá, že tam něco bouchlo!“

Táhlo k večeru. V komoře byla nachystána jídla. Něco bude potřebovat jen přihřát, něco málo dopéci, něco se dá do pařáků.

Jen když už ta nejhlavnější práce je odbyta! Několik dortů trůnilo v pokoji na příborníku. Mísy s drobným cukrovím byly postaveny na stole, který stál stranou. Byly na něm také kompoty a saláty.

Pan lesní zakýval prstem na děti, které okouněly v kuchyni. Ukázal na ten nejkrásnější dort a zašeptal: „Tenhle je ze samých mandlí, žloutků, másla, čokolády a cukru. Zejtra nám jej snědí jako nic. Já bych vám to nadzvedl, a mohli byste si vydloubat vnitřek, chcete?“

Kája si sice olízl špičkou jazyčku ret, ale řekl s úsměvem: „Ju vzácný pane, to bysme dostali!“

Zdeňa však hned běžela do kuchyně: „Maminko, tatínek nám dává dlouhat dort.“

Paní lesní odhodila nůž a už na chodbě volala: „Jdete mi od toho! Ještě je naváděj, tatínku! Beztoho se to tu jen plete!“

Zdeňa se trochu urazila, a jak maminka je vystrnadila na chodbu s tatínkem, řekla: „Vida, pleteme se! A celý den nás maminka pro něco posílala. Na to jsme byly dobré! A teď se najednou pleteme. Pojdme do hajnovny!“

Ale Maříková, jak rychle pospíchala pomáhat do lesovny, vzala klíč s sebou, a tak se děti sesedly ke stolu v zahradě. Zdeňa si hladila břicho: „Dneska už nebudu jíst nic. Pořád mám břicho tvrdé.

„To zas bude škrkavka,“ mýnil Kája. „Ty ses dnes držela jen sladkostí. Ale já už nechci taky nic. Kdyby tak bylo něco svlažit!“

„Třeba trochu kyselého mléka!“ toužil Láďa.

„Sláva!“ volal Kája, který se ke sklepu rozběhl. „Je tu klíč.“

Mléko kyselé a studené tam bylo ve velkém krajáči, ale sběračka tam nebyla. Jeden z nich krajáče neunesl. Zdeňa to rozhodla: „Vezměte krajáč každý za jedno ucho! Nejdřív se napije ten, který má největší žízeň, a to jsem já. Potom ostatní.“

Chlapci zdvihli krajáč a Zdeňa otevřela hodně hubičku, aby jí sesedlé mléko spíš vklouzlo do pusy. Šlo to však špatně. Okraj krajáče byl široký, do její pusy sjelo jen trochu spodního; to nejkrásnější zůstalo nahoře. Trochu se vyšpláchno s obou stran jí na šatičky a na zem.

„Postavte to na zem!“ poručila. „Dáme tam jazejčky všichni tři najednou a nabereme to husté zrovna do pusy!“

Troje červené rty sklonily se nad krajáč, když tu sklouzly Zdeniny nožky po vlhké zemi a její hlavička octla se v krajáči až po krček. Sesedlé mléko vystříklo hustým proudem a zalilo hlavy obou chlapců. Krajáč se překotil. Zdeňa začala prskat a plakat, Láďa jí notoval, ale bral to hodně vysoko a křičel: „Pomoc, pomoc!“

Jen Kája zachoval duchapřítomnost: „Neječ pomoc a pomoz si sám! Šátečkem si protři oči, ty, Zdeňo, taky! No, počkej, ty doma dostaneš!“ Chytl ji za ruce a vedl ze sklepa. Když se na světle na ně podíval, musil se smát, až se prohýbal: „No, vy vypadáte! Zdeňo, ty jsi jako obrácená odstředivka, co ji mají u tety.“

Ale Zdeňa, která si už protřela očka a sahala si na hlavičku na vlásky, v nichž tak hezky sedělo se kusům sesedlého mléka, vyplázla na něj jazyk a řekla dozlobeně: „Abys to věděl, půjdu zejtra za družičku s Láďou a ty si jdi s hloupou Terinou, a taky si ji můžeš vzít k vám, aby vyžínila trávu! Nepůjdu s tebou, ne a ne a ne, abys věděl!“

Láďa si utíral hlavu: „Jen abych z toho nedostal zápal mozkových blan.“

„Ty žádný zápar nedostaneš, buď bez starosti! Tuhle u potoka se umyjeme, a – Zdeňo, já za to nemůžu, vid', že zejtra půjdeš se mnou?“

Došli k potoku a umývali si hlavy.

„Nepůjdu a nepůjdu s tebou!“ stála na svém Zdeňa.

„Jen si jdi s hloupou Terinou,“ řekl Láďa, „se Zdeňou půjdu já!“

„Zdeňo, já bych ti dal toho panáčka, co mám od Ježíška,“ sliboval Kája.

„Jen si ho nech!“ odbývala ho Zdeňa.

„Tak to je tvoje poslední slovo?“ zaškytl Kája.

„Poslední, ani tě vidět nechci!“

Tohle byla rána v nejcitlivější místo Kájovy dušičky. Když si Zdeňu vychoval podle svého, ona ho teď odstrčí a do prvního páru vezme si Lávíčka! On má jít s Terinou! Všem klukům už řekl, že

půjde za prvního mládence, a tohle! A Kája se dal do lítostivého pláče a utíkal k myslivně. Vlasy měl ještě pobělené sesedlým mlékem a vpadl do kuchyně jako vichřice: „Vzácná paní, Zdeňka spadla do krajáče s mlékem!“

„Propán krále! Týno, tatínku, hajná, běžte na pomoc! Bože náš, já to vždycky říkala, že se něco stane. Chudinka ubohá, tatínku, já se zblázním! Zdeňka spadla do krajáče, snad už je po ní.“

„Ba ne, vzácná paní, spadla jí tam než hlavička, a už se umyla u potoka,“ škytl Kája, „ale ona nechce jít se mnou zejtra do páru a posílá mě s hloupou Terinou.“ A slzy jako hrachy koulely se mu po tvářích. „Vzácná paní, prosím vás, ať se mnou jde! Vojta Brabencovic řek': ‚Však ty beztoho něco provedeš,‘ a já za to nemůžu. Zdeňka řekla: ‚Lízejme vršek!‘ A najednou jí tam spadla hlavička.“

Maříková vyslechla první slova Kájova a rozběhla se domů.

U potoka našla Zdeňku s Láďou. Vzala je domů, vysušila jim hlavy ručníky. „No, už je to zase v pořádku,“ těšila je.

„Ale s Kájou zejtra nepůjdu,“ říkala Zdeňka, „ať jde s Terinou!“

Hajná sebrala děti a šla s nimi do myslivny.

Paní lesní s Týnou už jim běžely vstříc. Když však viděly, že se jim nic nestalo, jen že Zdeniny kučeravé vlásky jsou zplihlé, zasmály se obě. Paní lesní chytla Zdeňku do náruče: „Víš to, že Kája pláče, protože s ním nechceš jít?“

Zdeňka chytla maminku kolem krku: „To já jen tak. Já bych ani s Láďou nešla!“

Láďa sice namítal, že s hloupou Terinou nepůjde, ale Zdeňka ho poučila: „Ty si moc nevybírej, Láďo! Buď vůbec rád, že půjdeš v páru!“

Kája seděl na lavici u kamen. Koutky rtů měl staženy k pláči.

Ale když otevřeli dveře a paní lesní řekla: „Zdeňka to řekla jen tak. Ona s tebou půjde. Teď už jdi s maminkou domů, protože by se mohlo stát, že bys ještě před svatbou si utopil družičku v krajáči,“ trhlo mu pokleslými rty a on zavýskl: „Ju, to je jiná! Tak dej Pán Bůh

dobrou noc a zas brzo přijďte a pozdravujte doma!“ A už táhl maminku ze dveří.

Zdeňa za nimi vyšla: „Kájo, nemysli si, že je konec! To budeš koukat, jak tě pozejtří někam svalím. A ráno brzo vstaň, musíme odevzdat Týně ty dary!“

Toho večera, když Zdeňa usnula, seděli lesních v menším pokojíku. Paní starostlivě uvažovala, mají-li vše připraveno, pánovi cukal smích kolem rtů: „Ještě ti musím něco povědět, maminko. Divím se, že to sem ještě nedonesli z Lážova. Bude to asi právě tím, že jsou přesvědčeni, že to víte. Nic se nezlob! Jsi vinna právě tak jako Týna. Obě jste řekly dětem, že Týna spadne s Malinou z kazatelny, a tys ještě dodala: ‚To bude rána!‘ Děti to braly doslovně a měly o Týnu strach, aby se nepotloukla. Z Káji to ovšem vyšlo. Nevím jak, ale jisto je, že Kája si vypůjčil z mamčinu kufru dva vlnáky. Před ‚velkou‘ je složil do lavice pod kazatelnu. A jak prvně měli být prohlášeni, pan farář řekl: ‚Oznamuje se láskám vašim, že v stav manželský vstoupiti míní,‘ vyžejbroval se Kája z lavice – ten den ani ministrovat nešel – a natáhl pod kazatelnu oba vlnáky. Pan farář to viděl a hned pochopil, že to není posměch ani zlomyslnost. Vytáhl z rukávu kapesník a podezřele dlouho si utíral nos i oči, než řekl: ‚Jakub Malina atd.‘ z kůru a předních lavic se lidé natahovali a stěží zadrželi smích. Když pan farář skončil, naše Zdeňa se zapomněla a řekla: ‚Ani rána nebyla, ani nespadli. Kájo, seber ty vlnáky!‘ Pan farář honem prohlášoval ty ostatní, ale šáteček měl pořád v ruce. Potom mi řekl, jakživ že v podobné situaci ještě nebyl a musil se moc přemáhat, aby nenakazil ostatní smíchem.“

Paní lesní zapomněla na zítřejší starosti a smála se upřímně: „A co řekl pan farář Kájovi?“

„Nic než tohle: ‚Co tě to, Kájo, napadlo?‘

A Kája prý se chvilku zamyslíl a potom řekl: ‚Velebný pane, já to myslił dobře. Já jsem nevěděł, že Týna a vzácná paní taky si někdy zalhou. Řekly: ‚Spadnou z kazatelny,‘ tak já myslił, aby se

nepotloukli!“ A pan farář už neřekl nic. Kája uklidil vlnáky do kufru a ty, maminko, dnes už nic Týně neříkej!“

Když však za chvíli slyšel z kuchyně smích Týny, připomenul si: „Jako bych byl řeč: ‚Běž a pověz jí to!‘ Kdyby tu byl Kája, tak by řekl: ‚Ju, to jsou vůbec ženské a holky!‘“

Nedalo mu to, aby neotevřel dveří. Slyšel Týnu: „Chudinka Kája! Tak on měl strach, abychom se nepotloukli! Má dobré srdíčko.“

Chvíli bylo ticho. Smích ustal. Teď to byl vzlykavý pláč Týny, který mu k uším dolehl. Zavřel dveře: „Při tomhle nemusím být. Naše matka dává Týně ponaučení a brečí při tom obě. Copak naše maminka! Ta si ráda zakáže a Týně vlastně matku zastupuje. Týna je dávno slzavé údolí, ale holka jako dobrá hodina, a naše maminka ji rozbírá. No, dej jí Pán Bůh štěstí! S Malinou dobře pochodí. Než si to dopovědí, odpším si pár veršů.“

22. Svatba Týny z lesovny

Nedočkali se východu slunce ani v lesovně, ani v hajnovně. Sluníčko teprve potichu říkalo mamince noci: „Za chvíli budu vstávat,“ když Kája zároveň s maminkou vyskočil a poklekl k ranní modlitbě.

Večer je maminka oba vykoupala, teď jim dala čisté prádlo. Láďovi oblékla jeho nedělní šatičky a řekla: „Jděte pomalu do lesovny! Tebe, Kájo, obleče vzácná paní. A neumažte se!“

„Ale musíme vzít dary,“ pověděl Kája, „máme je v malé komoře, maminko: smeták, houpacího koně a pekáč.“

Hajná spráskla ruce: „No, vy jste to vybrali! Ale už je na všecko pozdě! Já tedy s vámi půjdu. Pomohu vám to nést, ale dáte to Týně hned.“ Vzala houpacího koně, Kája pekáč a Láďa smeták. „A hned tady řeknete, že jí přejete štěstí, zdraví a Boží požehnání,“ poučila je na cestu.

U lesovny postavila houpacího koně: „Teď už si to zařídíte sami!“ A pospíchala zpátky.

Kája si věděl rady. Držátko smetáku provlékl koněm. Jeden konec nesl Láďa, druhý Kája, který v druhé ruce nesl velký pekáč.

Tentokrát nechal Kája pozdravení za dveřmi a spustil rovnou, jak do kuchyně vešli: „Týno, my vám přejeť štěstí, zdraví a Boží požehnání a tuhle vám něco neseme.“

Týna jen hořela. Paní lesní řekla: „Jen ber a neupejpej se! Tohle jistě ti z lásky dávají.“

A Týna jen se ušpulila: „Ale koně, vzácná paní?“

Hlučně se do toho rozesmál pan lesní: „A to je moc dobrá věc. Jako když to najdete. Ale musí přinést teta Dvořákovíc malého Malinu, ne Malinku. No, to se povedlo! A smeták je důkladný, jen co je pravda. Pekáč, Týno, abyste na něm selátka pekla. A copak,“ obrátil se k dětem, „dáš, Láďo, Terině?“ Láďa se lekl: „Vzácný pane, Kája řek', abych jí dal pár jablek!“

„A co ty, Kájo, Zdeně?“

„Prosím, vzácný pane, já bych jí třeba něco slíbil až potom.“

Týna nejdřív uklidila houpacího koně, ale smeták a pekáč nechala v kuchyni: „S tím se mohu pochlubit,“ řekla. „Děkuji vám, děti, udělaly jste mi velkou radost. Až budu u Maliny, chod'te si pro špalíčky!“ A zase si utírala oči.

Pan lesní kývá na hochy a šel s nimi do sklepa: „Tady máte každý kytici pro družičku. Kája růžovou, Láďa žlutou, tak si to nespleťte! A ty, Kájo, běž k paní! Máš tam připravené kvádro, inu, lepší než ženich!“

Nemusil říkat „běž“, Kája sotva poděkoval za kytici, po třech schodech to bral ze sklepa. Paní lesní už ho volala. Na posteli ležely tmavomodré šatičky: „Tak, hochu, nejdřív kalhotky!“

A kalhotky s krásně nažehleným „pukem“, dosahující mu ke kolínkám, octly se na Kájovi.

„A teď kabátek!“

Ten byl spojen s úzkou bílou vestičkou. A jak mu jej paní lesní natáhla a vestičku připla, nemohl se dost na sebe vynadívát. Bylo to jako kabátek s vestou, ale v celku šité, a paní lesní řekla dál: „Punčošky už máš pěkné, ale botičky si vezmeš tyhle – nové! A čapku bílou, kulatou, s černou mašličkou kolem! No vidíš, teď jsi chlapík! Podívej se do zrcadla!“

Kája se dřív díval po panině ruce. A jak ji chytl oběma ručkama, nezabránila, aby ji několikrát radostně a vděčně nepolíbil: „Zaplatť vám to Pán Bůh, vzácná paní!“

A jak ho paní lesní postavila k zrcadlu, ani věřit nemohl, že je to on.

„Tak teď pěkně si sednete v kuchyni ke stolu, dáte pozor, abyste se při snídani nepokapali, a budete čekat.“

Kdepak by si Kája sedl! To tak, aby se pomačkal!

Kája se pojistil proti možnému poslání „pro něco“ do Lážova u pana lesního.

„Vzácný pane,“ začal, ale jak si blíž prohlédl pana lesního, usmál se: „Jéje, vzácný pane, vo co, že budete dnes hezčí než pan Malina? Já bych si vás hned vzal! Třeba by Týna, kdybych jí řek’...“

„Já ti dám přes pus,“ kuckala se smíchem paní lesní. „Snad bys nechtěl, aby si Týna vzala našeho tatínka? Co bych měla já?“

„No, vzácná paní, on pan Malina je také hezký, a říkala Týna, že mu jde teď dobře kšeft.“

„Aha,“ hlučně mu vpadl do řeči pan lesní, utíraje si oči, „tak ty bys myslil to prohodit? Zeptáme se na to pana faráře, že by to mohl odbýt najednou.“

Ale protože už přicházeli a přijížděli hosté, měl Kája kdy jen na to, aby dořekl: „Vzácný pane, jen aby mě dnes neposílali do Lážova!“

„Buď bez starosti, chlapče! Podívej se, tamhle už ti jde družička! Tak ta kytice!“

Zdeňa byla jako obrázek. Běloučká od střevíčků až k veliké stuze ve vláskách, jako nadýchaná.

„To ti to sluší!“ usmál se na ni Kája líbezně.

„Však tobě také,“ opáčila Zdeňa.

„To bys dneska nemohla jít válet sudy, vid’?“

Přišla už také Terinka v růžových šatečkách, ale tak se nafukovala, až jí musil Kája říct: „Nekruť se jako sojka!“

V lesovně už bylo plno a Kája, jak se tam proplétal, použil chvilky částečného utišení a zvolal jasným hláskem: „To je nás tu jako drabantů. Tak už můžeme jít!“

„Bez nevěsty?“ zeptal se ho kdosi.

„To jako bez Týny? Jéje, ta by nás doběhla jako nic. To ona si asi dělá „šláf“ anebo si lepší hvězdu na čelo.“

Ale už se otevřely dveře a vešli snoubenci. Týna měla prosté, ale vkusné světlehnědé šaty, bohaté copy spletené v korunku celou propletenou myrtou. Byla jaksi bledá a utírala si oči. I Malina se tak neusmíval jako jindy. Když klekli na stoličku pokrytou kobercem a Týna trhavě prosila paní lesní, aby ona a vzácný pán na místě zemřelých rodičů jí požehnali, když se k nim přidala stará Malinová, která od rána plakala samou radostí, všem zvlhly oči.

„Byla jsi vždycky hodná, zbožná, pracovitá a poslušná. Zůstaň takovou a Bůh vám oběma žehnej!“ řekla paní lesní a hned se rozplakala. Pan lesní popostrčil starou Malinovou, ale té nebylo rozuměti nic; to byl samý pláč.

Kája se Zdeňou, aby lépe viděli, stoupli si na židli. Kája pošeptal Zdeň: „Jestli vzácný pán se taky rozpláče, tak se půjdem' převlíct a poběžíme na stráň válet sudy.“

Ale pan lesní k veliké radosti Kájově řekl hlasitě: „Toho pláče už dost! Malino, važte si Týny! Je hodná a poctivá. Bůh vám žehnej! A ty, Týno, až tě nebude chtít Jakub poslouchat, jen přijď a pověz! Naše maminka mu to přijde vysvětlit. A teď do kostela a zvesela! Pracovat umíte, života se bát nemusíte!“

Kája oddechl ulehčeně: „Tak se to patří! Zvesela! Copak vzácný pán!“

Vsedli v nejkrásnější náladě do povozů. Doma zůstala jen paní lesní, Maříková a dvě přijednané ženské. Mařík s druhými hajnými stříleli. „Vždyť je naše,“ říkali si.

Povozy vjízděly do Lážova. Lidé vybíhali, ženské zčerstva přiložily do kamen a odtáhly hrnce, chytly čisté zástěry a hnaly se ke kostelu. Kamarádky Týniny zastavovaly ji u vchodu do kostela.

Kája se Zdeňou vběhli do kostela první. Strejček kostelníkovíc ani tabatěrky z ruky nedal. Pořád šňupal a uvažoval: „Dnes to kápne. Vzácný pán je kavalír! Ten se dá vidět!“

Rozsvěcoval svíčky na hlavním oltáři. Klekátko bylo připraveno, tož Zdeňa s Kájou hned si tam šli kleknout. A když konečně průvod od kostelního vchodu bral se k oltáři, udivení svatebčané smích potlačit nemohli, když viděli, že klekátko už je obsazeno. Pan lesní dotkl se jemně dětí: „Tady není vaše místo. Sem si klekne ženich s nevěstou.“

Děti sice vstaly, ale jak je pan lesní postavil za snoubence a za ně dal Láďu s Terinou, obrátil k němu Kája hlavu: „Vzácný pane, vy taky nejste na svém místě. Týna povídala, že se jim postavíte ,za světla‘ a strejček kostelníkovíc už tamhle rozsvítil.“

Pan lesní se jen kousl do rtů, protože pan farář už vycházel ze sakristie. Varhany slabounce hrály, pak pan farář mluvil, zase si utírali lidé oči, ale potom už začaly obřady, při kterých zase varhany začaly tak tiše, jako by šeptaly. A jak řekl pan farář: „Jděte nyní s pokojem,“ spustily vesele a hlučně, až Kája mimoděk podupával nožkama. Přes mši svatou seděli v lavicích a Kája pošeptal Zdeně: „Už mě moc bolejí nožičky od sedění a stání. Zrovínka teď mi povídaly, že by chtěly běžet. Mohli bychom to vzít po mši svaté domů trapem, chceš?“

Zdeňa kývla. Ale když to řekli panu lesnímu, rozesmál se před kostelem hlasitě: „To by bylo moc hezké, aby první družba s družičkou běželi trapem. Jen si hezky sedněte do kočáru!“

V lesovně čekali netrpělivě a první otázka hajné byla: „Jestlipak, vzácný pane, Kája nic neproved’?“

„Kdepak Kája! Jenom to, že byl se Zdeňou na klekátku dřív než Týna s Malinou.“

Příbuzní Malinovi, velice slušní lidé, mezi nimi také jeho bratr, učitel s paní, švagr, obchodník s rodinou, sestra Týny, vdaná za hajného – byl tu pan farář i pan řídící s paní a slečnou. Byli tu správcovi – veselo bylo jako v úle živo.

Dětem připravili zvláštní stůl vlevo od těch nejvzácnějších hostů. Pan farář s řídících měli zvláštní požitek hned při polévce.

„Zdeňo, ta je, co? Ta jde rovnou do ledvin. Lávičku, Terino, děti, jezte, je vám přáno. Jen si neubryndejte šatů! Nedávejte si žádný polévky dvakrát, to by vám na ty ostatní dobroty nezbylo místa. Bože náš, kdybych já dnes měl aspoň troje ledviny!“

Pan farář se naklonil k panu řídícímu: „Máme tu Káju z první ruky. O zábavu máme postaráno. Nevíte, co s ním smýšlí Maříkovi?“

„Co by mohli, důstojný pane faráři! Na řemeslo ho dají, ale chlapec by měl jít na studii. Reálka, technika, to by pro něj bylo. Jakživ jsem tak bystré dítě ve škole neměl,“ odpovídal pan řídící.

„Terino, nemlaskej,“ napomínal Kája. „Ju, vzácná paní umí vařit! Je řídícovic. Řek' by člověk, že umí jen písničky zpívat, ale to by se splet'!“

Pan farář se usmál: „Kájo!“

Kája ihned položil lžici a postavil se se zdvořilým: „Prosím?“

„Nevstávej, nejsi ve škole, ale řekni mi, čím se budeš učit, až vyjdeš ze školy?“

„To, prosím, až co řekne Zdeňo. Buď panem Štulcem, anebo panem Fichtlem. Naše maminka ji bude učit vyžínat trávu.“

„A čímpak se budeš učit ty,“ obrátil se pan řídící na Láďu, protože pan farář pro smích mluvit nemohl.

„Já budu panem profesorem.“

A slečna řídících dodala: „Kájo, to Zdeňo radši půjde dělat paní profesorovou, než aby vyžíнала trávu.“

„To jako, slečno, myslíte, Láďa že by ji vzal k svojí mamince? Ju, já bych ho bacil po hlavě jako nic. A pan řídící dnes moc krásně hrál na varhany.“

„To já nehrál, Kájo, to hrála Milka.“

„Ju, Milka! Ženská by to zrovínka tak dovedla. Kdepak!“

Maříková a zjednané ženské nosily jídla. Hajná pošeptala něco Kájovi, když položila na jejich stůl mísu s hovězím masem a bílou kprovou omáčkou.

„Copak ti maminka špitala?“ nedalo to zeptat se panu faráři.

„Jen, prosím, povídala, když chci mluvit, abych mlčel. Jako by to šlo! Když chce jazýček povídat, neudržím ho za nic!“ Obrátil se k dětem: „Tohle si moc neberte! Jsou tam ještě jinší věci. Vzácný pán říká, hovězí že se dává jen tak ‚pro štrych‘, aby ostatního moc neubýlo.“

Ostatní živě rozkládali, ale přece postřehli salvy smíchu, které vycházely od stolu stojícího vedle dětského, a natahovali uši tím směrem. Z podané kachny snědl Kája už jen stehýnko a kvitoval to s povzdechem: „Inu, mám než jedny ledviny a v kuchyni je ještě tolik dobrých věcí! Budeme se musit trochu proběhnout, abysme mohli ještě něco sníst.“

Pan lesní doléval pivo. Pan řídící podotkl: „Pan lesní dnes jako ženich.“

A Kája hned se toho chyt': „Já taky povídal. Ještě hezčí než ženich. Kdybych byl Týnou, ani bych si pana Malinu nevzal, ale tuhle pana lesního.“

Týna to zaslechla: „Kájo, ty máš zas dneska dar mluvy. Kroť se, hochu!“

„Ju, kruť se! To se máte kroutit vy, paní Týnová, když máte v komoře takového krásného houpacího koně.“

Už to bylo venku. Rozběhlo se to po všech místnostech, že Týna dostala houpacího koně. Přeletovaly vtipy, jiskřily se jako v blesknutí případné poznámky, až Týna došla ke Kájovi a řekla: „Měli byste se jít trochu proběhnout. V uzavřené místnosti máš nějak moc řeči.“

Kája sice namítl, že „uzavřená“ místnost není, protože jsou otevřena okna, ale poslechl rád, a děti běžely za ním.

Po jejich odchodu začaly se spřádat první nitky osudů Kájových. Pan farář s panem lesním a řídícím si řekli, že to snad přece nějak půjde, aby – dá-li Pán Bůh – mohl Kája na studie.

„Vždyť jsou přece nadace pro hodné nadané studenty,“ podotkl pan farář. „A když Maříkovi podle své možnosti každý pomůžeme, protluče se jako sta jiných. A vždycky bývá lepším studentem ten,

který musí od sekundy kondicemi se protloukat, než takový, který žije v blahobytu a bez starosti.“

Kája mezitím chtěl vésti děti k průseku, ale ty cizí – a bylo jich devět – rozběhly se po lese. Houkaly, křičely, hlouběji zabíhaly, až se Kája lekl: „Tak! Teď tam křičí zrovna u komory.“³

„Vidíte a slyšíte? Vyplašili bažanty. Musíme zčerstva za nimi.“ A jak je doběhli, všichni tři napomínali, že tu nesmí křičet, že plaší zvěř a ptáky, ale nadarmo. Děti křičely ještě víc, a když jednomu dal Kája žderchu do zad, ten se rozkřikl na celé kolo. Kája musil změnit taktiku: „Tak si tu křičte, jak chcete! Probudíte pana loupežníka, ale ten vám jich potom nasypá! Nemyslete si, že je to jen tak nějaký obyčejný loupežník. To je pan loupežník z brdských lesů – bezhlavej!“ vyhodil Kája trumf.

Děti se tišily. Jen ti větší kluci ještě houkali. Kája zesílil hlas: „Bezhlavej! Hlavu nosí v ruce, a jak s ní po někom z vás bací, tak je konec. Za ním chodí smrkola, udělá ‚chlamst‘, a už je v pekle.“

Teď se děti ztišily docela. Stáhly se v klubko a úprkem hnaly to zpátky.

„Kdybych já měl tyhle děti vodit po lesích, tak bych za živa umřel,“ pronesl Kája hlubokomyslnou úvahu. „Já se divím, že jim doma nenasekají. Co z nich bude? A že bysme si mohli zajít na pár malin.“

„To mohli,“ byl Lád’a se Zdeňou při tom.

Ostatní děti vřítily se do lesovny: „Tatínku, maminko, strejčku, my chceme domů! Tady chodí pan loupežník s hlavou v ruce!“

„Kdopak vám to řek’?“ ptal se pan lesní.

„Kája.“

Pan lesní hned uhodl: „To jste asi v lese hodně křičeli, ne?“

„Kája řekl, že plašíme ptáky,“ řekl jeden.

„Hm, byli jste asi u komory. Tam se nesmí! Běžte si sednout, máte mísy plné!“

³ Komora je část lesa, kde zdržuje se nejvíc zvěře, a lesníci vidí velmi neradi, když jim tam někdo svévolně plaší zvěř.

Za chvíli přišel Kája, Zdeňa a Láďa. Protože to vzali od stráně „trapem“, maliny už vytrávili a s novou chutí pustili se do jídla.

„Kájo,“ začal řeč pan řídící, „já vím, že ty moc rád chodíš do školy. Vid', že bys byl rád, kdybys mohl chodit do škol dál, až vyjdeš z obecné?“ A čekaje souhlas, zadíval se do černých očí Kájových.

„Ba ne, pane řídící! Ajcem trajcen, jestli chodím rád do školy! Nejraději mám čtvrtky a neděle, a ještě raději prázdniny. Až vyjdu ze školy, já si tak oddechnu, že se borovice pod Babou budou ohýbat. Ju, do školy chodit rád! Kdepak! A potom budu musít koukat, abych měl brzo živobytí, už abych prodával rozinky nebo vozil malé kluky, až by spadávali ze sedátka do slámy.“

První to byl pan lesní, který se rozesmál hned při prvních slovech Kájových a nakazil i ostatní. Pan řídící byl sice velmi zklamán, ale uvědomil si, že je Kája teprve „prvňák“, kterému škola ještě nezachutnala.

„Já to hned věděl, jak to dopadne,“ řekl pan lesní, „ale Kájo, což takhle flintičku, zelenou kamizolu a klobouček s tetřevím pírkem, to taky ne?“

„Ju, vzácný pane,“ zasvítily Kájovy hluboké oči, „to není ani pomyslení! Naše maminka říká: ‚Než bych tě viděla hajným, radši bych živa nebyla. Co já zkusila strachu o tatínka! Co nocí nespala!‘“

„Vždyť bys nemusil být zrovna hajným. Kdybys měl k tomu školy, mohl bys to dotáhnout třeba na lesního inženýra,“ podotkl pan lesní.

„Ju, vzácný pane, jen to zkuste povědět naší mamince! Ta by vám dala lesního žinýra. Hned by vám řekla: Ať se postaví k ‚ponku‘ nebo sedne na verpánek. Copak o to! Zelenou kamizolu, klobouček s pírkem, flintičku na rameni, to by se mi ze všeho nejlepšího líbilo. Až by potom tuhle Zdeňa byla u nás, vo co, vzácný pane, že až byste už nemoh' chodit, že bych tu byl panem lesním?“

„Ale to bys taky dřív musil chodit do škol a učit se,“ namítl pan řídící.

„A to já bych chodil, jen kdybych pořád nemusil sedět při tom. Ale to je všechno marné. Naše maminka, když se o tom začne, pak vůbec nefunguje.“

Pan farář celou tu dobu držel na vidličce kousek smaženého kuřete, ale nenašel chvílky, v níž by se nemusil smát. Po posledních slovech Kájových odložil rezignovaně vidličku i se soustem na talíř.

„Tebe by si, Kájo, měli zvat na svatby, kde chtějí, aby jim všecko zbylo.“ Obrátil se na pana řídícího: „Jakživ jsem se tak upřímně nezasmál jako dnes.“ Vyňal z kapsy tabatěrku, aby to zašňupl.

Kája s ohromným zájmem sledoval každý jeho pohyb. Když už pan farář zdvíhal šňupec k nosu, Kája se neudržel a řekl: „Jéje, to teta Apolénka kostelníkovic už by ušňupala třikrát.“ Pan farář vtáhl šňupec, ale jak tohle slyšel, už přestal a místo nosu si utíral oči, a Kája hned poznamenal: „Důstojný pán dnes šňupe asi prvně, protože to kale neumí. To strejček kostelníkovic podrží palec u nosu a táhne, až je ho slyšet až k oltáři.“

Pan farář v stálém smíchu nabídl šňupec slečně řídících. Teď už si stoupl Kája na špičky. Slečna skutečně vzala šňupec tabáku do bílých prstů a nesla k nosíku. Kája hned viděl, že tou cestou všecko vytrousila a jen tak prázdné prsty u nosu drží, a proto řekl: „Ju, až bude, slečno! Vy ale neumíte dočista nic šňupat. Všecko jste to vytrousila na ubrus a na talíř. Já bych vás nechtěl, slečno; to Zdeňa nikdá nesmí šňupat. Já bych na ni vyvalil oči a ona by ani nepípla.“

Maříková spínala v kuchyni ruce. Nesla před chvílí mísy na stoly a slyšela ten hlahol u hořejšího stolu a viděla, jak se všichni upřímně smějí. „Měla bych chuť poslat Káju domů, vzácná paní! Kdož ví, co ještě nebude povídat. Kdybych mu mohla aspoň dát nějakou žderchu, aby už mlčel, ale kdepak mohu, když jsou tam taková pání!“

„Jen ho nechte,“ usmívala se paní lesní, která byla nesmírně spokojena, jak všem chutná a všichni jsou veselí. „Nic špatného Kája neřekne, protože to doma ani u nás neslyší. A jak vidíte a slyšíte, baví celou společnost. Kdyby si vzpomněl na tetu Dvořákovic, to už ho náš tatínek z toho vyvede. Věřte mi, mám to dítě ráda jako svoje.“

A tak se mi zdá, že se dnes páni něco smlouvali, že by Kája měl – dále nám Pán Bůh zdraví dočkat – studovat.“

„Jéje, vzácná paní, ani pomyslení! Naše maminka vždycky říkala: Jen jak peřina stačí. Na řemeslo půjde, ať už na ševce, nebo na kováře, to je jedno, ale kdepak na pána smejšlet. Marně Boha hněvat!“

Kája se šel podívat za maminkou a slyšel její slova. Proto hned se vrátil ke stolu: „Vzácný pane, já jsem to řekl. Zrovínka teď tam maminka povídá, na ševce nebo na kováře ho dáme učit. Ju, já budu flekovat boty a pořád při tom sedět! Kdepak! Anebo foukat měch! To by mi ledviny spadly do břicha.“

Vtom ozvala se pod okny venkovská, ale sladěná hudba. Kája právě na vyzvání pana řídícího si k němu sedl a odvážil se k první intimní otázce: „Pane řídící, už jste měl někdy škrkavku?“, když začali hrát. Mžikem byl Kája ze židle. A jak pospíchal kolem Maliny, pošeptal mu, že to všichni kolem slyšeli. „Pane Malina, vy dnes sedíte jako jehně a paní Týnová jako kapusta na záhoně.“ A vyběhl ven.

Týna opravdu chvílemi byla posmutnělá. Malina skutečně už chalupu koupil a Týna bude do lesovny chodit jen vypomáhat, než se ta nová holka okouká. Týna musí se loučit s místy, kde jí bylo tak krásně.

Tři kamarádi Jakubovi přišli mu zahrát. Jeden měl tahací harmoniku, druhý housle, třetí klarinet. Kájovi se to nesmírně líbilo. Okoukal hochy ze všech stran, a když dohráli písničku a byli pozváni dál k pohoštění, odvážil se požádat toho s klarinetem: „Prosím vás, mohl byste mi půjčit na chvílku do ruky to dřívko?“ Jak držel klarinet v ruce, vrtěl hlavou a nástroj odložil: „Nefoukl bych do toho ani za nic. Což kdyby mi to vytáhlo jazejček?“

„To by byla pro tebe pohroma, Kájo!“ smáli se hoši.

Nesměle dotkl se prstem harmoniky: „To je ale skládanej měch!“

„Zahrej si!“ nabídli mu.

Kája vzal za držadla a harmoniku roztáhl. Z jejích útrob to zabručelo, zakvičelo. Kája sebou trhl a honem ji pokládá na židli.

„S tímhle dočista nic není. Jen se na to sáhne a už to kvičí a bručí.“ Housle znal ze školy. Pan řídící jednou řekl, že se bude na ně hned po prázdninách učit, ale Kája tehdy odmítl, že asi nebude mít kdy. Teď řekl: „Já bych vůbec rád na něco hrál, ale abych to hned uměl!“

„Tak si kup flašinet!“ poradil mu jeden.

„Ju, flašinet! Ten stojí asi kolik padesátek, a my nemáme na rozhazování. A potom, já bych chtěl hrát z papírku jako na kůru.“

Pan řídící na něj zavolal: „Housličky už jsem ti připravil. Jsou tam jedny po malé Milce. Po prázdninách začnem’.“

Kája jaksi ztrácel náladu. Pořád s tím učením začínají! Raději vyšel na dvůr.

23. Zlodějka v domě

Na lavičce pod ořechem sedělo vyrostlé děvče a usedavě plakalo. Kája jí do obličeje sice neviděl, ale podle červeného šátku na hlavě poznal, že je to „nová Týna“. Zatahal ji za sukni: „Pročpak pláčete, Týno?“

„Já nejsem žádná Týna. Já jsem Emila a stýská se mi po městě.“

„A jéje,“ řekl Kája, „to nesmíte plakat. Vzácný pán by vás zastřelil.“

Děvče vyvalilo oči: „Tak pán je zlý?“

„To není, ale nesmí nikdo brečet zbytečně. Vzácná paní už byla zastřelená kolikrát.“

„A že je ještě živa?“

„No, zase se z toho probrala. To Týna byla jinší. Ta se pořád usmívala.“

„Chodila k muzikám?“ ptalo se děvče už bez pláče. A jak se na ni teď Kája podíval dobře, nic se mu nelíbila. Těkala očima na všechny strany a najednou řekla: „Pojď se mnou chvíli tamhle za myslivnu! Já bych se tě ráda na něco zeptala.“

Kája šel, ale nerad. Když poodešli, řekla mu: „Ty to dobře tu znáš. Já ti dám korunu, když mi všechno povíš. Že by pan lesní po

někom střílel, to asi není pravda. Řekni mi: Směla Týna k muzikám každou neděli?”

„To jako myslíte do hospody, jak se tam točejí dokolečka? To ona nechodila nikam. Vzácná paní říkala: Copak naše Týna! Ta sedí v neděli večer doma jako kapusta na záhoně.“

„A chodili sem za ní chlapi?”

„Chlapi? To jako takoví jako pan Malina? To nechodili. V neděli odpoledne sem někdy přišel pan Malina, a to seděli tamhle v sadě před okny.“

Děvče se nějak urputně zasmálo a řeklo dál: „Podívej se, já bych ti dala dvě koruny, ale musíš mi říct pravdu. Mají lesních peníze?”

„To mají,” řekl Kája. „Vzácná paní má pořád v kapse koruny.“

„Ale tak to nemyslím. Jestli mají doma někde v šuplíku hodně peněz.“

„To taky mají. Vzácný pán každou chvíli vyplácí.“

„A kde je mají?”

„V tom stole, co na něm vzácný pán píše, jak má na desce zelené sukno.“

„A vytahuje klíč?”

„Co by vytahoval? My přece mu nepůjdem’ nic brát, tak se o peníze nebojí.“

„To jsi hodný, chlapečku, že to všechno víš. Heleď, já ti dám tři koruny, když mi ještě povíš, jestli taky pan lesní chodí někdy v noci pryč.“

„To chodí tuze často.“

V dětském mozečku Kájově přeletovaly myšlenky jako včely při rojení. Proč se jen takhle vpytává? Něco asi smýšlí nepěkného. Jak to řekl včera vzácný pán, když tahle přišla a on si ji prohlédl? V pokoji povídal: „Maminko, kde jsi sehnala tuhle holku? Mně se dočista nic nelíbí. Oči má jako kolčava. Zpříma se nepodívá. Dej si na ni pozor! Nedohodila ti ji Donátka?”

„Dohodila,” řekla vzácná paní. „Povídala, že sloužila v městě, ale sem že se hodí, knížku že přinese po neděli.“

„Donátku jednou zavřou,“ zlobil se vzácný pán, „protože dohazuje i takové, které nestojí za nic. To jsi radši mohla poslat do Lážova k Markytce!“

Kája vycítil, že měl vzácný pán pravdu. V dětské dušičce nemohl všecko chápat tak zčerstva, jak by chtěl.

Děvče se zlým pohledem vytrvale vytrhávalo travičku kolem sebe, až najednou se zase zeptalo: „Paní lesní má taky věci od zlata, vid’? A kam je dává?“

Kájovi už místo v hlavičce nestačilo, ale jistě to byl anděl strážný, který mu napovídal.

„Má, a moc věcí! Taky je má v tom šuflíku, co jsou peníze.“

Děvčeti zajiskřilo v očích.

„Nevíš, jestli půjde dneska v noci pan lesní ven?“

„A to půjde! Nebyl odpoledne, nebyl vůbec celý den, to půjde.“

„A nosí s sebou klíč od hlavních dveří?“

„To nenosí. Tady je pořád otevřeno.“

„A což psi?“

„Copak psi! Ty vodí vzácný pán s sebou.“

„Tak heleď! Dám ti pět korun a pamatuj si! Jestli cekneš někomu o tom, co jsem se tě ptala, tak ten bezhlavý rytíř, který tady každou noc obchází, do rána tě roztrhá na cucky.“

Kája i při úzkosti, která se ho rozmáhala, aspoň v duchu se usmál: „Vida, taky už to mám z Prahy doma! Jako to jednou řekla vzácná paní, když pekla vdolky na plotně. Obracela je a povídala Týně: ‚Mně se nikdy nespálí. A tys už je spálila kolikrát.‘“

Ale zrovínka ji volala šafářka. Týna vyběhla za ní, a než se vzácná paní vrátila, byly vdolky ‚nadranc‘. A ona řekla: ‚Už to mám z Prahy doma. Týnu napomínám a sama to spálím taky.‘

Kája strašil dnes děti s bezhlavým panem loupežníkem a tahle mu hrozí bezhlavým rytířem.“

Kája vzal pětikorunu a šel do lesa. Pokud ho mohlo děvče vidět, šel, ani se neohlédl. Ale jak zašel, zastavil se. Hlavička div mu nepraskla. Co teď? Všecko povědět. Ale budou mu věřit?

Vtom slyšel cizí divné zahvízdání, jemuž odpovídalo druhé, také takové. Snad po otci zděděná krev nedala mu jít dál. Hvízdání vycházelo z místa, kde prve mluvil s tou novou služkou. Potichu, ale rychle rozběhl se postranní stezkou. Čím víc se blížil zpět, tím opatrněji šel. Potom už celý sehnutý, když viděl z ohybu cest vycházet cizího, na všechny strany se otáčejícího člověka, který hovořil s tou novou Týnou dost hlasitě, že to i Kája slyšel.

„Půjde to dnes v noci?“ ptal se chtivě.

„Půjde,“ odpovídala. „Fořt půjde do lesa, psy bere s sebou, dveře budou otevřeny. Peníze a zlato jsou v psacím stole. Já nejdřív plakala na dvoře. Myslila jsem si, že někoho přivábím a budu opatrně zvídat. Přišel takový malý kluk a ten mi všechno pověděl za pět korun. Pitomec! Ten ani nemukne. Řekla jsem mu, kdyby něco prozradil, že ho do rána roztrhá bezhlavý rytíř.“

„Copak, ty jsi chytrá,“ slyšel ještě Kája. „Ráno mohou hledat peníze, zlato a Emilu, všechno bude fuč. Kdyby fořtka dělala povyk, však ji umlčím.“

Kája už dál neposlouchal. Jako ještěrka svezl se po mechu dolů a utíkal do myslivny, jako by mu za patama hořelo. U domu se zastavil. Nesmí přece poplašit hosty. Nesmí přece zkatit svatbu. Řeknu to jen vzácnému pánovi a dost. On už bude vědět co a jak.

A jak vešel dovnitř, dal se rovnou k němu. Pan lesní byl zabrán v živou, veselou rozmluvu s ostatními, když Kája nesměle se dotkl jeho ruky: „Vzácný pane, já bych vůbec moc rád s vámi mluvil někde stranou.“

Ten se podíval Kájovi do očí a hned poznal, že to asi není hloupost, a řekl, bera Káju za ruku: „Tak pojď, šohaji! Snad jsi nevyčíhal Klajdu?“ A šel s ním do kanceláře.

Tam Kája sice nesouvisle, ale přece podrobně všechno pověděl.

Pan lesní pohladil ho po tváři a řekl: „Jsi opatrný, Kájo, jsi jako náš a já ti toho nezapomenu. Jdi mezi ostatní, já to už zařídím!“

A tak se stalo, že se Kája octl opět mezi svatebčany. Starost z něho spadla. Vzácný pán všechno ví. Začal si všímat Teriny: „Ty bys nám mohla něco přednášet. Třeba to říkání, co jsi nedopověděla na Svaté

Hoře. Do dneška tam na to čekají. Ale ty už asi neumíš ani začátek, vid'? Až tam pojedem', dá-li Pán Bůh, za rok, tak jim to můžeš doříkat. To panu vikáři taky už neumíš? To je škoda!"

Terinka nebrečela, ale odsekla mu: „Trumpetu bys nepotřeboval, abys děsil lidi, že hoří les?“

Pan lesní použil chvíle, kdy hosté byli obslouženi novým jídlem, a pak kývl na paní. V krátkosti jí všechno řekl, i svůj plán. Pošle panu strážmistrovi do Lážova psaní, aby k večeru v civilních šatech k nim zašel. K jedné hodině skutečně vyjde se psy ven, a to ostatní už se ukáže. Nenápadně odvolal pan lesní Káju, svěřil mu posláni a řekl: „Nikomu ani muk!“

Emila zase už byla v kuchyni, ale nic nepozorovala. Byla přesvědčena, že Kája nic neřekl, protože když se před ní paní lesní ptala: „Kdepak jsi byl prve tak dlouho?“ odpověděl, jak mu dřív bylo řečeno: „Tak moc jsem jedl, vzácná paní, až jsem usnul na sadě.“

Nepozorovaně se vytratil, a když se vracel, bylo v lesovně nejživěji. Poseděli do deseti hodin. První se zvedl pan farář, ostatní hned za ním. Každý dostal balík výslužky a Týna zůstala dnes ještě tady, aby pomohla uklidit. Až zítra odpoledne si pro ni Malina přijde.

Lesovna ztichla. Paní, hajná, Týna a Emila sklízely zbytky a skládaly nádobí na kuchyňský stůl. Týna pohřešila stříbrnou cukřenku a takové lžičky.

„Kam se to mohlo podít?“ volala.

Ale vzácná paní jí nepozorovaně dala znamení, aby mlčela, a řekla: „Někde je to založené. Zítra se to najde. Půjdeme spát. Tatínek asi ještě vyjde do lesa, ale my můžeme klidně spát.“

K půlnoci bylo už zcela ticho. Emila spala v malém pokojíku, do nějž vedly dveře z chodby. Paní lesní, jak minulo asi půl hodiny, došla potmě k Týně a všechno jí šeptem pověděla. I to, že pan strážmistr vzkázal, že přijde služebně, jen abychom byly beze strachu. Mařík že sedí v řezárně, šafář ve chlévě. Týna se úzkostlivě

křížovala. Hned se oblékla a sedla na postel. Čekaly. Pan lesní vyšel za chvíli. Hvízdal na psy, dal je na šňůru a vyšel.

Mezitím Emila zamkla okenici, postavila si na stůl zlodějskou lucerničku a prohlížela, co dnes v kuchyni odcizila: stříbrné lžičky a lžíce, stříbrnou cukřenku, několik zástěr, hedvábnou blůzičku, ručníky, kapesníky, zkrátka, co včera a dnes v tom shonu, kdy skříně zůstávaly otevřeny, mohla vzít, vzala. Pěkný ranec toho měla.

„Ženské budou spát jako zabitě, fořt je v lese, šafář si také dnes jistě přihnul a už spí. Žilka, jak fořt zajde, potichu sem přijde, ukáží mu pánův pokoj, on otevře, sebere peníze i zlato, já ranec a víckrát nás tu nikdo neuvidí. Řek' mi, jestli se osvědčím jako jeho pomocnice, že si mě, až hodně nakradem', vezme. Potom se budeme mít dobře.“ Tak v duchu uvažovala. Čekala ještě chvíli, když uslyšela tichounké vrznutí dveří.

„To je jistě on,“ řekla si. Vyšla mu po špičkách vstříc. Ukázala rukou na protější dveře. On je zlehka otevřel, posvítíl si malou lucerničkou a rovnou ke stolu. Zaklel. Klíček tam nebyl, zdrží se. Vytáhl svazek pakličů a zkoušel. Emila stála vedle něj.

Vtom práskly hlavní dveře a dvakrát zapadl zámek. V téže chvíli bylo otočeno zvenčí klíčem pánova pokoje.

„Je zle!“ vykřikl Žilka. „Emilo, každý jedním oknem!“ Dvě rány, dvoje zařinčení skla, dvojí skok na okno, a Žilka skočil zrovna před pana strážmistra, který už držel řetízky a řekl: „S dovolením, vašnosto!“ A než se Žilka nadál, už se nemohl hnout. Mařík ho držel zezadu.

Emila skočila před šafáře. Ten ji podržel, třebaže začala kousat a škrabat. Za ramena ji držel pan lesní, který nešel do lesa, ale jen zmýlil Žilku. Tak za chvíli byli oba spoutáni a vedeni k městu.

Nejdřív šel šafář s lucernou, za ním Žilka s Emilou. Po jedné straně měli pana strážmistra s bodákem, po druhé pana lesního s připravenou puškou. Průvod uzavíral Mařík také s puškou v ruce. V Lážově zatím každého zvlášť zavřeli, zítra už si je do okresního města dopraví.

Teprve když se pan lesní, hajný a šafář vrátili do lesovny, zasedli ke stolu. Paní lesní připravila zákusky, nalila vína a sdělovali dojmy. Kája byl povýšen na hrdinu a cena jeho značně stoupla.

„Maminko,“ řekl pan lesní, „za tohleto musí se mu dostat zvláštní odměny. Což abys, až Láďa odjede, vzala Káju se Zdeňou na dva dny do Prahy? Pořád nás tam zvou.“

„To bych mohla. Kája si toho zaslouží. Zaplať Pán Bůh, že to takhle dopadlo. Srdce mi ještě teď bouchá jako splašené.“

A teprve když tito poslední hosté se rozešli, nastal v lesovně dokonalý klid, ač snad nikdo z nich mimo Zdeňu usnout nemohl.

24. Po svatbě

Nejdřív ze všech zase to byl Kája, který byl ráno vzhůru.

„Tatínku, prosím vás, jak to dopadlo?“

A tatínek povídal a Kája nestačil poslouchat a také si vzpomněl: „Já jsem, tatínku, tu pětikorunu roztrhal. V kapse mám ty kousky sežmolené. Beztoho byla kradená. A to já abych se běžel přeptat do lesovny, jak se vyspali.“

„Jen ještě lež a spi! Sluníčko ještě za Babou dospává.“

Kája skutečně v přemýšlení o všem, co teď slyšel, usnul. Toho dne po prvé zaspal východ slunce i odchod maminky z domova. Když se probudil, smálo se sluníčko na celé kolo a povíдалo mu: „Než jsem se vykulilo z postýlky, odzpívali si ptáčkové ranní píseň. Vzbudilo jsem všechna zvířátka v lese, zahnal jsem sovy do skal a ty ještě spíš?“

Kája se rozhlédl světnicí. Péťa mu olizoval palec u nohy a vrtěl ocasem. Kájovi se zdálo, že se směje: „Ty ani nevíš, že už jsem byl ráno v lese a že v lese je už maminka?“

Kája zčerstva vyskočil. Láďa spal jako o půlnoci. V té rychlosti si na modlitbu nevzpomněl. Jen tak že křížek udělal. A když po snídani si vzpomněl, řekl: „Třeba jsou už dnes všichni andělíčkové a celé nebičko také v lese, když už je tak pozdě.“

Ale jak se rozběhl trapem k lesovně, kopl se Kája do palečku, až vykřikl. Krev zabarvila nohu. Kája ji umyl v potoce a potom, trochu pokulhávaje, šel pomaleji a uvažoval nahlas: „To je za to, že jsem se zapomněl modlit. Pán Bůh se hněvá a anděl strážný za mnou nešel. Je to tak, jak naše maminka říká: ‚Pán Bůh se nedá ošidit.‘ Lád’o, pojď sem! Musíme se pomodlit, co jsme zapomněli. Možná, že bys za chvíli kus palce měl pryč.“

Klekl si do mechu, a teprve když se pomodlil, rozběhli se znova a Kája si liboval: „Vida, už ani nekulhám.“

„Jéje, paní Týnová, vy jste tu ještě?“ bylo první, co vyhrkl Kája, když přiběhl do lesovny. „A kdopak vaří panu Malinovi snídani?“

„Bobečku,“ řekla Týna něžně, „tys předešel tomu vloupání. Ty jsi hrdina!“

„Kájo, hošíčku zlatý, pojď ke mně!“ volala paní lesní a pohladila ho po hlavě a takovou mu dala pusku zrovna na oko, že měl strach, aby mu nespadlo do břicha. „Za to, žes nám to včas všechno prozradil, až si maminka odveze Ládička domů, vezmu tebe a Zdeňu do Prahy na dva dny.“

„Ju, to je jiná! To je lepší než ten zlatý hošíček s bobečkem. Jéje, vzácná paní, já vás mám moc rád, hnedle jako naši maminku! Lávičku, což abys jel hned zejtra?“

Ale Lád’u jako obvykle zajímal nesmírně hudrující krocan na dvoře, takže ani neslyšel, co povídají.

„To ho nesmíš posílat! Co tě napadá, však ona si pro něj maminka přijede.“

„Mohla byste napsat, vzácná paní, že třeba pro to velké horko nebudou po neděli jezdit vlaky, aby radši přijela dřív!“

„Však se dočkáte! A teď k snídani!“

Dni zčerstva běžely. Noci byly jako píd’ , časně sluníčko vstávalo, pozdě chodilo spát. Několik dní předtím, než měla přijet paní profesorová pro Lád’u, vyšly děti na „druhou stranu“, jak se zkrátka říkalo, kde se dělila cesta v mnoho směrů. Kájovi řekla včera paní lesní, že uvidí v Praze veliké vozy, skoro takové jako jsou železniční vagóny, a ty projíždějí Prahou bez koní. „Bez koní jako nic,“ řekla.

A Kája dnes hlasitě o tom rokoval s dětmi a zapomněl si všimnout, kterou cestou se dali. Šli dlouho jen tak, jak se jim zdálo. Jednou vpravo, podruhé vlevo, lesní stezka tu zapadla hloub, tu se vrškem zvedala, když řekl Láďa: „Už bysme se měli vrátit, už mám skoro hlad. Kája se Zdeňou s ním souhlasili. Ale jak se obrátili, najednou se na ně usmálo několik krásných lesních, ale klamných stezek.

„Kterou teď?“ ptal se Kája. „Jedna jako druhá. Dáme se tou prostřední.“

Ale tou se stočili zase jinam, a ne a ne najít tu, která by vedla k lesovně.

„Přestoupili jsme ‚bludný kořen‘,“ řekl Kája. „Teď si musíme sednout na chvíli každý na jeden pařez, snad potom cestu najdeme.“

A cosi v dušičce mu povídalo: „Vidíš, ráno jsi se nemodlil. Anděl strážný se hněvá, zabloudil jsi, to máš z toho?“

Mezitím dávno poledne minulo. Hajná našla několik krásných zdravých velkých hřibů, jak z trávy domů pospíchala: „Udělám dětem pochoutku. Nakrájím je, osmažím je jako řízky, a děti nebudou vědět, je to kuře, ryba, nebo co?“

Poledne minulo, smažené hřiby čekaly, dětí nikde.

Hajná se rozesmála: „Kdepak bych je dnes čekala k obědu! V lesovně zbylo ještě plno dobrot, ani si nevzpomenou. Vždyť i my máme ve sklepě jídla na dva dny. To si tatínek pochutná!“

Paní lesní, jak pendlovky v pokoji odtloukly dvanáct, jen tak oknem vykoukla na cestu, kterou obvyčejně děti přibíhaly, a řekla Týně: „Děti měly včera masa dost, to ony si dnes pochutnávají v hajnovně na lívancích nebo na kaši.“

Tím to bylo odbyto.

Děti seděly zatím daleko od domova na pařezech. Jak potom vstaly a znovu na cestu se daly, zase bloudily. Láďa už nabíral, Zdeňa hubovala, Kája mlčel.

Ke třetí hodině zaběhla hajná do lesovny rozloučit se s Týnou.

Paní lesní hned řekla: „To se asi naše Zdeňa dnes u vás ládovala kaši po včerejšku!“

Hajná se zarazila: „U nás děti v poledne nebyly.“

V paní lesní hrklo: „U nás taky ne.“ Přinesla z pokoje píšťalku. „Dám znamení tatínkovi i hajným, aby šli děti hledat. Bože na nebi, aby se byly ztratily!“

Svolávací signál rozlehl se lesem. Pan lesní i hajní přiběhli.

„Děti se ztratily. Od rána tu nebyly a je půl čtvrté,“ hlásila zděšeně paní lesní. Muži se rozběhli do lesa. Pískali, hvízdali, volali, pasekami probíhali, porostem se hnali; táhlé signály do hlubokého lesního ticha posílali, ale odpovídalo jim právě než to hluboké ticho, které viselo z tmavých borovic i čerstvě zelených modřínů, které udiveně, ale mlčky dívalo se na ně z vřesovišť i z keřů ještě červených ostružin.

Sešli se u mezníku, za nímž rozbíhaly se cesty několikerým směrem „na druhou stranu“.

„Tady“, mávl pan lesní znepokojeně vpravo, „nejsou. Musíme na druhou stranu.“

Táhlo k páté, když vyhládlé a k smrti znavené děti sedly si na peřinku sametově měkkého mechu. Lád'a tam v pláči usnul, Zdeňa s Kájou uvažovali: „Zbloudili jsme a daleko. Snad už ani nejsme v našem revíru.“

„Já ti mám takový hlad!“ vzdychla Zdeňa.

Kája bezděky sáhl do kapsy. Nahmátl něco od předvčírka – skrojek tvrdého chleba.

„Heleď, Zdeničko, já to ještě vydržím. Vezmi si chlebiček! Máš dobré zoubky, kousej!“

A Zdeňa skousala kus, a třeba měla ještě hlad, podala Kájovi: „Tohle zas ty!“

Ale Kája ještě ten zbytek rozlomil na půl. „Mně stačí tohle, a ty dojez! Dnes i ten tvrdý chlebiček půjde do ledvin.“

Poslední drobtý smetla Zdeňa z klínu a nasypala do pusy, když Kája vyskočil: „Slyšíš? Hledají nás, volají, pískají, slyšíš? Houkají. Křič, co síly máš, jen aby nás slyšeli.“

A dočkali se, že přišel pan lesní i hajní, a pan lesní nejdřív chytl do náruče Zdeňu a potom Kāju, a už je vzali každý jednoho do loktů, i Lád'u, a poskokem to vzali cestou zpět.

Jak děti v lesovně složili, nestačila paní lesní nosit jídlo, jak byly vyhládlé. Nikdo však jich nehuboval. I pan lesní řekl: „Přešly bludný kořen, a to je konec!“

Ale přece jen od těch dob Kája nikdy se nezapomněl hned po ránu pomodlit.

Prázdniny ubíhaly. Přišel den, v němž přijela Láďova maminka, aby ho odvezla. Přivezla mnoho všelijakých věcí a dobrot a děkovala za to, že tak si u Maříků Ládi hleděli, že zesílil, opálil, dostal chuť k jídlu.

Jak je doprovodili k nádraží, hned řekl Kája: „Jen jestli vzácná paní nezapomněla na tu Prahu!“

„I nezapomněla. Pozítří pojedem‘.“

Kája se z radosti vyšplhal na vysokou lípu a vykřikoval: „Pojedeme do Prahy!“

Ale jeho radost poněkud zchladla, když s večerem si paní lesní oba zavolala na lavičku do zahrady a řekla: „Pro všecko si vezmu s sebou provázek, a jakmile se některý z vás bude chtít rozběhnout, hned mu uváží provázek na ruku a povedu vás. Praha není Svatá Hora. V Praze byste se ztratili jako nic, Kájo! Konečně by tě sebral policajt a vedl by tě na direkci. A to bys měl po Praze slávu! To by nikdo nevěděl, že ses ztratil, ale hned by mysli, žes něco někde vzal. A u tety, mé sestry, ať se slušně chováš! Ať neřekne, že jsi nevychované dítě lesa. Sestra má dvě děti. Otíka, ten už je velký student, právník. A Lolu, té je teprve devět let. Jak něco provedete, prvním vlakem pojedeme zpět.“

Kája si ze všeho pamatoval jen to, že v Praze hned každého sebere policajt, kdo se jen na chvílku ztratí. „Vzácná paní, já si budu pořád moc dávat pozor, jen abych se neztratil. To by naše maminka plakala, kdyby slyšela, že mě veď po Praze policajt. Jéje, to bych dostal! Já pořád půjdu podle vás. Ani strouhu nepřeskočím, ani na strom nepolezu, ani nebudu běhat za veverkami.“

Paní lesní se zasmála: „V Praze nejsou ani strouhy, ani stromy, na které bys směl vylézt, ani veverky, ani les.“

„A jéje, že tam vydrží lidé a hlavně malí kluci bez lesa!“

Protože přišla nová služka, tentokráte ze známé rodiny z Lážova, musili se s ní honem seznámiti. Jak ji Kája uviděl, hned řekl paní lesní: „Tahle nebude nic brát. Ta má podobné oči jako naše maminka a usmívá se. Jak vám říkají?“ zeptal se.

„Andula, Kájo, což mě neznáš z Lážova? Andula Rysová, cihláře, víš? Já tě znám moc dobře. A což, Zdeničko, budete mě mít také trochu ráda?“

„Mně se neříká ‚vy‘,“ řekla Zdeňa. „To se říká jen velkým. Jestli budete jako Týna, tak vás budu mít zrovínka tak ráda. Ale budeme vám říkat ‚Týno‘!“

„Jen říkejte, je mi to jedno,“ smálo se děvče.

Paní lesní hned k tomu dodala: „Tak jsme si všichni zvykli na Týnu, že i já vám tak budu říkat.“

A děvče rázem se jí zalíbilo a ještě řekla: „Zítřa večer přijde Malinová a bude tu s vámi, než přijedu. Pozítří jedu s dětmi do Prahy a vy byste si ještě nevěděla rady.“

25. Kája se Zdeňou jedou do Prahy

V radostných přípravách uplynul den „jako nic“, jak říkal Kája, a přišlo to pozítří. Měli jet ranním vlakem a děti nemohly ani dospat. Pořád pobízely: „Jen abychom nezmeškali!“

„Vlak není pan Fichtl,“ podotkl Kája. „Vlak udělá fr - a ujede nám zrovínka před nosem.“

Paní lesní poručila přísně, aby si sedli do zahrady, neumazali se a čekali, až na ně zavolá. Sedli si tam a Kája povídal Zdeně, že ráno mu nařizovala maminka moc všelijakých věcí a také řekla, že se vůbec diví, že vzácná paní ho s sebou vezme, a jestli udělá v Praze hanbu, aby nechodil mamince na oči.

„Naše maminka taky povídala,“ řekla Zdeňa, „jestli nebudu způsobná u tety, že budu bita. Víš, já mám největší strach, abychom se neztratili oba a neved' nás policajt. Strejček je doktorem, víš, a říká maminka, že se mají moc dobře. Ale kdybys věděl, co je všechno

v tom velikém koši, který poveze Malina na dráhu! Tak snad ani tak moc dobře se nemají.“

„Tak, děti, pojd'te!“ zavolala paní lesní.

Malina už jel s bílým proutěným košíkem napřed. Týna ujišťovala, že s Andulou tu všechno obstará. Pan lesní šel s nimi k nádraží. Z obou dětí ještě nikdo nejel vlakem, a šly dnes ku podivu tiše. Jak se blížil vlak, táhl Kája Zdeňu z perónu: „Pojď radši dál! Kdyby to vyjelo, je po nás jako nic!“

Pan lesní obstaral zavazadlo, usadil je do vagonu, rozloučil se srdečně a odešel. U lokomotivy to prudce hvízdlo, až sebou děti trhly, a vlak se supěním se rozjížděl.

Na jedné lavičce u okna seděly děti přikrčené k sobě jako dvě ptáčata z hnízda vyplašená. Proti nim seděla paní lesní. Viděla úzkost na jejich tvářičkách, proto je povzbudila: „Nic se nebojte! Tady je než jedna kolej, s jiným vlakem se srazit nemůžeme. Postavte se k oknu a dívejte se ven!“

„Ju, vzácná paní, ono se to řekne, ale což kdyby mi to ujelo pod nohou?“ Ale přece to zkusil. Nejdřív jednou, pak druhou nohou a zajásal: „Pojď, Zdeňo, udrží nás to!“

Děti se zadívaly na stromy, které před nimi uháněly dopředu, na malé, bílé, v zeleni roztroušené vesničky, které také všechny běžely nejdřív proti nim a potom dál dopředu, a teprve po hodně chvíli podotkl Kája: „To to všechno před námi utíká!“

V příští stanici přistoupilo několik lidí. Také dvě ženy s dětmi, které, jak vlak se dál rozběhl, začaly křičet, že mají hlad. Maminky hned jim dávaly pomeranče, láhve s kávou a salám a děti házely slupky po zemi a plakaly, že chtějí domů. Ta jedna holčička, velká jako Zdeňka, sekala ručkama mamince na klín a dupala, že chce čokoládu. Ten chlapeček zrovna tak veliký jako Kája pobíhal mezi lavicemi a olepenou, špinavou rukou tahal paní lesní za šaty: „Pusť mne k oknu!“

Ale paní lesní řekla: „Máš místo tam u druhého okna, co sedí tvoje maminka. Jdi tam!“

Ale on řval, že chce sem a šlapal paní lesní po nohou, až ona řekla: „Paní, vezměte si k sobě toho chlapce!“

A ta maminka se ušklíbala a řekla: „Nevídáno, abyste ho nemohla pustit k tomu oknu!“ A volala: „Pojď sem, Jeníčku, pojď! Paní je zlá, nechce tě pustit k oknu!“

Jeníček vyplázl jazyk a s brečením šel k mamince.

Holčička kopala vytrvale uprášenýma botkama do nohou pána sedícího proti ní, až řekl: „Už přestaň! Matko, že ji nenapomenete!“

Ale maminka se zase ušklíbala a řekla: „Nevídáno! Dítě! To jste asi žádných neměl, že jste takový kruťák!“

Ten pán řekl: „Mám doma tři, ale tohle by mi dělat nesměly! Tamhle,“ ukázal na Káju a Zdeňu, „jsou také děti. Pročpak ty dovedou se slušně chovat a vaše ne?“

A protože holčička kopat nepřestala a jinde nebylo místo než vedle paní lesní, vstal, překlepl prstem ukopané kalhoty a řekl paní lesní: „Dovolíte, prosím, abych přesedl sem?“

Paní lesní kývla a on se hned představil: „Inženýr Pechl. Jedu za rodinou do Prahy. Dva měsíce jsem byl na stavbě u Plzně.“

Paní lesní řekla také své jméno a on se zeptal dětí: „Kampak jedete?“

Kája hned řekl: „Prosím, do Prahy.“

„To má z vás mamička radost, že jste tak hodné.“

„Prosím, to je maminka jen Zdeni. Vzácná paní je pánovic, já jsem jen hajnejch Kája. Oni mají víc, ale je jim přáno, jsou moc k lidem. A vzácná paní je řidicovic a umí ‚jarskou‘, jéje, pane, a co písniček!“

Zdeně se zdálo, že už dlouho nemluvila, proto se rozpovídala: „On, Kája, je taky jako náš. Já budu u nich, až budu velká, budu vyžínat trávu, a až nebudeme mít peníze, tak doskočím k mamince!“

Pan inženýr se smál a paní řekla: „Musíte prominout, děti co na srdci, to na jazyku. A ty, Kájo, už buď zticha, nebo bude za chvíli pan inženýr znát i starou Hromádkovou z Lážova!“

Vtom vypískla paní ve světlých šatech, která seděla na lavici blízko nezvedených dětí. Chlapec jí vychrstl zbytek kávy z láhve na

šaty, a ona se zlobila a řekla, že takhle rozpustilých dětí ještě neviděla, a přece jich pět odchovala.

Panu inženýru Pechlovi se Kája nesmírně líbil. Došlo skutečně k tomu, že vyprávěl Kája o staré Hromádkové, o Vinklerovi, o Týně a o svatbě, a tak jim cesta rychle ubíhala.

„Vystoupím ve Vršovicích,“ řekl pan inženýr, „a ty Kájo, kdybys někdy něco potřeboval, obrať se na mne!“

Dal mu navštívenku a zeptal se: „Kdybych o tobě chtěl něco vědět, odkudpak jsi?“

„Prosím, Kája Mařík, hajnejch ze samoty za Lážovem.“

Pán si to napsal, uctivě se poroučel a paní lesní řekla: „Za chvíli budem' vystupovat my. Nemáte hlad?“

Děti zavrtěly hlavou. Kdepak hlad!

Vstupovali jiní lidé, vlaky se křižovaly, od nádraží šumělo to jako v úle.

„Nejdelší tunel,“ hlásila paní lesní. „Potom hned jsme v Praze.“

A když denní světlo přemohlo tmu tunelu a oni vystupovali a děti viděly nad sebou skleněnou střechu a spoustu lidí vystupujících ze všech stran vlaků, jejich dušičky úzkostlivě se zatahly a paní lesní cítila, jak pevně drží se jejich rukou. Obstarala zavazadlo, a jak vyšli před Hlavní nádraží, řekl Kája: „Vzácná paní, já bych tu třeba někde v koutku počkal, až se vrátíte. Moc se bojím těch policajtů.“

„Nic se neboj, Kájo! Přejdeme ulici a proti nám je park. Stromy vidíš? Tvoji známí!“

Přešli k parku, ale Kája hned řekl: „To není ani les, ani nic. Ohradu to má ze železných prutů a cestičky pískem vysypané, ale do trávníčku a k záhonům se nesmí.“

Jak šli klidnou Mariánskou ulicí, nestačily děti hlavy zdvíhat, jak vysoké, ale ušpiněné jsou ty domy a samý kouř. Ale když se před nimi vytyčilo muzeum a celé Václavské náměstí rozběhlo se dolů až k Můstku a po tom náměstí ujížděly červeně natřené vozy elektrické dráhy, zastavily se děti zároveň. Po obou chodnících valily se proudy lidí nahoru i dolů. Přes širokánské náměstí pospíchali lidé

zleva, zprava, „elektriky“ zvonily, auta houkala, kočáry se houpaly, cyklisté projížděli, „indiánka“⁴ do toho zabzučela, zafrněla, rozbublala se, s praskotem přelétla a předběhla kola, ruční vozíky, strkané učni, obratně uhýbaly, kdesi nad nimi ve vzduchu to začalo hrkat a drobně bubnovat, jako když oblázky na kámen čerstvě za sebou hází, sem tam některý z chodců zdvihl hlavu, ale zase hned se díval, aby do někoho nevrátil, a šel svou cestou – paní lesní řekla, ukazujíc bradou do vzduchu nad sebou: „Aeroplán, děti, podívejte se!“

A děti zdvihly hlavy, ale viděly jen cosi jako obrovského ptáka vysoko nad sebou a slyšely hluk jeho motoru.

Kdesi začala hrát vojenská hudba a za chvíli přecházel kolem nich oddíl vojska s kutálkou a paní lesní řekla: „Nic platno, musíme už jít. To bude sestra koukat, až přijdem’! Nepsala jsem, chci je překvapit. Tamhle u muzea je stanice, sedneme si do elektriky a pojedeme k mostu. Přes ten půjdeme pěšky, abyste viděli Vltavu, a hned za mostem bydlí sestra. Pojd’me!“

Dětské dlaně sevřely pevně její ruce a Kája řekl: „Pánu Bohu poručeno. Ale, Zdeňo, to si pamatuj: Jestli tady nás nepřejedou, tak už nikde!“

Šťastně došli k zastávce. Jak přijela elektrika s číslem 9 vpředu označeným a lidé vystoupili, mezi ostatními po schůdkách vešli oni. Paní lesní posadila je na lavici. Kája mohl na ní oči nechat, jak tak beze všeho řekla tomu pánovi s taškou a klíšťkami, který řekl jen krátce: „Račte?“ – „Dva malé dětské a jeden pro mě.“

Ten pán z jakéhosi notesu vytrhl tři lístky. Paní lesní hned věděla, kolik má platit, a nejspíš mu přidala, protože on zasalutoval a řekl: „Děkuji uctivě.“

V hlavičkách obou dětí bylo tolik myšlenek, že nemohly je slovy projevít. Dívaly se jen, jak projíždějí širokým náměstím a jedou pořád dolů. Když zastavil vůz na rozhraní Jindřišské a Vodičkovy

⁴ Motocykl značky Indian. Pozn. red.

ulice, a děti tam viděly zelený malý domeček, zeptal se Kája: „Vzácná paní, nač je tu ten altán, když to není v lese?“

A paní lesní potichu řekla: „To není altán, Kájo! Kdyby tebe nebo Zdeňu bolelo břicho, měli byste kam jít!“

„A jéje, takové domečky si postaví v Praze na ulici?“ podivil se šeptem Kája. „Já bych tam nešel ani za nic.“

Jak jeli kolem Novoměstské věže, vpravo se jim to zazelenalo a Kája hned řekl: „Zdeňo, heleď! Na hromádkách hrušky a jablka a zelenina!“

Před mostem vystoupili. U strážní budky na mostě stál výběrčí s rukou nataženou. Paní lesní zčerstva sáhla do kapsy, vyňala drobné, vložila je v jeho nastavenou dlaň. Kája se zastavil a řekl hlasitě: „Jéje, takový tlustý pán v takovém krásném kabátě žebrá!“

Na štěstí nikdo si toho nevšiml. Kája si však myslel, že je to moc lehké živobytí. Natahoval ten pan žebrák ruku tak neodbytně, že mu každý musil dát. Ten asi za den sebere peněz! Až půjdou zpátky, musí se ho zeptat, kolik mu to asi nese denně. Třeba kdyby Zdeňka chtěla, mohli by se sem odstěhovat, a on by tu moh' taky vybírat.

Paní lesní řekla: „Teď jdeme po mostě. Pod námi teče Vltava.“

„Aby to tak ruplo!“ vzdychl Kája. Kdyby on mohl do toho mluvit, dal by natáhnout přes Vltavu široké prkno, pěkně by šel jeden za druhým a nebyla by to taková tíha. A těch lidí! Odkud se to zrovna rojí? Každý uhání, jako by si zrovna řekl: „Vo co, kdo dřív?“

„Tamhle stojí na rohu strážník,“ ukázala paní lesní.

V Kájovi to hrklo. Snad už sbírá. Byl, panečku, jinačí než lážovskej! Jen to na něm hrálo a on se díval na všechny strany. Jak ho došli, řekl Kája hodně hlasitě: „Má úcta, pane strážník, pěkně vítám!“

Ten jen zasalutoval, usmál se a řekl také: „Má úcta! Tys nějaký zdvořilý chlapeček!“

Kája byl v nitru blažen. Myslel si: „Bohu poručeno! Kdybych se náhodou ztratil, pan strážník už mě zná, nebude se zlobit.“

Ale než došli k „Andělu“, viděli ještě dva. To Káju pomýlilo: „Vzácná paní, kolik je vlastně v Praze policajtů?“

„Moc, chlapečku, tuze moc! Skoro v každé ulici a všude.“

„A já, to mi není ta známost s tím prvním policajtem nic platná. Nesebere jeden, sebere druhý.“

Zdeňa naříkala, že je jí horko a že ji pálí nožičky.

Paní lesní byla ráda, že ji děti nezdržují u výkladních skříní. Kája se díval pořád před sebe a vzhůru, na výšku domů, až řekla paní lesní: „Tady je to!“

26. Děti se ztratí v tržnici

Vešli do šedivého průjezdu. Na smutném dvoře nebyl ani jeden stromeček, ani kousek travičky, ani slepička. Jen z tmavého kouta bylo slyšet silné rány.

„Tam je kovárna,“ řekla paní.

„Jéje, kovárna! V Lážově je jako klícka, kolem dokola zahrada, a večer v létě se tam scházejí sousedi a povídají si. Tady je to jako kanón.“

Šli po schodech do druhého poschodí. Paní stiskla cosi na dveřích, zadrnělo to, až se děti lekly, a hned se otevřelo: „Ruku líbám, pěkně vítám! To bude milostpaní koukat. A že nic nepsali? Tak jdou dál! Milostpaní zrovna mi povídá, co přinesu z tržnice.“

Ale už se otevřely druhé dveře a s výkřikem: „Emčo, Jindro!“ ležely si sestry v náručí. Potom se Jindra skláněla k Zdeně a udiveně se zadívala na Káju, který se ukláněl: „Pěkně vítám. Rač dát Pán Bůh zdraví, vzácná paní!“

A než mohla paní lesní vysvětlit, hned se sám představoval: „Já jsem, prosím, Kája Mařík ze samoty od Lážova, hajnejch.“

„Á, tys Kája, co uzdravil Zdeňu, jak mi sestra psala! No, tys chlapík! A Zdeňa jako kvíteček. Máš, děvenko, tvářičky jako namalované, no, to jste hodní, že jste přijeli.“

Za chvíli seděli v pokoji. Anna přinesla kávu a ptala se, co má jít koupit. Ale paní lesní sama řekla: „Nic! Za chvíli přiveze posluha plný koš všelijakých věcí.“

„Copak ty si vždycky zaplatíš u nás na půl roku a za dva dny odjedeš.“

Dětem vyhládlo. Sáhly po hrnečkách a podívaly se na sebe. Zdeňka zašeptala: „Ty jsou jako nic, vid’?“

„Taky koukám, že káva nespadne ani do žaloudku, ale zůstane asi hned pod krčkem, jak je jí málo.“

„Děti,“ řekla pražská paní, „jděte za Annou do kuchyně! Máte-li málo, ať vám přidá!“

Děti chytlly hrnečky a šly. Obě paní sdělovaly si všechno, co se stalo od doby posledního shledání. Zdeňka se hlásila v kuchyni: „Prosím vás, máte tu nějaké větší hrnečky? Tyhle jsou jako nic. A chleba nemáte?“

Anna se smála: „Chleba teprve koupím, ale rohlíky tu jsou a větší hrnečky taky.“ Nalila jim do trošičku větších, ale než se obrátila od plotny, vypily je děti naráz, protože měly žízeň, a teprve teď sáhly po rohlíkách.

„Tak nám, prosím vás, ještě dejte!“ řekl Kája. „Teď teprv jako budeme svačit. Tohle bylo než proti žízni.“

Anna honem přistavila hrnek a řekla: „Hned to bude. Musím trochu přivařit.“

Za chvíli zabublala voda, Anna zavařila kávu, a když poslední rohlík zmizel z talíře, nesla jim „čerstvou várku“.

„Tak vida,“ řekl Kája, „nejdřív jsme pili kávu bez rohlíků, potom jedli rohlíky bez kávy, a teď zas máme kávu a rohlíky došly. Ne a ne se to strefit!“

„Však já vám přinesu,“ řekla Anna s úsměvem.

„Ju, to byste musila zčerstva, nebo zas vypijem’ kávu.“

Anna se jen kmitla ve dveřích. Než děti rozmíchaly cukr, už měly před sebou vrchovatý talíř rohlíků. Teď teprve se najedly.

Anna odhrnula náhodou poličku u kamen, kde bylo vyloženo mnoho párů bot. Tak mnoho, že Kája spráskl ruce a řekl: „Zdeňka říkala, že jejich strýček je doktorem, a on zatím ševcem.“

„Jak to?“ smála se Anna.

„No, tolika bot může přec být jen u ševce. Znáte naši Týnu? Že ne? A to je škoda. Ona už není naše, je teď paní Týnová, ta si vzala truhláře pana Malinu, toho taky neznáte? Ten byl za ženicha. Ona si taky koupila necky a dnes u nás vaří s tou novou Týnou. Ne s tou, jak tam kradla stříbrné lžičky a prádlo. Tu s tím chlapem odvedli v noci četníci, ale s tou z Lážova.“

Anna z toho nebyla moudrá.

„Kolik těch Týn vlastně u vás bylo, Zdeničko?“

„No vlastně jedna, co měla u nás svatbu, a ta, co kradla, a ta nová, co tam dnes s Týnou vaří. Až půjdete pro ten chleba, vezmete nás s sebou?“

„To jsem jakživ neslyšel, kupovat chleba,“ řekl Kája. „Že si nepečete doma? Teta pekařka v Lážově taky peče, a to si tam takoví lenoši, kteří nechtějí doma péct, dají mouku a zaplatí jen pár krejcarů za pečení. Jak vám nesou slepice?“

Anna se smála na celé kolo. „Kde bychom je tu měli? Leda v kleci nebo v salóňě pod stolem, ne?“

„Tak to vy taky nemáte krávy? A jéje, to nic není. Kam chodíte válet sudy?“

„Nic takového tu nemáme,“ smála se Anna. „Pro děti je hřiště, také vás tam zavedu, a do kuchyně musíme všecko kupovat.“

„A co dělají tady v domě děti, když nemohou do lesa?“ ptal se Kája.

„Hned vám ukáži.“ Vzala tašku, peníze a vyšli. Vedla je na ten tmavý, smutný dvorek. Dům byl čtyřposchod'ový, dvorek do čtverce. Byty, které měly kuchyně do dvora, otvíraly se na malý balkónek, nic větší, než co by děti mohly se volně pohybovat. Byly nad sebou ty balkónky ze všech čtyř stran, takže se zdálo, že jsou to jakési větší klece, přivěšené k bytu zvenčí.

Anna tam ukázala rukou. Kája se Zdeňou se tam zadívali. Všecky balkónky byly plné dětí. Železné mříže byly vysoké. Dvůr byl dlážděný. Sluníčko se tam dívalo snad jen do posledního patra, než šlo spát.

„Kdybych měl v takové kleci být se Zdeňou jen jeden den, já bych umřel,“ řekl Kája. „Naše maminka vždycky říká: ‚Nevíš, co máš, když můžeš být celý den v lese!‘ A já myslel, že les je všude. Tak bych plakal, když si vzpomenu, že tyhle děti nevědí, co je to lézt po stromech, válet sudy a běhat do Lážova kolikrát za den.“

„Někdy jdou s rodiči na hřiště. Odpoledne tam s vámi půjdu. Tam je to krásné! A pojedte pro ten chléb.“

Šli průjezdem, ale před domem už stál posluha s ručním vozíkem, na němž trůnil velkýbílý proutěný koš. Posluha chytl jej za řemen a nesl na zádech. Anna s dětmi se vrátila. Pražská paní mu zaplatila. Mezitím co vzácná paní, jak řekla, si smyje ty pražské saze, začaly v kuchyni vybalovat.

Za chvíli byl velký bílý stůl v kuchyni pokryt samými dobrými věcmi. Ležely tam dvě oškubané krůty, dvě husy, tři kachny, několik kuřat, zajáci hned tři, srnčí kýta, tři hroudy žlutého másla, notný sáček mouky, bochník tvarohu, dva bažanti ještě v perí, čtyři koroptve, stály tam láhve svařené sladké smetany, v menším košíčku dvě kopy vajec, každé zabaleno v novinovém papíře a vložené do řezanky, dvě velké vánočky, pečlivě ovázané láhve se zavařeninami, potom jablka a hrušky a na dně dva bochníky živného sladkého chleba. Jak jeden pražská paní do rukou vzala, políbila jej a řekla: „Nejvzácnější boží dar! Do posledního drobtu si ho budem' vážit.“

Když všechno uklidily a jen husu, která už na pekáč byla připravena, na stole nechaly, šla pražská paní do pokoje. „Je to, Emčo, trochu moc, co vezeš. Zaplat' vám to Pán Bůh! Až tu bude Zdeňa, všechno jí láskou a péčí vynahradím. Muž má pěkné příjmy, je pravda, ale živobytí je hrozně drahé, děti také něco stojí. Věř mi, že někdy mám co dělat, abych do prvního vyšla. Teď máme na čas živobytí doma.“

„Jen to jsem přivezla, Jindro, co les dá. A už o tom nemluv, prosím tě! Kdy přijdou děti?“

„Otík k večeru, Lola hnedle.“

„Milostpaní,“ ozvala se Anna, otvírajíc dveře, „doběhnu s dětmi do tržnice, ráčejí se podívat na tu husu! Drůbky už se budou vařit. Koupím jen zeleninu a řeknu Vašatovi, že to hovězí nebudeme brát.“

Cestou do tržnice nechala obezřetně Anna jít děti před sebou.

Uvažovala v duchu: „Zaplať Pán Bůh, že přijela milostpaní z venku. Tenhle měsíc měla Lola nové botky, mladý pán šaty, pan doktor boty, milostpaní musila kupovat na košile – to bylo nějakého vydání!“

Děti teprve teď začaly si všímat výkladů. Ale Anna je popoháněla: „Až odpoledne, teď na to není kdy!“

Vešli do tržnice. Sterá vůně je ovanula. Nač si člověk vzpomněl, všecko tam bylo. V kádích se mrskaly ryby, holoubata tam ležela, kuřata, všecka drůbež. Celé řeznické krámy tam byly. Celé hromady vajec, másla, tvarohu. Jak Anna vyjednávala s Vašatou, neodolal Kája, aby se nezeptal prodavačky vajec: „Po čem, teta, prodáváte?“

„Po osmdesáti haléřích, chlapečku, chtěl bys?“

„Ju, až bych bláznil! Naše maminka dává tři vejce za korunu.“

„Tak tu neočumuj, nekaz mi kšeft a jdi dál!“ rozkřikla se hokyně. Kája ani nemukl. Chyt' Zdeňu a postavil se k zajícům.

„Tak po čem doslova?“ ptal se obchodníka.

„Podle váhy, chlapečku, kilo deset korun.“

„Jéje, do lesovny chodí kupovat z Lážova kilo za šest korun!“

„Tak si je jdi koupit a nezdržuj mě!“ rozkřikl se i ten.

Anna se obrátila; „Kájo, Zdeňo, už jdeme. Jděte za mnou!“

Vtom ji chytla za ruku Katy z Vltavské ulice od oficiálů: „Holka zlatá, to jsem ráda, že tě vidím! Jak jsem mluvila s tím pionýrem, víš, on je v civilu křečím, tam mi včera psal. Za měsíc mám svatbu.“

Tohle slyšet Anna, zapomněla na všecko. Jen ještě než vyšly, hlavu dozadu obrátila, a když viděla, že jdou děti za nimi, zavolala: „Pořád za námi!“ A už byla v ukrutně důležité řeči s Katy. Zrovínka

otvírala dveře, aby vyšla z tržnice, když děti zadívaly se na hromádky zelených hrušek. Za Annou už dveře zapadly, když se ptal Kája: „Zač ta hromádka?“

A prodavač řekl: „Za tři koruny.“

„Ju, za tři koruny! Vždyť jsou to padavčata! My takové dáváme naší Líze. To už musejí být ty nejlepší, vybrané solanky, když náš tatínek řekne: Za korunu čtyři kila.“

„Tak se jich jdi najíst domů, balíku jeden, a koukej, ať zmizneš!“

„Balík já nejsem, prosím, já jsem Kája Mařík z hajnovny u Lážova.“

„Taky si myslím,“ podotkla paní, která kupovala ty zelené hrušky, „že to máte moc drahé.“

Prodavač hodil závažím na váhu, až to břinklo a osopil se na Káju znovu: „Už ať jsi pryč!“

A Kája se Zdeňou vzali to místo za Annou ze dveří zpátky do tržnice.

„Tak už jsme se ztratili,“ řekl Kája zádumčivě. Zpátky okolo toho hruškáře nepůjdem. Mohl by nás bacit něčím po hlavě, a Anna už je, kdož ví, kde. Teď už nechybí nic jiného, než aby přišel pan strážník.“ A jen to dořekl, už ho viděl, jak prochází kolem. Nebyl to ten, který mu ráno tak pěkně poděkoval za pozdravení, byl to dočista jiný.

Anna mezitím došla s Katy k domu a rozešly se.

„Vida, Katy ji prosila, aby jí šla za družičku. Je to od ní hezké. Za mládence že poprosí Zimu, hodinářského pomocníka. To ona asi Katy ví, že Zima se chce udělat ,pro sebe‘ a že už Anně vzkázal, jestli by si ho vzala. To aby si dala přešít ty světlé šaty. Ne, však jí milostpaní poradí.“

Zazvonila. Paní přišla otevřít.

„Tak co tomu řeknou, milostpaní, ten pionýr psal Katy, že si ji vezme.“

„A kde máš děti, Anna?“

„Rány boží, milostpaní, já na ně zapomněla!“

Taška letěla do kouta předsíně. Anna vyběhla ze dveří, práskla jimi za sebou a brala to po třech schodech dolů.

Z tašky vykutálela se cibule, vybalil se karfiol, tím úderem porouchaný, velký celer rozmýšlivě se usadil pod skříní. Jistě mu bylo divné, proč jej nepoložili na bílé kuchyňské prkénko, proč s takovou prudkostí rozkutáleli jej do tmy. Mrkve daleko nedoběhly. I ony jistě s karfiolem vzpomínaly, co jim říkal zahradník, když je ukládal: „Přijdou pro vás kuchařky v nažehlených zástěrkách, položí vás na bílé prkénko, nadělají z vás hvězdiček a nudliček, budete bublat v hovězí polévce a vonět po celém domě.“

A zatím tu teď leží na zemi a všecko je bolí, jak se natloukly. Paní doktorové přešel po zádech mráz, po hlavě horko. Kdož ví, kam děti zaběhly! Pane na nebi, jestli je něco přejede! Vždyť jsou ze samoty a prvně v Praze!

Chtěla vstát, ale nohy jí sklouzly po cibuli, ujely, a ona jen tak že se zachytila kufru, ale koleny byla už na zemi. Paní lesní slyšela bouchnutí, ránu, a vešla do tmavé předsíně. Zahlédla na zemi Jindru: „Pro Boha, Jindro, snad jsi neomdlela?“

„Ba ne, já hledám celer. Někam se zakutálel,“ řekla tiše.

Paní lesní udělala krok, pod nohou jí zakřupal karfiol, zazpíval svou labutí píseň, a zbylo z něho jen pár bílých růžiček, které odpadly dál.

„Ošemetní zlí lidé,“ dokončoval karfiol svůj zpěv, „řekli, tebe si zvlášť budou vážit. Kytičky z tebe udělají, až změkneš, zemličkou tě posypají, žlutým máslem polejí, a jen se rozplyneš. A já se nerozplynul, já zhynul pod střevícem, sešlapaným, tvrdým, těžkým...“ a paní lesní druhá noha ujela po mrkvi a ona se složila na zem právě hlavou proti sestře a vypadalo to, jako kdyby pásly beránky na pažitě.

„Prosím tě, Jindro, co je to tu rozházené po zemi?“

„To je cibule, mrkev a karfiol a celer se někam zakutálel.“

„Počkej,“ vstávala paní lesní, „dojdu pro sirky, ale jen abych zas neupadla. Musím se šoupat, a ty Julovy střevíce jsou jako lodí.“

Sem tam odletěla cibule, mrkev, jak opatrně šoupala nohy kupředu. Sáhla po sirkách a vracela se. Lehla na zem a škrtila sirky: „Tamhle není, tam je rozšláplý karfiol, tamhle taky ne. Prosím tě, kolik té cibule jste koupily? Asi pět kilo, ne?“

A paní doktorová bezbarvým hlasem a jako ze sna odpovídala: „Jestli byla pěkná a laciná, tak jí vzala Anna víc.“

„Vidíš, tamhle je darebák pod skříní. Počkej, však jej vytáhnu.“

Vtom cvakl zámek dvakrát rychle za sebou, pan doktor Jirsa odmykal svým klíčem a podle zvyku sáhl vpravo, otočil klíčovou elektrického vedení. Jasně světlo zalilo tmavou předsíň a on vykřikl: „Jindro, maminko, co se děje?“ Ale když viděl, že Jindra se sbírá ze země a švagrová Emča s vítězným úsměvem drží v ruce šťastně zachycený celer, když viděl rozšlapaný karfiol, rozházenou mrkev a cibuli, rozesmál se hlučně: „Pěkně vítám, Emčo! Že mi to nenapadlo, žes přijela! Z přízemku už cítím vůni husí pečinky, myslím si, kdepak asi ke konci měsíce mohli si koupit takového vzácného ptáka, a ona to teta Emča přijuchala s košíkem. – Pozdrav tě Bůh!“ tiskl jí upřímně ruku. „A co jste tu, holky, na zemi dělaly? Sirky škrtily, jako by neměly elektriku. A kde máš Zdeňu?“

Jindra, která si zatím sedla na kufr, mávla beznadějně rukou a řekla zlomeným hlasem: „Děti se ztratily!“

Paní lesní, slyšíc tu Jobovu zvěst, opřela se o skřín, zalomila rukama a opakovala bezzvučně: „Děti se ztratily! Já jsem to věděla!“

„Kdo je ztratil? Které děti?“ ptal se pán.

„Káju a Zdeňu ztratila Anna,“ slyšel odpovídat.

„Husa!“ vykřikla vtom paní lesní a běžela do kuchyně, kde to v troubě zrádně syčelo.

„Ba věru, sám musím říci ‚husa‘! Škoda, že je tak rozvážná,“ myslil pán na Annu.

Paní lesní podlila žloutnoucí pečínku, paní doktorová ptala se zoufale: „Co teď?“

Pan doktor chytl znovu odložený klobouk: „Zůstaňte doma, nespalte husu! Děti nejsou špendlík, aby se hned tak ztratily. Kde byly?“

„V tržnici.“

„Dobrá! Doběhnu tam! Kolem tržnice nehrozí dětem nebezpečí.“

A vyběhl.

27. Kája smlouvá v tržnici

Kája zatím se Zdeňou probrali se ze smutku.

„Však ona Týna pro nás přijde,“ těšil Kája sebe i Zdeňu, „heleď, tuhle mají holoubata jako buchtičky, zrovínka jako jsou naše. Pane holubář, zač párek?“

„Párek dostaneš u uzenáře za korunu, beztoho víc nemáš. Pár těchhle holubů stojí patnáct korun.“

Kája si chytl hubičku do hrsti: „Ju, patnáct korun,“ a smál se. „Naše maminka prodává dva za osm korun. Vy to tu umíte natahovat!“

„Spratku, jedeš mi od krámu!“ dupal vztekle nohama prodavač. „Já ti dám za osm korun! Zavolám na tebe policajta...“

Dál už Kája neposlouchal. Jak slyšel slovo „policajt“, chyť Zdeňu za ruku a uháněli dál.

„Tady umějí nadávat, když jim člověk řekne pravdu,“ stěžoval si. „A heleď, tamhle mají letní jabka!“

A už byli před stánkem: „Pane sadař, po čem ty hromádky?“

„Po třech korunách.“

„A vy jste taškář! Vzácná paní jich dá klín za ‚Zaplať Pán Bůh‘!“

Ale tenhle pan sadař byl horší než ti ostatní. Vyběhl do chodbičky a děti měly co dělat, aby utekly. Kdyby tak byly věděly, že se u stánku s ovocem zastavil strážník a řekl s úsměvem prodavači: „Mně se zdá, že tyhle dvě děti udávají dnes v tržnici cenu. A proč se na ně rozbíháte? Jsou jistě z venku. Tam mají ovšem jiné ceny.“ A pátravě se díval za dětmi, uvažuje v duchu: „Že se ty děti tu ztratily! Že jich tu někdo zapomněl!“

Děti se zastavily na samém konci uličky, a co tu viděly? Druhý vchod.

„Heleď, Zdeňo, tuhle tady bychom mohli ven. Obejdeme to a půjdeme za Týnou. Okolo toho hruškáře tam na druhém konci bych nešel za nic. Ten by nás jistě bacil něčím po hlavě. A co vůbec ty nemluvíš?“

„Ty toho, Kája, sám namluvíš dost.“

„Tak o čempak se, dětičky, radíte?“ ozval se za nimi vlídný hlas. Kája se horem obrátil, ale jak viděl strážníka, zalily se mu oči slzami úzkosti. Polykal je zčerstva a honem odpovídal: „Pane strážníku, pro Boha vás prosím, nesbírejte nás! Týna nás tu zapoměla, ona si pro nás přijde.“

Strážník se usmál: „Co bych vás sbíral? Nic jste neprovedli, ale kdyby dlouho nešla, jen mi řekněte, já vás dovedu.“

Vtom se strhl na druhém konci nějaký křik. Strážník tam honem pospíchal a Kája řekl ulehčeně: „Ju, dovede nás! Dá nám železka a naše maminka z toho umře. Zdeňo, pojď ven! Týna jistě už nás hledá, půjdeme jí naproti.“

A ovšem neobešli tržnici, aby se dostali zvenčí k druhému východu. Jak vyšli, zlákala je cesta k „Národnímu domu“ a oni si jí vykračovali.

„To mně pálí patičky!“ naříkala Zdeňa.

„A mně celé podešvičky. Víš co? Zujme se!“

Zdeňa byla hned přítom. Sedli na okraj chodníku, zuli botičky i punčochy. Ty nastrkal Kája do kapes, oboje botičky svázal dohromady a hodil si je přes rameno.

„Ale pálí to, vid’? Po mechu se to jinak šlape a jinak běhá.“

Ale Zdeňa řekla: „Přece je to lepší než v botkách.“

Šli sem tam, až se stočili na Jakubské náměstí. Tam seděly babky květinářky. Dětem se tam náramně líbilo.

„To je aspoň trochu jako u nás v zahradě,“ řekla Zdeňa. „Zeptej se, po čem prodávají ty bílé růže a po čem tamhle to modré, to u nás neroste!“

„Víš co, Zdeňo? Teď se zas můžeš zeptat ty! Já už se ptal kolikrát a vždycky jsem dostal.“

„Tak já to nemusím vědět,“ ohrnula rtíky Zdeňa.

„To nemusíš, byla bys brzo stará. A že nejde Týna!“ řekl Kája starostlivě.

Kteří je potkávali, usmívali se a obraceli se za nimi. Jaký div! Viděli dvě roztomilé děti, vedoucí se za ruce v pěkných městských šatečkách, ale bosé. Kája a Zdeňa si toho nevšimli.

Jak vešli na hlavní třídu a prohlédli pár výkladů, zůstali stát. Před nimi objevila se bazilika svatého Václava. Jako hrad jim to připadalo. Že je to kostel, nevěděli.

Zdeňa řekla: „To bude asi zámek. A lidi tam chodějí, pojďme tam!“

„Ju, pojďme tam,“ namítal Kája. „Třeba se tam něco platí, my nic nemáme a vyhodili by nás. Heleď, tamhle ten pán zrovínka teď tam šel a už zas jde zpátky. To on asi taky neměl peníze a upaluje zpátky. Ale jako hrad to vypadá.“

V Kájově podvědomí vybavila se vzpomínka na výlet na Karlův Týn. Proto Kája hned prvního pána, který z baziliky vycházel, se zeptal: „Prosím vás, pane, jsme tu dobře, kde je Karlův Týn?“

Ale ten pán se zasmál: „Co by tě napadlo, hošíku! Tohle je smíchovský kostel svatého Václava.“ A pospíchal dál.

Kája se zlobil: „Tady lidi nejsou nic od řeči! To když teta kovářka se s někým ráno zastaví, stojí s ním ještě v poledne, a tady každý jen uhání. Ale jen když víme, že je to kostel. Zdeňo, to jsme jako doma. Tam se neztratíme, pojďme tam!“

Jak do chrámu vešli, ztajil se jim dech. Teprve po chvíli řekl Kája potichu: „Zdeňo, ten je, vid’?“

A Zdeňa si mohla hlavičku vykrotit, jak se dívala po barevných oknech a svědčila mu: „Ten je, pane!“

„Tamhle k mřížkám se půjdeme pomodlit, aby nás Týna brzo našla,“ řekl Kája.

Klekli k mřížkám. Dvoje dětské dlaně se sepjaly, dvoje dětské rtíky šeptaly modlitbu, dvoje dětské oči dívaly se důvěryplně k oltáři, dvě dětské dušičky spolehly se na to, že tady v kostele je Týna jistě najde.

Mezitím Anna letěla jako divá po schodech. V průjezdu srazila se s domovnicí, div jí smeták z ruky nevyrazila.

„Třeštidlo,“ křikla za ní paní Šestáková, „to tu někde chodí Zima a ona letí jako blázen, div člověka neporazí. Jo, to je ten svět! Pro stáří to úcty nemá.“

Anna už byla na ulici. Hokyně za ní volala: „Kam tak zčerstva?“

Anna nezastavujíc se zavolala za sebe: „Ztratily se děti!“

„Prokope,“ křikla hokyně do kuchyňky, „pojď do krámu! Poběžím s Annou od doktorů, ztratily se jim děti.“ A kalupem to vzala za Annou.

Na rohu ulice byla trafika. Stará Mráčková tam prodávala. Viděla mihnout se kolem Annu, za chvíli za ní Prokopku: „Co se děje?“

„Zabili někde děti,“ přidala si hokyně a plyným krokem spěchala dál. Mráčková zčerstva zavřela krámek, přestože bylo horko, hodila přes sebe salup, a za nimi.

V druhé ulici stáli dva ševcovští učedníci s naježenými vlasy. Každý držel pár bot a radili se, jestli mají jít v neděli do biografu, nebo na kopanou, když viděli tři za sebou utíkající ženštiny. Poskokem byli u Mráčkové: „Co se stalo?“

„Zabili tu někde děti!“

Ten jeden utíkal hned za ní, ten druhý několika skoky byl u krámu. Otevřel dveře a vykřikl dovnitř: „Paní mistrová, někde tady zabili děti!“ A vylít z krámu za ostatními.

Paní mistrová Hácaperková válela nudle. Jak to slyšela, s válečkem v ruce vyběhla na ulici. Viděla běžícího učedníka Ferdu a pustila se za ním.

Lidé se zastavovali, ptali se jeden druhého, když tu pekařský učedník s prázdným košem na hlavě vykřikl: „Chyťte ji, zlodějku!“

Hned několik ochotných lidí dalo se do běhu i s ním.

Bylo slyšet výkřiky: „Zabila děti a utekla!“

„Ba ne, ukradla peníze a utekla!“

„Která?“

„Ta první!“

„Ba ne, to ten kluk!“

„Ba ne, ten ji honí!“

Odkudsi přispěchal strážník. V rychlosti přeběhl očima běžící dav, před nímž první pořád byla Anna. Nadběhnuv si zarazil ji v běhu: „Ve jménu zákona,“ ale protože učedníci, aby mohli lépe běžet, byli poněkud sehnuti, neviděli, že Anna se zastavuje, vrazil jí jeden do zad hlavou, a jen tak tak, že ji strážník zachytl. „Ve jménu zákona,“ opakoval, „na strážnici!“

„Panno Maria, já jsem nic neprovedla! Jenom jsem zapomněla v tržnici dvě děti. Pane strážník, já s vámi nepůjdu, radši se dám tady na tom místě zastřelit.“

„Tak půjdem' do tržnice. Ale jestli tam ty děti nejsou, rovnou na strážnici. Mohla by to být jen výmluva.“

Protože tržnice byla nedaleko, rozběhla se k ní Anna, za ní strážník, aby mu neutekla. Ostatní přidali do kroku a volali: „Zavřít ji měl hned!“ – „Vymlouvá se!“ – „Chce mu utéci druhou stranou!“ – „Co asi za to dostane?“ – „Provaz, to je jisté!“ – „A kolik těch dětí zabila?“ – „Vyvraždila celou rodinu!“

„Ba ne!“ křikl do toho kdosi. „To je Anna od doktorů Jirsů, ta by to neudělala.“

„Mlčte, nezastávejte se jí! Jste nejspíš taky taková!“

„Cože? Já že? Snad jsem taky zabila děti, ne?“

„Mlčte, ať slyšíme, co se děje!“

„Jsou to teď holky! Samá vražda!“

Anna se zastavila v tržnici hned u vchodu. Jak strážník zavřel, aby z venku nikdo nemohl sem vběhnout, se slzami v očích mu všechno pověděla. A protože všichni trhovníci, kterých se strážník ptal, dosvědčili, že je to Anna od doktorů Jirsů, že už sem chodí několik let, že přišla s dvěma dětmi, které tu zůstaly, a ještě před chvílí tu byly, uvěřil a začali hledat a vyptávat se dál. Anna v úzkosti u známých trhovkyň i ošatky s ovocem zdvíhala, jestli nejsou děti pod nimi, ale ty jako když se zem po nich slehne.

„Vy tu počkáte,“ řekl strážník, „půjdu se zeptat k panu doktorovi Jirsovi, co a jak. Víím, kde bydlí. Třeba už se děti vrátily. Ven

nechod'te! Neručím za to, že by vás lidé nezbili. Povídají si, že jste zabila nějaké děti.“

Anna jen němě zalomila rukama a sedla si na prázdnou nůši. Slzy se jí koulely po tvářích. Tolik let je na místě, nic neprovedla a teď tohle! Husa se v troubě jistě spálí. Anna se dala do houkavého, hlasitého pláče. Nic nedbala těšení ostatních.

Mezitím Hacaperková s válečkem v ruce vedla slovo: „To mají z těch biografů. Samý mord tam je a tam se tomu naučí.“ Mávala bojovně válečkem nad hlavou: „Bejt to moje dcera, rozflákám jí hlavu!“

Váleček se jí vysmekl z ruky a dopadl na hlavu pekařského učně, který seděl na obráceném koši. Vyskočil: „Co vy, bábo, máte mě co otloukat! Tlučte si svoje!“ A rýpl ji pod žebro, až se zapotácela.

Začala ječet, když jiný strážník přišel a nařídil, aby se hned rozešli. Protože jich bylo moc a on sám, nevšimli si jeho výzvy.

Hacaperková zapomněla na váleček a vykřikla: „Ani mně to nenapadne, abych se rozcházela. Musím vědět, jak to dopadne!“

Ale za chvíli přivedl ten jeden několik strážníků a za chvíli se rozejít musili. Nešli daleko. Postávali v malých hloučcích kolem tržnice.

Pan doktor také spěchal k tržnici, ale druhou stranou. Usuzoval: „Děti pravděpodobně vyšly druhou stranou, když jim Anna zmizela. Mohl bych je potkat. Jistě nepůjdou postranními uličkami, ale hlavními.“

Kde viděl stát člověka, o kterém si myslel, že tam stojí déle a mohl děti vidět, ptal se: „Prosím vás, nešly tu kolem dvě venkovské děti? Hoch a děvče; děvče asi sedmileté, hoch starší.“

Doposud se ptal marně. Až u „Národního domu“ chytl první stopu. Stál tam přívětivý vrátný, který pana doktora dobře znal. Když doktor opakoval mu svou otázku, vrátný kývl hlavou: „Před chvílí tu šly dvě roztomilé děti. Vedly se za ruce, a já jsem slyšel, jak ten hošík povídal: ‚Třeba Týnu potkáme.‘ Ale byly bosy.“

„Že bosy?“ podivil se pan doktor.

„Ten hošík nesl svoje botičky přes rameno, a opálení byli a zdraví z nich zrovna vonělo.“

Pan doktor se usmál: „Ovšem, jsou ze samoty, nejspíš zvyklí běhat boso, to ony se asi zuly. Tak děkuji. S Bohem!“

Ptal se ještě sem tam, až u „Barhoně“ potkal svého známého lékaře Chadimu: „Prosím tě, nepotkals tu někde děti, hošíka a děvče, slyšel jsem, že byly bosal, asi se tu někde zuly.“

„Potkal, hochu, potkal. Zašel jsem do baziliky na Otčenášek, mám dnes těžkou operaci, a zrovna jsem vycházel, když takový roztomilý, bosý klučina se mě ptal, ukazuje na chrám, není-li to hrad Karlův Týn. Šlo s ním děvčátko neméně roztomilé a vím docela určitě, že tam vešli. Takový páreček tady v Praze se neuvidí. Byli osmahlí a tváře jim jen kvetly.“

Pan doktor si oddechl: „To jsou jistě oni. Přijela švagrová s dcerkou ze samoty z myslivny, vzala s sebou Kájku, chlapce hajných, kterého znám z dopisů. Anna, naše služka, vzala je do tržnice a...“

„Oni se jí ztratili,“ dodal doktor Chadima. „Tož pospěš do basiliky, jistě je tam najdeš!“

Rozešli se s pozdravem a pan doktor Jirsa spěchal do kostela. Rozhlížel se po lavicích. Všude posedali nebo klekali samí dospělí. Až u mřížky viděl klečet dvě děti. Došel k nim. Zdeňku poznal podle fotografie, že ten vedle je Kájka, se domyslel. Sklonil se k nim: „Zdeňko, Kájko, přece jsem vás našel. Pojdte domů!“

Zdeňka strýčka sice neznala, ale vytušila hned, že je to on, a ochotně vstávala. Jak vyšli z baziliky, řekl Kájka: „Ani jsme nepozdravili vzácného pána, a já jsem si hned myslel, jak se k Pánu Bohu pomodlíme, že jistě pošle našeho anděla strážného pro někoho, kdo by nás našel. Jenže jsme čekali Týnu.“

„Kterou Týnu, Kájko?“

„Tu vaši, vzácný pane, co nás ztratila.“

„Tak tuhle si sedněte,“ řekl pan doktor, „a obujte se! Copak by si lidé pomysleli, že chodím po Smíchově s bosými dětmi?“

„Ju, vzácný pane, to teď asi nepůjde. Nožičky se nám udělaly větší, a to botky nenatáhnu dřív, dokud se ve studené vodě neošplíchnu. Jestli je tu blízko potok, tak třeba bychom tam doběhli.“

Pan doktor už se jen usmál a chtěl nechtěl vedl si hlavní třídou bosé děti. Potkával známé, kteří se na děti usmívali. Jak do domu vešli, měly vzácná i pražská paní velikou radost, a že budou mít moc dobrý oběd. Husička že se krásně upekla, knedlíky už jsou hotovy, zelí se dodělává a v polévce že jsou nudle žluté jako pomeranč.

„To z těch lesních vajec,“ podotkla pražská paní.

„A kdepak je Anna?“ vzpomněla si paní lesní.

„Ták,“ vypadla pražské paní z ruky vidlička, „na tu jsme zapomněli.“

„Tak abych teď šel hledat Annu, ne?“ ptal se pan doktor. „To mne ani nenapadne! Ta snad trefí domů.“

„Ale byl tu strážník a ptal se na všechno a řekl, že Anna sedí v tržnici a pláče, a že ji nemůže pustit domů, protože by jí lidé natloukli, že zabila dvě děti.“

„Propánakrále,“ zlobil se pan doktor, „co jedna ženská dovede za chvíli nadělat nesnází! Víš co, maminko, pro Annu dojde ty! Za chvíli by se mi lidé po Smíchově smáli, že chodím sbírat ztracené lidi. Jen jdi! Mohla jsi říci strážníkovi, aby chvíli počkal, než se vrátím, a bylo by to!“

Paní se vzdycháním se oblékla a vyšla. Ale jak viděla plačící Annu, která ruce spínala, jen aby se milostpaní nezlobila, toho že vinna je Katy s tím pionýrem a že dá podruhé pozor – zjihlo jí srdce a řekla: „Děti už jsou šťastně doma. Musíme však jít zčerstva druhým vchodem. Vpředu u prvního vchodu čekají ještě lidé.“

Postranními ulicemi pospíchaly obě domů, kde právě paní lesní nesla polévku na stůl.

Zavládl tam dokonalý klid a mír. Byla doma už i Lola, která měla upřímnou radost z obou dětí. Po chvíli přišel i Otík. Vysoký „jako bříza“, řekla paní lesní. Když chtěla pražská paní Lole a dětem

upravit stranou malý stůl, podotkla paní lesní: „Jen jich nech jíst s námi! Jsou z lesa, ale dobře vedené.“

A děti skutečně jedly tak slušně, že pan doktor podotkl: „To by naše Lola mohla k nim chodit do školy. Nechá si rozkrájet jídlo a tuze ráda jí lžičkou. A což, Emčo,“ obrátil se k paní lesní, „kdy nám sem dáte Zdeňu?“

Kája strhl ušima: „A to by bylo pěkné, aby pánovic dali Zdeňu do Prahy už teď!“ Ale protože věděl, že mají děti mluvit jen tenkrát, když jsou tázány, mlčel, a paní lesní řekla: „To se musíš zeptat Káji!“

Pan doktor se tedy obrátil na Káju: „Co myslíš, Kájo, snad aby Zdeňa chodila do obecné školy už tady, ne?“

Kája zčerstva polkl poslední lžici polévky: „Vzácný pane, z toho asi nebude nic. Zdeňa musí chodit do školy do Lážova. Já už budu druhák a dám na ni pozor. A jak vyjde, musí se u naší maminky učit vyžínat trávu a dělat rozpíčky. Až bude Zdeňa veliká, bude u nás. Kdybych přines v sobotu málo peněz, tak by doběhla k pánovům, aby nám přidali.“

Pan doktor se zajíkal tlumeným smíchem: „A čím se vlastně budeš učit?“

„To až co řekne Zdeňa. Buď panem Štulcem, který může jíst celý den rozinky, anebo panem Fichtlem, který má pár koní a jezdí po vejdělkách. Já jsem se chtěl učit tím fílařským muzikantem na Svaté Hoře, že by Zdeňa mohla táhnout ten vozejček, ale náš vzácný pán řekl: ‚Toto, muzikant! Z toho nic nekouká, ten má pořád žízeň! To já bych k vám Zdeňu nedal.‘“

Paní doktorová stála mezi dveřmi s Annou, která už zapomněla předchozích trampot, a smály se obě, až jim oči slzely. Pan doktor, násilím přemáhaje smích, se ptal: „A co by chudinka Zdeňa dělala pořád sama doma, kdyby ses učil povozníkem?“

„Ju, vzácný pane, u nás je pořád práce dost. A sama by nebyla. V hajnovně je naše maminka a tatínek. A když odejdou do lesa, já bych řek tetě Dvořákovici, ona by doběhla do dubčí, zahvízdala by a hned by přiběhl nějaký malý chlapeček – holku bych nechtěl – a ona by ho přinesla Zdeně, aby jí nebylo smutno.“

Za paní doktorovou a Annou zaklaply dveře a hlučný smích bylo slyšet z kuchyně. Pan doktor ve výtečném rozmaru se smál, až se mu všechny bílé zuby ukázaly, a Kája podotkl: „Vzácný pan doktor nemá ještě břicho jako vzácný pan lesní. Nic se mu při smíchu netřeše, jen bílé zuby je vidět, zrovínka jako naší mamince.“

Paní lesní se zabrala do novin. Když se pan doktor na ni obrátil s otázkou: „To Kája vždycky vás takhle vyráží při obědě?“ Řekla: „Copak Kája! Ten dohazoval tetu Dvořákovici i panu inspektorovi. Tatínek se někdy pro smích ani najíst nemůže.“

Anna donesla drůbky s rýží, ale Zdeňa řekla: „Děkuju pěkně. Náš tatínek říká: ‚Drůbky, to je zrovna jen tak pro štrych jako hovězí, aby člověk nesnědl moc toho ostatního.‘ A mně se zdá, že tetička má v troubě náky. To já počkám.“

Kája by to byl také rád řekl, ale přece se ostýchal. Vzal si křidélko a vzdychl nad ním: „Je to pravda, jak vzácný pán říká: ‚Je toho plný talíř, a nic na tom.‘ To nesjede ani do žaludku, a přece by to patřilo do ledvin.“

28. Děti v autu. U Myšáka a v biografu

„A tak - kam odpoledne?“ uvažoval pan doktor. „Abych děti vzal do muzea, tomu ještě nerozumějí, právě tak jako překrásným výhledům z Petřína nebo odjinud. Myslil bych, abychom s nimi dnes šli na dětské představení do bia a zítra odpoledne do Národního divadla. Zrovna je tam hra pro děti. Za chvíli je seberu a půjdem' trochu po Praze. U Nováka mají krásný výklad, zrovna čerstvý. U Myšáka se podívají na ty dobroty a smlsnou si. Bude-li doma kolega Pechar, jistě nám půjčí na hodinu auto se šoférem, a povezu je po Praze.“

Jak jsem děti poznal, nebojím se, že by mi udělaly hanbu jako tenkrát Olenka bratrova, žába asi pětiletá. Švagrová s bratrem vzali ji prvně do Prahy. Šli jsme Václavským náměstím. Žába byla pořád jako ve vyjevení a ani nemukala. Ale najednou se zatřpytily ve výloze dechové hudební nástroje.

Olenka ukázala na ten největší nástroj. Snad to byl trombón, nevím už. Ukázala prstíkem a řekla důrazně: ‚Chci tu toubu!‘

Marně jsme jí vysvětlovali, že by ji ani neunesla, marně vyšel i majitel závodu a řekl, že není na prodej. Olenka sebou sekla na chodník, kopala nožkami, mrskala ručkama a stále opakovala svoje: ‚Chci tu toubu!‘ Kolem už se zastavovali lidé a ona tak strašlivě křičela, že jsme měli strach, aby se jí něco nestalo. Zdvihnout se nedala, až napadlo bratrovi doběhnout do hračkářského krámu a koupit malou trumpetu. Ale jak ji žábě podal, sekla s ní o zem. Šlapala po ní, ukazovala stále do výkladu a křičela: ‚Tu chci, tu chci!‘

Až kdosi moudrý ze zástupu řekl: ‚Dovolte, prosím, já bych to děvčátko utišil!‘

‚Jakž by ne?‘

On chytl kopající Olenku do náruče a vešel s ní do průjezdu. Za chvíli se ozval odtamtud náramný řev, který však trval zcela krátko. V druhé chvíli vyvedl cizí pán Olenku za ruku a řekl: ‚Už je to v pořádku.‘

Víte, co jí udělal? Pár jí jich naložil na zádička a ona zkrotla. To mi tyhle děti neudělají. Kájo, ty víš jistě, co je to výprask?“

„Vzácný pane, když se naše maminka po mně ožene, to nic není. Od maminky to nebolí. Ale, panečku, když něco provedu a zasloužím, přijde tatínek, podívá se na almaru a řekne: ‚Mně se zdá, že rákoska má hlad, že chce maso.‘ A to je horší. To se pořád hladím vzadu na kalhotkách, a přece to pálí.“

Pan doktor se usmál a Zdeni se zeptal: „Ty taky někdy dostaneš?“

„Až teprve od té doby, co Kája k nám chodí, strýčku! Dřív jsem nikdy nedostávala, teď někdy. Jako posledně, když jsem lezla na jabloň a vlezla na tenkou větev, která se pode mnou zlomila a já spadla i s ní. Tatínek řek’: ‚Proč lezeš na takovou tenkou větev? Škoda jí je.‘ A taky mně potom vzadu pálilo!“

„Ale ne aby vás napadlo někde se chtít zouvat, to bych vás tam nechal,“ smál se pan doktor.

Děti si pochutnávaly na nákypu a Kája podotkl uznale: „To nám to prošlo, že jsme se ztratili!“

„To asi proto,“ mínila Zdeňa, „že se Anna taky ztratila.“

Asi o půl druhé vyšly děti s panem doktorem rovnou k mostu, kde je naložil do električky. U Nováka bylo na co se dívat. Kája jen si opakoval: „Kdyby tohle viděla Marjánka nebo naše maminka, jéje, ty by koukaly!“

Když je pan doktor zavedl k výkladní skříně cukrářského závodu Myšákova, nechtěl věřit, že to všecko, co tam je vystaveno, je k snědku. Co tu bylo všelijakých věcí!

„Já bych se ani do toho nepustil,“ řekl Kája. „Věčná škoda to dávat do ledvin.“

Když vešli dovnitř a on viděl u mramorových stolků sedět pány, dámy a slečny, ulevil si poznámkou: „Jsou tady mlsouni! A nic jim hanba není, že už jsou jako náš tatínek a maminka. Cukrovíčko moc jim chutná.“

Pan doktor řekl: „Ne tak hlasitě, Kájó, mohli by nám říct, abychom šli, odkud jsme přišli.“

„Ju, vzácný pane, to oni by neřekli! Jsou rádi, že jim sem nesete peníze.“

Za chvíli seděli také u takového, jak řekl Kája „studeného“ stolu, a hned tu byla nastrojená slečna a ptala se zdvořile, co pán poručí.

Pan doktor řekl jako nic: „Třikrát zmrzlinu, prosím.“

A slečna vytrhla lístek, něco na něj naškrábla, položila jej na stolek, a za chvíli přišla jiná a přinesla zmrzlinu. Marně Kája přemýšlel, co by to bylo. Jakživ toho slova neslyšel. Na talířku byl kousek něčeho červeného a něčeho žlutého, u toho lžička jako stříbrná, a pan doktor sáhl po kulaté, duté, křupavé oplatce, které byly vyrovnány na míse uprostřed stolu, a řekl: „Jezte, děti, ale opatrně! Naberte lžičkou a rovnou za zoubky na jazyk. Ne abyste kousaly!“

Děti poslechly, a jak první lžičku zmrzliny na jazyk položily a polkly, usmál se Kája: „Ju, tohle moje ledvinky ještě nikdy nepolykaly.“

„Vezměte si oplatku!“ pobídl pan doktor.

„To jako myslí vzácný pán, abysme si vzali, ale aby to ta slečna neviděla?“

„To ne, Kájo,“ smál se pan doktor, „kolik oplatek sníme, tolik ohlásíme. Ostatně u Myšáka by si ani nevšimli, kdyby hlásili šest oplatek a snědli jich deset,“ pokoušel Káju.

„To ne, vzácný pane! Naše maminka říká: ‚Jak peřina stačí.‘ To radši si vezmem' každý než jednu, abyste to mohl zaplatit.“

„E jdi, bloudku, snad nemyslíš, že bych někoho chtěl ošidit? Chtěl jsem jen vědět, co řekneš. Ale dnes je tu tolik lidí, že bychom se mohli dosyta najíst a odejít bez zaplacení,“ pokoušel pan doktor Káju dál. Přivolał slečnu a dal přinést třikrát čokoládový dort se šlehanou smetanou. Ten byl tak dobrý, že Kája zapomněl, co pan doktor říkal. Teprve když slečna přinesla do třetice objednané krémové řezy a jen tak jako dřív na papírek něco načmárala, zeptal se: „Vzácný pane, to bude peněz!“

Pan doktor, když s chutí i řezy dojedli, řekl: „Však nemusíme platit.“ Vstal jen tak jako nic, vzal do ruky papírek a řekl: „Tak pojďme!“

V Kájovi tuhla krev. Šli a pan doktor neplatil.

Jéje, to v Lážově cukrář Syrovátka, když tam jednou šel mamince pro certle za korunu, hned řekl: „Vyval dřív peníze, pak ti navážím!“

S úzkostí díval se po ostatních stolech, a pan doktor pořád ke vchodu mířil. Vtom se mu namanula do cesty slečna, která jim ty dobroty nosila. Zatahal ji za zástěru: „Slečno, tamhle vzácný pán neplatil.“

Ale ona se jen usmála a řekla: „Však zaplatí u pokladny. Ale za to, že jsi tak poctivý, tu máš, vezmi!“ A podala mu kus čokolády.

Pan doktor skutečně u pokladny platil a Káju začala čokoláda pálit v ruce. Jak vyšli, hned se přiznal: „Vzácný pane, já na vás pověděl, že jste u stolu neplatil, a dostal jsem čokoládu, ale já ji nechci.“

Pan doktor se rozesmál: „Tak já ho vedu k Myšákovi a on tam na mě žaluje!“

„Prosím vás, vzácný pane, nezlobte se na mne. Já měl strach, aby nás potom nevyved’ policajt.“

„I nezlobím se. Vidím, že co o tobě z myslivny psávají, je vskutku pravda. Kluk ochotný, dobrák ,od kosti a maso všecko’, jak se říká, ale na vlastního tátu by pověděl, kdyby nechtěl u Myšáka zaplatit. Teď půjdem’ do Lazarské ulice. Možná, že se svezete autem.“

„Autem,“ opakoval si Kája. „To snad si ani nezasloužíme. Já auta znám z Lážova; panečku, tam jich v neděli od časného rána frncívá! Teta kovářka říkala dřív: ‚Zase už jedou ti lucipeři. Však oni někde zlámou vaz.‘ Jezdí na malou Svatou Horu a na Skalku jeden za druhým anebo jen do Lážova. Pan Janza na ‚Velké hospodě’ umí moc dobře vařit. Stává tam v neděli několik aut za sebou. A pan Koníček, který prodává benzin, říká: ‚Jen aby jim došla pára, také si rád vydělám.‘ A jakže řekl vzácný pán ta ulice? Lazarská? A jéje, naše maminka nám povídala o Lazarovi, a to nám bylo se Zdeňou moc smutno, co on, chudáček, zkusil. A vida, tak my půjdeme do té ulice, kde on ležel. To musím povědět mamince.“

V té řeči došli na místo. Pan doktor vzal je až do průjezdu a tam řekl: „Vyběhnu nahoru sám. Vy se tu odtud ani nehněte!“

Děti stály, dívající se na přecházející lidi, ale z místa se nehnuly. Po chvíli sešel pan doktor a smál se: „Pojedeme. Čekejte!“ Zašel do jiných dveří a za chvíli odtud vycházel s mladým, svižným pánem v šoféřském šatě. Ten zaběhl kamsi do dvora a za chvíli vyjelo průjezdem krásné auto a zastavilo se před domem. Pan doktor otevřel dvířka. Nejdřív tam posadil Zdeňu, za ní Kájů, sedl si k nim, šofér se obrátil, pan doktor přirazil dvířka, šofér na něco sáhl, co zahoukalo, a auto se rozjelo.

Kája chvíli i dech zadržoval a teprve potom podíval se na pana doktora: „Vzácný pane, já bych tak plakal radostí, kdybych se nemusil pořád usmívat. Naše maminka to jistě opláče, až jí budu povídat.“

Projížděli hlavními ulicemi. Tvářičky dětí hořely nadšením, očka jim radostí svítila. Jakživ snad šofér nevezl šťastnějších lidí, než byly tyhle dvě děti. Kája ani nemluvil. Jen do dušičky sbíral dojmy, aby mohl doma všechno povídat.

Asi po hodině zastavil šofér na pokyn pana doktora před biografem: Když první seskočil a otevřel dvířka, vyskočil Kája. Než se šofér nadál, chytl ho Kája za ruku a uctivě ji políbil: „Tuze moc krásně umíte jezdit. Mockrát vám děkujeme, že jste nás povozil. Zaplať vám to Pán Bůh!“

Šofér se smál a pan doktor také. Auto už se zase rozjíždělo a oni šli po několika schodech do chodby, v níž elektrickými žárovkami bylo zřetelně vyznačeno: „Biograf“.

Pan doktor koupil lístky a vedl je vpravo. Stál tam pán, ukláněl se, pan doktor mu podal lístky, on od každého kousek utrhl, a než mohl Kája říci: „Vzácný pane, teď nám lístky roztrhli a nepustí nás tam“ – už otevřel pan doktor jakési dveře a byli v biu plného již dětí i dospělých. Světla byla ještě tlumená a tam u jeviště kdosi ladil housle, jiný rukou přeběhl přes klávesy piana.

Pan doktor se jen rozhlédl kolem a řekl: „Tady jsou naše místa.“

Zůstali docela vzadu, on v prostředku, každý po jedné straně.

„Strýčku, já jsem byla jednou s maminkou v Lážově v divadle, ale to jsme seděly na prvním místě.“

„To jsem čekal,“ řekl pan doktor. „Tenkrát jsi byla v divadle, tam je první místo vpředu, ale v biu je první místo vzadu poslední, zrovna co sedíme my. Čím dál se sedí, tím je lepší vidět.“

Najednou se rozsvětlo tak silně, že si Kája řekl: „Zrovna jako když sluníčko z mraků nad Babou se vybalí.“

Hudba začala hrát a za chvíli bylo v hledišti tma, až se děti lekly.

„Nejspíš jim došel petrolej,“ řekl Kája, „to asi nebudou hrát. Kdyby to bylo v Lážově, doběhnou si k panu Štulcovi nebo ke Koníčkovům, ale tady mají asi všude daleko.“

Odněkud to zazvonilo zrovna tak jemně, jako když Kája se Zdeňou poslouchávali v zimě rolničky na saních, které svázely dříví z lesa. A už se před nimi na plátně filmu objevil veliký klučina

v bílých šatech s velkou bílou čepicí na hlavě. Nesl na obou rukou mísu s velikánskou bábovkou, a pod ní byla samá písmenka. Hned zase zmizel a za ním vyběhl pán v krásných šatech, a zas tam byla písmena. Pan doktor zívá a řekl: „To je jen reklama. Legrace teprve přijde.“

Děti ho neslyšely. Pro ně už tohle bylo něco nevídaného. Špitally si: „Kájo, jak se tak udrží nad těmi písmenkami? Že nespádnou?“

„Vidí! A jako nic přijde a jako nic odejde.“

Jak bylo po reklamním úvodu, začalo teprve to pravé. Na plátně ukázali se dva chlapi. Šibalství se jim dívalo z očí. Byli bosí a „ten jeden,“ prohlásil Kája, „zrovínka jako Vojta Brabencovic“. Ale oni nestáli, oni utíkali kupředu, a Kájovi a Zdeně se zdálo, že už už budou u nich, že poběží přes ně. Za rohem seděla babka u ošatky ovoce. Oni jí neviděli, protože vrazili do ošatky i babky.

Všecko se to svalilo na zem. Jabka i hrušky se válely po zemi. Babka se zdvíhala, hrozila oběma rukama, nechala ošatku ošatkou a rozběhla se za kluky, kteří zrovna vrazili do pekařského ucedníka, jenž nesl na hlavě koš s pečivem. Protože měl moc sešpulenou pusou, jistě si hvízdal. Zapotácel se, koš mu spadl z hlavy, pečivo se rozházelo a on se obrátil na patách a uháněl za kluky. Ti už zase vběhli někam do statku a chtěli se asi schovat v kurníku. Ale za chvíli odtud vyrazili. Měli plné čepice vajec, rozplašili drůbež. Slepice zděšeně se rozlítaly, kohout vylétl na plot, mával křídly, husy se rozbíhaly po dvoře.

Ve dveřích statku ukázal se hospodář. Chytl hůl, rozběhl se za nimi. Ale klopýtl o schod a upadl. Než se zdvihl, kluci byli už ze statku na cestě. Jednoho však chytl pes za kalhoty. Ten honem zahodil čepici i s vejci. Druhý se po něm ohlédl, klopýtl, čepice mu vylítla z ruky a vejce byla na „maděru“.

Uháněli dál a pořád se smáli. Kterí běželi za nimi, se mračili a klopýtali, a ne a ne je chytit.

Hlediště hlučelo smíchem a Kája se Zdeňou byli doslovně u vytržení. Smáli se tak upřímně, až se zajíkali. Jak se v hledišti rozsvětlo, oddechly si děti zhluboka: „Jéje, to je krása! Vzácny

pane, jak to tak může být? Ale konec snad ještě není? Jen abychom se dověděli, jak to s těmi kluky dopadne. Panečku, frnčet umějí jako by si řekli: Vo co!“

Kájovy sympatie rozhodně se skláněly k chlapcům. Zdeniny patrně také, protože teprve teď se probrala se zasnění a přála si: „Jen aby ty kluky nechytli!“

„Nemáte hlad, děti?“ ptal se pan doktor.

„Ju, hlad, vzácný pane, kdopak by si při takové kráse vzpomněl na jídlo!“

Ale přece oba s velikou chutí snědli po žemli, v níž byla nakrájená šunka.

Dopadlo to dobře. Tak dobře, že Kája podotkl: „Tady asi vědí, jak chtějí malí kluci, aby to dopadlo. Já bych byl plakal, kdyby je chytli.“

Dojem z bia na děti byl nesmírný. Nic se nezajímaly o výklady obchodů. Držely se rukou pana doktora a v dušičkách horečně o tom přemítaly, jak jen tohle všechno může být.

29. Rádío

Došli domů. Čekali na ně se svačinou. Teď že zas půjde paní lesní s paní doktorovou něco kupovat, a hned se ptaly, jestli se nic nestalo.

„Nic,“ smál se pan doktor, „jenže Kája na mne žaloval u Myšáka, že nechci platit, a šoférovi líbal ruku.“

Děti seděly už u kávy a Anna nestačila nosit. Jejich veliká chuť k jídlu vzbudila obavy paní doktorové: „Jen aby je nebolelo břicho!“

Ale Kája ji upokojil: „Vzácná paní, nás bolí břicho jen tenkrát, když máme hlad.“

A paní lesní podotkla suše: „Oni jedí vždycky dvakrát. Ráno, v poledne i večer u nás i v hajnovně, a mezi časem tam, kam mají nejbliž.“

Anna se vytasila s návrhem, který pronesla poněkud nesměle: „Milostpaní, já bych šla s dětmi chvíli na hřiště.“

Pan doktor po ní lupl očima: „To jako myslíš, Anna, že já zůstanu doma, abych šel zas hledat děti, až je ztratíš, ne?“

„Já už dám pozor,“ zašeptala.

A tak obě paní šly za nákupem a Anna s dětmi na hřiště.

Kája si představoval hřiště jako kus lesa se svěžím zeleným mechem, veverkami, lesními holuby, silnou pryskyřičnou vůní, vysokými stromy. Ale zklamal se hrozně. Za běhajícími dětmi na hřišti zdvíhaly se kotouče prachu. Trávníky byly ohrazeny, tam se nesmělo ani jednou nohou šlápnout. Kytička se nesměla utrhnout. Stromy byly šedivé prachem, řídké, daleko od sebe stály. Nebyly tu ani jilmy, ani javory a břízy, ani borovice, smrky a duby. A když mu ukázala Anna velikou olivu a řekla: „To je krása! To jistě doma nemáte,“ ohrnul červené rtíky: „Tuhleto doma nemáme, je pravda, ale máme tam plno stromů, na kterých není ani ždibec prachu a pod nimi měkké mechové peřinky a stráně, ze kterých můžeme váletí sudy, a na lukách, polích a v lese kytky, které můžeme trhat od jara do zimy, a nikde žádný drát a plot.“

Ani rybníček s labutěmi ho nezajímal.

„Ty labutě,“ povídal, „jsou jen o kapku větší husy, jenže nemají tak červené zobáky, a rybníček je jako u nás Velká louže. To byste měla vidět lážovské rybníky, pane! ‚Velký‘ pod zámek, také mu říkají ‚zámecký‘, v něm vidíte celý zámek jako v zrcadle, jenže obráceně. ‚Prostřední‘, tam už druháci skáčou ze splavu do vody, a když moc prší, přelejvá se voda přes splav. A ‚zadní‘, ten je nejkrásnější. Nad ním jsou porostlé stráně, vzadu ‚kněžské rybníčky‘. Ju, panečku, to jste jakživ neviděla!“

A zase se smutně zadíval na zaprášené cesty, po nichž skotačily děti. Bylo slyšet zvonění elektrických drah, pískání vlaků, houkání aut, dunění „indiánek“, ale rezavý kožíšek veverky ani zahnědlý králíka vidět nebylo. Nebylo slyšet zahvzdání kosa, zahoukání holuba ani zpěvu skřivánčího.

Kájovi se rázem zastesklo po lesích. Jak by teď boso běželi se Zdeňou od myslivny k hajnovně! Jak by horké patičky příjemně chladil svěží mech! Jak by zachutnal hrnek kyselého studeného

mléka! Všecko zešedlo ve zdvíhajícím se prachu. Jen vzpomínky na jejich samotu za Lážovem byly čerstvé jako květ prvosenky.

„Zdeňo,“ zašeptal, „to je mi smutno po lesích!“

Zdeňa kývla hlavičkou: „Já bych tu umřela v tom prachu! Já bych tu, Kájo, nebyla ani za nic! Pěť a naši psi jistě už nás hledají. A což maminka, vid’? Ta asi vyhlíží, jestli už jdeme. Třeba pekla dnes rozpíčky. Ty jsou lepší než husa a nákyp!“ A Zdeniny rtíky začaly se stahovat k pláči.

„A což tatínkové,“ dodal Kája, „ti asi vzpomínají! Víš, já bych hned utíkal domů,“ nabíral i Kája.

Jak to Anna zpozorovala, hned je vedla dál, ale děti zatesknily příliš po lesích, ve kterých vyrostly, než aby zveselily.

Teprv když se vrátily domů, přivedla je Anna na jiné myšlenky.

„Teď budete poslouchat pohádky, chcete?“

„A kdopak nám je bude povídat?“ ptala se Zdeňa nedůvěřivě.

„Rádio!“

„Rádio?“ řekly děti jako jedněmi ústy. Ale Anna už je vedla do pokoje, kde na malém vysokém stolečku stála černá skříňka. Vpředu byly na ní připojeny nějaké dráty a ty se táhly pokojem někam ven. Přes opěradlo židle visela na šňurách dvoje sluchátka. Podívala se po hodinách a řekla: „Za pět minut paní Částková začne. Sedněte si, dám vám sluchátka na uši!“

„Ju, to bude asi jako s tím terefónem. Já na to nedám,“ řekl Kája.

„Jen pojd’te! A jestli za čtyři minuty nic neuslyšíte, tak řekněte, že lhu.“ Posadila je na židle, přiložila jim sluchátka.

Za chvíli děti kývaly souhlasně hlavou a Anna věděla, že slyší.

Když bylo po pohádce, vzala sluchátka a zas je zavěsila na opěradlo židle.

„Tak, jak se vám to líbilo?“

Dětem zas už oči svítily: „Tuze krásné to bylo, ale ta paní Šátková musí mít moc silný hlas, že jsme to slyšeli,“ řekl Kája.

„Paní Částková nekřičí, jen povídá, jako by seděla tady u stolku, ale její hlas zachycuje mikrofon a tím potom sděluje se to dál.“

„Ju, mlíkofoon, až bude! Stojí asi ona někde na stráni a hodně křičí do té trouby, co od ní tady jsou dráty,“ rozumoval Kája.

„Mlíkofoon! Do mléka snad někdo křičí nebo mluví, ne? A my to slyšíme až sem!“ vysmívala se Zdeňa.

„Mimo vás slyšelo pohádku jistě ještě aspoň padesát tisíc lidí. U vás v myslivně také by se dalo zařídit rádio.“

„Jéje, Týno, vy umíte lhát! A u nás! Ju, aby nám to plašilo slepice a husy! A jak vlastně to rádio vypadá? Běhá to, leze to, nebo co?“ pořouchle zadíval se Kája na služku.

„Asi to běhá hodně zčerstva, když v tutěz chvíli, kdy se mluví nebo hraje třeba v obecním domě, slyší to třeba až v továrně za Lážovem,“ dotvrzovala Anna.

Tohle bylo pro Káju přece jen trochu moc. Řekl Zdeně: „Pojď do kuchyně! Kdo by tu v takovém prachu seděl!“ A cestou ještě dodal: „Ta ale umí prášit! Myslí, že jsme ťuhýci, že tohle budem' věřit!“

V kuchyni Lola připravila Zdeně k hraní všechny své loutky: malou postýlku, kočárek, miminko tam bylo celé v krajkách, rozkládací pokojíček a drobné nádobíčko. Ale Kája se podíval na to přes rameno: „K tomu by tak mohli posadit Marjánku!“

Zdeňa to jen přeběhla očima a řekla: „Všecko by mi to padalo z ruky, kdybych na to sáhla. Moje ručičky by chtěly držet se větve naší široké hrušně ‚jakubky‘, vyhoupnout se nahoru by se mi chtělo a dívat se, jestli už začnou vyskakovat zlaté hvězdičky na obloze. Já to, Kájo, tak jistě vím, že ‚jakubka‘ dnes večer místo ‚Dobrou noc‘ bude šeptat: ‚Kdepak je Zdeňa? A kdepak je Kája? To tu bylo ticho jako po pohřbu. Kdepak asi jsou ty děti?‘ A uslyší to jabloň a poví to dál a celý les bude se ptát: ‚Kdepak jsou dnes ty děti?‘“

Zdeniny drobné dlaničky sepjaly se jako k modlitbě. Postavila se k oknu a zahleděla se do vnitřku šedivého nevlídného činžáku.

Kája se postavil vedle ní: „A což stráně, Zdeňo, na kterých teď voní tolik mateřídouška, a což potok! Já to také jistě vím, že běží přes kameny a čeká, odkud vyběhneme a ochladíme si v něm nožičky, tak jako stráně posílá včeličky, aby se podívaly, kde jsme. Tady, holečku, neuvidíme večer ani jediné hvězdičky.“

Dvě dětské hlavičky dívaly se vzhůru. Ta jedna tmavá, ta druhá světlá. Dvoje dětské ručky sepjaly se a dvoje rtíky zašeptaly stejně: „My bysme tu umřeli!“

Stesk po lesích už hrozil vyběhnout zpod očních víček, když Kája první se vzpamatoval: „Plakat nesmíme. Darma by se nám smáli. Musíme se podívat po nějaké práci. Říká naše maminka, práce že všhecko zažene.“

Viděli na sporáku dříví k vyschnutí.

„Já budu dělat dračky, a ty je budeš skládat na kamna, Zdeňo.“ A Kája si našel ve stole nůž, a obratně, jak často dělával, robil tenoučká dřívka: „Jako pentle je to dříví, to se to řezá!“

A než se Anna vrátila z pokoje, veliká hranička tříštiček byla vyrovnána na kamnovci. Divila se: „To by naše Lolka nedokázala.“

Po šesté vrátily se obě paní, přišla i Lola, která měla do čtyř školu a potom piano a zas ještě francouzštinu. Sotva něco snědla, už tu byla pro ni kamarádka, aby k nim šla, že budou společně psát úlohy.

Paní lesní nesla plno balíků a Kája poznamenal: „To ono to stálo peněz!“

Paní lesní balíky srovnávala do vyprázdněného koše a počítala na papírku, co ještě má koupit zítra.

„Chceš jít večer do divadla?“ ptala se pražská paní.

„Ne,“ zavrtěla tázaná hlavou. „Abych se ti přiznala, ráda se zuju, a potom máte rádio - a dnes hraje Filharmonie - a budu při tom v pohodlí.“

„Máš pravdu, Emčo, a že už jste si rádio také nepořídili?“

„Mám-li přiznat barvu, muž řekl: ‚Okoukni to tam, poslechni, krystal bychom si mohli zřídit, ale až jak uvidíš.‘“

„Tak to už abys jej hned zítra koupila. Poslechněš jednou a raději vynecháš jiný nákup a koupíš to. Představ si: v zimě, když zapadnete sněhem, kdy se vám zdá Lážov tak daleko jako nám Senohraby, sednete si ke kamnům, můžete opékat na kamnech jablka a poslouchat. Když tu byla posledně mužova maminka, ne a ne ji přimět k tomu, aby si vzala sluchátka. ‚Dejte mi pokoj, děti! Je to jen pokušení Pána Boha!‘ Ale v neděli v půl desáté násilím jsme

ji usadili do houpačky, násilím dali jí sluchátka a muž řekl: ‚Vysílání z karlínského kostela, mami, poslouchejte.‘ A bábi zjihla jako drobný sníh na slunci a slzy jí kapaly z očí a poslouchala, ani nedutala, a za měsíc si také pořídili krystal, a jsou také na samotě jako vy.“

Kája tohle všechno slyšel. Přitočil se k paní lesní: „Vzácná paní, ono to asi nebude tak pravda. To by musil být mlíkořoun, a v kostele takové věci zrovna budou, ju!“ Paní se rozesmála.

Po večeri děti svorně začaly zívát. Anna je uložila. Pan doktor měl schůzi, obě paní osaměly.

Bylo právě osm hodin, když pražská paní podala jedna sluchátka sestře, druhá si přiložila sama.

Bylo k půlnoci. Otík, Lola i pan doktor už spali, když paní lesní klekla k posteli. Zadívala se na obraz Matky Boží ustavičné pomoci a po modlitbě šťastně se usmála: „Zlé za námi, do dobrého jdem‘, ale přece jsme se dočkali. Buď Pán Bůh pochválen!“

30. Děti chodí po ránu domem

Nad Prahou se nové ráno nerozezpívalo ještě ani jediným slunečním paprskem, když se Kája probudil. Promnul si oči a udiveně se rozhlédl kolem. Kde to je? Leží na krásné bílé postýlce, stěny jsou malované a tohle není jeho postýlka. On má dřevěnou, ale tahle je železná. Peřinky má bílé s modrými proužky jako pomněnky, a tyhle jsou celé bílé. Tamhle neleží maminka, tam je také taková bílá železná postýlka a tam – Kája zdvihl hlavu – ano, tam jsou světlé vlásky Zdeniny.

„V Praze jsme,“ řekl, „v Praze, ale já už jsem docela vyspalý. Když zavru oči, samy se mi otvírají, a ještě je šero. Bude asi pod mrakem.“

Na zdi visely velké hodiny. Kája už se teď v nich trošičku vyznal a věděl, že malá ručička ukazuje hodiny. S římskými číslicemi byl na štíru, ale tyhle hodiny zrovínka jako ty zavěšené v kanceláři vzácného pána měly číslice takové, jakými ve škole počítali. Řekl

jednou pan řídící, to že jsou arabské číslice, ale to se asi splet', kdepak! To jsou české číslice.

Dával pozor na malou ručičku. Byla právě na čtyřce.

„Tak, to by asi byly čtyři,“ povzdychl. „Ve čtyři vstává potichu tatínek a jde projít revírem. Maminka ještě hodinku si přileží. Ptáci už zpívají, to je jisté. Sluníčko zlaté oči jen maličko otvírá a mamince noci říká: ‚Ještě malou chvíličku!‘ A maminka Noc odpovídá: ‚Synáčku, kytičky a broučkové na Babě čekají, až je probudíš. Zčerstva vstávej!‘

A sluníčko se ještě párkrát převalí v růžových poduškách, až se vykutálí a zlatýma očima zakouká se nejdřív na Babu a potom níž k hajnovně a myslivně a zeptá se větříčka, který už poletí z jejich lesů, protože už všem stromům řekl: ‚Sluníčko se probouzí!‘

‚Kdepak jsou dnes děti z hajnovny a myslivny?‘

A větříček zafouká kolem sluníčka a odpoví: ‚Kája a Zdeňa jsou dnes v Praze.‘

A sluníčko chytne první mráček, který kolem něho poletí, a bude žalovat: ‚Nač dnes budu svítit, když tu nejsou naše děti?‘

Maminka dnes jistě už je vzhůru. Chystá si nůši a srp a vzpomíná si: ‚Copak asi dělá Kája a Zdeňa?‘

Kájova očka zalila se slzami. A teprve za chvíli ozvalo se z jeho postýlky tiché zavolání: ‚Zdeňo!‘

‚Jéje, maminko, ještě je tma,‘ řekla Zdeňa ospale.

‚Zdeňo, nejsme doma, jsme v Praze, a asi tady všichni zaspali, vždyť bude za chvíli den.‘

‚Vidíš, Kájo, já myslila, že jsem doma. Tak abysme vstávali.‘

Kája se mezitím oblékl a odpověděl: ‚Já už jsem vstanulý a tuhle se pomodlím. Zatím vstaň ty a potom se teprve budem' mýt.‘

Ale v umyvadle nebyla voda. Oblečené děti seděly na postýlce jako dva oukropečkové.

‚Ty mají spání, vid'?' řekl Kája. ‚Koukej, tamhle Lola na pohovce! Ta myslí, že je půlnoc.‘

„Copak Pražáci,“ sešpulila Zdeňa drobné rtíky. „Nemusí ani na pole, ani k dobytku, ani do lesa, ani na luka, tak spějí, kdož ví jak dlouho.“

„Abysme šli vzbudit aspoň Týnu, ne?“

Dva páry bosých nožek potichu zaměřily ke kuchyni, tiše otevřely a vešly.

„Týno,“ zavolal Kája, „abyste vstávala!“

Něco se zachvělo na posteli. Anina ruka pleskla dvakrát do peřiny, její ústa zabručela: „Bodejť, v noci budu vstávat!“ Obrátila se na posteli a spokojené oddychování naznačilo dětem, že Anna opět usnula.

Sedly si na truhlík u kamen. Kája se podíval na hodiny. Vida, i tyhle měly české číslice. „Až bude malá ručička na šestce, půjdeme zkrátka budit všechny. Kdo to jakživ slyšel, tak dlouho spát!“

Hodiny jednotvárně tikaly, děti zticha seděly. Ale jak odbilo pět, řekla Zdeňa: „Teď už bude šest za chvíli, a půjdeme budit.“

Nečekaly, až malá ručička popoleze k šestce. Podle jejich zdání už od pěti hodina minula, půjdou budit.

Zaklepaly na dveře pokoje a Zdeňa volala: „Maminko, vstávejte, už je čas!“

Ale z pokoje se ozvalo: „Hned si jděte lehnout, ještě je noc!“

Zastavily se bezradně v předsíni: „Vidíš, to jim tam došly hodiny a oni budou spát až do poledne. A v domě je taky takové ticho. Pojď, půjdeme poslechnout, jestli už jsou někde vzhůru.“

Klíč trčel zevnitř v zámku a tiše dalo se jím otevřít. Potichu za sebou zavřely a stály na chodbě. Nikde se nic nehulo.

„Třeba všichni zaspali,“ měl strach Kája. „Což abych tuhle zazvonil?“ Měl na to zvonění chuť už včera, ale netroufal si.

„Zazvoním a řeknu, že už je ráno,“ dodával si kuráže. Stiskl knoflík elektrického zvonění a přidržel. Zvonek se rozdrncel jako na poplach. Za chvíli bylo slyšet rychlé kroky předsíni. Dveře se pootevřely, rozcuchaná hlava se ukázala.

„Haranti, kam vás sem rohatí nosí! Vždyť je ještě noc! Snad ta paťavá domovnice pro samé klepy zapoměla na noc zavřít a teď

nám sem lezou děti bouřit z nejlepšího. Jestli na vás vyběhnu, tak budete koukat, co vám jich naložím!”

Dveře bouchly, děti zůstaly jako ztuhlé.

„Ta jí jede, vid’?“ řekl konečně Kája. „Člověka k slovu nepustí. Ta by mohla chodit s tetou kovářkou. A jak to povídala o té domovnici?“

„Že je paťavá,“ řekla Zdeňa, které se to slovo tuze zalíbilo. Doma je neslyšela a Kája ani mezi kluky ne. Kdepak v Lážově! Tam si tak mezi sebou řekli: „vrtané dřevo“, „kolomazníku“, „motáku“ nebo „ty jsi hloupej, jak daleko vidíš“, ale „paťavá“, toho slova ještě neslyšely. Copak to asi bude? Měli by se zeptat domovnice. Ta to jistě ví, když tuhle ta to o ní řekla. Zůstává dole, protože včera vzácný pán ukázal tam někde stranou a řekl: „Tamhle bydlí domovníkovi.“

„Půjdem’ se zeptat, ju?“ řekl Kája.

Zdeňa byla také nesmírně zvědava zvědět, co je to za slovíčko. Proto přisvědčila.

V prvním poschodí se jim zdálo, že je tam v bytě u schodů někdo vzhůru. Jako by slyšely odtamtud hlasy. Ale nebyly to hlasy, to jen někdo ukrutně chrápal.

„Heleď, Zdeňo, naše maminka říká, že kdo chrápe, špatně leží. Což abych tam zazvonil, aby si ten, co chrápe, lepší lehl?“

Kdyby byl už uměl dobře číst, byl by zvěděl z lístku na dveřích, že tam bydlí pan Bohdan Krček, soukromník. Kdyby byl věděl, že ten pan Krček je mrzutý starý mládenec, který nesmírně rád spí, jistě by nebyl zazvonil. Ale protože toho všeho Kája nevěděl a protože se mu nesmírně líbilo, že tak krásně umí zvonit, stiskl knoflík a držel na něm prstík. Zvonek ječel. Bylo slyšet bouchnutí, jako když židle padne, a zase ticho. Ne dlouho.

„Slyšíš? Zase chrápe. To on se zapomněl obrátit.“ Kája zazvonil ještě jednou a déle. Dveře z pokoje do předsíně byly asi otevřeny, protože nebylo slyšet otvírat, ale prudce přibouchnout. Bylo slyšet supění a mocné šplouchnutí a ránu, jako když porazí někdo konev s vodou.

„Basamateremtete kiks donrvetr herdek nochemol – kdo je tam? Zabím tě jako kolčavu!“

Děti sjely po schodech jako šipky, ale jen se dole zastavily, usmál se Kája blaženě: „Jéje, ten se umí krásně zaklejšvat! Kdybysem to tak uměl!“

„Ale chtěl nás zabít jako kolčavu!“

„Zdeňo,“ nevšimal si jejích slov Kája, „já bych třeba řek’ Týně, aby ho poprosila, že by mi to napsal na papírek.“

„Pojď se radši zeptat, co je ta ,paťavá‘!“

Zamířili k bytu domovníkovu.

Mezitím Bohdan Krček, strašlivě jsa rozčilen, že mu nikdo neodpovídá, otevřel zprudka dveře, přirazil je za sebou a díval se na všechny strany.

„Který darebák mě to vyrušil ze spaní? Tisíc kulí a šperháků, já ho zabiju!“ Ale protože nikoho neviděl, zachvěl se – jakž by ne! Byl jen ve spodním prádle a celý zamáčený, jak prve kopl do konve, která ho pošplíchla – vzpomněl si na svoje revma a obrátil se ke dveřím.

Dveře všech bytů tohoto domu měly zvenčí jen velký mosazný knoflík, který se ani neotáčel, ani se nedal stisknout. Jedině klíčem zvenčí daly se otevřít. A toho klíče pan Krček neměl. Nechal jej uvnitř. Kdyby v jeho bytě ještě někdo bydlil, mohl by prostě zazvonit a přišel by mu otevřít. Ale pan Krček bydlil sám.

Jak sáhl po dveřích a viděl, že je prve přibouchl a že se teď dovnitř nedostane, leda by mu zámečnick otevřel, zaklel tak jadrně, že se mu utrhł knoflíček od košile u krku. Jak dopadl na kamennou chodbu, slabounce zacvakl. Pan Krček vztekle chtěl do něj kopnout, ale rozehnal se bosou nohou nějak nakřivo a kopl se nehorázně do palce, až bolestí zasykl.

„Ať mi třeba hlavu vezmou, ale dnes někoho zabiju! Co teď budu dělat? Je, jak jsem si všiml, sotva půl šesté.“ Přešlapoval na studené chodbě. Ani kam schovat se neměl. Postavil se aspoň na dřevěný práh svého bytu a vtiskl se do rohu.

Kéž by byl molem, aby mohl prolézt klíčovým otvorem! Ale on je vysoký jako bidlo. Jestli půjde některá služka hořejších partají dolů dřív, než bude moci poslat pro zámečníka, rozeře se na celé kolo, že tu stojí bílá paní, za chvíli budou tu všichni z domu, a on bude mít nesmrtelnou ostudu, kde že běhal v noci po domě v nočním prádle? Palec ho brněl, zima jím třásla.

Tak by kopl do těch dveří, kdyby se jen otevřely! Kdyby tu někde byla sekera, rozsekal by dveře na cucky, jen aby už byl v posteli.

Kája už klepal u domovníků. Kdosi se šoural ke dveřím.

„Koho to čechmanti po ránu nosí?“ Když domovnice viděla dvě děti, o nichž bezpečně věděla, že jsou návštěvou u Jirsů, spráskla ruce: „A jéje! Já myslila, že ten mazavka Řinkovic zase chce, abych mu došla pro herinka, a oni to dětičky. A co tak brzo?“

„Pěkně vítám,“ řekl Kája, „my jsme se přišli zeptat, abyste nám řekla, co je to ,paťavá'. Ta slečna vedle strejčka povídala: ,Ta paťavá domovnice!‘“

Domovnici zajiskřilo v očích: „Ta křivohubá coura od Plicků to řekla? Táto,“ obrátila se do kuchyně, „slyšels to? Ale já té Tóně to vyřídím! Můžete jí říct, že zdráva z těch schodů nedojde, coura křivohubá!“

Dveře se zavřely a Kája řekl: „Víš teď, co je to ,paťavá'? Já ne. Ale musíme to jít vyřídit té Tóně. Pojd'!“

Děti měly paměť výbornou, což o to! Jen si to jednou zopakovaly, co mají vyřídit. Ani slovo jim nevypadlo. Jak docházely prvního patra, viděly z dálky cosi bílého, vysokého. Ale neznaly strachu. Doma jich nikdy ničím nestrašili. Říkali jim: „Strašidla nejsou, bojte se zlých lidí!“ Zastavily se.

„Co by to bylo? Zloděj?“ ptala se Zdeňa.

„Ju, zloděj by si zrovínka vzal bílé šaty na krádež,“ řekl Kája. „Je to jako tyč vysoké a heled'! Vždyť je to člověk, mužský, pán. To on třeba dostal škrkavku, tak šel s tím ven, a doma mu zatím zamkli.“

Šly blíž. Kája pozdravil: „Pěkně vítám, jen jděte dál a sedněte si, abyste nám nevyneš' spaní!“

Pan Krček spolkl zaklení – což kdyby se mu udělal u krku ještě větší výstřih! Už takhle cítí, jak ho začíná bolet v krku – a zasupěl: „Já bych šel moc rád dál, ale neseď bych si, rovnou bych si leh’ do postele, ale což mohu? Otevři mi, já ti dám stovku!“

„Ju, stovku! Leda byste ji měl! To byste tu takhle nestál, kdybyste měl stovku. To by vám otevřeli.“

„Chlapečku,“ zjhl Krček, „dám ti dvacet korun na ruku a té holčičce taky, když půjdete domovnickové říct, aby vám otevřela dole dveře, a půjdete za první roh vpravo, tam hned bydlí zámečník. Řeknete mu, aby hned vzal klíče a šel s vámi!“

„Ju, dáte! Leda odkud! Vždyť nemáte ani jednu kapsu.“

„Bodejť bych měl, když jsem před chvílí vyskočil z postele. Ale poslyš! Slibuji ti, že ty peníze dostanete.“

„Tak se na to zaklejte!“

„Basamateremtete kiks donrvetr nochemol, že dostanete po dvacetikoruně!“

Kája se usmíval blaženě: „Na tohle zaklejí vám dojdou třeba za Příbram. Tak za rohem vpravo. Zdeňo, pojď!“

Jak sešly děti pár schodů, pošeptal Kája Zdeně: „To je ten, u kterého jsme zvonili. Podle toho krásného zaklejí jsem ho poznal. Počkej, ty dostaneš!“

„Co bych já dostávala?“ ozvala se Zdeňa důrazně. „Tys zvonil, ne já!“

Kája honem zamlouval: „To my tam dojdeme’ zadarmo.“

Zakleply znova u domovnice. „Už jste jí to vyřídily?“

„Ještě ne, ale prosím vás, paní,“ řekla Zdeňa, „pojd’te nám otevřít dům, my musíme pro zámečníka, aby otevřel byt tomu pánovi nahoře.“

„Kerýmu, kerýmu?“ měla domovnice oči na stopkách.

„Tomu hned tamhle za schody vpravo,“ řekl Kája, „jak se umí tak krásně zaklejívat a je moc dlouhý.“

„Á,“ ťukla se domovnice prstem do čela, „to je pan Krček. A co se stalo?“

„No, je na chodbě a nemá klíč. Honem nám pojd’te otevřít!“

Domovnice šla a v její starostlivé hlavě honila se myšlenka jedna za druhou jako vážky nad potokem. Otevřela dětem a čekala, až se vrátí. Nahoru se neodvážila. Pan Krček by na ni zařval, co tam chce, a je to moc dobrá partaj. Jen kdyby věděla, jak to je. Aby se zpozdil v hospodě a zapomněl doma klíče? Aby byl v noci někde v domě? Jen kdyby věděla, co má na sobě. Jestli župan, nebo šaty. Jukne tam přece.

Potichoučku šla po schodech, ale jak zahlédla celou bílou postavu, vklíněnou do rohu dveří, sesmýkla se zpátky jako úhoř a teprve dole spráskla ruce: „A to se dějí věci! A ona o ničemž, o ničemž neví! Pan Krček tam stojí jako bílá paní. No ovšem, proto on poslal děti pro zámečníka. Jakpak by se mohl odvážit k nim takhle! To se musí vyzkoumat ještě dnes. To by byl pěkný pořádek, aby ona nevěděla, co se v domě děje! Ejnu, tiché vody břehy berou.“

Děti šly podle rozkazu za roh vpravo a skutečně zámečníka hned našly. Totiž dílnu našly v průjezdě, ale zavřenou a tichou. Zakleपालy – nic. Šly směrem, který jim ukázala namalovaná ruka na zdi.

„Tady to bude,“ řekl Kája a zakleपाल. Za dveřmi ozvalo se bručení, kýchání a kašlání. Zakleपाल znova: „Prosím vás, pane zámečník, máte si vzít klíče a jít otevřít do domu, co tam zvostává pan doktor Jirsa, je tuhle za rohem.“

Čekaly ještě chvíli, než konečně se dveře otevřely a jimi vyšel na cestu připravený zámečník s velkým svazkem klíčů a šperháků v ruce: „Vy jste ranní ptáci! Tak pojdme!“

Pan Krček zrovna začal polohlasitě hubovat a láteřit, když uslyšel kroky. Sedl si zčerstva na bobek do koutka svých dveří, aby se ho zámečník nelekl. Sotva ho viděl přicházet, řekl: „Kýho čechmanta sem prve na mne někdo poslal, aby mne zburcoval z nejkrásnějšího spaní! Já vylít', přibouch' dveře a teď nemohu domů.“

Zámečník pozdravil, několikrát ozkusil různé klíče a v minutě bylo otevřeno.

Nejdřív vhupl do předsíně pan Krček. Zčerstva chytl župan, natáhl střevíce a podal zámečnickovi dvacet korun: „Nemusíte o tom povídat. Kdož ví, co by z toho vzešlo.“

Zámečník děkoval a s úklonkami odešel.

Pan Krček kývl na děti: „Pojďte si pro odměnu!“

Ale Kája, drže v ruce veřej dveří, jen řekl: „Děkujem pěkně, jako by se stalo, ale to jsme byli my, co jsme zvonili. Moc jste chrápal. Myslili jsme, abyste se obrátil na druhou stranu.“

„A prachsecludon,“ rozběhl se pan Krček ke dveřím, ale Kája nečekal. Přibouchl dveře a uháněl se Zdeňou vzhůru po schodech.

Pan Krček si pomyslel, že může být rád, že to takhle dopadlo, odhodil župan i střevíce, vklouzl do postele, přitáhl peřinu až po bradu a za chvíli ozývalo se spokojené chrápání pokojem.

Děti se zastavily u dveří bytu Jirsových. Jediný pohled na němý knoflík jim řekl: „Nemáte-li klíče, nedostanete se dovnitř.“ Podívaly se na sebe. „Co teď? Jsme v tom zrovna tak jako prve ten pán pod námi. Zvonit?“

„Ju, ani nápad! Abychom všechny poplašili a oni by vyběhli a dveře by přibouchli, a to by byla potom plná chodba bílých paní. Víš co, Zdeňo? Někam se posadíme, než vstanou. Potom teprv půjdem’.“

A šel se Zdeňou výš a výš a sedli si až na poslední schod, který vedl k půdě. Byli přece jen znaveni včerejšími dojmy a pražskou dlažbou? Asi, protože za chvíli usnuli.

U Jirsů vstávala Anna obyčejně o sedmé, ostatní o půl osmé. Tak i toho dne. Anna vstala, jak budík zadrnčel. Zastavila jej a řekla si potichu: „Ta noc uteče jako voda.“ Zívla upřímně. Za chvíli bublala na plotně voda na kávu a brzo rozlila se kuchyní příjemná vůně vařící se kávy.

V pokoji první probudila se paní lesní. „Jakpak asi ty děti spaly?“ byla první její myšlenka.

Vstávala už i Jindra, z vedlejšího pokoje volal Otík: „Mami, už bude snídane?“

Paní doktorová spěchala do kuchyně, paní lesní, jak se oblékla, šla do pokojíku, v němž včera uložila Zdeňku, Káju a Lolku.

Lolka si oblékala punčochy. Paní lesní přeběhla očima obě postýlky. Byly prázdné.

„Kde jsou děti?“ vykřikla.

„Asi v kuchyni, teti, kde jinde!“ odpověděla Lolka a hluboce se zamyslela nad tím, jak se to jen mohlo stát, že se jí už zase punčochou proklubal paleček. Stáhla ji a šla si do skříně pro jiné.

V kuchyni děti nebyly. Nebyly ani v pánově pokoji, nevěděla o nich Anna ani Otík ani Lolka. Paní lesní sedla si na první židli, která jí byla v cestě a složila bezradně ruce v klín: „Pro Boha na nebi, kde by mohli být?“

Nebyli ani ve spíži, ani v předsíni, ani na chodbě.

Rozběhli se všichni dolů. Domovnice jim řekla: „Byli tu asi v půl šesté, ale potom šli nahoru.“

Otík to vzal po čtyřech schodech vzhůru až k půdě. Na posledním schodě seděly obě děti. Hlavičky měly opřeny o dveře půdy a spaly. Dotkl se zlehka jejich ramen: „Kájo, Zdeňo! Všichni vás hledají! Poběžte honem k snídani!“

Děti si jen protřely oči a běžely za Otíkem. V kuchyni bylo radostné nadšení, jak se objevily. Na otázku, kde byly, odpověděly Kája stručně: „My jsme si jen tak vyšli podívat se po domě.“ Nechtělo se mu do vysvětlování. Kdož ví, co by z toho nebylo! A tak se stalo, že ranní vycházka dětí zůstala utajena.

31. V Národním divadle

Paní lesní šla ještě dopoledne něco koupit, odpoledne že půjdou do Národního divadla na dětské představení a potom že už pojedou.

Děti zůstaly v kuchyni. Prohlížely obrázkové knížky, které jim Lola donesla, ale co chvíle vzpomínaly na domov. Tesknota po lesích dolehla do jejich dušiček a nedala se zapřít.

Po obědě srovnala paní lesní balík a balíčky do bílého koše, nařídila Anně, aby včas obstarala posluhu na nádraží, a potom se už

chystali do divadla. Rozloučili se s Annou a paní doktorová, paní lesní, Kája a Zdeňka vyšli. Žhnulo jasné slunce nad rozžhavenými chodníky. Z vysokých domů jako z výhně to sálalo. Všude ležel bílý, lehký prach, který zlobně se zdvíhal, jak do něj vjelo auto nebo vůz. Šli ulicí kolem otevřených obchodů. Kája vtáhl do sebe vzduch: „Tady to nic nevoní po konvalinkách ani po pryskyřici, ale po petroleji a syrečkách. Jéje, já bych tu nevydržel!“

Líbily se jim nádherné výkladní skříně, ale Kája přece řekl upřímně: „Je to tu moc krásné, ale pan Štulc má lepší vejkla. Má tam káči, biče a samé takové věci, které mají kluci rádi.“

„A tady, děti,“ ukázala paní doktorová na divadlo, „tady je naše zlatá kaplička nad Vltavou.“

Kája se podíval nahoru, zprava, zleva a usmál se: „Vzácná paní řekne ‚kaplička‘. Ju, kapličku mají v Lážově dole na ‚drahách‘, kapličku mají v Rymáni, v Čisovicích – i na malé Svate Hoře se říká ‚u kaple‘, ale tohle? Takovou kapličku kdyby postavili v Lážově na rynku, moh’ by pan Štulc jen okno otevřít, zaklepat a říct: ‚Chtěl bych dnes do divadla. Podejte mi cedulku za korunu!‘ Oni by otevřeli a podali by mu ji oknem.“

Neměl však kdy na úvahy. Už vešli dovnitř, a Kája, jak viděl portýra v uniformě, poklonil se mu tak hluboce, no, skoro jako panu faráři v Lážově. Jakž by ne! On – samý lesklý prýmek. Hlavou se mu mihla vzpomínka, jak vojáci procházeli Lážovem na manévry. Tenkrát tam také byli takoví páni a strejček pekařovic měl jednoho na bytě přes noc a říkal potom: „Copak my! My máme pokojíček, že sám pan oficír řekl: ‚To se mi tu líbí.‘“ Ano, „pan oficír“, řekl, a proto Kája po hluboké pokloně přidal: „Pěkně vítám, pane oficír, nebyl jste, prosím, tenkrát v Lážově, když tam byli vojáci?“

Vzácná paní řekla: „Prosím tě, mlč, Kájo, ty máš zas řeči!“

Ale portýr se z napjatého postoje schýlil ke Kájovi, pohladil ho po tváři a řekl: „V Lážově jsi řekl? V Lážově jsem nebyl, ale mám tam tetu, Dvořáková se jmenuje. Chystám se tam už kolik let, neznáš ji snad?“

„Ju, jak bych jí neznal? Zvostává takhle vpravo za školou a nosí z dubčí malé dětičky. Tetovům šafářovic přinesla Marjánku, ale nák špatně vybrala. Holka ne a ne s námi běhat po lesích.“

Ostatní ovšem musili zůstat stát a pan portýr se smál a už i kolem leckdo se zastavil, když Kája se podíval zálibně na portýra a řekl: „Zrovínka tak se vám břicho hází, když se smějete, jako vzácnému pánovi.“

A portýr s novým smíchem odpověděl: „Tak tetu znáš. Vyříd' jí, že ji pozdravuje Jaromír Brabenec a že tam brzy přijede. Nezapomeneš to?“

„Kdepak!“ usmíval se Kája a očka mu svítila: „Jaromír nezapomenu, protože za Lážovem je vila Jaromírka, a Brabenec? Jéje, Vojta Brabencovic chodí se mnou do školy a jednou jsem ho přepрал.“

Vtom navalil se dovnitř proud lidí a Kája se Zdeňou i ostatními byli posunuti kupředu.

„To je škoda,“ řekl upřímně, „byli jsme tak v nejlepším povídání.“ Ale už stáli u pokladny a Kájovi oči zrovna strnuly nad hrůzou peněz, které tam položila paní doktorová. Jéje! Za to by mohl chodit kolik let na koničky, nebo, jak říkala jejich maminka, na „komedaj“. Když loudil krejcarey při příjezdu „komedie“ do Lážova, říkala: „Zas na ňákou komedaj budeš zbůhdarma vyhazovat peníze?“ Ale po dlouhém škemrání přece dala. A tady za jedno podívání takových peněz! Jak paní doktorová lístky dostala, obrátil se k okénku: „Panečku, vy tu jste mazaní! To u nás v Lážově...“ ale paní lesní ho rychle odtrhla. Za nimi se valili jiní a pan pokladník přišel o jistě zajímavé sdělení, jak to chodí v Lážově, když je tam „komedaj“.

Za Kájou a ostatními tiše zavřely se jakési dveře, tmavý samet balkonů zmámil jeho oči. Najednou seděli a před nimi, co ruka dosáhla, bylo sametové opěradlo. Jak se Kája obrátil, až tam nahoře u stropu hlava vedle hlavy a pod nimi zase mnoho dětí v přízemku

i v těch jako kapličkách⁵ s dospělými kolem. Dětské štěbetání rozléhalo se hledištěm.

Teprve po hodné chvíli se Kája vzpamatoval. Poznal, že před nimi je opona. Už se zvonilo a za chvíli zase a konečně opona se zvedla. Kája div že z balkónu dolů neskočil: „Zdeňo, heleď, to je zrovínka jako u zadního rybníka. Vo co, že přijde teď pan...“ Loupežník už nedořekl, protože paní lesní mu položila ruku na pusu a řekla důrazně: „Mlč, Kájo!“

Kája sice mlčel, ale očima hlтал výsek lesa, jak se mu zjevil. Děj sledovaly obě děti nesmírně napjatě. Jak bylo po prvním jednání, řekl Kája: „To jsem si jakživ nemyslí, že by v Praze tohle dokázali! Hajný tam chodil, skoro bych byl zavolał, než se obrátí, ‚tatínku‘ – pan loupežník jak ten z brdských lesů. Pane Bože, ale jak to s těmi dětmi dopadlo? Ztratily se zvečera, jen aby je našli. My jsme se už také kolikrát ztratili, vid’, Zdeňo, ale jen jestli tyhle děti dojdou domů?“

Druhé jednání bylo nejnapínavější. Zlý čaroděj proměnil se v draka a otevřel ohromnou tlamu právě proti dvěma dětem, které ničeho zlého netušíce, šly tmavým lesem a namířily zrovna do té jeho otevřené tlamy. V hledišti bylo naprosté ticho. V očekávání, jak to dopadne, chvěly se děti úzkostí, když z balkónu, kde Kája seděl, ozval se jeho jasný, silný hlásek: „Bacte ho po hlavě kamenem!“

Kolemsedící začali se smát, ale Kája skoro bez dechu pozoroval, zdali děti poslechnou. Nebacily ho po hlavě, protože zrovna v tu chvíli dobrá víla kývla na děti a odvedla je stranou.

A nakonec všechno dobře dopadlo. Děti našly domov, maminka jim upekla buchtu, ony přinesly v ranečkách kusy zlata a Kája si vzdychl: „Bože náš, to byla krása!“

A už šli po schodech a zase po schodech a už stáli před divadlem. Kouzlo kulis zmizelo, před nimi otevřela se šedivá ulice a spolykala všechny ty čerstvé i bledé dětské tvářičky.

„Domů, jen domů!“ říkal si Kája se Zdeňou.

⁵Lóžích.

Jak se na nádraží s rodinou doktorovou rozloučily, s pocitem neskonaleho blaha vstupovaly děti do vagónů. Byl sice ten vůz železniční nevzhledný, šedivý, ale Kája přece pohladil jej vděčnými očima a řekl: „Ty nás dovezeš domů, jak jsi za to hodný!“

Lidí jelo, že sotva vlak je mohl sebrat. Kája se Zdeňou jen se tetelili úzkostí, aby nepřejeli. Dlouho čekali. Ani do úst nevzali, co jim paní lesní podala. Když ve Vraném lidé vystupovali, aby něco pojedli a zapili, byl Kája celý nešťastný. „My tu musíme kvůli nim čekat, a tolik pospícháme! Jak jen, Zdeňo, může mít někdo pomyslení na jídlo, když jede domů?“

Ale i tam se dočkali. Na stanici v Čisovicích ukázal Kája radostně prstíkem na několik smrků, rostoucích v zahradě: „To je jiné než ty stromy kolem. Ty uběhnou okolo očí jako nic, ale tyhle pěkně stojí při domě ani se nehnou. Já myslím, Zdeňo, až přiběhnem' do našich lesů, že musíme každý strom obejmout a pozdravit. Nejdřív tatínka a maminku a potom hned stromy.“

Konečně byli doma. Pan lesní, hajný s maminkou, Týna s novou Týnou a všichni psi šli jim kus cesty naproti.

Kája popadl nejdřív maminku, potom tatínka, Zdeňu chytl pan lesní do náruče, ale ne na dlouho. Kája už v běhu zavolal: „Zdeňo, honem poběž, než se zšeří!“

A děti tryskem rozběhly se do lesa a za nimi psi. Zčerstva ještě zuly botičky a punčochy, položily je na cestu, aby je ostatní viděli a sebrali. Jak se před nimi otevřela lesní cesta, vykřikl Kája hlasitě: „Drahé, zlaté lesy! Jak se nám po vás stýskalo!“

V běhu objal štíhlou břizu, přitiskl rty na její bílou kůru, modřín přátelsky pohladil, na borovici se vyšplhal. Ze stráně v těch nedělních šatečkách „sudy zčerstva párkrát váleli“, plnou hrstí jahody jedli a Kája se přiznal: „Já bych v Praze umřel!“

Marně je volali z lesovny i z hajnovny k večeři. Musily děti proběhnout všechna známá místa. Až když první soumrak lehl od Baby přes samotu a od Lážova až k Velké louži bylo slyšet večerní klekání, obě děti klekly a hlasitě se pomodlily „Anděl Páně“, a to tak vroucně, jako snad ještě nikdy ne. A pak si Kája poliboval: „Tady

aspoň člověk ví, když se zvoní, že je tu poledne nebo večer, ale v Praze? Pořád tam něco zvoní. Člověk potom neví, jestli to elektrika, nebo umíráček, zvoní-li to do kostela, nebo na klekání. A teď už půjdem' domů.“

Kája tak pospíchal, že jen zčerstva dal v lesovně „dobrou noc“, znovu poděkoval za všechno a už běžel domů.

V hájovně stála maminka nad balíkem věcí, které paní lesní dovezla, a slzy jí stály v očích. Hajný seděl na lavici u kamen.

Nejdřív přiběhl Pěťa, za ním Kája.

„Na šaty tu, tatínku, mám a na zástěry. Pro Káju košilky a punčochy, a ty tu máš celý balík tabáku a tuhle jistě něco k snědku. Aby Pán Bůh naše pány pozdravil a dlouhého věku jim dal! A tadyhle,“ vzala menší balíček do rukou, „je napsáno: To přivezl Kája Pěťovi.“

Kája hned sáhl po balíčku. Vyběhl s Pěťou ven, otevřel balíček a krmil psa. Všecky kostičky z husy tam byly, odřezky od salámu a úlomky perníku. Pěťa stál, prut měl natažený, a jak hozené sousto chytl a schřupal, zavrtěl jím vždycky. Kosti křupaly v jeho zubech, jako v Kájových jádra ořechů na podzim křupají. Při posledním soustu podotkl Kája: „To jsem ti přivezl z Prahy. Přes kořeny je to nesené, zuby tě bolet nebudou.“

Pěťa vděčně olízl jeho ruku i tvář.

„Maminko, prosím vás, já bych šel spát.“

„Jen se dřív navečeř, hochu, a něco o Praze povídej! Uzené tu máme, párky, salám.“

„Maminko, drobet mléka a kousíček chleba mi dejte, prosím vás.“ Vypil hrnek mléka, zajedl chlebem a řekl: „O Praze, maminko, až zítra. Už se mi chce moc spát. A prosím vás pěkně, nic jsem vás teď neužil, nemohla byste si mě vzít dnes k sobě do postýlky? Já bych jen maloučko místa potřeboval a ani bych se v noci nehnu, jen abych mohl být u vás.“

„Klacku jeden, což nemáš svou postýlku?“ řekla maminka. Ale Kája si zavýskl, protože mamčiný bílé zuby se ukázaly v úsměvu. Jak se pomodlil, vhupl do mamčiný postele. Několikrát spokojeně

oddychl, přitáhl blíž polštář a řekl: „Maminko, snad je v něm mateřídouška, že tak voní?“

„To ne,“ řekl tatínek se smíchem, „ale naše maminka, jak vytáhneme po ránu paty z domu, už běží s peřinami na plot, na sluníčko. A to už ony tam něco vůně spolykají.“

„V Praze je to tuze krásné, tatínku, ale nejsou tam lesy. Maminko, já bych bez nich umřel,“ řekl Kája už v polospánku.

„Mně se zdá,“ dodal hajný, „že Káju ani k verpánku, ani k ,ponku‘ nepostavíme. On takhle tamhle břízu,“ a přitom se podíval na brokovnici, visící nad dveřmi, „chytit a do lesů a jen do lesů.“

„Chraň Pán Bůh!“ řekla hajná. „To by to popadl! A heleď, tatínku, zítra pěkně poděkuj pánovi za všechno!“

„Ten hrušák by nás bacil něčím po hlavě, Zdeňo, tam tou stranou nepůjdeme,“ šeptal Kája ze sna.

Hajná se usmála: „To on nám zítra všechno poví. Jím nám přišlo požehnání, tatínku, do domu, jen, prosím tě, nechtěj, aby byl hajným. To raději ať pod Babou štěrkuje.“

Kája se probudil, když maminka ležela. „Já se ani nehnu, má zlatá maminko, jen mě tu nechte!“ A bylo mu tak blaze v blízkosti matky.

Pověděl to večerní větřík matce noci, že už se Kája vrátil? Pověděla ona synáčkovi slunci? Poslalo slunce bratříčka měsíčka, aby tak naplno nad hajnovnou vysvítlo? Snad! Protože té noci měsíček se nad hajnovnou zastavil a zálibně podíval se otevřenými okny dovnitř.

„Kájo, synáčku, dobře ti je, pokud tě chrání náruč matčina,“ řekl.

Zaběhl úsměvem do dvora. Péťa přebíhal po zahradě. „Kdepak jsi, Péťo, a co ti Kája z Prahy donesl?“ zeptal se.

„Haf, haf!“ odpovídal Péťa, „Dostal jsem kostičky z celé husičky. Měsíčku, z té v našich lesích krmené. A dostal jsem pražskou uzeninu a kusy perníku. Měsíčku, to byly časy! Haf, haf!“

„Tož dobře hlídej, Péťo, já zase půjdu dál!“

„Haf, haf! Já budu dobře hlídat, jen ty dobře svít! Řekni sluníčku, aby si přivstalo! Kája brzo vstane, aby se proběhl lesy. Šťastnou cestu! Měsíčku, jen dobře svít!“

„Krátkou noc, Péťo, a dobře hlídej!“

Do vrcholků černých borovic slehl poslední noční větřík: „Kája už přijel, víte o tom?“

A bílá bříza zašeptala: „Řekla jsem už, že mne dnes objal a líbal, a všechny stromy kolem už vědí, co pověděl Kája, bez nás že by umřel.“

32. Do Lážova přijedou vojáci

„Zastavte se, děti,“ připomínala maminka hajných Kájovi a Zdeně, „u tety pekařovic, jestli chce večer všecko máslo! Potom zajděte k správčovům s tím dopisem od vzácného pána a od materialisty⁶ mi přineste za korunu čistou sodu! A moc se tam nezdržujte! V pondělí přijedou vojáci. Třeba už dnes tam někteří budou na koních, dejte pozor, abyste nepřišly k úrazu!“

Kája to první poslouchal jen tak na jedno ucho, protože už to slyšel dnes třikrát, ale při zmínce o vojácích nápadně se vzrušil.

„Vojáci, maminko? Kanonýři? Nebo dragouni? Má zlatá maminko, to jste hodná, že jste nám to pověděla! Zdeňo, honem, ať nám nic neujde!“

To byla sobota. Děti příběhly do Lážova hodně brzo. Ale nikde nebylo vidět „ani kousek vojenského kabátu“, jak se rozmrzele vyjádřil Kája. Ve škole, pravda, kluci byli vyjeveni, jen o vojácích povídali, ale také nic určitého nevěděli. Jen Venca Vitáskovic tvrdil, že v poledne přijedou „kvartýrmochři“ a budou psát na vrata.

V deset hodin šel Kája na poradu k panu řídícímu: „Prosím, povídal Venca, že ‚kvartýrmodři‘, co to je?“

„Správně česky ‚ubytovatelé‘, Kájo. Budou dělat záznamy o bytech pro vojsko.“

⁶ Materialista = majitel drogerie. Pozn. red.

„Tak pěkně děkuju,“ zmizel Kája ve dveřích. Důležitě vstoupil do třídy: „Ubytelé' se říká, Venco, ne ‚kvartýrmodři‘.“ Ale chlapcům se to české slovo nic nelíbilo. V jedenáct hodin šli ze školy, Zdeňa čekala na Káju v chodbě.

„Pojď honem, ať přijdem' na teplé! Máme dnes lívance,“ pobízela ho. Ale Kája neměl ani pomyslení. Teplé bude mít ještě kolikrát, ale vojáků hned tak neuvidí.

„Zdeňo, máš hlad? A to je hanba! Ty bys pořád jen jedla. Já nemám dnes ani trochu hladu. My dnes ani vůbec nemůžeme jít v poledne domů, protože přijdou páni ubytelové.“

Zdeňa jen mrkla. „Kdo že, Kájo, ubytelé?“

„Ju,“ přisvědčil Kája krátce. „A budou dělat záhony pro vojsko.“ (Spleť si Kája záznamy se záhony.) „To přece nesmíme promeškat! Heleď, doběhni pro tu čistou sodu, já doskočím k správcovům a tetě pekařovic. Za chvíli se sejdeme.“

Zdeňa poslušně šla. A jen se sešli zase u školy, už zacvakaly koňské podkovy na dolejší ulici a hlouček vojáků na koních se ukázal. Kájovy oči svítily nadšením: „Vidíš je? To jsou ubytelé. A jaké krásné koně mají!“ Vojáci zastavili na náměstí v aleji.

Hbitě seskočili, Kája se Zdeňou už stáli u nich. Kája s nezakrývaným obdivem se po nich díval. Neušel jejich očím roztomilý chlapec, který právě posmekl čapku a zavolal hlasitě: „Pěkně vítám, páni ubytelé, jen račte dál, a kolikpak asi toho vojska přijde?“ Hned se dal do vyjednávání.

„Moc, hošíku, moc,“ sundávali vojáci plechové helmy, otírali pot a hladili hlavy koní.

„Máte žízeň? Já bych vám doběh' pro vodu,“ nabízel se Kája.

„To my si dojdem', jen nám ukaž hydrant. A ty se koní nebojíš?“

„Ba ne, já mám koně moc rád,“ řekl šťastně Kája. „Tamhle v ulici nahoře je jeden hydrant a tamhle druhý.“

„Tož když se koně nebojíš,“ řekl jeden voják, „vezmi mého Frícu tuhle za uzdu a chvíli podrž! Musím doběhnout tamhle k panu kapitánu se něco zeptat.“

Kája šel udatně. Jak vzal uzdu do ruky, div se s ním svět nezatočil. I trochu strachu měl a pro jistotu řekl: „Pane voják, prosím vás, nekopá?“

„Fríca? Kdepak! Máš-li kůrčičku, na dlani mu ji podej, a nic ti neudělá.“ Odběhl.

Kája lovil z kapsy kůrky. Měl dvě. Srdíčko měl úzkostí zcela malé. Ono to taky není jen tak! Drží za uzdu Frícu pana vojáka. Panečku, kdyby kopl, je po něm. Má mu podat tu kůrku? „Na dlani,“ řekl pan voják.

„Ju, ono se to řekne ‚na dlani‘!“ On má dlaň ještě maličkou, což kdyby Fríca udělal „chlamst“ a ukouzl mu ruku až u kotníku? Svírá v kapsičce kůrky, když slyší Zdeňu: „Jéje, Kájo, ty se nebojíš? Jdi od něho dál, což kdyby kopl? A kdyby se škubal, radši ho pusť! Kájo, utíkají sem kluci!“

Kája dostal odvalu. Sotva kluci doběhli a s otevřenými ústy se dívali na Kájů, jak drží dočista sám koně, natáhl odhodlaně dlaň, nechal na ní ležet obě kůrky a s tichým „Pánu Bohu poručeno“ nastavil ji před tlamu Fríci: „Vezmi, Fríco!“ řekl hlasitě. A na vteřinu zavřel oči. Ale Fríca opatrně sebral z dlaničky Kájí obě kůrky, a než se nadál, olízl mu růžovým jazykem celou tvář.

Kája se jen tetelil radostí, ale strachem taky trochu. Nesměle hladil Frícu po hřívě, a když viděl, že jazyk stále vyplazuje, zavolal na Zdeňu: „Doběhni pro větší hrnek k tetě pekařovic, napusť vodu, Fríca má žízeň!“

Zdeňa letěla a Kája si prohlížel kluky.

„Panečku, tamhle Vojta Brabencovic se jen olizuje. To on by tak, koně držet!“

A ostatní kluci volají: „Jéje, Kájo, což kdyby tě kop’? Anebo začal drancit?“

„Já bysem ho nedržel za nic!“ řekl Venca Vitásků. A to bylo co říct! Vždyť měli doma koně! Už tu byli i páťáci, postavili se půlkruhem kolem Kájí – a s obdivem si ho prohlíželi.

„Copak Kája,“ řekl uznale Tonda Rysovic, „ten se nebojí ničeho. Ani vojanskýho koně ne! Já bysem k němu nešel! ‚Čechmant koni věř,‘ říká náš tatínek. Najednou kopne, a máš žebra vejpůl jako nic.“

„Kluci,“ rozplýval se Kája v povznesené náladě, „máte tu suché kůrky nebo něco chroustat?“

Desatero, dvacatero rukou vjelo do kapes a vytahovalo. Kájova natažená dlaň pořád byla plná. Fríca se jen olizoval, ale už ti koně vedle hlavy natahovali a také dostali z Kájovy dlaně. Zdeňka pospíchala s dvouuchákem od hydrantu.

„Kájo, neukousne mi ruku?“ ptala se ustrašeně.

„Ale kdepak! Má, chudinka, žízeň, jen mu dej pít!“

Fríca odfrkl a vypil do dna. Vrátil se voják, na Káju se usmíval, po tváři ho hladil. „Tys hodný!“ řekl.

„A my bysme tuhle se Zdeňou nosili koním vodu, ju?“ řekl Kája a dychtivě se na vojáka zadíval.

„A to můžete, chlapče, tu máte nádoby,“ a podával mu cosi složeného. Snad to bylo z nepromokavého plátna, Kája neví, ale roztáhl to a řekl: „Zdeňo, kopni do toho dvouucháku, tohle je jinší!“ a utíkal k hydrantu.

Zdeňka řekla: „Ju, budu kopat do dvouucháku, teta pekařovic by mi dala!“ Uklidila jej pod lavičku a běžela za Kájou. Za chvíli oba nosili zčerstva koním pít, a to pořád ještě kluci netroufali si mezi ně se připlést. Už poledne zvonili, Kája honem vstrčil čapku do kapsy a řekl Zdeňce: „Musíme se pomodlit až potom.“ A zase nosili vodu.

Šla kolem teta kovářovic a ovšem se zastavila.

„A vida,“ povídá, „poledne je odzvoněno a Kája se Zdeňou tu koně napájí.“ A už uháněla k lesovně.

Tam vskutku už na děti čekali. Maříková doběhla do lesovny, je-li tam Kája, vybíhali, vykukovali, až teta kovářka jízlivě se u plotu rozesmála: „Čekáte děti? A jéje! Jestli vám je dnes nepřinesou rozšlapané nadranc od koní, tak už nikdá. V Lážově na rynku vojákům koně napájí. Tam je koní jako v Benešově na jarmarce.“ A zmizela.

Vzácná paní i hajná div že jim krev v žilách neztuhla, ale Mařík se zasmál: „Doběhnu tam a přivedu je.“

Doběh' tam, ale nepřivedl jich. Děti už byly zase ve škole.

Jen poprosil u řídících v kuchyni, aby byli tak laskaví a obě děti po vyučování hnali domů. Ale jak se stalo, kdož ví, děti vyběhly ze školy dřív a rovnou na náměstí. Tam už bylo vojáků! „Jako čmejří,“ řekl Kája, a Zdeňu veda za ruku, zamířil mezi ně. Viděl už na mnoha vratech křídou všelijaké klikyháky a hned Zdeně řekl: „Kdybych nevěděl, že to udělali ubytelé, a kdyby to bylo červeně, myslil bych, že to Židé udělali beránčí krví, aby je anděl vynechal.“

Kája hledal očima Frícu, ale kdepak by ho poznal mezi tolika koni!

Paní lesní honem honem posílala tatínka i hajného, že už by tu měly děti být, to že asi ve škole jim nenařídili, a což kdyby se jim něco stalo? Šli oba, ale těžko bylo hledat na lážovském náměstí dvě drobné děti. Postávali venku i dospělí, pobíhaly děti snad všechny, které ze školy prve vyšly. Mařík přece jen zahlédl až tam dole modrou čapku Kájovu. To věděl, že Zdeňa je nedaleko. Honem tam zamířil.

„Kájo, copak tě to napadá? Chceš přijít k úrazu? Pojd' domů!“ Zahrozil na něho, ale Kája nesl košík plný kilových sáčků s hruškami. Sotva se na tatínka podíval a odpověděl: „Kdepak domů, tatínku! My musíme nosit pánům vojákům hrušky a ještě leccos.“

„Kdepak je Zdeňa?“ lekl se hajný.

„Jéje, tatínku, ta přece musí chodit přede mnou, aby se jí nic nestalo. Ta nese tašku – půjčili nám ji Lužkovic. Tak s Bohem, tatínku, my pospícháme. Vidíte, Zdeňa už je tamhle. Že pozdravujeme doma a jako by se stalo!“

Pan lesní mezitím došel také. Vyslechl konec Kájovy řeči a usmál se: „Tož nás posílá Kája domů. No, nechme je! Koně už zavádějí do statků, a děti ať se učí každému posloužit.“

Popošli za dětmi. Kája vytahoval sáčky s hruškami a říkal:

„Tak tenhle pan voják mi dal na hrušky a tenhle a tamhle ten.“
Věru nespletl se. Každému podal a hned nabízel: „Já bych tuhle se Zdeňou vám ještě někam doskočil.“

Mladý kapitán pozoroval už prve tyhle dvě děti, jak ochotně vojákům přinášejí, a upřímně se zasmál, když prve jeden podal Kájovi padesátihalář a řekl: „Vezmi si, chlapečku, od cesty!“

Kája zčervenál až k očím a řekl: „Chlapeček nejsem. Jsem Kája Mařík hajnejch, tuhle Zdeňa je pánovic. A to vy si, pane voják, nemyslete, že vám někam doběhneme, abyste nám platil! Radši kupte domů dětičkám certle. Anebo vy nemáte dětičky? Já bych třeba doběhl tamhle k tetě Dvořákovíc, ona by vám je přinesla z dubčí.“

Vojáci se smáli a ten jeden třepal rukou a říkal: „To ne, Kájo, to ne! Kampak bych je dal!“

Mladý kapitán s úsměvem přiblížil se teď až k nim. „Kájo, já jsem ti také dal na hrušky. Jak vidím, nepřinesl jsi mi nic.“

Kája se naň upřímně podíval, zavrtěl hlavičkou a řekl: „Ju, dal, pane voják, nic jste mi nedal. To by dovedl každý říct ,dal jsem´a chtít. Lužkovic to zadarmo dávat nemohou, ale váhu dali. Pan Lužka povídal: ‚Že chodíš pro ty hrušky ty, Kájo, každému přidám, a že ty pány vojáky pozdravuju.‘“

„To je pan kapitán,“ zašeptal mu jeden voják.

Kája se na něho obrátil, potom na kapitána, a řekl nedůvěřivě: „Ju, pan kapitán! Pan kapitán jezdí než na lodích, abyste to věděl, pane voják! A má čepici s mašličkou.“

Mladý kapitán se smál hlasitě a ptal se: „Máš, Kájo, maminku i tatínka?“

Kája se na něho udiveně zakoukal: „Jéje, copak bych tak nemohl mít maminku nebo tatínka, pane voják?“

„Mají tě hodně rádi, vid’?“ ptal se dál kapitán.

„Ju,“ usmál se teď Kája blaženě, „mají mě rádi, jéje, snad skoro vůbec tak jako já je. Ale už nás bolejí nožičky od stání. My vám zas pro něco dojdem', ju?“

„Buď tak laskav, Kájo,“ řekl kapitán, „přines mi z trafiky egyptky, ano?“

„To se nemusí, prosím, tak dlouho povídat. Náš tatínek mi dá korunu a řekne: ‚Kájo, tabák, pal!‘ A já už běžím.“ Držel v ruce pětikorunu. „To, prosím, za celou?“ ptal se.

Kapitán kývl hlavou.

Kája řekl Zdeně: „K panu Kalbíkovi, tož napřed!“

Ale sotva uběhli pár metrů, zastavil Kája Zdeňu: „Počkej, já se doběhnu zeptat na něco! Tuhle se opři o kaštan a ani se nehni.“

V minutě byl zpátky u pana kapitána: „Prosím, opravdu za celou? A jak dlouho vám vydrží?“

„Tak na dnešek, Kájo!“

„A jéje, to moc prokouříte. Naše maminka by řekla: ‚To jsou zbůhdarma vyhozené peníze.‘“

Kapitán s úsměvem za ním zavolal: „Kájo, řekni, že je to pro vojáka, ať ti sleví!“

Kája letěl, vojáci se smáli. Zdeň se odhoupla od kaštanu a už běželi nahoru. Kájova hlavička byla plná starostí. Slevit! To je asi jako smlouvat! Maminka smlouvá na jarmarce na botkách, na kanafasu, na železnáku, na putýnce. A což když posledně kupovala žehličku! Jéje, třikrát se od toho dědy vrátila, on se třikrát za ní rozběhl, za ruku ji táhl zpátky, a přece se domluvili. A ještě mu dal ten děda obrázek z cikorky. Ale u pana Kalbíka byl s maminkou kolikrát, a když řek' pan Kalbík: „Tak, prosím, to máme sirky, tabáček, známku na psaní, to jsou čtyři koruny, paní hajná,“ maminka ani muk, dala čtyři koruny, zeptala se, co dělá tatínek pana Kalbíka, co maminka, jestli má pořád takové hezké vlasy, jako mívala - o smlouvání ani muk! Doma někdy maminka řekla: „Je to dražota ten tabák! Já bych ti radši, tatínku, dala hrneček smetany!“ Ale tatínek se smál a řekl: „Ta by mi ve fajfce nechytla, maminko,“ a bylo po všem. A on má smlouvat! No, zkusí to!

Už vcházejí do trafiky: „Pěkně vítám, pane Kalbík, prosil bych za celou egyptky pro pana vojáka,“ a položil na pult pětikorunu.

„Děkuji pěkně,“ smál se pan Kalbík. Ani se moc neohlížel, sáhl rukou pod pult, vytáhl otevřenou krabičku a v tu ránu měl spočteno: „Tak, Kájo, čtrnáct kousků, deset haléřů zpět.“

Ale Kája začal vyjednávat: „Po čem kousek, pane Kalbík?“

„Po pětatřiceti haléřích, Kájo.“

„Pane Kalbík, já vám něco povím: Ten pan voják mi povídal: ‚Řekni, ať sleví! Že je to pro vojáka.‘ Pane Kalbík, přidejte jich šest, ať je jich dvacet, a ten desíthaléř si tu nechte!“

Pan Kalbík se směje a vysvětluje, že na cigarety jsou pevné ceny a nemůže se slevit ani haléř.

Kája vyjednává, že by mu přinesl zejtra maliny nebo houby, ale pan Kalbík nechce slevit, a ne a ne. Kája konečně bere cigarety i desetihaléř, nějak se ještě na prahu rozmýšlí, pak řekne: „No, naděl Pán Bůh stokrát víc, pane Kalbík, ale to jsem si nemyslel, že vy vůbec ani panu vojákovu neslevíte. Mácta!“

Když řekl Kája „Mácta“, měl vždycky zlost. To už Zdeňa věděla, proto mu hned řekla: „Vidíš, má tam toho plný krám, a slevit nechce.“ A už oba uháněli dolů.

Kája volal už z dálky: „Pane voják, nic neslevil, dočista nic neslevil pan Kalbík.“

„Vidíš,“ smál se kapitán, „tož mu vyříd', až půjde na vojnu, že ho tam zavřem'.“

„Jéje, vy byste moh' zavřít, pane voják? To jako do arestu? A jéje!“ Chvilěčku přemýšlel: „Pane voják, on už má vojnu odbytou, on tam byl kolik let, říká náš tatínek. Ale tamhle na obecním úřadě je taky arest. Mohl byste ho tam dát zavřít hned?“ dívá se tázavě po kapitánovi. „Já bych třeba doběhl k panu starostovi pro klíče.“

Ale pan kapitán se jen pořád směje a najednou z ničeho nic povídá: „Jestlipak bys chtěl, Kájo, abych tě posadil na svého koně a projeli bychom se po Lážově? Co říkáš? Třeba takhle zítra dopoledne?“

^z Vězení. Pozn. red.

Kája se usmíval blahými rozpaky: „A to já bych si snad ani nezasloužil, pane voják, ale byl bych tuze rád. To by koukala teta kovářovic a což Vojta Brabencovic a Terina Pachlovic!“ Obezřetně na tatínka a maminku hlasitě nevzpomněl, protože hned pochyboval, že by ti měli radost.

„Já bych taky jela,“ ozvala se Zdeňa.

Kája sebou trhl: „Copak tě to napadá, Zdeňo? Vždyť jsi jen holka, a kampak holka na koně! Vidíš, teď to vidíš, že holka není na světě k ničemu.“

Kapitán pohládl Zdeňu po hebkých vláskách. „Pro holčičky to opravdu není jezdit na koni. Bude se pěkně dívat, jak s Kájou pojedou, ano?“

Ale Zdeňa povyhrnula červené rtíky: „A to ne! To já bych měla darmo zlost,“ řekla upřímně.

„Tak by si mohla Zdenička sednout na toho malého poníka, který zítra ráno přiveze velký buben.“

„Velký buben,“ vyhrkl Kája, „propánakrále, to se bude bubnovat?“

„Bude tu zítra odpoledne hrát celá kapela našeho pluku.“

„Ka-ka-ka - celá kapela!“ Kájovy oči svítily nadšením, srdíčko se mu radostně rozklepalo. On uslyší zítra vojenskou kapelu! Propánakrále, on se zejtrka ani nedočká! Honem se ještě zeptal: „A to se, prosím, bude něco platit?“ A myslil si: Kdyby řekl pan voják „korunu“, je konec. Maminka ji nedá, kdepak! Řekne: „Zbůhdarma budeš vyhazovat peníze - nic! Poslechni si ptáky v lese!“ Ju, maminka ví, co to je. Maminka neví, když on jen flašinet slyší, že by za ním šel, kdož ví kam, že on za to nemůže, ale že by až plakal radostí.

„Nic se neplatí, Kájó, nic, a celé dvě hodiny budou hrát.“

Kája div radostí se nezajíkl. „Tak jestli něco chcete, my pro to doskočíme.“

Vtom kdesi u staré pošty ozvalo se troubení. Pan kapitán řekl: „Jdou poslední čtyři.“

Kája chyt' Zdeňu za ruku a už uháněli.

Pan lesní s hajným vrátili se domů: „Děti přijdou jistě až k večeru, ale budou vyhládlé až hrůza. Nic se jim nestane, Kája dá na Zdeňu pozor. Jsou-li obě stále vedeny doma k tomu, aby byly velice úslužné, jakž by jim mohl kdo zakazovat, aby neposloužily vojákům?“

Vzácná paní byla sice jako na jehlách a maminka hajných zrovna tak. Ale přece uznaly, že je pravda, co povídají tatínkové, a honem přinášely jídlo.

33. Kája pojede na koni

Když Kája se Zdeňou doprovodili poslední četu vojska na náměstí, chytla se Zdeňa za břicho: „Kájo, žaludek mám prázdný, břicho taky a v ledvinách dočista nic.“

„Vidíš, kdybys nebyla holka, ani bys na jídlo nevzpomněla. Jen počkej! Já bych už taky jedl, ale –“ vtom se zamlčel. Zadíval se za četou vojska, která rovněž zamířila k panskému dvoru, vzdychl a dokončil: „Už je po všem! Tihle jedou najisto! Tož půjdem' domů. Musíme ráno brzo vstávat. Vezmem' to trapem.“

Modrá čapka Kájova a červená Zdenina jen se zakomíhla vrškem a za chvíli byly děti v lesovně. Když vypily dva pořádné hrnky mléka a zajedly kusem chleba, řekla Zdeňa: „Kája povídal, to jen holky že mají pořád hlad, a byl hotov dřív než já. Tak, maminko, už to může jít!“

Děti snědly polévku, pochutnal si každý na talíři rýže s rajskou omáčkou, jen tak rty otřely a Kája prohodil: „Zaplať Pán Bůh za všecko, a teď půjdem' k nám. Mně se zdá, že budeme mít k večeři nové brambory s podmáslím.“

„Počkej, hochu,“ zavolala paní lesní, „co jste přišli, jen pořád jíte. Nic jste ještě nepověděli. Tak co jste dneska v Lážově dělali a viděli?“

„Vzácná paní, to až jindy. Dnes na to není kdy. Ale něco bych vám přece pověděl. Ale potichu.“

Paní lesní se k němu sklonila a on jí pošeptal: „Vzácná paní, ten pan voják mi slíbil, že zejtra ráno mne sveze na koni.“

Paní lesní byla tak udivena, že si až sedla: „Kájo, to není možné!“

„Ju, vzácná paní,“ řekl už hlasitě, „už to tak je!“ A vítězoslavně se na ni zadíval.

„To jsou mi věci,“ divila se znovu paní lesní. „V kolikpak hodin, Kájo?“

V Kájovi hrklo. Vida, na to se nezeptal. „No, vzácná paní, to snad ráno nebo dopoledne.“

„Ráno nebo dopoledne, Kájo, to je píchni jako řízni. V osm hodin je ‚ranní‘, v deset ‚velká‘, a copak by asi řekl pan farář, kdybys nepřišel do kostela ministrovat?“

V dušičce Kájově to sklaplo div ne hlasitě. Vida, na to nevpomněl. Odcházel se Zdeňou do hajnovny náramně poklesle. Doma to přece říct musí a maminka – jako by ji už teď slyšel – řekne: „Já ti dám, bezbožníku! Budeš se někde natřásat na koni a ministrovat to nic?“ A myšlenky jeho až k hajnovně byly opravdu bezbožné. Marně Zdeňa dorážela otázkami, co je to „poník“. Kája si jen myslil: „Což kdybych byl zašel poprosit pana faráře, aby měl než jednu mši svatou? Že třeba se potom lidi rozběhnou.“

Jeho bytost půlila se ve dvě. Rád by byl šel ministrovat, rád by byl na koni s panem vojákem jel. Bohužel, ten kůň mu ležel v hlavě víc než nedělní povinnost.

Maminka hajných jim ohřála nastavovanou kaši, pomastila, do žlutava osmaženou cibulkou vyparádila, ale duše dětí byla rozhodně víc u vojáků v Lážově než u kaše.

„Zaplať Pán Bůh nebeský,“ řekla hajná, „že jsou vojáci z Lážova pryč! Já měla strachu!“

Děti na ni vykulily oči a Kája se rozesmál: „Kdepak pryč, maminko! Zejtra to teprve začne!“

„Co by mělo začít?“ obrátila se hajná od plotny přísně. „Zítra je den Páně, neděle, půjdem’ na ‚ranní‘. Ty zůstaneš v sakristii do ‚velké‘. Oadministruješ a půjdeš domů!“

Zdeňa dobírala poslední sousto kaše a prořekla: „Kdepak, teta! Já budu zejtra jezdit na poníkoví, víte, co poveze velký buben, a Káju sveze jeden voják na velkém koni, snad na Fríce, Kájo, vid’?“

Kája vyvalil na Zdeňu oči, ale věděl, že už je pozdě. Kdepak takhle na maminku! On to chtěl povídat večer po kouskách, a Zdeňa to vyklopila najednou.

Hajná se podívala na Káju: „Heleď, chlapče, víš, že nerada zbytečně mluvím. Na žádné darebnosti smejšlet nebudeš! Koně! Na koně! Koukejme se! Děkuj Pánu Bohu, že máš zdravé údy! A ať tě ani nenapadne někam se tam připlést! A ty, Zdeničko, taky pěkně počkáš s Kájou v sakristii a po ‚velké‘ hezky domů!“

„To my, teta, nebudem’ asi moct. Pan řídící říkal, abych přišla v poledne do školy s Kájou, že budou vojáci odpoledne hrát na náměstí, že to nesmíme promeškat,“ vyrukovala Zdeňa s novinou, kterou prve zapomněla Kájovi říci.

Kája div neposkočil. Jak za nima stojí pan řídící, už je na půl vyhráno.

Maminka hajná se lekla: „Hrát že tam budou? A to teprv musí být Kája v poledne doma. Víš, Kájo, jak to bylo v máji?“ A odešla.

„Víš, Zdeňo, ty jsi vůbec slepičí kvoč!“ vyhrkl Kája.

Zdeňa se zamyslí nad tím „slepičím kvočem“, trochu se zarazila a Kája si vzpomněl na měsíc máj.

No, přišel tehdy do školy a už v devět hodin slyšel po Lážově vyhrávat potulné muzikanty. Ale hráli, pane, ti hráli! Ty housličky jen zpívaly. No a Kája vzal v deset hodin Zdeňu a chodili s nimi po Lážově až do jedné hodiny. Potom šli do školy, ale jak byly tři hodiny, Kája šel se Zdeňou až hnedle k lesovně. Řekl jí, že musí jít ještě poslouchat, aby vyřídila v hajnovně, že přijde za chvíli, a „trapem“ to vzal zpět. Ale Zdeňa už do hajnovny nešla. U hajných mysli, že Kája jako často povečeří i přespí v myslivně. Kája však chodil s muzikanty do šera. K tetě pekařovic doběhl si pro kus chleba, dva rohlíky dostal k tomu, a když ten s housličkami řekl: „Hoši, kterýpak byste nás dovedl do Čisovic?“ Kája hned se nabídl. Byl nesmírně hrdý, že je vede.

Když už byli až u mlýna, řekl: „Tak, páni, rovnou a jste ve vsi. Dobrou noc!“

Oni řekli: „Počkej, hochu, dáme ti od cesty!“

A on na to: „Ale kdepak! Ale kdybyste, kdybyste mi, páni, prosím vás, ještě na rozloučenou zahráli, víte, tu, jak jste hráli u školy.“

S úsměvem chystali muzikanti nástroje a ten s housličkami se zeptal: „Kterápak to byla?“

Kája zanotoval ji jasným hláskem. Byla to tenkrát tak oblíbená „Byl jednou jeden král...“ Hudebníci zvedli nástroje a u „Hory“ ozvaly se tklivé tóny lkavých houslí s jemným doprovodem ostatních nástrojů.

Májový večer plný vůně rozběhl se nad lesy. Měsíček úzkým srpečkem vykoul nad „Horu“. V hloučku stáli muzikanti a tklivá píseň letěla k vrcholům stromů.

U cesty na patníku seděl Kája. Zapomněl na domov, na lesovnu, zapomněl na to, že je večer, že má daleko domů, a poslouchal. Hezoučkou hlavičku sklonil, ruce sepjal, s prvními houslemi potichoučku zpíval. Tak se mu to líbilo, až slzičky se mu v očích ukázaly.

Dohráli. Dohráli tak tichounce, že lehoučký větřík odnesl poslední tóny až nahoru k měsíčku, kde dozněly jako ptačí dech.

Kája vstal a řekl divně zadržnutým hlasem: „Děkuju, páni, a dobrou noc!“

Houslista řekl ostatním: „Z toho bude jednou muzikant!“

Kája neutíkal. Měl duši plnou té písně. Věděl, kdyby hráli celou noc, že by je celou noc poslouchal. Kdyby přitom šli, že by šel za nimi jako zmámený.

Ale měsíček měl o něho starost. Povídal větříčku: „Chlapče, popožeň trochu Kájua! Nějak pomalu se vleče, to asi ta písnička v hlavě mu leží. Ale hnedle maminka noc zširoka si rozestele. Popožeň ho, aby Kája do Lážova došel, dokud svítím. Pramaličko oleje dnes mi do lucerny maminka noc kápala, sotva do půlnoci vydržím svítit.“

A větříček zafoukal Kájovi do růžových tváří. Lekl se: „Propánakrále, dnes budu bit,“ a přidal do kroku. K Lážovu dobíhá, nikde ani človíčka. Jak byl u porážky, řekl si: „To už jsem jako doma.“

Ale než doběhl ke kapličce! Než k „červené studánce“! Než přeběhl náměstí! Než docela černě ukázaly se mu vrcholky stromů nad samotami! Do lesovny jít – už je tam tma. Bouřit je nesmí. Doběhl hájovny.

„Taky tma,“ řekl si tiše a provinile šel ke dvorku. Pěťa se vzpínal u vrátek a radostí štěkal.

Tatínek otevřel dveře: „Kdo je?“

„To jsem já, tatínku,“ řekl tiše Kája.

„Ty, Kájo? A odkudpak vlastně jdeš tak pozdě? Myslili jsme, že spíš u pánů.“

Kája chytá tatínkovu ruku: „Tatínku, prosím vás, nezlobte se! Já jsem vedl muzikanty do Čisovic.“

To už slyšela maminka. Jen sáhla na skříň a už byl Kája bit.

„To tak, takhle se toulat! Za muzikanty!“ řekla.

Kája leží na postýlce, polyká slzičky a říká trhaně: „Maminko, prosím vás, nezlobte se! Kdybyste byla slyšela ty muzikanty, jak krásně hrají, taky byste poslouchala.“

A maminka odpovídá: „Už se nehněvám, ale víckrát ať se to nestane!“

Kája přitahuje peřinku až k bradičce a docela tichounce, aby to nikdo neslyšel, si šeptá: „Já to vím, kdyby přišli zítra do Lážova zase hrát, že bych zas za nimi musil jít.“

Na to si Kája vzpomíná. Zdá se mu, že se to zejtra rozhodně bez výprasku neobejde, ale utěšuje se vědomím, že výprask trvá jen chvíli, a vojáci budou hrát dvě hodiny. Musí je slyšet, kdyby měl být bit třeba dvakrát. Na „ranní“ půjde ministrovat, vysvětlí panu faráři, že jeden pan voják mu slíbil, že ho svezou na koni a –

„Heleď, Zdeňo, kdy ti říkal pan řídící, abysme tam přišli na oběd?“

„No, hned dopoledne.“

„Tak já tě dovedu domů, a zčerstva spi! Musíme brzo vstávat!“
Než maminka venku uklidila, Kája už se pomodlil a ležel.

34. Kája vyjednává s panem farářem. Jede na koni

Kája opravdu dospat nemohl. A maminka slíbila mu výprask hned po ránu. Honem si ještě lehl, ale přece jen ustavičně myslil na slibné dopoledne.

Jak ho maminka do kostela vypravila, napomenutí přidala: „Na darebnosti ať mi nemyslíš!“

Kája uháněl k lesovně a liboval si: „To je ráno! Jako ze zlata! Div že by člověk bos neběžel!“

Zdeňka byla taky hnedle hotova a paní lesní se ptala: „Což, Kájo, kakao bys nechtěl?“

„A to ano, vzácná paní! To já tuze rád, a potom – marně by to tady zhoustlo.“ Bral hrneček s chutným nápojem. Třebaže doma snídal, byl velmi brzo hotov a hned řekl: „Tak zaplať Pán Bůh! A kdybysme se už dneska neviděli, tak dej Pán Bůh dobrou noc!“

„Cože?“ lekla se paní. „Přece přijdete v poledne?“

Ale děti už uháněly k Lážovu.

„Největší starost mám, Zdeňo, jak se shodneme: pan farář, pan voják a já. Copak ministrovat, to mohu pořád, ale na koni se projet, kdypak se mi to hodí?“

Zdeňka dodala: „No, kdyby tě slyšela vaše maminka, ta by ti dala!“

Kája měl myšlenky příliš rozběhané, než aby mohl odpovědět. Jisto je, že přispěchali do Lážova, když bylo prvně na „ranní“ pozvoněno. To už i Kája věděl, že musí rovnou do kostela. Zdeňka šla k mřížkám, on do sakristie.

Strejček kostelníkovíc hned řekl: „To jsem rád, že jsi tady, Kájo. Doběhni na faru pro víno, popros tam o ručník a čistou albu!“

⁸ Dlouhá bílá košile, součást liturgického oděvu. *Pozn. red.*

Kája jen letěl. „Tři věci,“ říkal si, „víno, ručníček, albu“. Jen aby albu necoural po zemi jako posledně. A kdyby to tak Pán Bůh dal, a byl pan farář v kanceláři! Kája by mu hned řekl, jestli by nemohla být „velká“ drobínek kratší, že přece jen musí se poohlédnout po tom panu vojákovi, který ho slíbil svézt na koni.

A vida, štěstí mu přálo. Zaklepal tiše na kancelář a zrovínka to byl pan farář, který řekl: „Volno!“

Kája pěkně pozdravil, pan farář s lejestrem v ruce seděl u okna. Odpověděl: „Na věky, Kájo!“ A víc nic.

Kája už to na faře znal. Za kamny jistě stojí láhev s mešním vínem, v šuplíčku u malého stolku je ručníček, ale s albou bude potíže. Ta visí tamhle v té vysoké skříni na věšáčku a tam Kája nedosáhne, kdepak! A pan farář ani muk. Pořád jen se do lejstra dívá.

Kája dává si na stůl víno, ručníček a otvírá vysokou skříň. Chce sundat albu, ale nedosáhne. Pan farář pořád nic. Kája nechává skříň skříní a začíná diplomatický rozhovor: „A to sem přijelo těch vojáků, důstojný pane faráři, jako čmejří.“

Pan farář jen tak ledabyle řekne: „Hm.“

„Taky povídal včera jeden pan voják, že mne dneska sveze na koni.“ Myslí, že pan farář položí lejstra a řekne udiveně: „A to snad ne!“

Ale pan farář zase už jen něco čte. Kája si myslí: „Teď, anebo nikdy.“ Hodně hlasitě povídá: „Snad by, důstojný pane faráři, mohla být dnes ‚velká‘ kratší. Třeba bysme mohli něco vynechat, aby ten pan voják nečekal.“

Panečku, pan farář nejen odložil lejstra, ale klepl dlouhým pravítkem o psací stůl, jen to bříinklo, a řekl přísně: „Ze mše svaté se nedá nic vynechávat, Kájo, rozumíš? Mše svatá není talíř hrachu, abys snědl dvě lžíce a ostatní nechal. Jestli ten pan voják za něco stojí, jistě přijde na ‚ranní‘ nebo na ‚velkou‘, a když ne, je to jeho škoda. Ostatně nemusíš jít ministrovat na ‚velkou‘. Jenda Rožkovic jen se třese, aby ministroval.“

Kája už byl u skříně.

„Copak tam hledáš?“ ptal se pan farář.

„Prosím, albu!“

Pan farář vstal, vytáhl albu, přeložil ji na půl, položil ji na Kájův loket a najednou, jak by si to byl všecko rozmyslil, usmál se a řekl: „Pojedeš-li na tom koni po ‚velké‘, jeď kolem fary! Já bych tě přece jen rád viděl, Kájo!“

Kája uháněl do sakristie. „Ranní mše svatá utekla jako nic,“ řekl Kája a potom vyběhl před kostel. Vida, to bylo vojáků v kostele! A tamhle vzadu jde ten mladý pan voják, co mu řekli o něm, že je kapitánem. A jde v celém hloučku s pány. A, to není jen tak pan voják, vždyť na něm a na těch ostatních se všechno jen třpytí! A teď zrovínka vidí Káju a jde k němu:

„Po ‚velké‘, Kájo, přijď pod kostel! A hezky umíš ministrovat, jen co je pravda!“ Pohládl ho po hlavě a Kája jen poskočil.

„Velká“ taky tak rychle přeběhla a potom už Kája se Zdeňou stáli pod kostelem. Mladý kapitán dostal slovu. Jak Káju uviděl, jen tak zlehounčka svého koně po krku popleskla ten se dal do cvalu. Naráz před Kájou zastavil. Seskočil z koně: „Zdeničko, zrovna v poledne přijede hudba s poníkem. Potom se sveze ona. Jen tu počkala! A Kájo, hup na koně!“

Než se Kája nadál, už seděl na koni. Jen pan voják mu podal otěže a řekl: „Drž je pevně v ruce, pojedu vedle tebe na Lubíně!“

Opravdu! Už tu stál jiný kůň – to byla ta Lubína – pan kapitán na ni vyskočil, maličko zamlaskal, zavolal na koně, na kterém seděl Kája: „Zvolna, Prušíku, zvolna!“

A už jel Kája sám na koni kaštanovou alejí, vedle něj pan kapitán na Lubíně. Kájovi se zdálo, že je na prahu ráje. Sám jede, otěže v ruce drží, strachu má dost, ale radost náramnou. Tamhle u školy stojí teta pekařovic a teta kovářovic. Jak ho viděly, div nevykřikly. Ale Prušík cválá mírným poklusem dál. Propánakrále, tamhle stojí vzácný pán, je tam i tatínek hajný, oba se zdiveně zadívali na Káju. Prušík cválá ulicí dolů, objíždí lážovské náměstí, každý ho vidí, i pan farář stojí u okna. Konečně se vracejí pod kostel. Ne jedny, ale hned několikere ruce se vztahují, aby Káju z koně vzaly. Kájovy

černé oči div jiskřičky kolem nerozsévají. Hluboko posmekl čapku a klaněl se na všechny strany: „Mockrát děkuju, vzácný pane voják, byla to tuze velká krása.“ Bůh ví, kde slyšel to, co dodal: „Je to od vás hezké, že se nestydíte za chudého člověka.“

Vojáci se zasmáli, on se pěkně poklonil a řekl: „S Pánem Bohem, pozdravujte doma a zas brzo přijďte!“

S pocitem nevýslovného uspokojení šel si pro Zdeňu. Ale už se k němu sbíhali kluci.

„Jéje, Kájo, ty ses nebál? Já bych sám nejel za nic,“ s obdivem volal Tonda Renešovic.

„Já zas jo,“ tvrdil Vojta Brabencovic. „Já bych drancil!“

„Ju, drancil bys,“ podíval se naň Kája. „Seděl jsi už na živém vojanském koni?“

„To neseděl,“ doznal Vojta.

„Tak vůbec nemůžeš nic povídat. Pane, drancit, ju, to by člověk byl za chvíli na silnici. Prušík chtěl běžet, ale já ho držel silou, kluci!“ trochu se Kája nadnesl.

Frantík Kocourkovic se závistivě ušklíbl: „Počkej, ty dostaneš! Pan farář tě viděl, jak jsi jel okolo fary.“

Kája se naň podíval zdrcujícím pohledem: „Abys to věděl, pan farář vůbec řekl, abych jel okolo fary, že mne chce taky vidět.“

Teď už chlapci byli zticha a odcházeli. Že Kája nelže, věděli dávno.

„A tamhle Vojta Brabencovic, když tu byly o skalecké pouti houpačky, rozhoupal se, až vypadl a rozbil si kolena, a co ve škole dostal!“ vykládal Frantík Kocourků. „Kája jede sám a k tomu na živém vojanském koni, a nic se mu nestane.“

„Protože nespád', ty chytřej!“ ukončil Vojta trapnou vzpomínku na houpačky a rozbitá kolena.

„Zdeňo, heled', bude hnedle poledne a přijedou s tím poníkem. To abysme do školy nechodili. Třebas by tě potom nesvezli!“

Zdeňka zavrtěla hlavičkou. „Kájo, ať je ten poník malý, já si na něho nesednu. Je to přece jen kuň, a kdybys byl viděl, jak jsi byl

vysoko od země, to bys byl koukal! Třeba by mě tam nechali sedět samotnou. Ba ne, Kájo, pojďme do školy!“

„Tak vidíš, že holky nejsou k ničemu.“

„No, aby jezdily na koni, k tomu nejsou, ale nemysli si, Kájo, že by hned tak některý kluk tam seděl jako ty!“

Kája se zase trochu víc nadnesl, ale vtom trhl hlavou. „Muzika,“ zavolal, „vojenská muzika!“ Chyt' Zdeňu za ruku a už upalovali zpátky. A byla to! Spustili na konci města a dohrávali na náměstí.

„Zdeňo, to je krása! Kdo by si to pomyslel, že vůbec takhle se může hrát! Tohle už bude stát za vejprask! Já domů nejdu ani za nic. A to je škoda, oni jdou k obědu.“

Zdeňa byla také celá vyjevená.

Služka od řídících už je hledala: „Zdeničko, Kájo, pojďte honem k obědu! Máme buchtičky se šodó.“

Zdeňa už by si dala říci, ale Kája řekl důrazně: „Bětuško, my vůbec nemůžeme. Ať se paní řídící nezlíbí, že mockrát děkujeme, ale což kdyby začali hrát za chvíli?“

Bětuška vyřídila. Paní řídící se usmála, sbalila každému do papíru deset drobných buchtíček, do džbáněčku nalila kávu a připravila do tašky dva hrnečky.

„Vždyť jsem si to myslela, Bětuško, odnes jim to, aby neměly děti hlad!“

A tak Kája se Zdeňou na lavičce v kaštanech slupli buchtičky, zapili kávu a Kája řekl, že vzkazují „zaplať Pán Bůh!“ a že je paní řídící moc hodná – když z otevřených oken hostince ozvaly se líbezné tóny smyčcového sexteta.

„To jsem rád, že jsem se najedl, Zdeňo, teď bych nemoh' jíst.“

„No vidíš, tam jedí při muzice!“

Zdeňe se rozhodně lépe líbila ta hudba prve, ale Kája poslouchal celou duší. Hráli do dvou hodin, potom se zvonilo na požehnání.

V Kájovi hrklo: „Jen jestli to dokáže pan farář dřív, než začnou hrát na náměstí!“

A on, který býval v kostele dávno před zvoněním, střídavě jen po věžních hodinách a vojácích se díval. Už odzvonili po druhé, Kája

chytl prvního vojáka, který šel kolem: „Prosím vás, pane voják, od kolika budou hrát?“

„Od pěti, školáku, od pěti do sedmi.“

„Můžete se mi na to zaklejt?“

Voják se usmál: „Ale ano! A jakpak?“

„No, řekněte třeba: ‚Na mou kuši, od pěti!‘“

Voják to tak řekl a Kája se Zdeňou šli na požehnání. Jindy už chystal kostelníkovi uhlí do kadidelnice, dnes přišel, když pan farář už byl oblečený a jen jít k oltáři.

„Musíme si dnes pospíšit, důstojný pane faráři!“ řekl Kája a oblékal si rochetu.

Pan farář jen se po něm koukl, ani muk, a šel. Skoro po cestě zapínal si Kája límec, a jak bylo po požehnání, honem svlékl ministrantské šaty, a než se pan farář sakristií rozhlédl, už byl pryč i se Zdeňou.

Tentokrát to byla služka z fary, která je hledala pod kaštany. Každému přinesla tři pořádné koláče s tvarohem: „Že vám to, děti, posílá stará paní, abyste neměly hladu.“

Kája zas pěkně poděkoval, poptal se ze zdvořilosti, jak se stará paní vynachází, jestli ji také nebolí zuby jako tuhle vzácnou paní. A když se Tóna dala do smíchu, jakpak že by starou paní mohly boleti zuby, když už žádných nemá, náramně se tomu Kája zadivil. Ale protože v tu chvíli vyšlo z hostince několik vojáků a Kája v nich poznal ty, kteří hráli tady prve na náměstí, chytl Zdeňu a hned k nim.

Ti se rozhlédli náměstím nahoru, dolů, vpravo, vlevo, kývli souhlasně hlavami a Kája šeptal Zdeně: „To oni to vyměřují, jestli se sem vejdou.“

Ten jeden se usmál na Káju a řekl: „Tys nějaký čiperný klučina! My tu budeme od pěti hodin hrát, víš? Na první dva kousky budeme potřebovat asi deset takových chlapců, jako jsi ty, aby nám podrželi noty, ostatní hrajem' z paměti. Seženeš je, ano? Ale ne darebáky, kteří by nám obrátili místo jednoho listu dva!“

Kája skoro nedýchal. „Ano, prosím, to já opatřím.“

„Já, prosím, bych taky držela noty,“ ozvala se Zdeňa.

Kája na ni vyvalil oči a potom řekl: „Ale copak tě to napadá? Kdepak holka a držet noty!“

Ale ten pan voják se zase hezky usmál a řekl: „Ale holčička může taky držet noty! To je sestřička, ne?“

„Kdepak! To je Zdeňa pánovic. Já jsem jen hajnejch, ale pánovic jsou moc k lidem. Je jim přáno! Já jsem, prosím, Kája Mařík ze samoty od Lážova,“ představoval se.

„Tak tedy, Kájo, deset takových mladých mužů jako jsi ty. V pět hodin ať jste tu i se Zdeňou!“

„Vidíš, ten tě doběhl“ řekla Zdeňa spokojeně. „Já taky budu držet noty.“

Ale Kája zastřel svou porážku slovy: „Tamhle běží Tonda Renešovic. Tondo, Tondóó!“ volal na něho.

Tonda se obrátil v běhu a už to namířil ke Kájovi.

„Budeš dnes v pět hodin držet pánům vojákům noty! Já mám vybrat deset kluků a tuhle Zdeňa taky bude při tom.“

Tonda vyvalil oči, popotáhl si šle a zakýval radostně hlavou.

Ještě se podíval na svoje boty a řekl: „Jen si doma ,přepoucnu‘ boty a hned jsem tady.“

Ale zůstával až na konci Lážova. Každému klukovi, kterého potkal, povídal, že bude držet vojákům noty a Kája že to rozděljuje.

Tak měl Kája za chvíli kolem sebe kluků z půl Lážova. Křičel jeden přes druhého: „Já, Kájo, já! Já ti přinesu do školy barvičku, já obrázek, já kůru z pomoranče, já ,obtisk‘.“

Ale Kája řekl vážně: „Pan voják povídal, abych vybral takové, jako jsem já. Tak to budou kluci jen z naší třídy.“

Jeho spolužáci si vzrušeně oddechli a vděčně se po něm podívali.

Druháků tam bylo sedm, přibral tedy ještě jednoho třetáka a řekl: „Já a Zdeňa, to je zrovna deset. Budem', kluci, taky obracet noty, ne, abyste některý obrátil dva listy!“

Z domů začali vycházet lážovští občané. Vyběhl jeden voják, muzikant, z hostince, zastavil pana Štulce, zasalutoval a něco se ho ptal.

Pan Štulc se rozhlížel náměstím nahoru, dolů, potom ukázal rukou k faře a řekl: „Tam odtud by se to neslo nejlépe. Jen tam dojděte, poproste pana faráře!“ Rozhlédl se kolem. „Kájo!“ zavolal, „dojdi tady s panem rotmistrem na faru, vyřídí, že se dávám pěkně poroučet!“

Kája si myslel, že takový slavný den nikdy už nezažije. Pořád někam chodí, pořád má něco na starosti. Bože na nebi, to je krása! Vyvalil na Zdeňu oči a ta už věděla, že se nesmí z místa hnout, dokud se Kája nevrátí.

Posmekl čapku, pěkně pozdravil a řekl: „Prosím, pane voják, půjdem' na tu faru.“

Voják se usmál a ptal se: „Co myslíš? Jestlipak pan farář dovolí, aby jeden hudebník – sólista na křídlovku² – tam z toho posledního okna fary zahrál svoje sólo?“

„A to dovolí, to dovolí, pane voják! Náš pan farář má moc rád hudbu a to on dovolí,“ drmolil Kája, když zvonil na faře. Ale jak Tóna otevřela, ztratil kuráž. „Já tu třeba na vás počkám,“ začal vyjednávat.

„To už nemusíš, chlapče, děkuji ti za laskavost,“ řekl voják a šel do dvora.

Káju napadlo, že by si mohl pan farář vzpomenout na jeho výzvu před požehnáním, že si musejí dnes pospíšet, proto radši se nehnal nahoru. Ale přece jen před farou počkal.

Za chvíličku vyšel ten pan voják, usmíval se a řekl: „Dovolil pan farář, dovolil, a řekl, že sám se těší, že něco pěkného uslyší.“

Kája to šel honem vyložit Zdeně. To už bylo lidí venku! Kája držel si v tichu a houfu ty, které vybral. Už vyšli hudebníci s nástroji. Kája se svou družinou rovnou k nim.

Vojáci se rozestoupili v kruh, ten jeden každému z kluků i Zdeně dal do ruky noty a řekl: „Až budeš mět obrátit, dá ti každý muzikant znamení. Jeden z vojáků postavil se doprostřed, najednou se rozehnal s černou malou hůlkou do výšky, muzikanti srovnali

² Žesťový nástroj podobný trubce. *Pozn. red.*

noty klukům v ruce a už to šlo. Jak měli kluci obrátit, každý z nich se podíval, kývl, a už byly noty obráceny.

„Zaplať Pán Bůh, že to tak jde,“ řekl si Kája v duchu. Poslouchal hudbu, ale víc dával pozor, aby nikdo ničeho nepopletl. Skončili. Ze všech stran ozval se silný potlesk a za chvíličku měli kluci i Zdeňa v rukou jiné noty a zase hráli dál.

A zas to bylo tak krásné, zas všichni tleskali. Potom ten, který prve zdvihl černou hůlku, zrovna na Káju se obrátil a řekl: „Děkujem ti, chlapče! Pěkně jste nám obraceli. Teď už budeme hrát zpaměti. Můžete jít poslouchat.“

Jeden sebral od nich noty a oni se rozešli. Kájovi a Zdeně místo na lavičce nikdo nezasedl. Voják-muzikant s křídlovkou spospíchal k faře.

Kája si řekl v duchu: „Tuze to bylo krásné, ale tisíckrát krásnější to bude teď, protože nebudu muset dávat pozor na Zdeňu a na kluky.“

Nejdřív začali jen ti v kole. Začali tiše. Každý přestal mluvit. A když za chvíli hráli, najednou z posledního okna fary ozvala se křídlovka. A ti tam v tom kole pořád přizvukovali. Nic se mýlit nedali a ten tam v poschodí na faře u okna zrovna „zpíval“, řekl si v duchu Kája. Inu, tohle bylo ze všeho nejkrásnější!

A zas ještě hráli a Kája už měl plnou dušičku té sladké a ryvné hudby. Zdálo se mu, že by mohl poslouchat do rána a zase znovu. Ale přece byl konec. Zase takový pochod zahráli, až se nožičky pod lávkou kmitaly, a už se sbírali.

Kája procitl jako ze sna. Nemohl věřit, že už je sedm hodin že už dohráli. Přece jen jednoho z vojáků se zeptal: „To už, prosím, dočista nic dnes hrát nebudete?“

A ten řekl: „Už ne, hochu! Až v devět hodin vytroubí jeden večerku.“

„Večerku? Copak to zas je?“ myslil Kája. Ale přece jen chytl Zdeňu a upalovali domů.

„Zdeňo, byla to krása, co? Jakživ na to nezapomenu. A večerku jeden vytroubí v devět hodin večer, kdybych si to tak mohl poslechnout!“

Maminka hajná přecházela doma i v lese netrpělivě už od čtyř hodin a tatínkovi řekla: „Mně se zdá, že ten náš chlapec má moc zvůle. Od rána doma nebyl. Povídala teta kovářovic, na koni že jezdil. Tatínku, tatínku, jen jestli tohle všecko k dobrému mu bude. Běhá tam někde za vojáky se Zdeničkou. A vzácný pán tak jako ty jen řekne: ‚A nejsou vojáci v Lážově každý den,‘“ řekla vyčítavě.

Ale tatínek hajný se usmál: „Maminko, taky jsme byli dětmi a náš Venda s Cilkou, pamatuješ, když byl v Lážově cirkus, že přišli taky až s večerem domů?“

Kája přiběhl se Zdeňou do lesovny. Jen tak „dobrou noc“ Kája zčerstva dal a už letěl domů. Tatínek byl v lese a Kája chyť maminku kolem krku: „Má zlatá maminko, nezlobte se na mě, ale to byla dnes krása! A v devět hodin ještě jeden voják vytroubí večerku. Já nevím, co to je. Ale, maminko, prosím vás, až bude k deváté, pojd'te se mnou na kraj lesa, uslyšíme to!“

Maminka se zrovna chtěla začít zlobit, ale už byl tatínek mezi dveřmi a už řekl: „Večerka? Á, my říkávali ‚Zapfenstseich‘. To půjdem, Kájo, poslechnout si spolu.“

Kája oddychl zhluboka. Jen když ještě tu večerku vyhrál! Maminka už neříkala nic, nesla večeri. Kája jedl za dva, vykládal, že ze školy jim poslali v poledne buchtičky a kávu a odpoledne zas z fary koláče že jim Tóna přinesla. Tak všecko popletl, že řekl, starou paní že zuby tolik bolí, a maminka zavrtěla hlavou.

A tak hnedle bylo půl deváté a tatínek řekl: „Pojď!“

Kája chyť tatínka za ruku a šli úvozem. Dlouhý letní večer ještě se chvěl nad lesy. Sem tam nějaká hvězdička se ukázala, ale bledoučká jako po ránu měsíc bývá. Šli až k modřínu na rozcestí. Dva široké pařezy tam stály. Na jeden sedl hajný, na druhý Kája. Drobná světla z Lážova zdála se být nažloutlými blatouchy.

Vtom náhle rozezpívala se polnice. Jednoduchá, a přece jímavá melodie lámala se do široka i do vysoka teplým vzduchem. Tříkrát za sebou tak zazpívala.

Kájovi se to nesmírně líbilo. Když řekl tatínek: „Už je konec, Kájo!“ nerad vstával. Beze slova šli domů.

Kájova večerní modlitba toho dne končila: „Pane Bože na nebi, děkuju Ti za ten krásný den. A těm vojákům, co tak krásně hráli, dej hodně zdraví. Tomu, co hrál na křídlovku na faře, dej Pane Bože, aby byl brzo jenerálem! On si to zaslouží.“

35. Konec prázdnin

Prší. Prší vytrvale už druhý den. Maminka hajná sedí u okna a zašívá. Kája se Zdeňou sedí na stoličce u ní a povídají o Praze.

Kája vyskočí a ukazuje, jak ten drak v divadle měl tlamu otevřenou – „od země až nahoru,“ řekl. A zase jeden přes druhého povídají, že děti v Praze nemají u domu ani zahrady, ani lesa, jen takové klece do tmavého dvora. Maminka se diví, usmívá a přitom protřepává kousek šatu, který vyspravila. Kája začíná zrovna o těch klucích ve filmu, když bystře na ten kousek šatu pohlédne, zarazí se a zeptá se pro jistotu: „Mně se zdá, maminko, že mi spravujete ten šedivý kabátek.“

„To se ti nezdá, to je pravda,“ směje se maminka. „Budeš jej nositi do školy. V úterý už půjdete. A jakže to bylo s těmi chlapci v biografu?“

Kájovo nadšení pohaslo, jako když třpytná raketa vteřinou zčerná. Sedl ke Zdeně. „Já už teď, maminko, nefunguju. Ale mně se zdá, že povídala teta šafářovic, že teprve začnou ve škole bílit, tak nebudou hotovi do úterka, kdepak! Abysme tam nešli marně. A potom ta rána dneska v poledne! Mně se pořád zdá, že to asi vybuchla v Lážově škola. Mají tam v kabinetě ty líhy a benziny, to je potom jako nic. A než vystaví novou,“ oddával se blahostným myšlenkám, „jéje, to by bylo až z jara!“

„Tohle se ti opravdu jen zdá, Kájo,“ potlačila maminka smích. „Třídy už jsou vybílené a ta rána v poledne? Což nevíš, že trhají prachem skálu pod Babou? A copak ty, Zdeničko, že jsi tak zticha?“

Zdeňka vzdychla: „Já jsem se dřív moc těšila do školy, ale Kája řekl: ‚Tam nesmíš ani ceknout, pokud se tě nebude někdo ptát. A sedět musíš jako kapusta na záhoně.‘ A to já špatně umím.“

„Ty, Kájo, myslíš si, že vylítla škola? A na to jsi nevzpomněl, že by se při tom mohl zabít pan řídící, paní, slečna i Bětuška?“

„Ju, ty by čekali, až to poletí? Ty by dávno utekli! Já jsem už dávno povídal, jak se bude mět jít do školy, že bude pršet. Proto je pošmournou, proto pořád prší, že musejí děti do školy.“

„Bude tě letos učit ve druhé třídě pan učitel Štulc. To je syn pana Štulce z náměstí, víš?“

Kája se podíval po mamince nedůvěřivě: „Pana Štulce? Toho, co může jíst celý den rozinky a má takové krásné káče za vejkladem? Ju, ten by zrovna se šel učit na pana učitele, když by mohl jíst celý den rozinky a vybrat si tu nejkrásnější káču! To se vám asi zdálo, maminko,“ dodal roztrpčeně.

Maminka mrkla po skříni, Kája pochopil, že mluvil víc, než je třeba.

„Je tam prut, maminko, je, ale prosím vás, nechte jej ležet. Já jsem to tak nemyslel, nezlobte se! Jen mi ale řekněte, co tu budou dělat naše lesy, paseky a stráně, až oba budem' ve škole? Co řeknou ptáci a všichni ostatní v lesích? Pojd', Zdeňo, půjdem' k vám!“

„Vždyť tam prší, jen buďte pod střechem!“ řekla maminka. Ale děti už se rozběhly k myslivně.

„Vidíš, ty lesy pláčou nad námi, Zdeňo. Už to začne, to je jisté. Ráno do Lážova, dopoledne zpátky. Poobědvat, a nic ‚válet sudy‘ nebo na maliny, ale hned zas do školy; slabikář, penál, a hajdy! A pořád budeš slyšet: ‚Ticho! Tiše!‘ a já tak nerad poslouchám ‚ticho‘! Heleď, ani ten ‚brundibár‘ není zticha. Lítá a pořád bzučí a přitom má v bříšku med, a tuhle člověk musí sedět bez medu a mlčet. Včely, vosy a všecho pořád bzučí, hvízdá, pípá a zpívá, ale ve škole musí být ticho!“

Doběhli do lesovny! Jak otevřeli dveře u pokoje, řekla Zdeňa: „To jsme si moc nevybrali. Vaše maminka zašívala a naše mi došívá zástěrku a taky do školy. Maminko, jak já to bez vás ve škole vydržím?“

„Myslím, že moc dobře, Zdeňo, protože za celé prázdniny zdrželi jste se doma, jen když přšelo, a tyhle ty dva poslední dny taky jen proto jste doma, že přší. A co by z vás bylo, abyste pořád jen lítali po lesích? Život volá, starosti se budou přihlašovat, nic platno, děti!“

„Vzácná paní mluví dnes jako kniha,“ řekl Kája smutně. „No, vzácná paní je řídíovic, tak to všechno zná. Ale já půjdu do třídy, kde bude učit pan řídící, jina ne.“

„To asi nepůjde, Kájo! Druhou třídu bude mít pan učitel Štulc, první pan řídící, třetí slečna řídících, čtvrtou pan učitel Duchek, pátou pan Zika, říkal tatínek.“

„Jéje, slečna řídících že bude učit? No, kdyby tak měla ve třídě Vojtu Brabencovic, ta by brzo utekla. Ale to bude asi mejlka. Já budu chodit k panu řídícímu. Kdepak mladý pan Štulc! Ten by zrovna šel učit, když mají doma tolik rozinek.“

„Chcete, děti, lívance? Řekněte v kuchyni, je jich tam talíř!“

Ale děti poklesle sedly na lavici u kamen a vzdychaly: „Lívance? Takhle kdybysme nemusily do školy, to by bylo něco!“

Mezitím hajná dopravila Kájovy hábky a zamyslíla se: „Dobře tatínek pověděl: ‚Maminko, dnes ti budou děti povídat o Praze, protože přší. Jinak bys nezvěděla ničeho. Do školy se jim nechce. Bohu poručeno! Jaký div! Srostlé s lesy, zvyklé naprosté volnosti a svobodě, těžko bude jim zvykat na kázeň.‘ Kája, můj Bože, jak Pán Bůh dá, ale ráda bych, aby měl lehčí život než my a dospělé děti ve Vídni. Zdá se, hlavu dobrou že má, ale ostatní všeco, no, Pánu Bohu poručeno.“

Strejček kostelníkovic v úterý ráno nezaspal ani ranní klekání. Vždyť je dnes začátek školního roku! Připravil ministrantům čerstvě vyprané rochety a v duchu počítal, že dnes kápne na světlo jako v neděli. Rodiče přijdou s dětmi, páni učitelé, lavice se zaplní, a až

půjde s rozsvícenou svíčkou, budou kapat korunky. Ke škole pošle ministranty s červenými korouhvemí děti přijdou do kostela v průvodu a rodiče za nimi. Vtáhl do nosu větší šnupeček: „Ja, ja, Pane Bože, kolik už jsem těch ‚Veni Sancte‘ přečkal!“

Kája i Zdeňa jako by si řekli, ne a ne toho dne se vyspat. Jindy byli vzhůru ještě dřív, než maminka noc prvně šla vzbouzet synáčka sluníčko. Smáli se, že sluníčku se nechce vstávat z růžových hedvábných polštářků. Dnes už několikrát se vzbouzeli a pořád marně. Kája po prvním zavolání otevřel maličko oči a zadíval se oknem: „Prší, maminko, jen se leje, to se to bude spát!“ překulil se na druhou stranu a v tu chvíli usnul.

Zdeňa o půl sedmé, když paní lesní se probudila, ani oči neotevřela, jen hlavičku trochu pozvedla. A jak slyšela jednotvárný crkot dešťových krůpějí, spadajících pravidelně z okapu, řekla ospale: „Prší, jéje, to já nevstanu, až jak to devátá rozhodne,“ a spala dále.

„Kájo,“ volala hajná, „musíš do školy! Zdenička jistě je už vzhůru a čeká!“ A když ani teď se neozval, vzala ho za ruku a opakovala svůj rozkaz.

Kája si sedl na postýlce: „Ju, Zdeňa by zrovínka vstala, když prší, a do školy? Maminko, prosím vás, kdo by tam dnes šel, když prší?“

Trvalo to ještě hodnou chvíli, než Kája se dal přesvědčit, že vstávat musí. Ale nic mu nebylo vhod. Botičky že tlačí, kabátek tísní a že ho začíná bolet v krčku.

Maminka na to: „Patičky tě nebolí?“

Kája se toho chyt': „Zrovínka teď mne začaly bolet, maminko! Snad ani nedojdu.“

„Tak vidíš! Jak tě bolí patičky, to už je nejvyšší čas, abys seděl ve škole. To tě bolí z prázdninového lítání. Však ty dojdeš a moc dobře.“

Pěťa si šel pro pohlázení, ale Kája zabručel: „Dej mi pokoj!“ a odstrčil ho.

„Copak ho strkáš? Může snad Pěťa za to, že musíš do školy? A dělej zčerstva, nebo přijdem' pozdě do kostela,“ hubovala

maminka. „Je to hanba, takhle nerad chodit do školy! Já bych chodila hned, jak je to tam krásné.“

„Ju, to vy, maminko, pořád říkáte, ale ani jednou nejdete. Copak chodit tam, to já rád, ale sedět tam, to je jiná, panečku.“ A nožičku pořád měl na stoličce a na ni botičku nedošňěrovanou.

„Už ať jsi obut!“

„Tááák,“ lekl se Kája, „teď se mi přetrhla tkanička. A to já nemohu do školy s rozšňěrovanou botkou.“

Už ležel na stole prut a maminka s ním zlehka klepla. Za chvíli byla tkanička navázána a Kája oblečen.

„Tak s Pánem Bohem,“ řekla maminka, udělala mu křížek na čelo a vyšli, že se zastaví v myslivně.

Tam to bylo se vstáváním ještě horší, protože na Zdeňu padla chvíle neposlušnosti. Zlobila od té chvíle, jak ji násilím vzbudili. Fňukala, oblékat se nechtěla a nová Týna řekla: „To se ti, Zdeničko, bude Kája smát.“

Ale Zdeňa vyhrkla: „Vy jste hloupá, Týno! Tomu bude do smíchu zrovínka jako mně.“

Paní lesní se ptala: „Komus povídala, že je hloupá? Týně? Tak si pamatuj,“ a přitom dostala Zdeňa dvakrát „do zadu“, „že hloupá jsi ty, protože nechceš do školy, a ať to víckrát neslyším! Dostala bys víc!“

Zdeňa začala nabírat. U sukničky utrhla tkaničku, při snídani polila ubrus, zaskočil jí drobet od chleba, rozkašlala se, když vešla hajná s Kájou, a paní lesní hned na něj: „Je to hanba, vid', Kájo, Zdeňa brečí a nechtěla vstávat.“

„Hanba to není, vzácná paní! Já bych taky radši byl doma. To je, než že se nám bude hrozně stýskat po lesích. Vy jste, vzácná paní, moc ráda chodila do školy?“

Paní lesní honem jim nesla kávu. Snad si vzpomněla, že první a druhý školní rok, třebaže měla do třídy jen přes chodbu, začínala také s hrozným pláčem.

36. Začátek školního roku

V Lážově bylo jako o svátcích. Kostelník odzvonil velkým zvonem, ve škole všechny třídy byly plné šumotu, na stolech stály vázy plné posledních růží, pan řídící a páni učitelé v nedělních šatech stáli na chodbě. Byla mezi nimi i slečna řídících a pan řídící řekl: „Moje dcera tenhle rok bude na zdejší škole učit. O prázdninách potom se bude vdávat. Zvu vás už dnes všechny srdečně na svatbu. Ať zkusí, jak to ve škole chodí. Bude si víc vážit nového domova.“

Zrovna šli lesních a Maříková s dětmi.

„Á, pan lesní s dcerou k zápisu!“ řekl pan řídící. „Ostatní už mám zapsány. Tak co, dcero lesa, jestlipak budeš ráda chodit do školy?“ obrátil se na Zdeňu.

Ta zdvihla dlouhé řasy, dvě hluboké, jasné oči se podívaly na pana řídícího, kučeravá hlavička se zavrtěla: „Moc ne! Řek' Kája, že musím sedět jako kapusta na záhoně, a moje nožičky moc chtějí běhat.“

Všichni se smáli, jen paní lesní jí zmáčkla trochu ruku, ale Zdeňa se hned ozvala: „Co mi, maminko, zmačkujete ruku? Říkáte přece, abych vždycky mluvila pravdu.“

Páni učitelé se dorozumívali očima a smíchem jim trhalo kolem rtů, když Kájovi se zdálo, že je příliš dlouho opomíjen. Přistoupil blíž, udělal hlubokou poklonu a řekl: „Pěkně vítám, rádo se stalo, ale ona Zdeňa si dá říct. Já jsem ji vychoval podle svého, ale nesmí se na ni moc křičet. Je to jen holka, ona se hned poleká. Jen na ni, pane řídící, kdyby zlobila, vyvalte oči, a ona poslechne.“

Pan lesní se zasmál nejhlučněji: „Představení moje dcery je tedy odbyto. Kája ji vychoval podle svého a vy, pane řídící, na ni vyvalte oči,“ a tiše dodal: „Ale já nevím, jestli to bude mít takový účinek, jako když je vyvalí Kája. Kája je u naší Zdeni první inštance.“

„Kájjo,“ ozvala se slečna řídících, „tebe bude letos učit pan učitel Štulc.“

„Tak je to přece pravda?“ spráskl ruce Kája.

Ale maminka mu rychle položila ruku přes pusu.

„Co se tak díváš?“ sklonil se k němu mladý pan učitel Štulc, laskavých očí a kudrnatých vlasů, a mamčinu ruku sňal z jeho rtíků.

„Jak bych se nedivil. Prosím vás, mladý vzácný pane!“

Slečna mu řekla: „Musíš říkat pane učiteli!“

„Tak prosím, pane učiteli, pan Štulc z rynku, co má za vejkladem ty krásné káče, to je váš tatínek? A ten přece může jíst celý den rozinky – jéje, já bych se nešel zlobit s Vojtou Brabencovic, já bych byl radši doma!“

Mladý učitel se zasmál, až mu bílé zuby zasvítily.

„Máte zrovínka takové krásné zuby jako naše Cilka. Naše maminka má taky ještě bílé, ale řekla tuhle, že stoličky už nemá v pořádku. Vy neznáte naši Cilku? A to je škoda! Ona je v ‚Nídní‘. Marjánku šafářovic taky neznáte?“

Než se vzmohl na odpověď, vhrnuli se ještě lidé z Myškova do chodby s dětmi k zápisu a Kája se Zdeňou vešli do první třídy.

Ministranti s korouhvemi stáli u prvních dveří, kostelník menším zvonkem odzvonil po druhé. Pan farář stál u okna, a když viděl proudy lidí a dětí vcházejících do školy i kostela, sepjal ještě na chvíli ruce: „Pane Bože, letos už začnu učit třetí generaci. Dej mně sílu a ty malé měj v lásce!“ A potom už šel do kostela. Červené korouhve zachvěly se teplým ránem. Bílé rochety ministrantů zabělely se jako květ kopretin. Za nimi ve dvojstupu šly děti s pány učiteli, třída za třídou. Průvod zavřely řady rodičů. Pan řídící s klíči od kůru a měchů pospíchal napřed. Kývl prstem do poslední řady školáků. Ne jeden, deset jich přiběhlo.

„Šlapat půjde Machata a Sýkora. Ostatní zas jindy. Ty, Vácho, víckrát mi do měchů nesmíš! Houpáš se tam nebo na měch skáčeš, a pak ve stroji hrká!“

Machata a Sýkora pyšně se vynesli z řady. Oni jsou dnes vyvoleni, oni jsou šlapáci!

Kostel byl plný. Kostelník pokašlával, chodil už teď se svíčkou v ruce, jak rozžehoval velké svíce, ukláněl se na všechny strany, sem tam do lavice ruku známým podal. Pan řídící nastavil otevřené

dlaně k ústům a zašeptal silně dolů do lavice: „Tobě, Pane, na výsosti!“ a ostře přitom obě sykavky vyrazil.

Za varhanami oba školáci se usmívali: „Panečku, to Vojta Brabencovic a ostatní mají zlost, že nešli šlapat.“

Pěkně stály děti v páru u mřížek. Jen mezi prvními nestála Zdeňa s děvčátkem, ale s Kájou, který hned ve škole řekl panu řídícímu: „Dneska musím jít se Zdeňou já, pane řídící, ona Zdeňa by se žádnou holkou nešla.“ Lidé z Lážova byli už příliš zvyklí na tyhle dvě děti, které vždycky chodily spolu, než aby se byli divili.

U sakristie ministrant zazvonil, kluci šlápli na měchy, pan řídící do pedálů a bohoslužby začaly.

Po mši svaté ve škole páni učitelé rozdělili žáky, přičemž došlo k malému nedorozumění. Zdeňa totiž šla za Kájou do druhé třídy a pan učitel marně jí vysvětloval, že musí zůstatí dole v první, až se do toho vložil Kája: „Prosím, pane učiteli, jen na ni vyvalte oči a ona půjde.“

Ale pan učitel pohladil Zdeňu po tváři a řekl: „Tys ještě malá chudinka, vid', no pro dnešek tu můžeš zůstatí.“

„Chudinka? Ba ne!“ řekl Kája. „Chudinka je Marjánka šafářovic.“

Vtom se po ní sháněl pan řídící. Šel najisto do druhé. „Rédlová, Zdeňo Rédlová, pojď do své třídy!“

„Prosím, pane řídící,“ ozval se Kája, „ona ještě na Rédlovou neslyší, ale hned půjde.“ Vyvalil na Zdeňu oči: „Teď musíš s panem řídícím, pak na mě počkáš dole na chodbě, a sed' jako kapusta na záhoně, ani necekni.“

A ku podivu! Zdeňa se poslušně zvedla a šla. Měla sice dušičku jako v kleštích, ale šla přece. Teprve vlídnými slovy pana řídícího osvěžila a sedla si, kam jí ukázal.

Po půl hodině vedl pan řídící prvňáčky před školu, aby se s pozdravem rozešli. Zdeňa však se přilípla na zeď pod schody.

„S Pánem Bohem, pane řídící, ale až ven já nesmím. Musím tu počkat na Káju.“

Vtom už vycházely děti i z ostatních tříd. Kája hledal očima Zdeňu, ona jeho. Hned ji vzal za ruku: „Tak pojď, prvňáčko!“

Vojta Brabencovic se ušklíbl: „Hele, Kája kamarádí s holkou! Kluci, pojd'te ji prohnat. To je pánovic, víte, jak nám tenkrát naložil, když jsme šli pro ten prach.“

Kája jako by neslyšel. Někteří kluci tím povzbuzeni začali na něho dorážet. Jak vyšli ze školy, uhnul Kája se Zdeňou za roh a zastavil se. Věděl, že jdou kluci za ním. Pustil Zdeninu ruku a zařal obě pěstičky. Postavil se proti Vojtovi: „To si pamatuj! Jestli ty anebo někdo jiný z kluků ublíží Zdeně, tak si to spravíme potom spolu. Ona je jako naše a měla k smrti jako z hráze do rybníka. Umí dělat kotrmelce lepší než ty a lézt na stromy skoro tak jako já. Tak je to nějaká holka? Chceš se prát, aby se ti zas třetí smáli? Zdeňo, pojd', nevěšmej si jich.“ A hrdě šel se Zdeňou dále.

Kluci ani nemukli. Jen Vácha podotkl: „S Kájou nic není. Ten si nedá nic líbit! Radši ho, Vojto, nech, a tu holku taky! Jak umí lézt na stromy, tak je aspoň půl kluka.“

Vyčasil se. Od Baby se honily malé mráčky, sluníčko jimi prokouklo, usmálo se, ale Kája hned řekl: „Už tolik nehřeje. Maminka noc aby mu pomalu uchystala podzimní kamizolku. A tou až bude vítr profukovat, kožíšek mu ušije. A víš, Zdeňo, z čeho? Z králíčích kožíšinek. Náš tatínek řekne: ‚Lehla mlha na naše lesy.‘ Ale to nebude mlha, to maminka noc protřepá ušitý kožíšek pro sluníčko, všechn prach z něj vyletí, že ani na krok vidět nebude. Až sníh zapadá do našich lesů, maminka noc nechá sluníčko dlouho spát, a až je pošle svítit, natáhne mu ten vytřepaný kožíšek a řekne: ‚Obleč se sluníčko, než půjdeš svítit! Tam dole na zemi je sníh, mráz a zima. Zmrzlo bys tam.‘ Proto v zimě je i na sluníčku zima. Sluníčko nosí v zimě kožíšek a nemůže tak hrát jako v létě. A těch kluků nic se neboj! Sepral bych je všechny.“

„Kdo ti to, Kájo, o sluníčku pověděl?“ ptala se Zdeňa.

„Nikdo. Já si to tak myslím.“

Děti vpadly do lesovny s křikem: „Jéje, my máme hlad!“ Paní lesní, která už chvíli byla doma, měla jídlo přichystáno. Něžně objala Zdeňu: „Jakpak se ti líbilo ve škole, dceruško?“

Kája zakusoval se s chutí do krajíce chleba máslem mazaného a medem kapaného.

„Vzácná paní, s kluky už jsem si to vyřídil. Nic se nebojte! Copak dnes! To nic nebylo, ale až to začne doopravdy!“

Zdeňka přikývla: „Copak dnes! Ale pan řídící říká: ‚Zdeňo Rédlová‘, a to je mi divné.“

„Dělej, Zdeňo, ať ještě dnes užijem’ lesa! Jedenáctá to rozhodne, jestli bude celý den hezky. Sluníčko už se ohlíží po kamizolce, už tak nehřeje.“

Za chvíli se děti vrátily, že už zase prší.

37. Kája dostane prvně deštník

Září toho roku vydrželo plakat celých čtrnáct dní. Marně Kája ráno volal na sluníčko. Nechtělo se ukázat. Přelétaví ptáci slétali se do širokého vrcholku nejvyšší borovice a vrtěli hlavičkami: „Ještě nebylo babí léto, a počasí jako v listopadu. To abychom si svázali ranečky a letěli za sluníčkem k jihu. Třeba už nás předběhlo.“

Starý špaček si natřásl fráček, uhladil si šusky, zaklepal zobákem do větve na znamení, že chce mluvit sám, aby ostatní ztichli: „Takhle brzy jsme ještě nikdy nepomýšleli na odlet. Povídal včera pan lesní Rédl drvaři¹⁰: ‚Po neděli asi začnem. Nad Babou se časí, do tří dní bude po dešti.‘ A pan lesní už něco podzimů prožil! Říkáte, že vlaštovky už jsou připraveny. Copak ty! Nemohou se nikdy dočkat. A potom, mají takové tenké hedvábné fráčky, brzo-li by nepromokly a neztuhly? Počkáme ještě.“

Ostatní kývali hlavičkami, jen čerstvá veverka s umáčeným chvostem proběhla mezi nimi a vykřikla rozpustile: „Zalezte do širokých štěrbin stromů, schovejte se pod mez, ukryjte se v zemi, přečkejte tu zimu jako já! Kam se neděje, vzácní pání, aby nemusili na zimu k jihu! Inu, panstvo ve fráčcích a nažehlených kalhotkách!“ A frnk – byla pryč skokem na druhém stromě, odkud ještě pokřikla:

¹⁰ Dřevorubec. Pozn. red.

„Hloupí jste, hloupí! Kdo to jakživ slyšel, aby před lážovským posvícením ptáci odlétali! Ještě jsem se ani pořádně oříšků nenajedla, a oni by už letěli, a jindy táhnou, když mám břicho plné sladkých jadérek. Hloupí, hloupí jste!“ A novým skokem byla na třetím stromě.

Starý špaček ještě jednou promluvil: „Je to jen ženská, ale pravdu má. Před lážovským posvícením ještě padnou pěkné časy. Dobrou noc!“

„Dobrou noc!“ ozvalo se za ním sborem.

Kája seděl se Zdeňou v lesovně na lavici a přemýšlel.

Zdeňa řekla: „Co nemluvíš?“

On nato: „Už vím, proč pořád jen prší a sluníčko se neukáže. Ono asi neposlouchalo. Víš, že čím dál tím později vstávalo a maminka noc se rozhněvala. Řekla mu: ‚Protože nechceš vstávat, zavru tě do komůrky.‘ A zavřela je. Teď pláče nad ním, že neposlouchalo, zrovínka jako naše maminka pláče, když neposlechnu. Sluníčko to jistě už bolí a jistě už prosí a slibuje, že bude hodné, jen aby je maminka pustila z komůrky.“

Pan lesní otevřel dveře: „Už se to čásí. Myslím dva dny ještě a zas bude krásně!“

Kája podotkl: „Já jsem zrovínka taky povídal, že sluníčko už bude svítit.“

Ve škole už Kája zvykl panu učiteli. V prvních dnech díval se po něm nedůvěřivě. Když pan učitel zavolal si ho stranou a řekl mu: „Copak, Kájo, pořád se tak po mně díváš?“

Kája odpověděl upřímně: „Já jsem si jen myslil, pane učiteli, jestli to umíte tak jako pan řídící. A jsem moc rád, že to umíte taky tak. Čtete jako nic, písmenka si nespletete, a počítat? Jéje, snad byste spočet' kolik padesátek dohromady!“

Pan učitel se usmál a bylo dobře.

Zdeňa v prvních dnech nemohla zvyknout. A zrovna jako kdysi Kája i ona se třetího dne asi k deváté dopoledne zdvihla, rozběhla se k věšáku pro čapku, a když se pan řídící ptal: „Kampak?“ řekla: „Už

mě to tu mrzí a nožičky chtějí běhat. Doběhnu si pro Kájů a půjdem' domů!"

Ale pan řídící jí vysvětlil, to že nejde, že ani Kájů ze třídy nesmí, až bude čas. Konečně si sedla, ale nerada.

Teprve když našla zalíbení v učení, ve výkladech pana řídícího a pana faráře, neutíkala.

Cesty do Lážova a zpět v tom deštivém, vlhkém počasí nebyly ani trochu hezké. Paní lesní koupila Zdeně i Kájovi gumový plášť a čepice, protože když prvně v tom dešti šly děti s deštníky, špatně to dopadlo.

Kájovi byl dosud deštník něčím tak cizím jako indická bajadéra¹¹. Když ale lilo jako z konve, řekla ráno maminka: „Dnes si musíš vzít deštník, nic platno. Jen kdybych honem věděla, kde je. Jeden tu máme ještě po dědečkovi.“

Byl přizván k hledání i tatínek, který jevil ohromné podivení nad tím, že by u nich vůbec taková nějaká věc jako deštník mohla být. „Jakživ jsem tu žádný neviděl,“ řekl, „protože když prší, naše maminka do Lážova nejde, a hajného s parapletem jsem ještě neviděl. Mohl by snad býti na půdě.“

Našli jej. Byl tam. Za starým kufrem stál a snil o časech, v nichž nebožtík dědoušek chodíval s ním do městečka. Snil o vlašných jarních prškách, které tak lahodně, líbezně krůpějemi stékaly po jeho vršku. Snil snad i o tom, když dědoušek, tenkrát ještě mladík, čekával u kostela na Verunku, a oba potom skryl velkou svou, tenkrát ještě pevnou dlaní. Vzpomínal snad i toho, jak Verunka konečně dala Jakobovi slovo také za takového rozdeštěného dne a on si ji přivedl od oltáře do chalupy.

A z těchto snů vyrušilo jej několikere zavolání: „Tu je!“ Byl vytažen rukou hajné. Všichni pavouci, kteří oprádali kolem něho svoje obydlí a zařídili se tam jako navždycky, rozběhli se do koutů půdy. Jen šedavé pavučiny na něm ulpěly. Ty rozevřenou dlaní hajná zcerstva setřela a opatrně jej otvírala. Sem tam něco ruplo – to

¹¹ Tanečnice. Pozn. red.

přeželelá látka se roztrhla –, ale když konečně zacvaklo pero a deštník byl otevřen, řekl hajný: „Okolo děr je celý, no ale lepší něco než nic. Kájo, to budeš dělat pána!“

Kája se blaženě usmíval. Maminka zase deštník zavřela a nesla do kuchyně. Zobec měl ten deštník náramný a tatínek ještě mezi dveřmi řekl: „Jen to neroztrhej, Kájo, to je památeční, víš, maminka by plakala. Najdi si pod ním místečko, kam nebude přšet!“ smál se.

Ale Káji nezmátl. Dal si ukázat, jak se deštník otvírá a zavírá, a když prvně sám jej otevřel, nic nedbal toho, že skutečně deštník byl popraskaný na všech místech a že tatínek se smál, ale hrdě čekal, až dojde Zdeňa.

Ta měla také deštník, maminčin. Nakroutila se a řekla: „Hedvábný je, heled! A neprší do něho jako do tvého.“

„Ju,“ Kája nato, „ale prší na tebe ze stran. Hedvábný, ale jako nic, jako starý čtyrák.“

A tak děti vyšly. Kája šerموval těžkým deštníkem na všechny strany a pokaždé, jak chytl za větvičku, ruplo to v deštníku. Látka se roztrhla ještě víc, takže za chvíli Kája, když se podíval vzhůru, řekl nadšeně: „Vida, vidím nebičko skrze deštník. A to je krásnej deštník! I nebičko se mi ukáže, ale nebičko se pořád mračí.“

Zdeňa cupala za ním. Zelený smrček s jednou suchou, mrtvou, ale ostrou větví zatnul se do hedvábné látky jejího deštníku. Ryc! Zdeňa trhla, ale suchá větev měla ještě několik ostrých větvíček a ty se zapíchly do ostatních dílů hedvábí. A zase „ryc“ a „ryc“ – a když se Kája obrátil, měl deštník Zdenin zrovna takové trhliny jako jeho. Pršelo na ni zrovna tak jako na něho.

„Vidíš, už jsme na tom stejně. Ještě párkrát chytneš za větev a poneseš jen holé dráty.“

Opravdu. Než došli do Lážova, nesli nad sebou jen holé dráty, na nichž smutně vlály zbytky povlaku.

„S tímhle do školy nepůjdem,“ řekl Kája, „Škoda, můj deštník má takový krásný zobec! Necháme je tuhle pod modřínem zapíchnuté. Až půjdeme zpátky, vezmeme je domů.“

Dva rozdrbané deštníky, jeden moderní, druhý staromódní, ale stejně pošramocené, zapíchl Kája do vlhké země. A když je před polednem domů donesli, spráskly obě maminky ruce a paní lesní objednala z Prahy gumové kabátky s kapucemi, ve kterých se dětem nesmírně líbilo. Slušely jim rozkošně.

38. Jarmark

Pan učitel ve škole se ptal koncem září: „Na copak se, děti, nejvíc těšíte?“

Terina Pachlovic mávala rukou: „Já, prosím, na svatého Mikuláše!“

Tonda Reneš vzadu vykřikl: „Já, prosím, na roráty¹²! Dostanu od naší babičky sloupek¹³.“

„Já, prosím, na Barborku,“ pištěla Mária Štechovic, „půjdem' ulomit třešňovou větvíčku a dáme ji do vody, aby o Štědrém večeru rozkvetla.“

Ale panu učiteli pořád se to nezdálo. Kája vyhodil ruku do vzduchu hned, jak se pan učitel zeptal, ale čekal, až se pan učitel na něho podívá. A opravu řekl pan učitel: „Kájo!“

„Já se, prosím, nejvíc těším na ‚jarmark‘, bude tu na svatého Františka, zrovínka za týden,“ odpovídal Kája a podíval se na pana učitele.

Ale ten nekývl hlavou, toto! Jen řekl: „Kájo, neříkej ‚jarmark‘. Výroční trh se říká. A u nás v Lážově je trhů kolik do roka, a proto ani výraz ‚výroční trh‘ není správný. Jen ‚trh‘ se říká, rozumíš? *Jarmark* je zkomolenina. *Jahr* německy znamená česky *rok*. *Markt* – česky *trh*, tedy výroční trh. Ale u nás v Lážově jsou jen trhy. Nač tedy se těšíš, Kájo? Opakuj po mně: Těším se na trh!“

Kája ztichl, jako by mu někdo tu nejkrásnější květinu zrovna před nosem utrl. On se přece těší na „jarmark“, a ne na trh.

¹² Katolické ranní adventní mše. *Pozn. red.*

¹³ Ozdobná, často různě tvarovaná svíce (jako kniha, kříž, ryba atd.). *Pozn. red.*

„Nuže, Kájo, opakuj!“ pobízel pan učitel přísně.

„Prosím, pane učiteli, já se těším na ‚jarmark‘,“ říká Kája.

A pan učitel nato: „Tak je dobře. Ty se těšíš na ‚jarmark‘, a já na to, jak ti snížím známky. Čtvrtého října bude v Lážově trh, žádný jarmark, rozumíš?“

„Ano, prosím, pane učiteli, ale naše maminka už má na papírku napsáno, co bude kupovat o ‚jarmarce‘: putýnku, železnák, bačkory, kanafas.“ Nechtěl se Kája pustit „jarmarku“, ale pan učitel řekl:

„Sedni si a mlč!“

Kája mlčel, ale moc myslel: „Kdyby věděl pan učitel, co řekla maminka zrovínka včera! Řekla: ‚To je ku podivu, jak ten náš Kája je teď hodný. Čímpak to asi je? Možná tím, že bude hnedle »jarmark«, a on dostane »biřkli«¹⁴. Jéje, pan učitel jistě jakživ nejedl biřkli z lážovského jarmarku! Pan učitel řekl ‚trh‘. Mám chuť na to slovo vypláznout jazyk. ‚Trh‘, to vůbec nic není. Trh! To je jako že se někde pes utrh‘, ale ‚jarmark‘, to je něco!“

Kájovi se zdá, že už cítí vůni biřkle, že už si na ní pochutnává, jak to slovo slyší. Ale „trh“ by mohl říci desetkrát za sebou, nic necítí, nic se mu nezdá. A kdyby byla jen biřkle! Jéje, tam je ještě jiných věcí! Ten děda s tureckým medem, kluci mu říkají „medák“. Flákne kus na papír, mandle v něm jen křupou. Nebo ty koláčky bílé a růžové! Jen se rozplynou a takový vítr je po nich v hubičce, když se otevře a vtáhne vzduch. Jenže to nic v puse nevydrží. To jeden děda tam má bonbóny jako patník.

„No, jako patník ne,“ hned se v duchu opravuje, „to menší, ale tak velké jistě v celém světě neprodávají.“

Pan učitel uhodil rukou do stolní desky a vykřikl: „Co se s tebou děje, Kájo? Už po druhé tě volám a ty sedíš jako hluchý. O čempak jsi přemýšlel, co?“

A Kája řekl upřímně: „Prosím, o jarmarce.“

Pan učitel už se rozzlobil doopravdy, že už to řekl dnes několikrát správně, jak se říká, a že nebude trpět, aby kterýkoli žák

¹⁴ Uzenka, špekáček. Pozn. red.

snad úmyslně ho zlobil. Pro výstrahu řekl nakonec: „Kája tu bude dnes po škole!“

Propánakrále, Kájovi se mžitky před očima dělaly, Tonda a Venca radostí vypískli. Jak by ne? To je pořád ukazování na Káju, jak je hodný, jak se dobře učí, a bác ho! Oni jsou po škole každou chvíli, ať on taky jednou.

To bylo v deset hodin. Měli dnes do jedenácti. Kája býval v přestávce první venku, protože velmi rád se trochu chtěl na dvorku proběhnout. Paní řídící, když pro něho něco měla, už ho z chodby volala, a on sám zase o každé sousto se Zdeňou se rozdělil. A zas Kája v příslovečné své ochotě často dveře pootevřel s dotazem, jestli něco nepotřebují, že by doběhl. A doběhl moc často. Rád každý ho poslal, protože byl hned zpátky.

Dnes od rána drobně mžilo. Paní řídící už ráno mu povídala, aby Zdeňu v deset hodin přivedl do kuchyně, že tam na něho počká. Dnes měla pro každého pomeranč. Ale Kája nešel. Vykoukla ze dveří, Kája nikde. Podívala se nahoru na chodbu. Tam stála Zdeňa jako přilípnutá ke zdi. Věděla, že se nesmí hnout, až přijde Kája.

„Zdeňo, pojď do kuchyně!“ zavolala paní řídící.

„Prosím, já musím počkat, až přijde Kája,“ řekla Zdeňa.

„Kdepak je Kája?“ zavolala paní řídící na schodech. A jak sešla dolů, už stál u kuchyně Tonda Renešů a Frantík Kocourků.

„Prosím, ve třídě! Bude dnes po škole!“ hlásili vítězoslavně a čekali s otevřenými pusami, co řekne paní řídící.

Ta se drobátko zarazila, neřekla nic a vzala to ještě jednou po schodech nahoru do kabinetu k panu řídícímu.

Pan řídící se dnes rozhodně špatně vyspal. Dost mrzutě podíval se ke dveřím a dost nakvašeně řekl: „Copak zas, maminko? Víš přece, že nemám rád, když mne někdo vyrušuje!“ Aniž by čekal odpověď na otázku, položil prst na čelo a pokračoval, ukazuje druhou rukou na vysokou lavici: „Tadyhle byla! Zrovna tadyhle byla! V malé skleněné lahvičce. Teď jsem slíbil dětem, že ji ukáži. A není tu! A není! Kde je?“

Paní řídící přivřela dveře: „Kdopak, tatínku?“ A honem dodala: „Kája prý bude dnes po škole. Tatínku, což aby ses zeptal pana učitele, není-li v tom mýlka. Pan učitel ještě tak chlapce nezná.“

Ale pan řídící hledal už nejen mezi obrazy, složenými na lavici, ale i ve štěrbinách podlahy.

„Kája má být dnes odpoledne po škole, tatínku,“ hlásila paní řídící důrazně.

Pan řídící se zrovna rozběhl oběma rukama do zcela prázdné poslední příhrady ve skříni, a když vylovil jen pavučinu, řekl: „Tak bude po škole! Kluk je kluk! Ale taková byla krásná a děti pořád nevědí, jak vlastně vypadá. A tuhle byla, tuhle byla!“ A pan řídící už otvíral i knihovnu.

„Copak hledáš, tatínku?“

„Píd'alku,“ řekl přísně pan řídící. „Tadyhle byla!“

Paní řídící se jen ve dveřích otočila a zmizela. Jak hledá tatínek píd'alku, je konec. Jako když hledal tu užovku v lihu. Ona byla už, chudinka, bez lihu, vyschlá. Některý kluk ji z lihu vytáhl a bylo zle. Teď zas píd'alka!

Paní řídící vidí na chodbě Káju. Bere Zdeňu za ruku a povídá jí měkce: „Vidíš, Zdeničko, na tebe bych hnedle byl v tom zármutku zapomněl. Pojď k řídícím!“

Kája byl jak umučení. Kluci naň křičeli: „Poškolák, poškolák!“

„A Kája šel,“ řekla potom paní řídící v kuchyni Bětyně, „jak ta vovečka na zabítí.“ Paní řídící pleskla dlaní sem a tam ty, kteří pokřikovali, a honem s dětmi do kuchyně. „Proč budeš po škole? Honem, Kájo, čas letí!“

Kája, oči maje plné slz, zadíval se na ni prosebně: „Paní řídící, pan učitel řek', že se neříká ‚jarmark', ale ‚trh', a já pořád říkal ‚jarmark'. Paní řídící, naše maminka se napláče!“

„A nic víc?“ ptala se paní řídící.

„Nic víc, prosím.“

„Tak hned teď jdi k panu učiteli a hezky nahlas řekni: ‚Prosím vás, pane učiteli, odpusťte mi, já jsem to schválně neříkal, já už víckrát neřeknu ‚jarmark', vždycky řeknu ‚trh'.“

„Paní řídící, já to moc rád řeknu, ale já nevím, jestli to vydržím, jestli se zas nepřereknu, jen aby pan učitel nechtěl, abych se mu na to zaklejal.“

Paní řídící potlačila úsměv a ještě jednou opakovala Kájovi, co má říci, a už ho vystrčila na chodbu.

Děti zrovna všechny běžely do tříd a Tonda Renešů pošeptal Kájovi: „Já a Franta půjdem' to říct k vám, že budeš po škole.“

Děti ztichly v lavicích a Kája se rozběhl k tabuli: „Prosím vás, pane učiteli, odpusťte mi, já to víckrát neřeknu, já budu vždycky říkat ‚trh‘. Já jsem to schválně neříkal a naši maminku také tak naučím říkat.“

Pan učitel se podíval do jeho upřímných očí a řekl už s úsměvem: „Jen když jsi uznal, žes chybil, Kájo! Tak už je všechno v pořádku, a po škole nebudeš!“

Kája se poklonil a řekl: „Tak mockrát děkuju, pane učiteli, a pozdravujte doma!“

Šel si sednout a Tonda a Franta natáhli nos, protože už nemohli jít žalovat.

39. Maminka hajná dělá přípravy na jarmark

Jak přišel Kája domů, maminka zrovna prohlížela cedník na polévku: „Co říkáš, tatínku, jestlipak stojí za správu? Sítka je už k ničemu a okolo...“

„No, okolo, maminko, už je cedník taky k ničemu. Budeš musít koupit na jarmarce nový.“

„Na jarmarce, tatínku, musím koupit hromadu jiných věcí. S tímhle si zajdu k strejčkovi Boučkovíc. Ten umí všechno na světě. Budeš vidět, že to spraví.“

„Copak to já vím, ale bude mít velikou radost. Jistě řekne: Teta, nemáte takových ještě pár v hajnovně? Já nejradši na světě spravuju takováhle sítka.“

„To neřekne, tatínku! Strejček Boučkovíc dělá každou práci rád. Ten řekne: Bodejť byste zbůhdarma vyhazovala peníze za nově! Ty

nemáš, tatínku, takové šikovné ruce,“ trochu už se zlobila maminka. „Kájo!“ volala.

Kája se po pozdravu uklidil na lavičku na dvůr s hrncem mléka. Oči měl plné slz. Maminka mluvila o jarmarce. Panečku, kdyby to slyšel pan učitel, snad by taky řek', aby maminka zůstala po škole. Jak on jen má jí říci, že se nesmí říkat „jarmark“? Že „trh“! A slzičky se mu rozběhly až do mléka.

Maminka sedla se svou svačinou na práh, tatínek svačil v kuchyni.

„Mně se zdá, Kájo, že budeš potřebovat botičky,“ vzdychla maminka. „Budu ti je musít o jarmarce koupit. Budou tam ševci z Knína, bude tam mít krám i Baťa.“

Kája honem utřel slzičky, aby maminka neviděla. Představa nových botiček rozjasnila mu oči.

„Maminko, třeba takhle faldovačky¹⁵,“ vyhrkl. Byly už dávno jeho vroucí touhou a teď vzpomněl, že se nesmí na maminku honem, honem, ale už bylo pozdě.

„Faldovačky? No, vida! Faldovačky! Lakýrky bys nechtěl? Koukejme se, jak se našeho chlapce chytá světská pejcha! Faldovačky! Cvikr bys nechtěl?“

„Cvrkr, maminko,“ chyť se Kája dosud neslyšeného slova, „cvrkr ani ne. Ale faldovačky by mi vydržely kolik let. Vojta Brabencovic –“

„Vojta Brabencovic je ze statku, Kájo, s tím se rovnat nemůžeš. – Á, Zdenička! Jestlipak vzácná paní bude o jarmarce kupovat tu másnici, nevíš? Pan Kalbík tam měl posledně takové pěkné. My musíme mít novou. Copak u něj se dobře kupuje, s člověkem porozpráví, sleví. Tatínku!“ zavolala do kuchyně, ale vtom se káravě podívala na děti, které se smály do hrstiček.

„Copak jsem řekla k smíchu?“ ptala se přísně.

„Maminko, že pan Kalbík bude prodávat másnici. Ju, másnici! On prodává cigárka.“

¹⁵ Holínky z měkké kůže. *Pozn. red.*

„To je jeho syn, Kájo! Vidíš, jak jsi ještě hloupý, když se směješ, a nevíš čemu. – Tatínku, co bude s tou ouhrabečnicí¹⁶? Bejvá tam homolskej Palus s nima, s ním se taky dá mluvit, taky sleví.“

Tatínek vycházel ze dveří: „To budou mít jarmarečníci radost, až tam uvidí naši maminku. To bude smlouvání!“

„Bodejť bych hned vyklopila, co si kdo řekne, to se musí, tatínku! Na jarmarce to jinak nejde!“

„Naše maminka povídala, že bude kupovat na jarmarce štoudev, železnáky a na zástěry a Týně střevíce a –“ oznamovala Zdeňa.

Kája zas už seděl jen tak jako bez duše. Faldovačky nedostane, už ví. „Cvrkr“, řekla maminka jako nic – jako by on věděl, co to je. A všichni říkají „jarmark“. No, kdyby je tak slyšel pan učitel, ten by je hnal! A sám ani nemá kuráž jim to říci. Jistě by jim bylo zrovna tak smutno jako jemu. Ale musí jim to říct!

„Maminko, neříká se ‚jarmark‘, říká se ‚trh‘.“ Ale než se nadál, už mu dala maminka žderchu pod žebra.

„Koukejme se! Od kterépak doby děti ponaučují rodiče? Chodíme na jarmark už dvacet let a budeme chodit, dá-li Pán Bůh, až do smrti. Trh! Kdo to jakživ slyšel! A víckrát ať se neopovázíš matku opravovat, Kájo!“

Kája ani nemukl, neboť v duchu byl při mamince. Pomyslí si: „Pan učitel byl kolik roků v Praze, to nejspíš tam říkají jarmarku ‚trh‘, ale tady ne.“ A šel se Zdeňou na „medvědice“¹⁷.

Ve středu čtvrtého října hned ráno poznal Kája, že bude slavný den, že bude jarmark.

Maminka povídala tatínkovi: „V poledne si ohřej, tatínku, polévku, my půjdeme před polednem na jarmark. Kája mne tam najde. Musíme dřív všecko okouknout. Jak se člověk postaví hned ke krámu a začne blíž prohlížet, za chvíli by ho umluvili. To se musí nejdřív párkrát jarmarkem projít sem tam a potom jít najisto. Vezmi

¹⁶ Síta k odstraňování delších kusů slámy z obilí. Pozn. red.

¹⁷ Černé ostružiny.

si, Kájo, dvoje punčošky, botky koupím radši větší. A ty, Kájo, nemysli si, že budeš pořád chodit pro krejčary!“

„Ale biřkli, maminko, tu dostanu, víte?“ něžně ptal se Kája.

„To víš, že dostaneš, a už pal pro Zdeňu a do školy!“

Kája dal s Pánem Bohem a vyběhl. Hned za dveřmi se olízl: „Biřkli dostanu, panečku, biřkli! Bývá tam s nimi hlohovský pan biřklář Urban. Má je v kotlíku, na něm vyleštěnou pokličku jako zlato, v ní otvory, těmi vychází pára. Ale to se musí vidět, jak krásně utíká a voní, jéje,“ myslí si Kája, „jen kdybych aspoň půl hodiny mohl tam postát, tu vůni polykat a chleba přikusovat, zrovínka by to snad bylo, jak bych samé biřkle jedl! Ale maminka hned řekne: ‚Copak tu očumuješ, Kájo?‘“

Biřkli dostane! Takovou lesklou, hladkou, hezky tmavou. Maminka říká, to že jsou tak hodně uzené. Posledně mu přidal pan biřklář jednu, co visela na pokličce. Povídal: „Vem si ji, chlapečku, pantáta Berkovic sněd' tři a šel se napít, dlouho nejde, moc by vystydla, ohřeji mu jinou.“ Ale ta už nebyla taková. Ta byla scvrklá. A jak si v duchu řekl tohle slovo, hned si vzpomněl na to maminčino „cvrkr“ a zas na botičky.

Děti se rozběhly do školy. Zdeňu se zastavila u keře ostružin: „Kájo, ty jsou!“

Ale Kája ušpulil pusy: „Ani jednu nechci. Bodejť budu jíst ostružiny, když dostanu biřkli!“

Ve škole bylo před vyučováním daleko hlučněji než jindy. Slovo „jarmark“ bylo slyšet ve všech možných variacích. Kája ani nemukl. Jen si myslel, aby pan učitel nezavedl řeč o tom jarmarku – trhu.

Při změně hodiny pan učitel vskutku náhle se naň podíval a řekl: „Copak ty si koupíš dnes na trhu?“

A to „na trhu“ řekl tak důrazně, že Kája se nepřeklekl, odpověděl: „Prosím, dnes na trhu mi koupí maminka biřkli,“ a zadíval se vítězoslavně panu učiteli do očí. Čekal rozhodně úsměv. Zmýlil se.

Pan učitel se zakabonil a překlekl skoro zlobně: „Co je to za nešvar, slovo ‚biřkle‘? Říká se ‚uzenka‘. Opakuj to správně! Na trhu mi koupí maminka uzenu!“

Kájovi se zamžilo před očima. Zhořkl mu život. Už ani tu biřkli mu pan učitel nepřeje! Polyká bolest a s přemáháním a bezzvučně opakuje: „Dnes na trhu mi koupí maminka - maminka - uzenku.“

To poslední slovo znělo tak teskně, tak smutně, jak by Kája byl řekl „rákosku“.

Sedl si a myslel si: „Uzenka! Propánakrále, to zas je jako nic. Biřkle, to je něco! To člověk řekne a hned se olízne.“

Kája měl pana učitele rád už míň. Copak by řekla asi maminka, kdyby se jí zeptal: „Maminko, koupíte mi uzenku?“ Jistě by zas dostal žderchu. A pan biřklář by ani nevěděl, co to je - uzenka!

A jak vyšli ze školy, utíkal Kája se Zdeňou napřed. Několikrát za sebou hlasitě jí opakoval: „Biřkli mi koupí maminka na jarmarce, biřkli!“

Vzácná paní s hajnou a Týnou pilně zatím obhlížely jarmark. Jednomyslně se shodly v tom, že začnou s nákupem dřevěných nádob, aby je truhlář Malina naložil na trakař a hned odvezl. Mimo pana Kalbíka tam byl dnes i davelský bednář, ale kdepak ten! Měl zboží lacinější, ale nikdo tam nepostával. Bylo vidět na první pohled, že to není, jak řekla hajná, „bytedlné“.

Byly zrovna u Pana Kalbíka v nejkrásnějším smlouvání. Však toho měly vybráno! Vzácná paní štoudev, dvě putýnky pro dobytek, velký škop, máselnici, dva kyblíčky na oleandry a dížku.

Pan Kalbík říkal: „Vzácná paní, v těchhle kyblíčkách jim pokvetou oleandry i v zimě.“

Hajná si vybrala máselnici a dvě vědra. Týna se tam křehonila nad dřezem.

Pan Kalbík povídal: „Týno, kupujte! Stoupne to v ceně! Dám vám to lacino, když tolik dnes odeberete.“

Týně se náramně líbily ty lesklé ráfy na dřezu. Myslela si - až se vdá, jak by ten krásný dřez našla, a vzácná paní povídala: „Jen si to kup, Týno! Pan Kalbík bude mít uznání, když jsme tolik koupily, sleví!“

Ještě chvíli smlouvaly, pak se konečně domluvíly. S panem Kalbíkem si podaly ruku, a už tu byl pan Malina, naložil všecko na trakař a jel.

„Teď se podíváme na ty železnáky,“ řekla vzácná paní, když přiběhly děti.

„Maminko,“ volal Kája zdaleka, „je tu homolský pan biřklář, je, je!“

A Zdeňa dodávala: „Maminko, já bych taky prosila biřkli.“

Paní lesní sice namítala, že jsou zváni na oběd do školy, ale Kája podotkl: „Ju, vzácná paní, paní řídící ani takovéhle biřkle neumí. Třeba budou mít jen krupkovou kaši.“

Paní lesní se smála a šly s dětmi k panu biřkláři.

Nejslavnější chvíle jarmarku pro Kájů se přiblížila. Z dírkované pokličky vybíhala syčivě bílá, vonná pára. Na židli stál košíček s houskami.

„Pěkně vítám, pěkně vítám,“ šveholil pan biřklář, „tož biřklíčky si dáme, biřklíčky. Kolik, prosím?“

„Těm dětem,“ předešla hajnou paní lesní, „Kájo, zmůžeš tři?“

Kája se přeblaženě usmál: „Jako nic, vzácná paní!“ A honem postoupil kupředu, aby mu maminka nedala žderchu a neřekla: „Nenasyto jeden!“

„Tož Kájovi tři a Zdeně jeden!“

„Maminko, dvě!“

„Tož dvě! A housky si vezměte, děti! Kájo, dvě máš dost? A ty víc nesníš, Zdeňo, než jednu. My se zatím podíváme k těm železnákům.“ A zaplatila a odešly.

Pan biřklář vzal papírek, odtáhl pokličku z kotlíku, vylovil tři biřkle a podal Kájovi. Vylovil dvě a podal na papírku Zdeně. Podal i housky.

S rozkoší zakousl se Kája bílými zoubky do biřkle: „Zdeňo, ta je!“

Zdeňa se dívala na biřkle. „Kájo, naše maminka vozí z Prahy takové bledé,“ zašeptala mu.

„Ju, bodejť ne! Bledé! Proto jsou bledé, že nejsou zdravé jako tyhle,“ zakusoval se Kája do druhé biřkle. A Zdeňa ho následovala.

„Tak už je to v ledvinách,“ řekl Kája, „a dobrota to byla náramná! Pojď, Zdeňo, musíme se ještě podívat, jestli je tu pan medák.“

Železnáky měl tam na zemi na slámě vyloženy huťský Ždibera. Vzácná paní tam sice koupila, ale hned řekla hajné: „To nic není, jak se nemůže smlouvat. A teď půjdem' s Týnou do školy, vy jdete jistě s Kájou k tetě pekařovic a po obědě se tu zas sejdeme.“

Maminka hajná se po Kájovi ani moc nesháněla. Však on ji najde, až bude chtít krejcary. A ty botičky mu musí koupit před jednou, aby nezameškal školu. Nejlepší by bylo jít, když ševci skládají. To se koupí nejlacněji, ale ony musejí ještě tolik kupovat!

„Maminko, prosím vás, dejte mi na turecký med a pacle¹⁸,“ zažadonil vtom Kája.

A ku podivu! Maminka se jen usmála, sáhla do kapsy a dala Kájovi se slovy: „Všecko to utratit nemusíš! Zejtra je taky den! A potom přijď k tetě pekařovic! Musíme jít koupit ty botičky!“

Maminka hajná jde k tetě pekařovic a rozjímá: „Kdyby nemusil Kája do školy, počkala bych, až začnou ševci skládat.“

U pekařů ji vítají, povídají, po dlouhé době nesou polévku – no, vyjde od nich hajná – na věži je zrovna půl druhé. Tak v ní hrklo! Kája na ni jistě čeká, turecký med tam někde chroustá a do školy je už pozdě. Jaká pomoc! Ale teď rozhodně pořídí dřív ostatní nákup, a teprv až budou ševci skládat, půjde kupovat chlapci botičky.

Kája se Zdeňou oddávali se zatím nerušeně požitkům jarmarku. Nejdřív našli pana medáka a koupili si každý jednu porci. Potom je zlákaly veliké cukrové červené maliny. Potom zašli k Buchtovům do cukrářství koupit si nadívanou čokoládu. To platil Kája ze svého. U Buchtů už se mu nedostalo.

Zdeňo sáhla do kapsičky a zacvrnkala penězi. „Kájo, kupme si tamhle nadívané oplatky!“

Kája jen kývl hlavou, a jen je snědli, osmělil se: „Pane cukrář, nemáte tahací ‚šťandličky‘?“

Pan Buchta se usmál a zavrtěl hlavou: „Copak je to?“

¹⁸ Mandlové cukroví. Pozn. red.

„Ju, panečku, tahací štandlička, to je něco! Trochu se olíže na kraji a pěkně se vytáhne, kam ruka dosáhne. Posledně je tu měli na jarmarce, dnes ne.“

„A já už vím,“ vzpomněl si pan Buchta. „To myslíš, Kájó, tahací ‚štangličky‘, a ty se teď už nedělají.“

„A to je škoda!“ vzdychl Kája.

„Ale máme tady nadívané ‚herbábné‘ cukroví. To je ještě lepší,“ dělal pan Buchta laskominy.

„Tak to my si koupíme,“ řekla Zdeňa. „A potom ještě tuhle po kousku dortu,“ ukázala na mísu.

Pan Buchta to spočet' jako nic, Zdeňa položila na pult peníze, on si útratu odpočetl, vrátil jí ještě do hrsti a děti vyšly.

To byly hnedle dvě hodiny, když našly maminky a Týnu, jak smlouvaly u hromady rozhozených látek. Maminka hajná jen se trochu obrátila a řekla: „Do školy už nemůžete, jsou hnedle dvě. Počkejte tady, až to smluvíme!“

Trvalo to ještě hezkou chvíli, než složily do tašek, co nakoupily.

„A teď pro ty botičky,“ rozhodla paní lesní. „Zdeně taky musím koupit. Potom koupíme něco na mls domů a půjdem'. Ve škole děti omluví tatínek.“

Tam bylo bot a botiček, střevíců a střevíčků a Kájovi se oči rozšířily. Což těch faldovaček! Ty maminka nekoupí, kdepak! To není ani pomýšlení. Což jestlipak by koupila ty žluté tamhle? Ty jsou taky tuze krásné, žluté skoro jako blatouch, a Kája by se zaklejt na to chtěl, že jistě vrzají. Jemu ještě nikdy botičky nevrzaly, a to je přece taková krása! Vzácnému pánu tuhle tak krásně vrzala perka a on se tolik zlobil! Kájovi to bylo tolik divné, jak se to někomu může nelíbit.

Paní lesní dobře viděla jeho toužebné oči, upřené na faldovačky a na ty žluté botičky. Řekla: „Ty bys měl chuť na ty žluté, vid'? Ty by vypadaly, chlapče, až přijdou plískanice!“

Maminka hajná už vybírala. Kája seděl na bedně a zkoušel jednu botičku po druhé. Maminka velela: „Můžeš hýbat všemi prsty? Musím koupit větší, aby ti vydržely.“ Prohlížela důkladně ze všech

stran, div ne proti slunci, a Kája si myslil: „Faldovačky nedostanu, ty žluté taky ne, tak ať mi koupí maminka třeba perka nebo pantofle.“

Maminka se rozhodla. „Tyhle,“ řekla, „špička se vycpe papírem a budou zrovna!“ A začala smlouvat.

Kája zdvihl oči z botek pro něho určených. Nelíbily se mu ani trochu, ale nesmí ani pípnout. Zadíval se na faldovačky: Panečku, vyleštil by si je vždycky jako zrcadlo. Tatínkovi už je taky leští.

Zdeňa už měla botičky v tašce, maminka ne a ne se domluvit.

Paní lesní se vložila do řeči: „Zkuste Kájovi některé z těch faldovaček!“

Kája sjel z bedny jako hádě. Oči mu svítily a tváře zahořely. Vzácná paní mu přidá na faldovačky! Maminka hajná vymlouvala, zas takovou škodu si vzácná paní udělá, ale Kája už měl faldovačky na nohou a vyšlapoval si jako pán.

„Zrovínka mi padnou, vzácná paní! Ani se mi v nich tak nekvrdlají prsty jako tamhle v těch,“ a hnal se po ruce paní lesní. „Zaplat' Pán Bůh, vzácná paní!“

Paní lesní je sama zaplatila a řekla hajné: „Pro tu radost toho chlapce! Podívejte se, jak září!“

Hajná taky děkovala, ale vzácná paní řekla: „Však on si je zaslouží. Má Zdeňu rád a dává na ni pozor.“

Maminka hajná sice chtěla, aby si Kája faldovačky sundal, že je darmo hned umaže, ale kdepak už byl Kája se Zdeňou!

Kája starostlivě uvažoval, že by vlastně měl sundat punčošky, aby se faldovačky víc odrážely, ale Zdeňa řekla: „Ju, naboso se ani faldovačky nenosí. Náš tatínek nikdá jich nenosí naboso.“ A děti namířily k samotám.

Kája neřekl dnes ani jednou: „Vo co, kdo dřív!“ To tak, aby ukopal takové krásné faldovačky! Jen aby byl tatínek doma, aby je viděl! A nebyl.

Jak Kája udělal první krok na podlaze, vrzlo to, jak druhý, vrzlo to. Zavýskl: „Vržou! Zdeňo, vržou! A to mám radost! Chodil bych takhle až do večera. Vržou! Já jsem si to hned myslil, takové krásné faldovačky že budou vrzat.“ Ale jak si vzpomněl, že přijde za chvíli

maminka, honem se zul, boty pěkně vyčistil a postavil na místo. Skoro nerad od nich odcházel.

Teď zas už běžely naproti maminkám a Týně. Doběhly skoro až k Lážovu, ochotně se ujaly tašek a všichni nejdřív zašli do lesovny. Na stole objevily se různé cedničky, kanafas na zástěry, tkalouny, niti v přadéncích, bavlna, sypkovina, klubko rezných nití, lýko, bačkory, šle.

Pan lesní stál u stolu a říkal: „Tohle pořád ještě není pořádný jarmark. Maminko, snad jsi nezapomněla?“ A natahoval se přes stůl, aby viděl do druhé tašky.

Paní lesní zrovna vytáhla dva hrnečky porculánové s květy.

Pan lesní ulehčeně oddychl: „No proto! Bez hrnečků by nebyl žádný jarmark. Kupuješ jich vždycky šest, maminko. Jestlipak jsem uhádl? Teď přijdou dva se zlatými proužky, no vida, vždyť jsem to povídal. A teď dva s modrými, takové ty větší ‚purcláčky‘, no, to jsem sám rád, že budou mít děti z čeho pít kakó. Vy jste taky koupila hrnečky, vidíte, hajná!“

Ta honem se shýbla, aby vytáhla své dva květované.

„No, hajný bude mít radost. Tabák jste mu nekoupila? A to je škoda! Počkejte, abyste je nenesla tak prázdné!“ A vecpal do hrnečků čtyři balíčky tabáku. „To je moc dobrá věc, ty hrnečky. Naše maminka má těch z jarmarků už šedesát. To se to hezky rozvěsí nad kamna, aby měl kam sedat prach a ženské měly co utírat. A když se přinesou nové, ty staré se složí do kredence. Povídala tuhle Týna, že už by si s tím mohla jít taky sednout na jarmark. No, jen když máte hrnečky!“

Paní lesní mezitím honem proměřovala kanafas a jenom řekla:

„Mně se zdá, tatínku, že se ti po nás moc stýskalo, že jsi tak řečný. A vzkazuje ti pan řídící, abys zas jednou přišel na sklenici piva,“ obracela řeč od hrnečků.

„Ani ne, maminko, z jedné by byly dvě, ze dvou, kdož ví kolik, potom bych přišel domů v náladě a rozbil bych ti všechny ty krásné hrnečky. To by bylo nářku! Budeme taky dnes večerět? Po těch ohříváných knedlíkách v poledne mi vyhládlo.“

Zdeňna ovšem šla teď zas do hajnovny, ale hajný ještě nebyl doma. Maminka měla nachystáno na bramborové placky a nestačila je péci.

40. Kája povídá pohádku

Konečně se vyčásilo. Zmoklé cesty vysychaly, sluníčko hrálo, jako by vynahradit chtělo, co zmeškalo. Děti se zase mohly zout, když přišly ze školy, a běhat bosy. Ale už to nebyly prázdniny.

Když poslední švestky na stromech dozrávaly, když hrušky václavky dostaly tu nejlepší chuť, když poslední zbylé zlaté hrozny v lesovně paběrkoval Kája na vysokém žebříku, chystali v Lážově posvícení.

To už po ránu lehýnká mlha koketovala se sluníčkem, to už obloha nebyla tak modrá jako pomněnky nebo chrpy, ale ocelověla, to už jeřabinky se zabarvovaly.

Lesních zvali na ten den Jirsovy z Prahy, hajných Maříkovu sestru, provdanou za rolníka Chýlu v Rybníkách.

V sobotu před posvícením, když Kája se Zdeňnou už po kolikáté běželi pro něco do Lážova, nač kuchyňské víly zapomněly, sjela Zdeň bosá nožička tak nešťastně, že si ji vykloubila a nemohla z místa. Bylo to už blízko hajnovny.

Zdeňna naříkala, postavit se nemohla a Kájovo srdíčko se úzkostí chvělo. Co teď? Něco se nožičce stalo, toť jisto. Jen jak s ní do hajnovny?

„Zdeňo, já tě donesu na zádech k nám. Chytni se mne kolem krku, snad tě unesu.“

Zdeňna poslechla a s tichým úpěním dala se zvednout na Kájova zádíčka. Šlo to špatně. Zdeňna byla těžká. Kája ji sotva vlekl, když z průseku vyšel Mařík. Viděl hned, co se asi stalo. Vzal Zdeňnu do náruče a rovnou s ní do hajnovny.

Kája za ním tiše a smutně. „Teď je zase Zdeňna chudinka,“ myslil si. Už ho nic posvícení netěší. „Je to jen holka, jak maminka říká, ale jako dobrá hodina. A kluka půl, ne-li víc,“ dodával v duchu Kája.

Tatínek Zdeňu uložil na jeho postýlku, sáhl jí na kotník, maličko zmáčkl, a když ona vykřikla, řekl: „Nic se neboj, Zdeničko, je jen vyvrtnutá, srovnám ti ji, pevně utáhnu a za chvíli budeš chlapík.“

Při prvním výkřiku Zdenině ucpal si Kája uši prsty a utekl. „Bože na nebi,“ řekl, „všechno mohu poslouchati, jen nařikání a pláč ne. Proč se to raději nestalo mně?“

Doběhl až k obrázku Panny Marie ustavičné pomoci, který visel na starém modřínu. Klekl do mechu, ruce sepal: „Matko Boží ustavičné pomoci, nedopusť, aby Zdeňka přišla o nožičku! Každý den, co živ budu, pět Zdrávasů k Tvé cti a chvále se modlit budu, jen když se pozdraví.“ Také se je hned pomodlil. Potom uvažoval: „Naše maminka říká, když jsem byl maličký jako Marjánka tetovic, že jsem zle stonal; ale ona že se pořád modlila k Matce Boží a slíbila, uzdravím-li se, že každý den pětkrát Zdrávas ke cti a chvále Matky Boží se bude modlit, co živa bude. Pořád se modlila, až jednou tatínek se rozstonal a ona u něho ponocovala už kolikátou noc. Usnula na židli jednou bez těch Zdrávasů, ale jen na chvíli. Zdálo se jí, že kdosi lehce dotýká se jejího čela a čísi sladký hlas že říká: ‚Ještě jsi se nepomodlila, co jsi slíbila.‘ Vtom se probudila, pomodlila a tatínek usnul a druhý den už mu bylo lepší.“

On nikdy nezapomene. Snad už je Zdeně lepší. Doběhne se podívat. Jeho sluch předbíhal zrak, ale neslyšel ničeho.

Vešel do světnice. Tatínek seděl u Zdeni. Její pevně ovázaná nožička ležela na peřině a ona, jak ho viděla, zavolala: „Kájo, v pondělí nepůjdem' do školy! Nožička už je srovnaná, ale musí si odpočinout.“ Její hořcově modré oči se usmívaly: „Ty také nemůžeš odejít. Musíš mne hlídat! Strejčku,“ obrátila se na Maříka, „řekněte to u nás doma, a až přijde teta, poproste ji, aby mi dala k večeři koláče v peci pečené, třeba ty rohové, a vo co, že je dostanu?“

Kája si sedl na postýlku. Mařík odešel.

„Kájo, já jsem křičela jako sojka, váš tatínek mi zmáčkl kotník, ruplo to a on řekl: ‚Díky Bohu, už to je! Copak váš tatínek! Naše maminka říká, že umí napravovat a rovnat jako lipanský doktor.“

Dnes prvně jsi neřekl: „Počkej, ty doma dostaneš! Podle toho vím, že mi asi bylo zle.“

Kája vzdychl: „Nic mi líto není posvícení, ale tebe, že musíš ležet, Zdeňo! Že nemusím do školy, jsem tuze rád, ale u vás doma asi bude náрек.“

Mařík vcházel do lesovny: „Vzácná paní, Zdenička asi zůstane u nás přes posvícení.“

Paní lesní vytahovala z trouby bábovku: „Co vás napadá?“

„Už ano. Vyklobila si nožičku, ale už jsem ji srovnal. Všecko je v pořádku, jenže musí nějaký den zůstat ležet.“

Paní lesní přejela si rukou čelo: „Marně se mi o nebožce tetě nezdálo! Hned tam běžím. Týno, košík!“

Nejlepší věci k jídlu stěhovaly se do košíku. Zdeňo si zrovna pochutnávala na „rohových“ z pece, když přišly paní lesní a Týna do hajnovny.

„Má děvenko zlatá!“ objímala paní lesní Zdeňu.

„Už nic, maminko. Strejček Maříkovic zmáčkł kotník a teď už je dobře.“

A tak se stalo, že lážovské posvícení proležela Zdeňo v pokojíku hajnovny a Kája se od ní ani nehnuł. Pohádku jí povídal:

„Byl jednou jeden král a peněz měl, že nevěděl, kam s nimi. Měl tři syny. Jeden měl dědit Brdské lesy, druhý vrch Babu a třetí drahokamy. Ten první řekl: ‚Nechci, tatínku, Brdské lesy. Budou tam stavět stělnici a za chvíli bych z lesů neměl ničeho.‘ Ten druhý řekl: ‚Nechci Babu, tatínku! Je vysoká, a když nad ní lítají aeroplány, mám strach, že se propadne dřív, než některý z letců se zabije.‘ A ten třetí řekl: ‚Nechci, tatínku, drahokamy. Za ně si zdraví nekoupím. Víte dobře, že jsem nemocen, ale kdybych drahé kameny polykal, nic mi to nepomůže.‘ A tu král mávl rukou: ‚Tak já vás rozsoudím. Jste tři a já mám trojí moc: slávu, udatnost a peníze. Ty první jdi a řekni: Brdské lesy pláčou. Ptáci z nich budou odlétati, jak tam zahřmí děla. Červené maliny a černé ostružiny zašlápnou kola těžkých aut. Do jejich věčného ticha zahoukají poplašné signály, modřiny a borovice, smrky, duby a buky vzkřiknou: Umíráme! Tož

jdi a postav se proti nim a řekni: Jsem strážce Brdských lesů. Než obsadíte tiché kouty mých lesů, pojd'te se se mnou měřit!' Bude, Zdeňo, jediný proti kumpanii. Píchnou tuhle, píchnou tam, krev vytryskne a nejstarší syn králův, který dostane od otce slávu, zaleze pod jalovec a bude se dívat na to, jak těžké vojenské vozy vyrývají mechovitou cestu. A druhý? Ten řekne: ‚Tatínku, Baba se drolí odsponu. Dávají do ní prach a trhají její útroby.‘ Král odpoví: ‚Nuže, postav na Babě rozhlednu, podepři ji zesponu a budeš pánem.‘ A třetí? ‚Drahokamy? Takhle čisté zlato kdyby bylo, ale drahokamy?‘ – ‚Jdi tedy, synu, nad Lážovem ve Zlatém vrchu dřív čisté zlato nacházeli. Dej tam kopat! Hledej, uvidíš!‘ A tři královští synové odešli z domova. Protože nejstarší věděl, že v Brdských lesích bude střelnice, koupil blízko lesů kovárnu, koval koně a dobře se měl. Protože mladší věděl, že Babu nakonec se zemí srovnají, koupil si zahradu, a jak na ní první konvalinky vykvetly, řekl si: ‚Zrovna tak voní, jako ty na Babě!‘ A ten nejmladší nešel kopat na Zlatý vršek, ale postavil si na ‚Baních‘ hospodu, a když tam jsou závody, má se moc dobře. Má lidi nejen v šenkovně, ale i na dvoře, na pavlači i na střeše.“

To všecko chytl Kája z řečí u tety pekařky, u šafářů, doma i v lesovně. Ale jak to takhle Zdeně povídal, svítla jí očka jako hvězdičky. Nic na to Zdeňo nedala, že to Kája tak zešmodrchal.

Zdeňo ráda viděla maminku i tatínka, který později přišel, ale o přenesení do lesovny nechtěla slyšet.

„Kája si lehne do pokojíku na Láďovu postýlku, kterou tu profesorovi nechali, a já zůstanu tady.“

Marné bylo domlouvání. Když šli lesních zpět, vzdychla paní: „To dítě je jako Maříkových. Jakživa jsem to neviděla. Je tam jako doma. Až je člověku líto.“

„Ničeho ti nemusí být líto, maminko! Kdyby tu byl Kája, řekl by: Jaké ‚jelito‘, vzácná paní? Jako by Kája u nás kolikrát nespál! Hlavní věc, že má nožičku v pořádku. Za dva, za tři dny přiběhnou ti oba jako draci.“

41. Po posvícení

„Tohle posvícení,“ jak řekl Kája, „vůbec se nepovedlo.“ Teta vzkázala, že nepřijde, protože jí stůňou děti, a když maminka hajná vzdychala, že se těšila, a má všechno připraveno, přišla v neděli hned po ránu paní lesní postěžovat si, že Jirsovi také letos nemohou přijet. Poselák měl psaní doručit v sobotu, ale už se mu na samotu nechtělo, přišel časně ráno.

Obě maminky sedly si ke Zdeně a vzdychaly o závod. Paní lesní i slzička ukápala: „Takový krásný dort jsem udělala se šlehanou smetanou, takové pěkné kachničky chystala...“

„Já zase husu měla připravenou,“ pokračovala hajná, „i játýrka jsem nechala pro Stázu, ona je tolik ráda!“

„Já taky tuze rád játýrka,“ přejel si Kája červené rtíky jazyčkem. „Ty jdou taky hned do ledvin. Jenže když je naše maminka peče, dá je tatínkovi a já dostanu jen malý drobiček a kousek srdíčka. To už není takové, to se tak nerozplizne na jazyku jako játýrka. Tatínek nechá vždycky kousek pro maminku, ta mi ještě udrúbne a dá mi kastrůlek s omáčkou. Jéje, s chlebíčkem, to je dobrota! Šlehaná smetana je taky tuze dobrá. Naše maminka ji nikdy nešlehá. Jednou jsem se ptal: ‚Maminko, pročpak nešleháte smetanu?‘ A maminka řekla: ‚Proč bych šlehala smetanu? Mohla bych našlehat tobě pro tvou mlsnou hubičku. Ještě toho málo slízneš u pánů?‘ A udělá ze smetany máslo a je to.“

Paní lesní ze slziček přeskočila do smíchu: „Ty jsi vejklada, Kájo, tobě se člověk musí smát.“

„Jako říká slečna řídících,“ pospíchal s řečí Kája, „hned mám náhodu, když s tebou chvíli mluvím.“

„Snad náladu, Kájo,“ smála se paní lesní.

„Tak snad, vzácná paní, ale já nevím ani co je nálada, ani náhoda, tak je mi to jedno. Co neleze nebo nelítá anebo neběhá, to nic není. Zdeňo, mně se zdá, že máš chuť na játýrka, vid’?“

Ale paní lesní mu pohrozila: „Neval na ni oči, nebo řekne, že ano!“

Zdeňa, které se v hajnovně náramně líbilo, přeložila ručičky na peřině a řekla: „Maminko, ajcem trajcen, že mám na ně chuť. Teta nám je udělá, a jestli chcete, my bysme vám dali srdíčko.“

„Jen si je nech, děvenko! Ty, mně se zdá, taky se nedáš prodat. Játýrka by snědli, a mámo, vem si srdíčko, je tvrdé. Prosím vás,“ obrátila se na Maříkovou, „udělejte jim je, pošlu vám za ně dvoje kachní.“

„To tak, vzácná paní! Ani pomyšlení! Jen z nich udělají vzácnému pánovi paštiku, my máme dnes jídla, že ani nesníme. Játýrka udělám, aby je měly děti dopoledne.“

„Já sem pošlu kus toho dortu a už zase půjdu. Zdeňo, dnes už by tě mohl tatínek vzít na záda a donést domů.“

„Maminko, prosím vás, já tu zůstanu. Mně se tady moc líbí.“

„Tak já zase odpoledne přijdu a nezlob!“

Jak táhlo k desáté, okukoval Kája v komoře: „Jéje, maminko, to jsou moc pěkná játra. My je ani nesníme.“

„Bodejť byste snědli! Polovičky máte až dost!“

„Ale kastrůlek dostanem' s chlebičkem vybrat?“

„To víš!“

Přípravy k dušení jater sledovaly děti s velikou pozorností. Jak zavoněla dusící se játra, řekla Zdeňa: „Až budu veliká, budu Kájovi dělat pořád játýrka.“

Maříková se usmála: „Milá Zdeničko, až budeš veliká, kdož ví, jaký pán z města si pro tebe přijede. Kdepak náš Kája! Pomýšlím na to, dá-li nám Pán Bůh dočkat, k Malinovi na truhlařinu ho dát.“

„Tak to bych byla paní Týnová. No, ono se jim dobře vede, říká naše maminka, ale on také dělá rakve, a to Kája nesmí. My jsme tam tuhle zašly s maminkou, a v kuchyni na dvou židličích měli rakev. No, teta, dočista rakev, aby prý uschla barva. V kuchyni, teta! Naše maminka by se zbláznila! Ani jsme nešly dál. Hned jsme byly pryč. Kdepak, to ne, aby se nám tu Kája roztahoval s rakvemi. Za pána z města bych ani nešla. Třeba neumí ani válet sudy. Už to bude dost, teta?“

„Za chvíličku, Zdeničko!“

Děti si játýrka nesmírně libovaly, ale ani nedojedly, co jim hajná dala. Maminka si hleděla plotny a Kája, který až do té chvíle vážně přemýšlel, přitáhl blíž židli k Zdeně: „Hodně to bolelo? Ta nožička, víš?“

„No, dost, ale jen chvíli. Víc bolelo, když váš tatínek napravoval. Ale také jen chvíličku. Proč se ptáš?“

„Jen tak. Myslil jsem si vůbec: Vzácný pán řekl, do školy že nepůjdeš až ve středu, heleď, co nám naskočí. Kdybych já si ji vyvrk' zase na druhý týden, zas bysme nemusili do školy.“

„Ju, to není jen tak,“ řekla Zdeňa. „Kdo by tě táh' na zádech, jako ty mne? Já bych tě neunesla.“

„Třeba bych došel,“ namítal Kája.

Maminka však ho pleskla: „Kdybys nepokoušel Pána Boha!“

Kája sice řekl, že posvícení letos vůbec se nepovedlo, ale když se v pondělí ráno probudil a vzpomněl si, že Zdeňa leží a že nepůjdou do školy, opravil to: „Povedlo se vůbec, tuze dobře se povedlo, protože dnes budeme doma.“ Obrátil se na druhou stranu a spal.

Maminka nechtěla tomu rozumět: „Do školy, Kájo! Vstávej!“ volala.

Posadil se na postýlce: „Co by vás, maminko, napadlo! Kdo by byl u Zdeni?“

Maminka podezřele dlouho se zadívala na skříň, ale vtom tu byl pan lesní.

„Kája nechce do školy,“ žalovala Maříková.

„Bodejť by šel,“ smál se pan lesní. „Zdeňa bude ležeti a on vám půjde do školy. Jen ho nechte doma! Zajdu do školy a omluvím oba. Zdeňo, co dělá nožička?“

„Leží, tatínku, a vstát ještě nechce.“

Kája zavolal v pokojíku: „To vás sem, vzácný pane, sám Pán Bůh poslal. Jako bych mohl do školy, když Zdeňa leží!“

„Tak si ještě zchrupněte!“ řekl pan lesní. „Škola se nezboří, když dva dni do ní nepůjdete.“

Obě děti skutečně usnuly a hajná řekla: „O prázdninách byly vzhůru před východem slunce, a co začal školní rok, ne a ne dospat.“

„Asi jako my, matko,“ usmál se pan lesní. „Dokud jsme byli malí, také se nám nechtělo vstávat.“

Zdeňa v pondělí k večeru už trochu se mohla na nožičku postaviti. V úterý to šlo lepší a ve středu už šly obě děti do školy.

Od Baby foukal divný vítr. Kája se po něm obrátil: „Ty bys také ještě mohl pár týdnů spáti! Ty foukáváš až k Dušičkám!“

Sluníčko zas už bylo takové, jak Kája řekl, „vůbec nedomrlé“, jako by chtělo a zas ne. Zdeňu ještě trochu nožička bolela. Musili jít pomalu a přišli do školy, když už se učilo. Pan řídící neřekl nic, ale pan učitel Štulc pověděl Kájovi: „A tys mi špatné ranní ptáče! Copak tak pozdě?“

„Ju, pane učiteli, vám se to řekne ‚pozdě‘, ale Zdeňa má nožičku, která ještě nemůže jít moc čerstvo, a tak jsme se zpozдили.“

Pan učitel Štulc, jak si v duchu řekl Kája, asi se na dnešek špatně vyspal, protože řekl: „S tím ‚ju‘ na začátku věty už přestaň, Maříku!“

„Panečku, jak se začne s Maříkem, je zle,“ pomyslí si Kája a tiše odpověděl: „Prosím, pane učiteli, já už to mám tak ve zvyku,“ a odšoural se do lavice.

Během příští hodiny ustálil se v Kájovi úsudek, že pan učitel asi vůbec musil míti v noci bolení zubů, protože se pořád zlobil. Vojta Brabencovic dostal už přes ruce, Terina Pachlovic stála na místě hanby, a teď – hele – Ferdu Troníčkovíc poslal pan učitel do oslovské lavice. Je zle. Kája ani nepípne.

Copak asi dělá Pěťa? Tomu je asi vůbec smutno. Králíkům ráno zapomněl donést z lesovny košťály. Ju, to je škola vinna. Snad si maminka vzpomene. Líza –

„Maříku, kolikrát tě mám volat k tabuli?“ ozval se přísný hlas pana učitele.

„Ju, prosím, pane učiteli, já neslyšel. Na ‚Maříku‘ vůbec špatně slyším. Naše maminka tak nikdy nevolá. Já si zrovna myslel, že naše Líza zrovínka teď volá: ‚Kájo, kdepak jsou košťály?‘“

Špatná nálada pana učitele byla prolomena. Slunečním paprskem do jeho rozmrzelosti sletěl Kájův výklad.

„Kájo, ty nemusíš jít do učení. Můžeš se přihlásit do některého sanatoria, abys tam vyražel a k smíchu povzbuzoval nemocné.“

„To, prosím, pane učiteli, by nešlo. Naše maminka zrovínka včera povídala, že asi mě dá k Malinovi do učení. Rakve ale dělat nesmím. Zdeňa nechce. Ona, pánovic Zdeňa, až bude veliká, bude u nás. Naše maminka ji naučí vyžínat trávu a péct rozpíčky. Vaše maminka je také umí?“ Kájovy hluboké, upřímné oči, černé „jako saze“, jak říkala Zdeňa, obrátily se s důvěrou na tázaného.

Pan učitel obrátil řeč do veselého tónu, Terině řekl, aby si sedla, usmíval se a jedenáct bylo za chvíli.

Konečně obě děti zase chodily do školy rády. Vždyť tolik nového se učily! Kája v pololetí už dobře četl v slabikáři. Tak dobře, že když si četl sám pro sebe ze sešitu „Malých novin pro děti“, které jim pan lesní předplatil, říkala Zdeňa: „Ty nečteš!“

„Čtu, Zdeňo, jistě.“

„Nečteš, protože nehýbáš hubičkou.“

„A když čte vzácný pán noviny, taky hýbá hubičkou?“

„Ten ne, ale ty přece neumíš ještě tak číst jako tatínek.“

„Docela tak ještě ne, ale v tomhle sešitě si přečtu všechno, abys věděla!“

42. Děti jdou k Malinovým

Jak v životě už bývá, po radosti přijde žalost, která je obvykle delší než radost. Po slunných dnech přijdou škaredé, deštivé. Sem tam někdo stůně, jiný umře, někam teta Dvořáková přinese chlapečka nebo holku, někdy pan učitel se musí moc zlobit ve škole, jindy povídá pohádku. Někdy přijdou slzy, jindy všechno se usmívá – tak to chodilo za sebou v druhém školním roce Káji Maříka. Pan učitel Štulc měl už plný zápisník Kájových nápadů, jak si je poznamenal. Čítával je po konferenci nebo doma vždycky k velikému obveselení poslouchajících.

V červnu řekla paní lesní: „Víte, děti, co nového? U Malinů mají chlapečka. Odpoledne vám uchystám něco dobrého do koše, a půjdete tam s pozdravením.“

To byla pro děti ovšem náramná novina.

„Vida,“ rozumovala Zdeňa, „to jim ho jistě teta Dvořákovíc přinesla včera. Zašly jsme tam pro špalíčky a ptaly se, kde je paní Týnová. Pan Malina řek', že zrovna šla na procházku. To ona šla naproti tetě, aby jí ho pomohla nést.“

„Jen jestli teta Dvořákovíc dobře vybrala,“ rozumoval zas Kája. „Já bych jim, panečku, vybral! Ne takového mrňousa, jako byla Marjánka šafářovic, ale už aby běhal a mluvil. Ale mně se zdá, vzácná paní,“ ztišil trochu hlas, „že teta Dvořákovíc začíná byt líná, že chytne prvního, který jí padne do ruky. Tamhle v Lážově u Patelů taky byla s malou holkou. Vzácná paní, zrovínka tak bez zubů a bez vlasů ji přinesla jako Marjánku. Tak když už chtěli holku, vybral bych větší, s copanem a se zoubky.“

„Heleď, Kájo,“ řekla paní lesní, ale nějak jí přeskočil hlas, „že vás volají šafářovic. Asi máte počkat u Marjánky, běžte!“

„To jsem jakživ neviděl, vzácná paní! U té holky aby pořád někdo čekal!“

„Jakpak ne? Žába je neposeda, všude leze, mohlo by se jí něco stát.“

„Tak pojd', Zdeňo! Ale jestli ten kluk Týnovic bude také takový spratek, ta si dá! Ta bude koukat, co to je!“

Nikdo jich ovšem nevolal. To jen tak paní lesní přepadl smích. Když už byly děti venku, došly k šafářovům.

„Jako na zavalanou, děti, jste přišly,“ přivítala je šafářka. „Počkejte chvíli u Marjánky, doběhnu si do lesa!“

Marjánka byla roztomilá holčička. Hezky už žvatlala a podle Kájova rozhodnutí byla hrozně hloupá holka, protože když jí tuhle půjčil kudlu, hned se řízla a ukrutně křičela, a teta mu dala jednu do zad: „Proč jí dáváš kudlu do ručičky?“

Pane Bože na nebi! Což Kája věděl, že se hned řízne?

Marjánka se usmívala a volala: „Tája! Dena!“

Kája spráskl ruce: „Ještě neumí pořádně mluvit! To je hrůza!“

Všechny pokusy, z nichž prvním bylo vyvalení očí na ni, aby hezky řekla „Kája, Zdeňa“, selhaly. Marjánka si mlela svou: „Tája, Dena, pa-pa.“

„To víš,“ odbyl ji Kája. „Půjdem' s tebou ,pa-pa', někde tě zapomenu a zas dostanu. S tebou to taky teta chytla! Nemáš hlad?“

Marjánka nic. Zdeňa na ni: „Chtěla bys papat?“

„Papat ci, papat a brm-brm!“

„Zdeňo, prosím tě, řekni mi, jestli jsi někdy slyšela takovouhle řeč! A teta u nás říká: ‚Ta naše Marjánka mluví jedna radost.‘ To je mi divná radost!“

Zdeňa jí dala kousek chleba a napít z hrnečku.

„Jako kachna,“ bručel Kája, „jen by jedla.“

Když odpoledne nesli do Lážova k Malinovým košík dobrot, usmívali se oba. V tom se děti shodly nejlépe. Někomu něco dát, přinést, radost udělat, to jim očka svítila jako hvězdičky.

Každý pátek nosily, jak po obědě do školy šly, v košíku několik balíčků jídla od lesních, v hajnovně přidala maminka po velkých krajících chleba, mazaného rozdělaným tvarohem, a děti pospíchaly k Lážovu. Musily se zastavit na šesti místech: U staré Korbky, která byla chromá a nemohla nic dělat, protože byla taky poloslepá. U Šediny, který stonal záduchou už od jara. U Vrbky, která trpěla zlou dnou. U Suchánkové, která chodila s flašinetem, a zlí chlapci jí jej rozbili a teď neměla nic. U Pišty, kterému přejel vůz nohy, a u Berkové, která byla docela slepá.

Všude položily na stůl balík od lesních a dva vysoké kusy chleba, mezi nimiž byla vrstva rozdělaného tvarohu, a teprve potom běžely do školy. Košík si nechaly u Berkové, neboť to měly na cestě.

Jednou Kája zapomněl a nesl košík až do třídy. Pan učitel, ač dobře věděl, kde děti byly, ptal se: „Copak jsi nesl v tom košíku?“

Kája zčervenal až k černým očím. Za nic by nebyl řekl, že nesli ubohým, odkázaným na lidské milosrdenství. Tatínek i v lesovně říkali: „Ať neví pravice, co dává levice! Kdo kdáká o tom, že dobrý

skutek udělal, žádné zásluhy před Bohem nemá, protože dělá ten dobrý skutek pro lidskou chválu, a ne pro milosrdenství.“

Kájovy oči nesetkaly se s očima pana učitele. Kájovy oči těkaly po třídě a jeho rtíky drobily nesouvisle: „Prosím, to je tak, pane učiteli – (jen kdyby věděl, jak začít, co říct. Bylo to v zimě, sníh ležel pevně na polích) – já, prosím“ – a jeho zmatené oči se podívaly po košíku. Byl to košík, v němž děti nosily Štulcovům maliny.

„Já, prosím, my se Zdeňou půjdeme na maliny.“ A oddechl si.

Pan učitel – bylo to na chodbě – podíval se oknem do sněhem zaváté zahrady, pohladil Káju po hlavě a řekl: „Já vím, Kájo. Ať neví pravice, co dává levice!“

Kája hned by byl panu učiteli ruku políbil. Vždyť totéž říkají doma i v lesovně.

Šli dnes k Malinovým a libovali si: „To bude mít paní Týnová radost!“

„Kájo, mně se zdá, že nesem' vařenou slepici a nudle s omáčkou.“

„Nesem', Zdeňo, vždyť je to tíha. Nesem' taky kuřata a bábovku.“

„Vid', Kájo, takhle kdyby stará Korbka měla kousek! Povídala naše maminka, že by potřebovala silnou stravu.“

„Ju a takhle kousek kuřátka pro Šedinu, jéje, ten by se olízl!“

„A což Berková po bábovce!“

„Hm, jako Pišta po smaženém stehýnku.“

„Nebo Suchánková, chudák, jen po žebrotě jde, aspoň trochu těch nudlí v omáče!“

„A Zdeňo, což Vrbka na ty koláčky?“

Docházeli k Lážovu.

„Musíme si odpočinout,“ řekl Kája. Postavili košík na zem a odhrnuli bílý ubrousek.

„Jéje, tu je věcí!“ podotkl Kája. „Ale mně se zdá, že paní Týnová má hromadu vajec. To oni teď mají taky už kuřata.“

„Povídala naše maminka, že si taky pronajali pole. To mají taky mouky dost.“

Chvilí ticho. Kája počítal nahlas, ukazuje na věci v košíku složené: „Šest!“ usmál se Kája. „Vidíš, zrovínka jako nosíme v pátek pro šest.“

Zdeňna vzdychla: „Teta šafářovic, když dostali holčičku od tety Dvořákové – taky jí naše maminka poslala maso, a sněd je šafář. Teta říkala: ‚Jen mi dejte krapet polévky, maso nechci.‘ Třeba Týna taky nebude chtít. Chudák Korbka, ta by si pochutnala! Víš, jak vždycky říká: ‚Dětičky, to jsem si pošmákla!‘“

Kája se zavrtěl: „Zdeňno, já myslím, abysme to dali těm, kterým nosíme v pátek. Oni by taky rádi něco od masa a Týnovic mají dost.“

„Zrovna jsem to chtěla říct, a honem pojd'me!“

Nejen Korbka, ale všichni ostatní se divili, že není ještě pátek a děti tu. A což když dostali takové dobroty! Když vyprázdnili koš u Berkové, vzdychl Kája: „Škoda, že už nic nemáme!“

Jak se domů vraceli, potkali pana Malinu. Usmíval se na ně z dálky, ale v dětech hrklo. Hned je zastavil: „Kdepak jste chodili? Víte, že máme chlapečka? Pojd'te se na něj podívat!“

Kája si řekl v duchu: „Pánu Bohu poručeno, ale lhát nesmíme.“ Vraceli se: „Pane Malina, já vám to tedy povím: Vzácná paní nás poslala k vám s tímhle košíkem plným dobrot. Ale my jsme si mysleli, že máte dost slepic, kuřat a mouky, tak jsme to rozdali těm –“

„Těm,“ doplnil se smíchem Malina jeho řeč, „kterým nosíte v pátek. Pán Bůh jim to požehnej! Máte dobrá srdíčka, ale pamatuj si, Kájo, ať neví pravice, co dává levice! Doma ani muk! A teď hezky se mnou podívat se na našeho chlapečka!“

Jak vešli do přívětivé světnice, hlásil Malina: „Vzácná paní ti poslala, Týno, všelijakých dobrot plný košík. Kája se Zdeňnou to rozdělili mezi ty páteční chudáky. Je jim práno, vid'?“

Týna se usmála a odpověděla: „To by nebyly děti ze samoty, aby to takhle neprovedly! Nebyly by ani pánovic, ani hajnejch, aby nedaly těm, kteří potřebují víc než my. Kájo, Zdeňno, jako by se stalo! Víte, co říká vzácná paní? Ať neví pravice, co dává levice! A tuhle se podívejte na našeho chlapečka!“

Růžový balíček zdvihl Malina v náručí. Děti viděly bezzubá ústka, hlavičku skoro lysou, drobný obličejíček celý červený a Týna řekla honosivě: „Vid', Kájo, celý tatínek!“

Kája však upřímně zavrtěl hlavičkou; „Paní Týnová, to jste to moc nechytli! Ten se vám nařve, to budete koukat, než mu narostou zuby a vlasy. To zas teta Dvořákovíc chytla prvního, který se jí ozval. A že je celý pan Malina? Vždyť má nosánek jako nic a očička zavřená. Jéje, kdoví, po kom bude! Abysme zas šli. Ju, měli jsme pozdravovat. Tak s Pánem Bohem!“

Zpáteční cesta byla jaksí dlouhá. Co chvíli se děti zastavily v hlubokém přemýšlení.

„Zdeňo, počkej, ty doma dostaneš!“

„Co bych dostala? Zrovínka než to, co ty. Kdo pořád vzdychal nad plným košíkem? My oba. Kdo to rozdal? My oba.“

„Co ale řeknem'?“

Zdeňa pohodila hlavou: „Co bysme řekli? Když nemá povídat pravice, nebudem' povídat ani my.“

„Ju, víš ty už, co je hřích?“

„To nevím.“

„Tak vidíš. A my, zdá se, budem' musít dnes lhát.“

Jak se vrátili do lesovny, hned se ptala paní lesní: „Tak co, Kájo? Měla Týna radost? A jestlipak si kousek smaženého kuřete vzala? Anebo aspoň koláček?“

Kája stavěl prázdný košík na lavici: „Že vzkazuje pozdravení, a jako by se stalo, ale toho chlapečka mají jako nic. To se zas teta Dvořákovíc přehmátla! Ani nekouká! Pojď, Zdeňo, chvíli do lesa!“

„Počkejte, musíte mi dřív povědět, co a jak. Týna snad něco vzkazuje, ne?“

„Ju, vzácná paní,“ vyhrkl Kája, „ona řekla: Ať neví pravice, co dává levice!“

Děti se rozběhly do lesa.

„Tatínku,“ řekla večer paní lesní, „buď to ten šmodrcha Kája popletl, nebo ty děti něco provedly s tím košem. Prý vzkazuje Týna, jako by se stalo.“

„To on to Kája popletl,“ sedal si pan lesní k večeři.

Prozradily se děti o křtinách, které byly slavné, protože pan lesní šel za kmotra a chlapečkovi dali po něm jméno Stanislav.

Když se Zdeňa zakousla do žluté, křehké bábovky, zrovna takové, jakou před týdnem nesli – paní lesní upekla ke křtinám dvě a plno jiných dobrot –, řekla: „To ona si Korbka pochutnala!“

„Nu a což Vrbka!“ vzpomněl nahlas Kája.

„Kdože?“ zvýšila paní lesní pozornost.

„No, ty ,páteční‘, maminko, víte?“ zčervenala Zdeňa, Kája sklopil oči, zoubky přestaly kousat.

„Já jsem si hned pomyslíla, že něco provedeš,“ řekla paní. „Tak vy jste místo k Malinovům šli po ,pátečních‘? To tak nejde. Až budete mít své, dávejte si, komu chcete, ale teď musíte poslouchat!“

„No, maminko, oni to dobře mysleli, už se nezlob! Ale víckrát bez dovolení ničeho nedávejte! A teď zas něco jiného,“ dodal pan lesní.

„Jak se ti líbí křtiny, Kájo?“

Ten se na něj vděčně podíval: „Lepší než svatba. Je míň lidí a samí známí. Až u nás bude Zdeňa, tak taky si uděláme někdy křtiny, ale bez malého mrňousa. To bysme si dali! Teta Dvořákovíc už začíná být líná, bere to napořád.“

Kája zapomněl, že dveře do malého vedlejšího pokojíku jsou otevřeny, až se ozval odtamtud hlas: „Já ti dám líná, Kájo! Snad bys nechtěl, abych byla přinesla Malinovům rekruta?“

„Ju, teta, s kytkou, to by koukali! Ten už by v noci nekřičel a vůbec by už taky něco mohl dělat! To budete koukat, paní Tynová, jak vás ten cvrček bude mrzet. Já to, pane, znám! S Marjánkou jsem něco zažil! Jen pikšótky, mlíčko a kašičku, a holka pořád jako nic. Ta asi nevyroste. Měla byste ji donést zpátky do dubčí a přinést jinou.“

Kája nevěděl, že v malém pokojíku sedí také teta šafářovic, až když se ozvala: „Já ti dám donést ji zpátky, a že nevyroste! Jako čечetka je! Když jsi měl její věk, nebylo tě od země ani vidět.“

Kája dopil kávu a šel se podívat vedle. Zůstal opatrně mezi dveřmi: „To bych rád věděl, kolik vás tu ještě je. Člověk ani nemůže mluvit. Jéje, taky naše maminka tu je. Teta, vy máte velké hrnky

s čikuládou! Proto jste šly radši sem, abysme se vám nesmáli. My máme takové ‚pučíčky‘ jako nic. Řek’ vzácný pán prve, že mi k oušku toho šálečku přiváže špagátek a podrží, abych jej nespokl.“

Týna porozuměla a už nesla Kájovi také takový hrneček, jako měly vedle, a Zdeňa se hned hlásila: Já bych také, paní Tynová!“

Dostala i ona. Nic si z toho nedělali, že se jim ostatní smějí. „Čikuláda“ byla výborná a dopili do kapky. Na malého Stanislávka jen tak se ohlédli a Kája dodal: „Co s ním? Leda za pár let, až se naučí běhati a mluvit. Zdeňo, vo co, že také bude říkati ‚Tájo, Deno‘ zrovínka jako Marjánka!“

„Drobečku malinký,“ skláněla se k němu Týna, „oni by chtěli, abys už běhal.“

Kája natáhl uši: „Drobečku,“ vida, to ještě neslyšel. Tak malým klukům říkají „drobečku“ a holkám „chudinka“. No, nic větší to není než drobeček.

„To ty bys chtěl také takového zdravého chlapečka míti doma, vid’, Kájoo?“ pokoušel ho pan lesní.

„Ani za nic, vzácný pane! Mě by teta Dvořákovíc neošulila! Já bych ho hned vysypal z peřiny, ať běhá! Maminko, radši pojd’te domů! Ještě by vás teta Dvořákovíc umluvila, že byste kejvla, a do večera by na mé postýlce brečel také takovýhle uzlíček. Prosím vás, ne! Vždyť by to nevyrostlo ani za sto let a Zdeňa by k nám potom nechtěla jít, aby to hned musila hlídat!“

Díky Kájově výřečnosti, nálada byla znamenitá a nic nevadilo, že s večerem silně, ale krátce sprchlo. Hajná šla chvíli dřív, že dohlédne v lesovně, aby bylo všecko v pořádku. Potom teprve šli lesních s dětmi.

Prudký déšť utvořil kaluže a Kája vedl opatrně Zdeňu suchými místy. Když někde byla kaluž, které nebylo možno se vyhnout, chytl Kája Zdeňu a přenesl ji. Byl už hodně větší a silnější než Zdeňa.

43. Kája má hrát s dětmi divadlo

„Budeme hrát divadlo,“ hlásil Tonda Valentovic klukům ve třídě. „Teď zrovna dostal pan řídící poštou takové knížечky, co je v nich divadlo.“

„S panáčkama, ne?“ ptal se Kája.

„Kdepak! Pátáci a čtvrtáci a třetáci. Z druháků taky pan řídící některé vybere.“

„Ju, my!“ usmál se Kája. „Leda by nás pan učitel uvázal za krček na drátek.“

„Ty jseš ale,“ nedořekl Tonda.

„To kluci a holky budou jako králové a rytíři, princezny, víly a loupežníci. Loni Vojta Brabencovic hrál loupežníka a porazil kulisu.“

„Pochválen buď –“ začaly děti sborem, vcházel pan učitel a Kája s dušičkou plnou zmatených dojmů šel do lavice. Jen se ještě naklonil k Tondovi a pošeptal mu: „Že holky taky budou hrát? A to vůbec nic nebude.“

V deset hodin řekl pan učitel: „Jako vždycky koncem školního roku tak i letos budou školní děti hrát divadlo ve prospěch učebných pomůcek. Tentokrát bude třeba hodně rytířů a víl, vyberu z vás. Kdopak by chtěl hrát?“

V okamžiku zvedly se ruce všech dětí, jen Kája se nehlásil. Děti jimi třepetaly, natahovaly se přes lavice, vstávaly, syčely: „Prosím, prosím!“

„Tiše!“ zavolal pan učitel. „Ty, Kájo, nechceš?“ podivil se. „Pro tebe,“ řekl pan řídící, „je připravena dost dlouhá a krásná úloha zapuzeného, zakletého a posléze vysvobozeného prince. Máš dobrou paměť a kuráže dost. Budeš musit.“

Kája se rozpačitě usmíval: „Prosím, pane učiteli, copak, vůbec to já bysem hrál, ale takhle kdyby tam bylo válet sudy, dělat kotrmelce, ale toho „zatvrzelýho“ prince se zaklejíváním, to já, prosím, asi nedovedu.“

„Ale dovedeš! Princezna Dobroslava – tu bude hrát ze čtvrté Čížková – tě vysvobodí čarovným proutkem. Ostatní si vyberu odpoledne.“

Kája šel v jedenáct domů se Zdeňou beze slova. Čížková – to je tedy Čížkovic Emila, propánakrále, ta bude hrát princeznu a čarovat! Emila neumí ani pořádně zavýskat, kotrmelec jistě neudělá za nic, ju, ta bude čarovat! Vzdychl.

„Bolí tě břicho, že vzdycháš?“ ptala se soucitně Zdeňa.

„Ju, břicho! Mne bolí vůbec všechno. I ledviny. Divadlo budou hrát. Já mám hrát ‚zanedbanýho‘ prince a Emila mě bude zaklejšvat. Ani to neumí. Já bych tak plakal, Zdeničko! Když řekne pan učitel ‚musíš‘, tak musím. A v čem já bych toho prince dělal? Snad ve tvých bílých šatičkách, ne? Snad abych dělal holku! Za nic!“

„Povídaly holky,“ utrousila Zdeňa, „že šaty na divadlo z Prahy se vypůjčují. Pro krále a prince aksamitové kabátky a pláštíčky, pro víly slečna ručních prací bude dělat z prostěradel šatky. Závoje si vypůjčí v Lážově a květů plno budou mít na sobě. Za vílu bych šla hned, ale prvňáčky neberou.“

„Copak ty! To je vidět, že jsi holka. Všude by se hrnula.“

„Možná, řekl pan řídící, dvě prvňáčky že by letos vzal za víly, že je jich potřeba moc,“ nadnesla se Zdeňa. „Poprosím, snad mě vezme. Naše maminka by mi půjčila závoj.“

„Ty jsi ale hloupá holka!“ zlobil se Kája, že má Zdeňa chuť hrát divadlo. „Ty myslíš, že je to jen tak, vid’? To bys, pane, musila –“ ale Kája sám honem nevěděl, co by Zdeňa musila, a proto obrátil řeč: „Mně se zdá, že máme dnes k obědu jahelník se švestkami. Zdeňo, kdo dřív?“ A rozběhli se k samotám.

Přiběhli zrovna ve chvíli, kdy hajná vyťahovala pekáč s jahelníkem. Byl do zlatova upečen a voněl, tak voněl!

Zdeňa polkla slinu a řekla: „Teta, dáte mi kus? Naše maminka to nedělá, a já moc ráda.“

„Jakpak bych ti nedala, Zdeničko, ale dřív polévku. Ještě na odpoledne vám zbude, Kájo, vid’, studený chutná jako mandle!“

„Ju, maminko, mandle to vůbec nic není, ale jahelník, panečku, to ani vzácná paní neumí.“

„I umí, chlapče, ta umí všechno, ale vzácný pán o něj asi nestojí. Tak pojďte!“ Nalévala dětem polévku.

Snědly rychle a dojídaly jahelník, který jim hajná ještě cukrem a skořicí posypala, když přiběhla Týna z lesovny: „Děti, máte jít k obědu! Máme dnes telecí s nádivkou.“

Ale Zdeňa si šla s talířem k plotně: „Teta, prosím vás, ještě kousek, ju?“

Hajná se smála: „Vidíte, Týno, jak Zdeničce chutná. Copak vzkážeš domů, Zdeňo?“

„Že máme jahelník, Týno, to telecí si snězte! Moje zoubky si skřupnou ještě kus jahelníku.“

Vzácný pán v lesovně po vzkazu dcerky se zasmál: „Vidíš, maminko, tys taky pořád myslila: Bílé maso, víníčko, silnou polévku. A Zdeňa se krmí v hajnovně jahelníkem. To jí věru lepší jde k duhu.“

Když děti dojedly, mlékem zapily, začal Kája: „Tak budou hrát děti divadlo, maminko.“

„No, jen ať hrajou. Na děti každý rád se jde podívat. Budeš-li hodný, půjdeme taky.“

„Pan učitel povídal, maminko, že řek' pan řídící, že budu hrát zatvrzelýho a zaklejevajícího prince, co ho Emila tetovic odčaruje.“

„Ty, Kájo?“ moc se divila maminka. „A to bude mejlka. Kdepak ty bys hrál prince! Ve škole mají jinších chlapců. Ty bys to všechno zkazil. Řekl bys tam třeba ‚ju‘ a takový princ říká jen ‚ano, prosím‘. To asi ty ses honem hlásil, co?“

„Kdepak, maminko! Já se vůbec ani nehlásil, já bysem s holkama ani nehrál, ale pan učitel řek': ‚Musíš!‘“

Maminka se lekla. Zнала svého nejmladšího. Co to jen pana řídícího napadlo? A nahlas podotkla: „Zajdi odpoledne k panu řídícímu a popros, aby ti úlohu nedávali, že bys to zkazil.“

„Já nejspíš budu hrát vílu,“ zase se tak natřásla Zdeňa.

V mamince hajných hrklo, protože jak bude hrát Zdeň, Káju doma neudrží. „To je ještě času,“ řekla roztržitě, „a už do školy, děti!“

Kájovi se najednou zdálo, že vlastně by to třeba byla legrace, kdyby oba hráli, ale jenom ne toho „zaklejavacího“ prince. Takhle loupežníka nebo čarodějníka, to by hrál hned. K panu řídícímu nezašel, ve škole pan učitel o divadle nemluvil. Jen kluci se seprali za rohem, protože Vojta Brabencovic řekl Tondovi Valentovic, takový skrček že by ani za loupežníka nemohl jít. Maminka hajných taky asi na to zapoměla.

Jen Týna, která toho odpoledne na chodbě v lesovně žehlila, když ukládala prádlo do skříně, pohřešila jedno prostěradlo a bílou tylovou zástěrku vzácné paní. „To jsem přece blázen, vzácná paní! Tuhle vespod byla čtyři prostěradla a jsou tu tři. Navrchu byla ta tylová zástěrka, je taky pryč. A nebyl tu žádný než Zdenička s Kájou. Tohle nejsou hračky pro ně.“

Vzácná paní se usmála: „A to si to asi děti vypůjčily. Však s tím nic neudělají, leda trochu pomačkají. No, o vodu nám není zle.“

Vzácná paní uhádla. V průseku stála Zdeň na pařezu a Kája z ní dělala vílu. Ale ať točil prostěradlem, jak chtěl, nic se mu nevedlo. Konečně udělal na dvou koncích cípky, utáhl je provázkem, otočil prostěradlo párkrát kolem Zdění - ruce musila mít připážené - kolem krku provázkem svázal, na hlavu jí uvázal bělostnou tylovou zástěrku. Poodstoupil, zavrtěl hlavou a dal se do smíchu: „Ty vypadáš! Jako patník u silnice. Jestli ta slečna bude dělat takovéhle víly, tak se usměju.“

Zdeň se podmračila. Po několika marných pokusech přece se jí podařilo, že dostala ruce ze zajetí. Strhla si z hlavy zástěrku, hodila ji na Káju a řekla: „Rozvaž mi to u krčku! Je to na uzal.“

Kája zachyt' zástěrku a uvázal si ji kolem krku: „Heleď, Zdeňo, teď jsem jako rytíř, a budeme válet sudy, ju? Vo co, jestli mne předhoniš?“

To se Zdeň líbilo, a protože k stráni bylo pár kroků, byli tam hned. Lehli si, Kája řek' „jedna, dvě, tři“ a už se kouleli dolů. A ku

podivu! Zdeňa se skutálela dřív než Kája, protože zas už měla ručky podle těla, nemohla se jimi zadržovat, jen tak hlavičku zdvíhala, aby si nosíček nerozbila, a volala dole: „Já dřív, já dřív, Kájo! To se ti to kutálí!“

Jenže někde to ryclo. Otáčela se po prostěradle, které neslo znatelné stopy zeleně, červených jahod a země.

„To tuhle se to trochu natrhlo, to nic není, to se spraví jako nic. Heleď, Zdeňo, půjč mi to prostěradlo, já bysem se taky tak skutálel.“ A rozvazoval jí uzel.

„Jéje, tuhle se utrhlo kus krajky,“ ukazovala Zdeňa na zástěrku.

„Vidíš, ani to neryclo, no, to se taky spraví jako nic,“ řekl Kája, a Zdeňa si otáčela kolem krku zástěrku.

Za chvíli, když se znovu kutáleli ze stráně, náramně se divil pan lesní dole u cesty, co že se to tam kutálí za dva bílé balíky. Podle výskání ovšem poznal Zdeňu i Káju. Vcházel do lesovny s hlučným smíchem: „Jestli se vám ztratilo něco z bílého prádla, Zdeňa s Kájou kutálejí se v něčem takovém se stráně.“

„Tatínku, ty se jen směješ,“ zlobila se trochu paní lesní. „Vzali z koše prostěradlo a tylovou zástěrku. Musíš jim pořádně domluvit! To přece nejde, aby bez dovození vzali, co chtěli, a pak to ničili.“

„Však jim domluvím, maminko, ale věř mi, že mám velikou radost ze Zdeni. Taková bledulka to bývala, jen na lékách živa, a dnes se na ni podívej! Zdraví z ní zrovna sálá. Pro zamazaný kus prádla, maminko, snad její zdraví je dražší, ne?“

Když se děti dost vykutálely, prohlásil Kája, že má ukrutný hlad. Jahelník dojedly už prve.

„Půjdem' k nám,“ řekla Zdeňa, rozvazujíc vázačky u zástěrky. Protřepla ji. Panečku, krajka byla natržená na dvou stranách, a zástěrka hrála všemi barvami zrovna jako prostěradlo, které Kája jaksi příliš tiše skládal a uhlazoval.

„Počkej, ty dostaneš, Zdeňo, takhle to umazat!“

Zdeňa odkopla bosou nožičkou kamínek a řekla trochu popuzeně: „Kdožpak řekl, abysme šli v tom válet sudy, kdo? Já ne.“

Ale protože z průseku se vynořila Týna a volala: „Děti, pojďte jíst!“ rozběhli se k lesovně.

Pan lesní seděl na lávce před domem: „Á, tady jsou ty bílé balíky, co se kutálely ze stráně. Kdopak vám, děti, dovolil vzít z koše ty věci?“

„Ju, vzácný pane, my se zrovínka chtěli dovolit, ale na chodbě nikdo nebyl, a my jsme musili moc pospíchat. Mračilo se od Baby, a když nesvítí sluníčko, to nic není. Tak jsem povídal, že to řeknem' až potom, že necháme pěkně děkovat!“ Dával svůj raneček na kraj lavice. „A abych zase šel.“

„Počkej, chlapče!“ roztáhl pan lesní prostěradlo, „no, to bude mít Týna radost! Teď běžte do kuchyně, máte tam něco přichystáno, a po druhé se dovolte!“

Děti vběhly do chodby. Paní lesní jim taky něco vykládala, ale při tom jim snášela. Jen Týna vyhrkla: „Na co jste si to vlastně chtěli hrát? Na polednici, ne?“

„Ju, ta už ani nechodí, a když chodila, tak měla špinavou plachetku, a tuhle –“

„Já vím,“ d'obla Týna, „tuhle to prostěradlo bylo jako květ a zástěrka taky.“

„To já jsem učil Zdeňu hrát vílu,“ šel Kája k jádru věci: „Budeme hrát divadlo. Ona chce za vílu.“

„A ty, Kájo, taky, ne?“ broukla paní lesní. „Za rarášky byste mohli jít hned, v tu ránu!“

44. Kája se učí úloze

Kája pospíchá k domovu. Zpozdil se a má doma práci. Hned ze dvora zašel na mlátek Líze pro píci, prozpěvoval si, až maminka prořekla: „Ty máš náladu! Snad tě pan učitel ve škole pochválil?“

„Ju, maminko, kdybyste věděla! Vzácná paní povídala, že v tu ránu můžeme jít se Zdeňou za ‚hrahášky‘, a já ani nevím, co to je,“ smál se Kája do hrstičky.

Ale maminka zas už měla co dělat v kuchyni, a tak si Kája prozpěvoval dál. Už třetího dne stála maminka před hotovou věcí. Kája přiběhl ze školy, div mu Zdeňa stačila, a volal už ve dveřích: „Maminko, toho ‚zaklejavacího‘ prince hrát nebudu, ale černokněžníka s hůlkou. S tou uhodím do skály a ta se otevře. To budu zrovínka jako Mojžíš, maminko, víte?“

Ale maminka hned ho třepla do zad a zlobila se: „Copak tak hříšně mluvíš? Ostatně, ještě nemáš dovolení. No, však já zajdu do školy a přeptám se na to.“

„A tuhle Zdeňa bude za vílu. Vzácná paní jí půjčí ‚šrajer‘,“ nedal se Kája vyrušit. „Pojď, Zdeňo, musíme to říct u vás.“ Ve dveřích se ještě obrátil: „Maminko, pan řídící povídal, že musím hrát.“

A maminka hajná si vzdychla: „Pomoz Pán Bůh! Náš Kája na jevišti! To abych potom nešla měsíc do Lážova. No, když pan řídící řekl ‚musíš‘, není pomoci!“

Děti už zatím pověděly vše v lesovně. Paní lesní jen sepjala ruce a Týna řekla: „No, počkej, Kájo, to není jen tak! To není, jako když v průsekách treperendíš naší Zdeničce, co ti napadne. Tam bude lidí! To chodí ředitelovic, správčovic, doktorovic, sládkovic, no, kdekdo. I pan farář. A z vesnic! Jéje! Páni učitelé, to bude hlava na hlavě, a jak se koukneš do sálu, zapomeneš svou řeč a jsi v koncích.“

Kája valil oči. Nejvíc jako mu tam vadil pan farář. Proto hned navázal řeč: „Kdepak pan farář! Ten by ani večer nikam nešel! A - a - a - a třeba už tam nebude místo. Kde by vzali tolik židlí?“ Vzpomněl si začátek řeči Týniny: „To zas vy, Týno, neříkejte, že treperendím, a vůbec třeba ani zrovínka žádný nepřijde než kluci, co hrajou.“

„Taky chodí strážmistrovic,“ pokračovala Týna.

„Ju, strážmistrovic, když musí pan strážmistr chodit po lesích.“ Kája se lekl: „Panečku, aby zas chtěl zavádět protokol!“

„A Zdenička za vílu?“ smála se Týna. „Klopýtne, upadne, a bude po slávě.“

Zdeňa už chtěla nabírat k pláči. Ale Kája jen tak trochu popotáhl nosíčkem, obrátil se k ní a prohodil: „Pojď, Zdeňo, zeptáme se na to

vzácného pána. Ona by tuhle Týna taky nejspíš ráda za vílu a schválně nám tohle povídá.“

Ale běda! Vzácný pán to všechno potvrdil a ještě řekl, Zdeňa že upadne jistě a zapomene, co má říci, a pan strážmistr že každého, kdo nebude vědět dál, hned na místě bajonetem propíchne. Kája jistojistě že bude povídat něco, co nemá v úloze, a tak bude propíchnutý nejdřív. Ani trošku se neusmál, jen pořád kouřil a ještě řekl: „Škoda bude tvého mladého života!“

Kájovi a Zdeně bylo do pláče. Sedli si na pařez. Jak pan lesní zašel, Kája se ozval první: „Zdeňo, propíchnout já se nedám. Řekneme ve škole, že máme teď doma moc práce, že nemůžeme hrát.“

„Tobě se to řekne! Ale kdybys viděl ‚šrajer‘ naší maminky! A já vůbec nic nebudu mluvit, tak mě nemůže žádný propíchnout,“ dodávala si kuráže Zdeňa. „Vidíš, ještě jsme nesvačili. Pojd' honem k nám! A nejlepší uděláš, když se naučíš úloze, a pak tě žádný nepropíchne.“

Kája uznal pro tu chvíli, že se nic nedá dělat, a s velikou chutí posvačili.

Hned druhého dne byla čtená zkouška ve škole. Kája měl obdivuhodnou paměť a hned po první zkoušce, když opakoval věty po panu učiteli, mnoho si pamatoval. Zapomněl na pana strážmistra s bajonetem, oči mu svítily.

Jak přišly děti domů, hned po kouskách vyprávěl mamince první jednání. Ale maminka jen vzdychla. Kája s proutečkem v ruce přednášel:

„Sanže, pase, kdo se pase?
Remtete, temtete, čáry, můry, fuk,
kam se mi ztratil as ten malý kluk?
Hudry mál, černý vál, slepice, drnk,
kampak mi klučina ten asi frnk?“

A potom, maminko, z Vincka Markovic udělám kamínek, protože on nechtěl doma poslouchat – a potom –“

„A potom, Kájo, se asi všichni z tebe zblázníme,“ řekla maminka. „Běž dělat třísky!“

„Ale, ale,“ smál se ve dveřích pan lesní, „mně se zdá, že u hajných nemají vyšší vznět pro Kájovo umění. Výborně, chlapče! Mně se zdá, až budeš na jevišti, že začaruješ do kamínků všecko obecenstvo.“

Kája si poposkočil za dveřmi. Vždyť viděl, jak se maminka smála, a už uháněl do lesovny.

„Zrovínka je u nás vzácný pán. Povídal naší mamince, že nemá ,myšiznět‘. Ani nevím, co to je, ale maminka se nasmála! A víly budou až ve třetím jednání. Budou tancovat a zpívat. Povídala Terina Pachlovic, že bude mít krajkovou ,šáru‘. A jéje, vzácná paní dělá pikšótky zrovínka jako teta pekařovic. Naše maminka by řekla: ,To je zbůhdarma mlsoť,“ ulízl se.

„I neřekla! Řekla by: ,To se budou děti ulizovat.‘ Ty už teď, Kájo,“ smála se paní lesní a nesla dětem na talíři hotové piškotky.

Po čtrnácti dnech zkoušek znal Kája skoro všechny úlohy. Pan učitel měl s ním velkou svízeľ. Jak hned někdo nevpadl svou větou, už ji slyšel od Káji.

Pan lesní si přišel taky na jednu zkoušku. Když viděl a slyšel, jak Kája zrovna všem od úst bere slova, zavolal si ho stranou a řekl mu vážně: „Svou úlohu umíš, o ostatní se nestarej! Jak cekneš něco z úlohy druhého, hned tě pan strážmistr propíchne. Na to jsou tresty, Kájo! To je omezování osobní svobody.“

Kája šel za kulisy a myslil si: „Když je člověk v nejlepším, vzácný pán přijde s ,ozimováním Sodomy‘ a s propíchnutím. Radši ani nepípnu.“ A vskutku! Od té chvíle hleděl si jen svého.

V Lážově na rozích, v obchodech, hostincích, na telegrafních tyčích, všude byly tištěné plakáty, které oznamovaly, že v neděli o třetí hodině bude představení pro děti, o sedmé pro dospělé. Hrát se bude: „Zakletý princ Jaromír“. I děti dostaly po plakátu. Kája si dal doma ukázat řádku, kde stálo: „Čaroděj Čumpryhnátek – Kája

Mařík.“ Podtrhl si to silně tužkou a každou chvíli si to šel přečíst. A hned deklamoval z úlohy:

„Čumpryhnátek jsem já sám,
já se s každým v boj hned dám.
Sanže pase, ruce v bok,
kdo chceš se mnou, jen drž krok!“

Maminka hajných snášela si domů z Lážova cukr, cikorii, cibuli, česnek, jáhly, zkrátka, co bylo v domácnosti třeba. Přinesla i tatínkovi tabák, protože řekla, že jak bude po divadle, měsíc do Lážova nepůjde.

Ve čtvrtek před nedělí, v níž se bude hrát divadlo, sedí Kája po ránu v lesovně na prahu otevřených dveří a pochutnává si na druhé snídani. Čeká, až Zdeňka vstane, a rozpráví s Týnou, která chystá sypání drůbeži.

„Tak mi to dnes nepřijde, Týno, že je dnes čtvrtek a máme prázdko. Musím si to oběhnout v Lážově. Co myslíte, Týno, bude v neděli pršet, nebo ne?“

„A kdepak by přšelo! Je vyčasíno na jak dlouho. Co budeš v Lážově obcházet?“

„No, tak si myslím pozeptat se, kdo půjde do divadla. Povídali kluci, že bude málo židlí. Tak aby tam nechodili nadarmo, si myslím.“

Týna se dala do smíchu: „Ty bys to proved’! Místo abys tam lidi zval, budeš jim říkat, že je málo židlí. Heleď, Kájo, doběhni mi na sýpku pro oves!“

A Kája běžel. Nějak se mu to všechno rozleželo v hlavě. Copak kdyby tam byli jen kluci. Ale Týna toho jmenovala! Propánakrále, aby si tak vzpomněli pánovic, že půjdou.

Po obvyklém ranním pozdravu paní lesní – jak se říká – řal hřebíček do hlavičky: „Nepůjdete, vzácná paní, do divadla, že ne?“ vrtěl hlavou.

„A to by bylo pěkné, abychom nešli. Všichni půjdeme, i Týna, i šafářka.“

„Tááák!“ Kája si honem sedl na práh. „Povídali kluci, že tam bude málo židlí, vzácná paní! A možná, že bude pršet. Nák se to kabouní nad Babou. To je, pane, potom špatná cesta v noci z Lážova na samoty.“

Paní lesní se smála: „Málo židlí? A my už máme koupené lístky od pana Kalbíka. Že se kabouní? A co tě napadá! Teď je zrovna ustálené počasí. Bodejť bychom se nešli podívat na tebe a na Zdeňu! A kdo by šel v noci s vámi domů?“

„A to my trefíme jako nic, vzácná paní. A že máte lístky? Ju, lístky! To nic není! Na ty si nemůžete sednout. Copak lístky, když je málo židlí. Pan Kalbík ani neví, kolik se jich tam vejde.“

„Tatínek tvůj taky půjde a maminku ještě umluvím. Musí s námi. Však on šafář se psy samotu ohlídá.“

Teď už dočista všechno Kájovi zhořklo.

„Povídal pan Kalbík, že nám nechal místa v první řadě – taky správcovům, panu faráři, řídícím, doktorovům, lékárníkovům – a –“

„A taky panu strážmistrovi, ne?“ vyhrkl ulekaně Kája.

„Ba ne! Pan strážmistr bude chodit sem tam. Povídal náš tatínek Zdeně, kdo nebude vědět dál nebo kdo bude napovídat, že ho asi pan strážmistr propíchne.“ A paní lesní usilovně něčím rachotila u plotny.

Ozvalo se několik dlouhých vzdechů Kájových.

„Jen se, Kájo, radši do hlediště neďivej! Zamotá se ti hlava a zapomeneš svou řeč.“

„A to, vzácná paní,“ smála se vcházející Týna, „ani nemyslím, že by Kája zapomněl svou řeč. On je tuze řečný. Jen aby místo své úlohy nepovídal, že vzácná paní dělá moc dobrou jarskou. Povídala Bětuška ze školy, že bude mít Kája černý hedvábný plášť, celý posázený zlatými hvězdami, špičatou čepici, černé lakové střevíce se špičkami nahoru ohrnutými, čarodějnou hůlku, a že ho pan Višňák namaluje jako hodně starého dědka. Vousy že mu přilepí na bradu, paruku posadí na hlavu.“

Při téhle řeči postupoval Kája k Týně blíž a blíž. Oči mu svítily, tváře hořely. Ze všeho nejvíc se mu líbilo, že bude mít plášť se zlatými hvězdami. Tu špičatou čepici a to ostatní si moc nepamatoval. Když Týna domluvila, řekl uznale: „To bude krása, Týno!“ Ale hned si vzpomněl, že bude podle jejího tvrzení plný sál lidí, a šel si sednout zase na práh.

Když se Zdeňa nasnídala, přinesla paní lesní dopis: „Dojděte do Lážova, ale ne abyste hned vrazily na faru. Počkejte v kostele, až bude po mši svaté, a tohle psaní dejte panu faráři a řekneš, Zdeňo, že tatínek se dává uctivě poroučet!“

„To je moc dobře, Zdeňo, že musíme na faru. Ale nemusíme to psaní dávat panu faráři na cestě. Zajdeme tam, až se pan farář nasnídá.“

A běžely do kostela. Bylo ještě brzo. Strejček kostelníkovíc zrovna sezváněl. Hned zakýval prstem na Kájů. Zdeňa šla ovšem s ním.

„Heleď, Kájó, doběhni mi k Leškovi pro čtvrtku hovězího, ale ať ti nedá *klišku!*“

Kája vyřídil: „Pane Leško, máte poslat strejčkovi kostelníkovíc čtvrtku hovězího, ale ne knížku!“

Pan Leška se smál. Navážil, přepočtl peníze a řekl: „Tak pozdravujte doma!“

Jak Kája položil maso na okno v sakristii a šel se Zdeňou k mřížkám, už hnedle začala mše svatá.

Pan farář po snídani už sáhl po brevíři, když slyšel tiché, nesmělé krůčky po schodech. Slyšel otírání bot před kanceláři a opatrné zaklepání. Dveře se otevřely.

„Pochválen buď Pán Ježíš Kristus!“ ozvalo se z dvojích dětských ústek a z Kájových obvyklý dodatek: „Pěkně vítám, to jsou k nám hosti, tak se u nás posaďte! Že vzácný pán se nechá pěkně prosit a posílá tuhle to psaní.“ Podával dopis knězi.

Pan farář se usmíval: „Tož, děti, v neděli se taky na vás půjdu podívat. Ať nic nepokazíte!“

„A prosím, důstojný pane faráři, povídali kluci, že bude málo židlí. A - a - a - a stát by bylo dlouho. Taky nejspíš bude přšet. Nad

Babou se to kabouní. Z toho koukají trvalé deště. Já být vámi, vzácný pane (popletl se trochu), já bysem tam ani nešel.“ Přeshlapoval Kája u dveří.

„Už mám lístky, Kájo,“ smál se pan farář. „Maminka půjde taky. Moc se těší a nejvíc snad na tebe.“

„Ju, prosím, to on pan Kalbík prodává lístky, shrabuje penízky a ani neví, kolik tam mají židlí. Já bysem si radši koupil za ty peníze rozinky a seděl bych doma.“

„A ty pěkně doporučíš návštěvu divadla,“ znovu se smál pan farář. „Hochu, tam bude lidí! Jen se nepoplet', do hlediště se nedívej a neskákej nikomu do řeči! Vyřid' panu nadlesnímu, že se dávám poroučet a že děkuji. Zastavte se, děti, v kuchyni! Mně se zdá, že maminka tam má na talíři tuze dobré buchtíčky s povídky z černých jahod.“

Stará paní už otvírala dveře u kanceláře: „Tak pojd'te, děti, aspoň mi něco povíte o tom divadle.“

Kája ani nevěděl jak, seděli u stolu v kuchyni, měli před sebou hrnečky s kávou a mísu s buchtami.

Stará paní se usmívala: „Tož Zdeňa bude vílou, a ty, Kájo, čarodějem.“

„Ju, vzácná paní,“ podotkl Kája skoro s plnou pusou, „copak Zdeňa! Ta se tam jen bude natřásat a zpívat s ostatními. Ale tuhle člověk má takového zaklejení! To bude tak pro kluky, vzácná paní, aby šli poslouchat, pro velké ani ne. Taky budou mít málo židlí a nejspíš uhodí deště.“ A dopíjel kávu.

Ale stará paní řekla: „Tys šelmička, hochu. Myslím, že máš tak trochu strachu, ne? No, však ty se ani na jevišti neztratíš. Jestli to pěkně zahraješ, upeku ti buchtu plnou rozinek.“

Kája se Zdeňou jde z fary. Rozmýšlivě stahuje černé obočí.

„Vidíš, Zdeňo, nic na to nedají, že je málo židlí a že bude pršet. Já už ani radši nikam nepůjdu říkat, aby nechodili. Jenom zajdem' tamhle k panu Kalbíkovi.“

„Pěkně vítám, pane Kalbík,“ šveholil Kája, hned jak vešel. „A to jsou k nám hosti. Kolikpak, pane Kalbík, těch lístečků prodáváte?“

„Už žádné, Kájo, a děkuju pěkně za přivítání. Už je vyprodáno. A to ještě přidělali nástavky. To bude lidu!“

„Ju, lidu! A kampak si sednou kluci, co nehrajou?“ ptal se Kája.

„Kluci? A ti půjdou po koruně odpoledne. To se těším, Kájo, jak budeš čarovat,“ povídal pan Kalbík.

„Tak vy taky půjdete?“ divil se Kája. „To já bysem nešel. Já bysem doma třeba louskal ořechy.“

„Bodejť bych nešel, Kájo. Povídala Bětuška ze školy, jak to umíš.“

Kája šel z trafiky, jak sám řekl, „jak by mu nožičky někdo svázal“. K dovršení všeho zlého potkaly děti tetu kovářovic, která z dálky volala: „No, Kájo, ty to jistě zkazíš. Koupila jsem si škartičku na druhé místo, abych dobře viděla, ale ta tvoje máma rozumu nemá, že ti hrát dovolila. Druhák bude hrát čarodějníka! Kdo to jakživ slyšel? No, teta hajnejch myslí moc vysoko. A Zdeňa lesních za vílu! Koukejme se! Prvňáčka! No, holka, ty to taky zkazíš!“

Ale Zdeňa pohodila hlavičkou: „I nezkazím, teta! To víte, vy byste za vílu nemohla. Povídala naše Týna, čerti že s váma šijou.“

A v tu chvíli daly se děti do běhu a teta kovářovic zlořečila na silnici.

45. V divadelní šatně

V neděli ráno dřív než sluníčko Kája se vyspal. Nic mu nebylo do smíchu. Včera přinesli pářáci z pošty dva koše obleků. On už ten svůj viděl. Což o to, tuze se mu líbil, ale už to šlo do tuhého. Po „velké“ půjdou se Zdeňou do školy k obědu a potom rovnou do hostince. I maminka už vstávala, tatínek už se oblékal, aby šel do lesa.

Jak se Kája nasnídal, řekla maminka, dělajíc mu křížek na čele: „Kájo, já se taky přijdu večer podívat. Vzácná paní za jiné nedá! Neudělej nám hanby. Mluv jen to, co máš v úloze! Já tam budu schnout úzkostí, abys nezačal o tetě Dvořákovíc nebo o vzácné paní. Teta kovářovic mi povídala, že prý to jistě zkazíš. Jdi s Bohem, dej pozor na Zdeničku a –“ (maminka hajná věděla, že je třeba trošičku

Káju postrašit) - „a nezapomeň, že tam bude pan strážmistr s bajonetem!“

Kája šel a hned na dvoře si řekl: „Maminka povídala: jdi s Pánem, a já jen se strachem. Pan Kalbík řekl, že přidali náskoky. Propánakrále, dneska se něco stane!“

Zašel pro Zdeňu. Týna měla připravený malý prádlový košík a v něm položený „jako nadýchaný“, řekla, „vílí oblek, jemný šrajjer“, mnoho čerstvých květů, hedvábných stuh, bílé střevíčky a punčošky, na dně balíčky s jídlem pro děti.

Kája si vzpomněl slov pana lesního: „Bylo by škoda tvého mladého života.“ Slzičky mu do očí vskočily. „Tak tu zvoštějte s Pánem Bohem, vzácná paní, a jestli mě tam propíchnou –“

„I nepropíchnou, Kájo,“ pospíšila paní lesní s odpovědí, „nesmíš se bát! Já bych tě ani nedala propíchnout. Kdopak by vychovával naši Zdeňu, co? Kdo by z ní dělal kluka? To by se mohl někdo opovážit! Nic se neboj! Však ono to dobře dopadne!“

V Kájovi vděkem dušička poskočila. Vzácná paní ho nedá. Půl strachu z něho spadlo. Poskočil radostí.

U řídících při obědě to bylo moc hezké. Paní řídící přinesla dětem po polévce a mase náky. Mohly si vzít, co chtěly. Pan řídící po obědě vzal do ruky noviny, zapálil si cigárko, paní řídící si sedla na pohovku a taky si vzala noviny. Podívala se po hodinách a řekla laskavě: „Abyste šly, děti! Tatínek přijde za vámi ve tři hodiny, já večer.“

Děti poděkovaly za oběd a Kája se ve dveřích otočil: „Pane řídící, kdybych byl na vašem místě, ani bych se z domova nehnul.“

Na sále už bylo rušno. Ještě rušněji za kulisami a v přilehlém pokojíku. Tam se rozháněl pan Višňák s učedníkem. Na stole přehazovaly holky celou haldu nakupených šatů. Tonička Kvíčalkovic volala, že se jí ztratila mašle. Nanda Troníčková plakala, že jí tlačí střevíc, a Terina Pachlovic vysokým ječivým hláskem bědovala, že jí Vojta Brabencovic do téhle hromady šatstva zastrčil závoj a ona ne a ne jej najít! Pan Višňák huboval, že křičí jeden přes druhého, Vojtovi Brabencovic dal pohlavek, Nandě

Troníčkovíc řekl, že je „všech uličnic futrál“. Páni učitelé upravovali ještě jeviště. V koutě pokojíku provozoval Vojta Brabencovic s třetřákama čilý obchod. Půjčoval jim na chvíličku loupežnickou kuklu – černou dlouhou čapku, která měla jen otvor pro oči a ústa a stáhne se až k ramenům. Vincek Rajčkovíc už byl doma pro čtvrtý kus koláče. Za každý mu Vojta na chvíličku půjčil kuklu. Oni sice taky měli doma koláče, ale ne s povidly jako Rajčkovíc. Jenda Hejčmanovic nabízel Vojtovi za půjčení slaný preclík, ale protože mu čekání dlouho trvalo, po kousku okusoval, až dojedl. Vojta Brabencovic zrovna v tu chvíli volal: „Jendo, ten preclík!“

Jenda řekl, že preclík snědl, ale že mu přinese zejtra do školy barvičku, a natahoval ruku po kukle.

Vojta řekl: „Čuc!“ Trhl rukou, pleskl Jendu a řekl: „Takovejch bych našel! Na dluh to nevedu,“ a obrátil se k Lojzíkovi Žilínovic: „Ukaž tu písťalku!“ Vstrčil ji do kapsy a podal mu kuklu. Ohmatával si blaženě nacpané kapsy.

„To jsem to trh‘,“ řekl si v duchu.

V tu chvíli vyběhl Lojzík z kouta s kuklí na hlavě a s křikem chytl Terinu Pachlovíc za copánek. Ta se hrozně lekla, vypískla, rozehnala se rukou po stolku, u kterého pan Višňák chystal si hřebeny, paruky, vousy a líčidla, shodila otevřenou velkou krabičku pudru, ten se ovšem vysypal po podlaze, Vojta Brabencovic s Vinckem Rajčkovíc hned přiskočili, nabírali si oběma rukama bělostné moučky a roztírali si ji po obličejí. Křik byl přitom náramný. V tu chvíli vešli páni učitelé i slečna z ručních prací. Sem tam mlasklo pár pohlavků a nastalo náramné ticho. Pan učitel Štulc se tuze zlobil, když viděl z Prahy vypůjčené obleky v takovém nepořádku na stole. Honem kus po kuse roztřepával a vyvolával, komu co patří.

Kája se Zdeňou při tomhle všem stáli u dveří. Na děti lesa hrozně nezvykle působilo to prostředí.

„Čarodějí Čumprýhnátku!“ volal pan učitel a podával Kájovi jeho šaty. Zatřpytily se hvězdami na černém pláští. Na čapce černé, vysoké – jako dlouhý kornout utvořené – podivné červené, žluté, modré značky byly našity. Pod plášť natáhne kalhotky z červeného

atlasu a kabátek černý s červenými hvězdičkami. Čarodějná hůlka byla krásná, lesklá, černá. Střevíce nebyly černé, ale červené, a špičky měly vzhůru otočené.

Kája se vši tou krásou uklidil se do druhého prázdného kouta, zrovna tam, kde stál pečlivě přikrytý koš z lesovny. A teď už to šlo do tuhého.

Pan učitel řekl panu Višňákovi: „Už to může jít, mistře!“

Vincek Rajčkovíc už seděl na židli, pan Višňák se zeptal: „Za co?“

On řekl: „Prosím, za rytíře.“

Pan učitel kývl na Francka Řehořovic, ukázal mu na židli a také líčil. Ostatní s pootevřenými ústy sledovali každé hnutí. Francek dělal loupežníka. Pan učitel sáhl semhle, sáhl tuhle, na Franckově obličej objevil se několik čar, značících vrásky, na čele byly, na bradě. Pan učitel přešel pod očima šmik sem, šmik tam, zas sáhl jinam a opálený nosík Franckův červenal, až byl jako pivoňka. Ještě na tváře červeň nanasl a poručil: „Opatrně se oblékni, pak ti přilepím vousy!“

V tu chvíli vstával také rytíř Vincek Rajčkovíc. Také se šel obléknout a už tu seděli jiní.

Slečna z ručních prací hbitě dělala z děvčat víly. Paní hostinská otevřela dveře ve chvíli, kdy první víla byla skoro hotova. Zrovna jí slečna připevňovala poslední květ do vlasů. Zavrtěla hlavou údivem a řekla: „Kdybych nevěděla, že je to z prostěradla, ani bych to neřekla: To je krása!“ A zase šla.

Než je slečna oblékala, každé přetáhla jako černou barvičkou obočí, trochu načervenila tváře a trochu napudrovala. Když bylo hotových pět, rozlehl se pokojem ukrutný pláč. Terina Pachlovíc s Tončou Kvíčalkovic naříkaly, že chtějí také za víly. Pan učitel se zlobil, slečna hubovala, pan Višňák řekl, že jim začerní celý obličej, ale ony ječely jako někde za humny.

„Jakpak můžeš, Pachlová, za vílu, když hraješ hostinskou, a jakpak ty, Kvíčalková, když musíš dělat klíčnici v hradu? Jestli nepřestanete dělat povyk, hned vás vystrčím za dveře,“ řekl pan učitel.

Holky se lekly a přestaly.

Když pan Višňák vzal do práce Káju, podotkl pan učitel: „Dejte si, mistře, na něm záležet! Na toho se budou lidé nejvíc ze všech dívat.“

V tu chvíli pan učitel líčil Vojtu Brabencovic, který byl vůdcem loupežníků. Celý obličej mu pomaloval. Když se Vojta oblékl, od ucha k bradě a zas k druhému uchu nalepil mu rozčuchané vousy, na hlavu natáhl mu rozčuchanou šedivou paruku. Když Vojta se rozběhl za Míňinkou Pachlovic, která ještě nechodila do školy a byla tu s Terinou, ta se dala do hrozného křiku.

Vojta se pohlavku nebál, leda by mu pan učitel jeden ulíp', když si s ním dal práci. Teď by mu obličej rozmazal a třeba vousy shodil.

„To je tak u Pachtů rodem, že hned brečí,“ podotkl Kája, kterému pan Višňák lepil dlouhý černý vous a vysoké obočí.

Šla-li hrůza z Vojty, šla z Káji teprv. Pan Višňák mu pružnou hmotou i hrb na nose udělal a kolik bradavic na tvář přilepil. Když potom Káju před zrcadlo postavil, div sám před sebou Kája neutekl. Zdeň, která byla už celá hotova a vypadala jako kvíteček z nejkrásnějšího záhonu, mu řekla: „Kájo, prosím tě, nekoukej se na mne, já bych zapomněla písničku.“

Kájovi nebylo příliš volno pod přilepenými vousy. Zdálo se mu, že se mu celý obličej stahuje, že musí všecko se sebe strhat, tváře si omýt, ale už bylo pozdě.

Pan řídící otevřel dveře – jimi proklouzla i pánovic Týna dovnitř – a zavolal: „Děti do prvního jednání, nastoupit! Bez hluku, bez řečí, zcela tiše!“

„Copak teď to bude jen pro děti,“ utěšoval se Kája, „to bude horší večer.“

Páni učitelé přebíhali sem tam, rozstavili rychle děti, odkud které bude vycházet. Už pan učitel Štulc sáhl rukou po zvonku, že ohlásí začátek, když odkudsi z jeviště ozval se hrozný nářek. Pan učitel běžel na jeviště, díval se nahoru, dolů, nikde nikdo nebyl, a nářek přece vycházel odkudsi zdola.

V tu chvíli zdvihla se dvířka propadliště a Vojta Brabencovic nejdřív zčerstva vysadil na prkna Míňinku Pachlovic, pak se vyhoupl sám a vysvětloval udivenému panu učiteli: „Já jsem, prosím, se šel podívat, co je tam ‚doule‘, a tuhle Míňinka se nejspíš mezi nás připletla, jak jsme šli sem. Protože je moc chtivá, když viděla, že je propadliště otevřené – to jsem si zrovna otevřel, když pan učitel zašel za kulisy –, nahnula se a spadla tam po hlavě. Ale nic se jí, prosím, nestalo. Tam je srovnaných smrčků do druhého jednání, jéje!“

Vojta chtěl pokračovat a hřešil na to, že na své pomalované tváře a nalepené vousy rozhodně pohlavek dostat nemůže, když pan učitel vzal do dvou prstů lalůček jeho ucha a řádně štípl: „Potom si to dopovíme!“ Vzal za ruku Míňinku, která se chystala k novému výbuchu pláče, vyvedl ji do chodby a řekl: „Běž domů, holčičko, nebo běž do sálu a tady nezlob!“

A potom už zazvonil a první jednání začalo.

46. Večerní představení

Copak odpoledne! Sál byl plničký dětí, to se to hrálo! Sem tam ještě něco škobrtlo, ale celkem šlo všechno dobře. Páni učitelé napovídali z obou stran kulisy a děti z hlediště volaly: „Tamhle ten loupežník je Vojta Brabencovic, tamhle ta bába je Mařena Svítkovic –“ a hrajícím dětem bylo zcela volně.

Po odpoledním představení řekl pan řídící: „Večer ovšem budou také světelné efekty. Ke konci uděláme červený bengál, na víly pustíme zelený bengál.“

Kája ovšem nevěděl, co by to bylo. Šli všichni zase nahoru do pokoje, jedli z přinesených zásob, ale Kája řekl hlubokomyslně, že by mu ani kousíček nespádl do ledvin a nemá hladu a že se diví Terině Pachlovic, jak se může tak ládovat. Když si vzpomněl, kdo ví, kdo všechno večer přijde, nejraději by byl shodil čapku, plášť a vousy a uháněl na samoty.

Týna dávala Zdeniny čerstvé květiny do hrnečku s vodou, aby do večera nezvadly, a libovala si: „Tuze krásné to bylo, jen co je pravda. Jenom, Kájo, večer nikomu neskákej do řeči, to by bylo zle!“

Když Terina Pachlovic načínala zas nový kus koláče, zavolal na ni Kája: „Kdyby ses radši učila úloze! Moc jsi odpoledne neuměla!“

A slečna z ručních prací řekla: „Však ty bys to, Kájo, za ni odříkal.“

Ba věru, teď to bylo docela něco jiného. Pan Višňák opravoval a upevňoval některým pokřivené vousy, některým přidával líčidla a za chvíli volal pan řídící: „Na první jednání dolů zcela zticha!“

To už na schodech bylo rozsvíceno, byla světla i na jevišti a mezi kulisami. Z hlediště bylo slyšet tlumený hovor a smích, šoupaní židlí a na galerii – propánakrále, Kája div neposkočil a nezavýskl – vždyť tam byli hudebníci a ladili nástroje! Vojta Brabencovic ukázal Kájovi otvor v oponě, jímž bylo možno přehlédnout celý sál. Týna měla pravdu. V první řadě seděli ředitelovic, správčovic, doktorovic, paní řídící, pánovic, už jo, už jsou tady; pan farář, no, a stará paní taky, strážmistrovic, tamhle Štulcovic, Fichtlovic, teta pekařovic, tamhle je pan učitel z Čisovic, a jéje, tamhle sedí teta kovářovic, a tamhle – teď už v Kájovi hrklo nejvíc –, tamhle sedí maminka! Má ty tmavé modré šaty, usmívá se a povídá si s tetou šafářovic.

Dál už se Kája nedíval. Vtom spustili hudebníci pochod a páni učitelé dávali poslední rozkazy.

První na scénu vyjde Tonča Kvíčalkovic, ponese v ruce svazek velkých klíčů – v pozadí je namalován hrad – potom přijdou loupežníci – no, všecko bylo připraveno.

Hudba dozněla, ozval se zvonek jednou, po druhé, po třetí – sem tam ještě zaharašila židle, sem tam ještě kdosi zakašlal a už šla opona vzhůru.

Tonča Kvíčalkovic vyšla na jeviště. Místo aby se dívala k hradu, zadívala se do hlediště. Lekla se a klíče jí vypadly z ruky. Napovídal pan učitel zleva, pan učitel zprava, vtom se ozval těsně u kulisy, že to bylo skoro jako na jevišti, jasný hlásek: „Něco se chystá! Něco se

děje! Loupežníci obcházejí krajem. Musím bedlivě uzamknout všechny dveře a sluhové musejí spustit padací most. A zvedni ty klíče!“ dodal Kája, který za ni úlohu odříkal.

Obecenstvo myslelo zprvu – protože na jevišti bylo šero –, že Tonča už se vzpamatovala, ale někteří přece jen hned poznali Kájův hlásek. A když dodal: „A zvedni ty klíče!“ zaburácel sálem ohromný smích. Smáli se i páni učitelé, ale Tonča honem zvedla klíče, vzpamatovala se a pokračovala:

„Vůdce loupežníků Křivolín slibuje pomstu našemu králi za to, že jsou loupežníci pronásledováni. Chtěl by se zmocnit našeho prince Jaromíra. Stmívá se. Musím pospíšet.“ Přešla jeviště, zašla za kulisy, a vtom už s druhé strany vyřítil se Vojta Brabencovic jako vůdce loupežníků a za ním ostatní.

Ti se ani nic nelekli, sesedli se do kruhu a radili se, jak se zmocnit prince Jaromíra, aby ho dali roztrhat dravé zvěři. Ale jeden z nich řekl:

„To bychom s ním musili do Afriky, tady v lesích nic divokého a dravého není.“

„To je taky pravda,“ řekl druhý. „Lepší by bylo odevzdat ho mocnému čaroději Čumpryhnátkovi, aby ho začaroval do kamínku. Ten to, pane, umí! Klíčnice z tohoto hradu má nezvedeného synka. Slyšel jsem ji naříkat, že prý ho dá na nějaký čas k mocnému čaroději. To on ho začaruje v kamínek a po čase zas propustí vyhládlého, vymrzlého, napraveného. – Tiše! Kdosi přichází! Odtáhněme tamo do stínu lesa!“ Tiše se odplížili.

„Mami, mami, já se tu bojím, já chci domů!“ ječel Vincek Rajčkovíc, který dělal toho nezvedeného Emánka, syna klíčnice. Přitáhla ho Tonča Kvíčalkovic za ucho, posadila na pařez a řekla: „Už to s tebou není k vydržení! Však on mocný čaroděj Čumpryhnátek z tebe kamínek udělá. Pršet na tebe bude, slunce na tebe pražit bude, hlad budeš mít i žízeň, však ty zkrotneš! Mocný čaroděj Čumpryhnátku!“ zavolala do čtyř světových stran a odběhla.

Na scénu vyšel Kája-čaroděj. Za kulisami povytáhli lampy, jeviště se rozsvětlo. Kája zamával čarodějnou hůlkou nad užaslým Emánkem a spustil:

„Sanže pase!
Kdo se pase?
Remtete, temtete, čáry, můry, fuk –“
(vtom se Emánek zdvihl a uháněl do tmavého lesa)
„kam se mi ztratil as ten malý kluk?
Hudry mál, černý vál, slepice drnk,
kampak mi klučina ten asi frnk?“

Něco bouchlo za jevištěm. To jako Emánek zakopl o kořen stromu a upadl. Kája si trochu pozdvihl plášť, udělal pár poskoků a dokončil:

„Tititi, rytiti, Emánku, slyš!
Hnedle již jistotu truchlivou zviš:
Můry chlup, čáry fuk, kamínkem buď!
A až se polepšíš, křikem mne vzbud’!“

Zamával hůlkou, shýbl se do kulisy, zdvihl kamínek, ukázal jej obecenstvu, ale místo aby řekl: „Tohle je Emánek klíčnice z hradu,“ prohodil:

„Tohle je Vincek Rajčkovíc,“ a hodil kamínkem za kulisy.

Z hlediště ozval se zase hlučný smích. Ale vcházeli jiní, děj se vyvíjel uspokojivě. Když na konci prvního jednání Kája sám zůstal na jevišti a mluvil, najednou vynořila se z kulis Terinka Pachlovic, oblečená za hostinskou, a spustila:

„To se nám dnes –“

Ale v tu chvíli Kája vykřikl:

„Jedeš tu odtud! Ty jsi až v druhém jednání!“ Ale hned pokračovat ve své úloze nemohl, protože obecenstvo se zase náramně smálo. Volali: „Výborně, Kájo!“ A páni učitelé se také

smáli. Jen pan řídící huboval Terinu, cože ji to napadlo sem se připlichtit, a jít dokonce až na jeviště, když hraje až v druhém jednání.

Za tuze dobré nálady obecenstva dopověděl Kája svou řeč, odešel za kulisy a opona spadla. Silný potlesk naznačoval, že se hlediště baví, a páni učitelé chystali jeviště na druhé jednání. Všecko šlo jako na drátku. Jen když vstoupily víly a začaly provádět své tance, při kterých zpívaly, a pan učitel Štulc hrál na pianino, dával Kája za kulisami náramný pozor na pana řídícího. Pořád tam něco kutil pan řídící. Plechový talíř tam měl, něco na něj nasypal. Propánakrále, Kájovi se zdálo, že je to střelný prach. No, pan řídící asi neví, co ten dokáže. Pan řídící se narovnal: jukl na jeviště, řekl tiše panu učiteli:

„Až začnou poslední taneček, zapálím bengál. Dejte mi znamení!“

„Propánakrále! ‚Zapálím,‘ řekl pan řídící,“ uvažoval v duchu Kája. „Pergán! Ju, pergán! Pěknej pergán! Střelný prach to je! Jen kdybych se mohl podívat blíž, no, to to dopadne! To všichni vylítnou i s pergánem. Stojí sice támhle za kulisou pan hasič, strejček Kudrnovic, ale copak on dává pozor, co pan řídící dělá, když jejich Pepča hraje královnu víl, má nejdelsí šrajera a pořád se před ostatními natřásá a strejček Kudrnovic se dívá jen na ni? Má vedle sebe nádobu s vodou, ale div na jeviště nevrže, jak se dívá po Pepce.“

Vtom dal pan učitel znamení, pan řídící škrtl sirkou, v Kájovi hrklo a zelenavé světlo zalilo jeviště. V tu chvíli Kája chytl nádobu s vodou, chrstl ji na talíř s pergánem, zaprsklo to a bylo po pergánu. Vtom už ale také opona padala a pan řídící si zavolal Káju do zadního pokojíka. Zlobil se, tuze se zlobil. Ale když mu Kája poctivě všecko vysvětlil, řekl mu, co je to bengál, a Kája mu musil slíbit, že si v posledním jednání nebude ničeho všimnout, co se děje za kulisami, protože tam bude červený bengál na ukončení.

Třetí jednání začalo velice slibně. Do polovičky šlo zas všecko bezvadně. Až když měla přijít hostinská – Terina Pachlovic –, aby vydala svědectví proti schytným loupežníkům, nastala pomlčka,

Terina nebyla k vidění. Páni učitelové skoro hlasitě už volali: „Pachlová, Pachlová!“ Pan řídící v přilehlém pokojíku už i květovaný ubrus na stole zdvíhal, jestli snad pod ním není Terinka, když Kája přerušil trapné už ticho: „To ona, Terinka, se najedla moc koláčů, a teď jí bolí břicho, zrovínka tak jako na Karlštejně. Tam taky byla pořád v lesíčku. Ju, je to jen holka a ty jsou k ničemu. Ale to je jedno. Ona měla říct: ‚V mém hostinci scházeli se loupežníci, přestrojení za pány, pili mnoho vína, a já jsem slyšela, jak se radí, že našeho jasného prince Jaromíra zajmou a odvezou.‘ Tak, a teď to už zas může jít dál.“

Ale nemohlo. Celý sál hlučel ohromným smíchem. V stálém, upřímném tom smíchu konečně děj skončil. Červený bengál zalil celou konečnou skupinu. Obecenstvo tleskalo, z místa se nehnilo a volalo: „Kája! Kája!“

Pan řídící řekl Kájovi:

„Musíš se jít poděkovat! Dám vytáhnout oponu, vyjdeš a budeš se klanět na všechny strany, rozumíš?“

A tož Kája šel. Pamětliv příkazu pana řídícího, klaněl se na všechny strany. I k pozadí jeviště ukláněl se hlavou, když pan učitel volal skoro zoufale:

„Kájo, obličejem k obecenstvu! Rány do hlavy, chlapče, co to děláš?“

Kája se otočil k stále se smějícímu obecenstvu a vysvětloval: „Řek', prosím, pan řídící: ‚Ukláněj se na všechny strany!‘ Ale nebylo to asi dobře, tak se nezlobte, prosím vás! A dej Pán Bůh dobrou noc, pozdravujte doma a zas brzo přijďte!“

Konec druhého dílu.

Felix Háj
Školák Kája Mařík 2

Edice E-knihovna
Redakce Jaroslava Bednářová

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.0 z 2. 12. 2016

ISBN 978-80-7532-371-2 (pdf)